ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\detektvky a valečné\Egan G. - Město permutací.pdb

PDB Name: b
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 7.2.2007
Modification Date: 7.2.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Město permutací

Greg Egan

NÁVRAT®

PERMUTATION CITY

© Copyright by Greg Egan - 1994
© Cover by David B. Mattingly / via Thomas Schlück Agency - 2002
© Translation by Petr Kotrle - 2001
© for the Czech edition by Radomír Suchánek - 2002

ISBN 80-7174-502-2

Poděkování

Některé pasáže tohoto románu jsou v upravené podobě převzaty z povídky "Prach", která byla poprvé publikována v Isaac Asimov's Science Fiction Magazíne v červnu 1992.

Díky Deborah Bealeové, Charonu Woodovi, Peteru Robinsonovi, Davidu Pringlemu, Lee Montgomerieovi, Gardneru Dozoisovi a Sheile Williamsové.

Rmoutím se. Cap tě
sper. Au, Tom ctí mě.
Směr matoucí tep.
Super, míco, tma tě
tasí. Mě Rom, tupce.
Co mísa tě trupem
a trusem, co mě tip.
Spím. Teatr EU.com.
Ruse, co tam? Pít mě!
Care, pustí mě. Tmo.

A co musíme trpět?
Metru moc pěstí
a maso. Tucet měr pí.
Těm pomastí ruce,
puse, těm rotacím.
Měsíc mu per, tato.
A tít poměr sumce.
O mapě. Mstít ruce.
Astru pět emocím
a poser tě mít cum!

Nalezeno 6. června 2045 v paměti notepadu vyhozeného do koše ve společenské místnosti psychiatrického oddělení

nemocnice v Blacktownu.

PROLOG
(Strmě atomu píce)
Červen 2045
Paul Durham otevřel oči, vzápětí je přivřel před neočekávaným jasem místnosti a potom lenivě posunul ruku na kraj postele, kam svítilo slunce. Pruhem světla padajícího šikmo mezerou mezi závěsy plula zrnka prachu. Vypadalo to, jako by je někdo kouzlil a hned zase začarovával - vyvolalo to v něm vzpomínku na okamžik v dětství, kdy mu tato iluze naposledy připadala tak podmanivá, tak hypnotická: Stál ve dveřích do kuchyně a místnost prořezávalo odpolední světlo. Prach, mouka a pára vířily v rovině zářivého vzduchu. Na okamžik, ještě zmatený spánkem, kdy se snažil procitnout, vzpamatovat se, uspořádat si život, mu to připadalo, že má úplně stejnou logiku dát ty dva útržky vedle sebe - pozorování sluncem ozářených prachových zrnek po čtyřiceti letech - jako se držet běžného plynutí času od jednoho okamžiku k druhému. Potom se probudil o něco víc a zmatek pominul.
Připadal si úplně odpočatý - a neměl nejmenší chuť se současného pohodlí vzdát. Nevěděl, proč tak zaspal, a bylo mu to jedno. Roztáhl prsty po prostěradle vyhřátém sluncem a uvažoval, že by znovu usnul.
Zavřel oči a vypustil z hlavy zcela všechno, na co myslel - a pak se znenadání přistihl, že ho něco znepokojuje, aniž ví proč. Udělal něco pošetilého, něco šíleného, něco, čeho bude těžce litovat… ale podrobnosti mu stále unikaly, a tak začal tušit, že nejde o nic víc než doznívající náladu ze snu. Zkusil si vybavit, co přesně se mu zdálo, ale velké naděje si nedělal. Pokud ho do bdělého stavu nekatapultovala nějaká noční můra, jeho sny zpravidla rychle vyprchaly. A přesto -.
Vyskočil z postele a přikrčil se ke koberci, přitiskl pěsti na oči, tvář ke kolenům, neslyšně pohyboval rty. Šok z poznání byl hmatatelná věc: rudá leze pod víčky, pulsující krví. Jako… po ráně kladivem do palce - dokonce i ta doprovodná směs překvapení, hněvu, ponížení a tupého úžasu byla naprosto stejná. Další vzpomínka z dětství: Přidržoval hřebík k prkénku, ano - ale jen proto, aby zamaskoval své pravé záměry. Viděl otce, když se tak zranil - jenže věděl, že potřebuje vlastní, nezprostředkovanou zkušenost, aby mystériu bolesti porozuměl. A do posledního okamžiku, než švihl kladivem, pevně věřil, že to bude stát za to -.
Kolébal se dopředu dozadu a málem se rozesmál. Snažil se uchovat si čistou hlavu, čekal, až panika přejde. A nakonec odezněla - aby byla nahrazena prostou, dokonale logickou myšlenkou: Nechci tady být.
To, co si provedl, bylo šílené - a bylo třeba to napravit, co nejrychleji, co nejméně bolestivě. Jak ho vůbec mohlo napadnout, že by mohl dojít k jinému závěru?
Potom si začal vzpomínat na podrobnosti svých příprav. Předpokládal, že se bude takto cítit. Chystal se na to. Bez ohledu na to, jak mu bylo špatně, patřilo to k očekávanému sledu reakcí. Panika. Lítost. Analýza. Smíření.
Dvě ze čtyř. Zatím to šlo dobře.
Odkryl si oči a rozhlédl se po místnosti. Kromě několika oslnivých míst zalitých přímým slunečním jasem, vše měkce zářilo v rozptýleném světle: matné bílé cihlové zdi, imitace (imitace) mahagonového nábytku; dokonce i plakáty - Bosch, Dali, Ernst a Giger - vypadaly neškodně, domácky. Všude, kam obrátil pohled (ne-li nikde jinde), byla simulace naprosto přesvědčivá; právě proto, že se stala centrem jeho pozornosti. Hypotetické paprsky světla byly sledovány pozpátku od jednotlivých tyčinek a čípků na jeho simulovaných sítnicích a promítány ven do virtuálního prostředí, aby se přesně zjistilo, co je zapotřebí vypočítat: množství detailů v blízkosti středu zorného pole a mnohem méně směrem k okrajům. Předměty, které neviděl, "nezmizely" úplně, pokud měly na světelné poměry v okolí nějaký vliv, ale Paul věděl, že výpočty sotva půjdou dál než k nejhrubší aproximaci prvního řádu - z Boschovy Zahrady rajských potěšení zbyla pouze průměrná hodnota odrazivosti, jediný šedý obdélník - protože když byl obrácen zády, jakýkoli další detail by stejně přišel vniveč. Všechno v místnosti mělo v kterémkoliv okamžiku tak jemné rozlišení, jaké bylo třeba k jeho oklamání - nic víc, nic míň.
Technologii znal desítky let. Ale zažívat to na vlastní kůži byla jiná věc. Odolal nutkání prudce se otočit a zbytečně se tak pokusit proces zaskočit - ale v jednom okamžiku to bylo téměř nesnesitelné, vědět, co se děje na okraji jeho zorného pole. Skutečnost, že jeho zrakový dojem z místnosti zůstával dokonalý, to pouze zhoršovala, dělala z toho nevyvratitelnou paranoidní obsesi: Je úplně jedno, jak rychle otočíš hlavou, stejně nikdy nezahlédneš, co se děje všude kolem tebe…
Znovu na několik vteřin zavřel oči. Když je otevřel, pocit již nebyl tak tisnivý. Nakonec pomine úplně; ten stav mysli byl příliš bizarní, než aby se dal udržet dlouho. Rozhodně žádná jiná Kopie nic podobného nehlásila… pravdou však bylo rovněž to, že celkově žádná neposkytla sama od sebe mnoho užitečných informací. Jen pateticky nadávaly, naříkaly nad svou situací a pak se ukončily - všechny do patnácti (subjektivních) minut od nabytí vědomí.
A tato? V čem se lišil od kopie číslo čtyři? Byl o tři roky starší. Tvrdohlavější? Odhodlanější? Zoufaleji toužil po úspěchu? Věřil tomu. Kdyby se k tomu neupnul víc než kdy předtím - kdyby nebyl přesvědčen, že je konečně připraven celou věc dovést až do konce - nenechal by si udělat další sken.
Jenomže teď, když "již nebyl" Paulem Durhamem z masa a kostí - "již nebyl" tím, kdo bude sedět venku a sledovat celý experiment z bezpečné vzdálenosti - jako by se veškeré odhodlání někam vypařilo.
Náhle ho napadlo: Kde beru tu jistotu, že pořád nejsem z masa a kostí? Slabě se zasmál, ani se neodvažoval vzít tu možnost vážně. Zdálo se, že poslední, co si pamatoval, bylo to, jak ležel na nemocničním vozíku v Landauově klinice a technici ho připravovali na skenování - zřejmě špatné znamení - byl však přetažený, tak dlouho se k "tomu" psychicky vybičovával, že v otupělosti z anestetik mohl snadno zapomenout, jak přišel domů, padnout do postele a nechat si zdát…
Zašeptal heslo "Abulafia" - a jeho poslední chabá naděje se rozplynula, neboť ve vzduchu před ním se objevil

přibližně metrový čtverec v provedení černá na bílé, pokrytý ikonami.
Vztekle do uživatelského okna praštil; kladlo mu odpor, jako by bylo hmotné a pevně ukotvené. Jako by také on byl hmotný. Ve skutečnosti už se nepotřeboval dál přesvědčovat, přesto se však chytil horního okraje a zvedl se z podlahy. Hned toho začal litovat; realistický komplex projevů námahy - až po věrohodné píchnutí v pravém lokti - jej přišpendlil k tomuto "tělu", ukotvil jej na tomto "místě" přesně tak, jak se toho měl v maximální možné míře vystříhat.
Zavrčel a spustil se zpět na podlahu. Byl kopie. Bez ohledu na to, co mu namlouvaly zděděné vzpomínky, nebyl "již" člověkem; nikdy nebude "znovu" žít v lidském těle. Nikdy nebude znovu žít v reálném světě… pokud jeho krkounský originál nenašetří peníze na dálkově ovládaného robota - pak by mohl bloudit po světě jako ve snách a snažit se pochopit rozmazané, rychlostí blesku se odvíjející lidské aktivity. Jeho model mozku fungoval sedmnáctkrát pomaleji než opravdový mozek. Jistě, pokud vydrží, technika ten rozdíl časem setře - a z jeho pohledu sedmnáctkrát rychleji než z pohledu originálu. A do té doby? Bude žít v tomhle vězení, proskakovat obručemi, provádět Durhamův veledůležitý výzkum - zatímco on bude žít v jeho bytě, utrácet jeho peníze, spát s Elizabeth…
Paul se opřel o chladivý povrch okna, zmatený, s pocitem závrati. Čí veledůležitý výzkum? Přece mu na tom tolik záleželo - a udělal si to sám, při plném vědomí. Nikdo ho nenutil, nikdo ho nepodvedl. Věděl přesně, jaké to bude mít zápory - doufal však, že bude mít dost pevnou vůli (alespoň tentokrát), aby je překonal, aby se jako mnich obětoval cíli, pro nějž byl stvořen - smířen s vědomím, že jeho druhé já má stejnou volnost jako vždycky.
Když se teď ohlédl, připadala mu ta naděje absurdní. Ano, rozhodl se svobodně - již popáté - ale až nyní se mu nemilosrdně vyjevilo, že ve skutečnosti se nikdy nemusel vyrovnat s důsledky. Po celou dobu, kdy se domněle "připravoval", až bude kopií, si dodával odhodlání především tím, že se soustředil na vyhlídky toho, jenž zůstane člověkem z masa a kostí. Namlouval si, že nacvičuje, jak se spokojit s tím, že to dělá pro svobodu druhých - a určitě se o to upřímně, ze všech sil snažil… ale zároveň se potají utěšoval vědomím, že on "zůstane" venku - že tudíž jeho budoucnost stále má verzi, která se nemá absolutně čeho bát.
A dokud se této šťastné pravdy mohl držet, ve skutečnosti osud kopie vůbec nepochopil.
Lidé to nesli těžce, když se probudili jako kopie. Paul znal statistiky. Devadesát osm procent vytvořených kopií připadalo na přestárlé a nevyléčitelně nemocné. Na lidi, pro něž to bylo poslední východisko - většinou předtím utratili miliony, než vyčerpali všechny tradiční medicínské možnosti; někteří dokonce mezi pořízením skenu a spuštěním vlastní kopie zemřeli. Přesto se patnáct procent po probuzení rozhodlo - obvykle během několika hodin - že takový život je nad jejich síly.
A ti, kteří byli mladí a zdraví, kteří byli pouze zvědaví, ti, kteří věděli, že venku mají zcela životaschopné, žijící, dýchající tělo?
Podíl těch, kteří vyskočili, činil doposud sto procent.
Paul stál uprostřed místnosti a několik minut tiše nadával, palčivě si vědom, že čas běží. Necítil se připraven - jenže čím déle ostatní kopie čekaly, tím traumatičtější rozhodnutí to pro ně zřejmě bylo. Upíral pohled na vznášející se uživatelské okno; jeho snový, halucinatorní charakter trochu pomáhal. Jen vzácně si pamatoval, co se mu zdálo, a tento sen si pamatovat nebude - ale to nebyla žádná tragédie.
Najednou si uvědomil, že je pořád úplně nahý. Zvyk - když už o slušnost v tomto případě nešlo - si žádal, aby si něco oblékl, odolal však tomu nutkání. Jedna nebo dvě naprosto nevinné, naprosto běžné činnosti jako tato, a zjistí, že se začíná brát vážně, uvažuje o sobě, jako by byl opravdový, a tak to ještě víc ztěžuje.
Chodil po ložnici, několikrát vzal do ruky studenou kovovou kouli na dveřích, ale pokaždé se ovládl a neotočil jí. Nemělo smysl začít zkoumat tento svět.
Ale pokušení, aby vyhlédl z okna, neodolal. Pohled na severní Sydney neměl chybu - každá budova, každý cyklista, každý strom, vše bylo dokonale přesvědčivé - ale to nebylo nic světoborného; byl to záznam, nikoli simulace. V podstatě fotografický - plus minus pár počítačem vytvořených úprav a doplňků - a absolutně predeterminovaný. Aby náklady byly ještě nižší, měl "fyzický" přístup jen do nepatrné části; v dálce viděl přístav, ale věděl, že kdyby se pokusil vyjít si na procházku na nábřeží…
Dost. Ukonči to.
Paul se otočil zpět k oknu rozhraní a dotkl se ikony označené POMŮCKY; otevřela další okno před prvním. Funkce, kterou hledal, byla ukrytá o několik menu hlouběji - věděl však přesně, kde ji najde. Sledoval tento děj zvenčí až příliš často, než aby zapomněl.
Konečně se propracoval k nabídce MIMOŘÁDNÉ SITUACE, která obsahovala žertovnou ikonu s kreslenou postavičkou zavěšenou na padáku. Všichni tomu říkali vyskočení - jemu to ale nepřipadalo přehnaně eufemistické; koneckonců, sotva mohl spáchat "sebevraždu", když z právního hlediska nebyl člověk. Fakt, že možnost vyskočení byla povinná, neměl nic společného s něčím tak ošidným, jako byla "práva" kopie; tento požadavek vyplýval výhradně z ratifikace jistých čistě technických, mezinárodních softwarových standardů.
Paul do ikony jemně píchl; ožila a odříkala mu výstrahu. Prakticky jí nevěnoval větší pozornost. Pak pronesla: "Jste si nezvratně jist, že chcete ukončit tuto kopii Paula Durhama?"
Nic to neznamená. Program A chce po programu B, aby potvrdil svou žádost o řádné ukončení. Vyměňují se balíky dat.
"Ano, jsem si jist."
U jeho nohou se objevila červeně natřená kovová skříňka. Otevřel ji, vytáhl z ní padák a připnul si ho.
Potom zavřel oči a řekl: "Poslouchej mě. Poslouchej! Kolikrát ti to mám říkat? Pominu osobní pocity úzkosti; stejně jsi to všechno už slyšel - a všechno jsi to ignoroval. Na tom nezáleží, jak mi je. Ale… kdy už konečně přestaneš plýtvat časem, penězi a energií - kdy přestaneš plýtvat svým životem… na něco, co prostě nemáš dost síly dotáhnout do konce?"
Paul zaváhal, pokusil se vžít do pozice svého originálu, který ta slova slyší - a málem se rozbrečel zklamáním. Ani teď

nevěděl, co říct, aby to něco změnilo. Svědectví všech předchozích kopií sám odbyl mávnutím ruky; nedokázal se smířit s jejich tvrzením, že se v jeho myšlení vyznají lépe než on. To, že ony ztratily nervy a rozhodly se vyskočit, jim ještě nedávalo právo tvrdit, že z něj nikdy nevzejde kopie, která se rozhodne jinak, ne? Stačilo posílit své odhodlání a zkusit to znovu…
Zavrtěl hlavou. "Trvá to už deset let a nic se nezměnilo. Co je s tebou? Vážně pořád upřímně věříš, že jsi dost odvážný - nebo dost šílený - abys dělal sám sobě pokusného králíka? Věříš?"
Opět se odmlčel, ale jen na okamžik; neočekával odpověď. S první kopií se hádal dlouho a zarputile, ale pak už na to nikdy neměl žaludek.
"Pak pro tebe mám zprávu: Nejsi."
S očima stále zavřenýma sevřel uvolňovací páku.
Nejsem nic: sen, rychle zapomenutý sen.
Jeho nehty potřebovaly ostříhat; bolestivě se mu zaryly do kůže na dlani.
Copak se ve snu nikdy nebál, že s probuzením vše zanikne? Možná ano - jenže sen nebyl život. Jestli se mohl "vrátit" do svého těla, "vrátit" do svého světa, pouze tak, že se probudí a zapomene.
Zatáhl za páku.
Po několika vteřinách ze sebe vydal přiškrcený vzlyk - byl to spíš projev nechápavosti než nějaké emoce - a otevřel oči.
Páka se ulomila a zůstala mu v ruce.
Hloupě civěl na tuto metaforu… čeho? Chyby v terminačním softwaru? Nějaké hardwarové závady?
Konečně s pocitem, jako by to byl opravdu sen, si odepnul padák a rozvázal úhledně smotaný balíček.
Uvnitř nebyla žádná iluze hedvábí, kevlaru ani ničeho jiného, co by tam snad mohlo být. Pouze list papíru. Vzkaz.

Milý Paule,
v noci po dokončení skenu jsem si znovu prošel celou přípravnou fázi projektu a důkladně jsem si probádal duši. Došel jsem k závěru, že můj postoj byl - až do posledního okamžiku - poznamenán rozpolceností.
Když jsem se podíval zpátky, velmi rychle jsem přišel na to, jak byly moje pochybnosti pošetilé, ale to již bylo pro tebe příliš pozdě. Nemohl jsem si dovolit vyhodit tě a nechat se naskenovat ještě jednou. Co mi tedy zbývalo?
Tohle: Trošku jsem tvé probuzení pozdržel a našel jsem někoho schopného udělat pár zásahů do fungování virtuálního prostředí. Vím, že to není úplně legální… ale ty víš, jak je pro mne důležité, abys tentokrát uspěl - abychom oba uspěli.
Doufám, že to pochopíš, a věřím, že situaci přijmeš klidně a důstojně.

Spřáním všeho nejlepšího
Paul

Klesl na kolena. Stále držel vzkaz v ruce a nevěřícně na něj zíral. To jsem přece nemohl udělat. Nemohl jsem být tak necitelný.
Ne?
Nedokázal by to udělat nikomu jinému. Tím si byl jist. Nebyl zrůda, mučitel, sadista.
Ani on sám by do toho nešel, kdyby jako poslední možnost neměl vyskočení. Mezi absurdními představami o vyrovnanosti a zbabělým, zdravý rozum zachovávajícím útěkem k tomu, že význam má jenom verze z masa a kostí, se určitě našlo několik jasných okamžiků, kdy zásada zněla: Jestli je to opravdu tak hrozné, můžu to vždycky skončit.
Ale když šlo o to vytvořit kopii a potom - jakmile její budoucnost přestala být jeho budoucností, jakmile se on neměl čeho bát - ji připravit o možnost úniku… a obhajovat tento podraz tím, že nejde o nic víc než trochu prozaičtější akt sebekontroly…
Znělo to natolik pravděpodobně, že zahanbeně sklonil hlavu.
Potom vzkaz pustil z ruky, zvedl hlavu a zařval vší silou svých neexistujících plic:
"DURHAME! TY HAJZLE!"

Paul chvíli přemýšlel, že by začal rozbíjet interiér. Místo toho si dal dlouhou, horkou sprchu. Částečně proto, aby se uklidnil, a částečně proto, že to bral jako takovou malou pomstu: dvacet virtuálních minut zbytečných hydrodynamických výpočtů toho skrblíka pořádně naštve. Zkoumal kapičky a čůrky vody na kůži, pátral po nějaké malé, ale viditelné anomálii na předělu mezi jeho tělem - propočítaným až do podbuněčných detailů - a zbytkem simulace, který byl vymodelován mnohem hruběji. Jenže pokud nějaké rozpory existovaly, byly tak nepatrné, že je nedokázal zaznamenat.
Oblékl se a dopřál si pozdní snídani, ustoupil normálnosti a smířil se s tím. Co měl dělat? Začít držet hladovku? Chodit nahý, pomazaný výkaly? Měl hlad jako vlk, protože před skenováním nic nejedl, a kuchyň byla vybavená - doslova - nevyčerpatelnou zásobou potravin. Musli chutnala přesně jako musli, topinka přesně jako topinka, ale on věděl, že chuť i vůně jsou do jisté míry podvod. Detailní účinky žvýkání a působení slin nebyly odvozeny ze základních principů, ale jen napodobovaly určité empirické zásady. Jednotlivé molekuly stravy se nerozpouštěly a nebyly rozbíjeny enzymy - šlo jen o hrubý komplex vyvíjejících se hodnot koncentrace živin přiřazených každému mikroskopickému "dílku" slin. Ty v konečném důsledku způsobí hodnověrný nárůst koncentrace aminokyselin, různých sacharidů a jiných látek až po obyčejné ionty sodíku a chlóru v podobných "dílcích" žaludečních šťáv… které jsou zase vstupními daty pro modely buněk jeho střevních klků. A odtamtud do krevního oběhu.
Tvorba moči a stolice byla volitelná - některé kopie si přály zachovat všechny stránky tělesného života - ale Paul se rozhodl je oželet. (Takže žádné pomazání výkaly.) Odpadní produkty jeho těla budou odčarovány mnohem dřív, než

dorazí do močového měchýře nebo střev. Zapomenuty, pasivně zničeny. Aby se zde něco zrušilo, úplně stačilo přestat to sledovat.
Po kávě si připadal čilejší, ale také trochu lhostejný - jako vždy. Neurony byly vymodelovány nejpodrobněji, takže v jeho modelu mozku byly všechny receptory kofeinu a jeho metabolitů, které byly na každém jednotlivém neuronu jeho původního mozku v okamžiku skenování - ve zjednodušené, ale funkčně rovnocenné podobě. A fyzická realita, která za tím vším stála? Metr krychlový němého, nehybného optického křišťálu, konfigurovaného jako cluster více než miliardy jednotlivých procesorů, jedno z několika set identických zařízení v suterénním trezoru… někde na planetě. Paul nevěděl ani to, ve kterém je městě; sken byl pořízen v Sydney, ale místní uzel určitě zadal vytvoření modelu tomu, kdo momentálně nabídl nejnižší cenu.
Vytáhl z kuchyňské zásuvky ostrý nůž na krájení zeleniny a zlehka se řízl do předloktí. Setřepal do dřezu několik kapek krve - a napadlo ho, který software je teď asi má na starost. Čekalo buňky krve pomalé "odumírání" - nebo je již převzal extrasomatický, obecně fyzikální model, příliš hrubý na to, aby je znázornil, natož aby je udržel "při životě"? Kdy přesně by Durham zasáhl, kdyby se Paul pokusil podřezat si zápěstí? Podíval se na svůj deformovaný odraz na čepeli. Originál by ho s největší pravděpodobností nechal zemřít a pak by celý model spustil znovu od úplného začátku, ale s vynecháním nože. Všechny předchozí kopie spustil několiksetkrát, přičemž upravoval různé aspekty jejich okolí, v marné snaze najít nějaký jednoduchý trik, nějaké rozptýlení, aby nechtěly vyskočit. Bylo dokladem jeho naprosté tvrdohlavosti, že mu trvalo tak dlouho, než přiznal porážku a přepsal pravidla.
Paul nůž odložil. Nechtěl tento experiment uskutečnit - prozatím ne.

Mimo jeho byt se již o všem nedalo říct, že by to bylo přesvědčivé; architektura budovy se poměrně věrně opakovala, včetně nevzhledných umělých rostlin v květináčích, ale všechny chodby byly opuštěné a dveře všech ostatních bytů byly pevně zavřené - skrývající nic, a to doslova. Do jedněch vší silou kopl; zdálo se, že dřevo maličko povolilo, ale když si povrch prohlédl zblízka, nenašel na laku žádnou stopu. Model tady žádnou změnu nepřipustí a zákony fyziky se můžou jít bodnout.
Na ulici byli chodci a cyklisté - všichni pouze ze záznamu. Spíš než jako přízraky vypadali fyzicky, ale byla to podivná fyzičnost: ve své nezastavitelnosti a neovlivnitelnosti působili jako nějací nekonečně silní, nekonečně lhostejní roboti. Paul se chvíli nechal vézt na zádech chatrné staré ženy; nesla ho ulicí jakoby nic. Její kůže, oděv, dokonce i vlasy, všechno mu na omak připadalo stejné: tvrdé jako z oceli. Ale studené to nebylo. Neutrální.
Ulice měla sloužit jen jako trojrozměrná tapeta. Když se kopie navzájem stýkaly, často využívaly laciná nahraná prostředí, plná čistě dekorativních davů. Náměstí, parky, kavárny pod širým nebem, to všechno určitě velice uklidňovalo, když člověk bojoval s pocity osamění a klaustrofobie. Kopie mohly přijímat realistické návštěvy zvenčí pouze v případě, když měly přátele anebo příbuzné, kteří byli ochotni své duševní pochody sedmnáctkrát zpomalit. I ti nejpozornější blízcí příbuzní si raději vyměňovali videozáznamy. Kdo by chtěl strávit odpoledne s pradědečkem, když na to padne půl týdne jeho života? Paul se pokusil z terminálu v pracovně - jenž mu měl prostřednictvím počítačových komunikačních prostředků umožnit přístup do vnějšího světa - zavolat Elizabeth, jenomže Durham zesabotoval i to. Nic překvapivého.
Když došel na roh ulice, zraková iluze města pokračovala do dáli, ale když zkusil vstoupit do cesty, betonová dlažba pod nohama se začala chovat jako šlapací mlýn a klouzat zpátky přesně takovou rychlostí, jaké bylo třeba, aby se bez ohledu na zvolené tempo nepohnul z místa. Ustoupil a zkusil dotyčné místo přeskočit, ale jeho horizontální rychlost zmizela - bez jakéhokoli pokusu o "fyzikální" ospravedlnění - a on dopadl jak široký, tak dlouhý doprostřed šlapacího mlýna.
Lidé ze záznamu samozřejmě překračovali hranici snadno. Jeden muž šel přímo na něho; Paul zůstal na místě - a zjistil, že dokud nesklouzl stranou, byl odstrkován do oblasti zvyšující se viskozity a vzduch kolem něho se stával bolestivě nepoddajným. Pocit, že kdyby zjistil, jak tuto bariéru narušit, mohl by se nějak "osvobodit", byl lákavý - zároveň však věděl, že je to absurdní. I kdyby se mu skutečně podařilo najít chybu v programu, která by mu průlom umožnila, věděl, že by tím nezískal nic víc než čím dál méně realistické prostředí. Záznam mohl obsahovat úplné informace pouze pro místa nacházející se uvnitř určité konečné zóny; "uniknout" se dalo jedině někam, kde by jeho pohled na město byl plný deformací a vynechávek, až by nakonec zčernal.
Vystoupil z kouta, částečně zklamaný, částečně pobavený. Co očekával, že najde? Dveře na okraji modelu, označené VÝCHOD, kterými by mohl vyjít do reality? Schody vedoucí metaforicky dolů do nějakého kotelnového zpodobnění pilířů tohoto světa, kde by mohl přehodit několik páček a vyhodit to všechno do povětří? Neměl právo být nespokojen se svým prostředím; bylo přesně takové, jaké si objednal.
Mimo jiné si objednal dokonalý jarní den. Paul zavřel oči a nastavil tvář slunci. Navzdory všemu bylo těžké nenacházet útěchu v teple, které se mu rozlévalo po kůži. Protáhl svaly v pažích, v ramenou, v zádech - a měl pocit, jako by z "já" ve své virtuální lebce ohmatával celé své matematické tělo a dodával mlhavým datům význam; spojoval to vše dohromady, kolíkoval jakýsi zábor. Cítil, že se v něm probouzí erekce. Existence ho začínala svádět. Na okamžik se poddal tělesnému pocitu identity, v němž utonuly všechny nejasné představy optických procesorů, všechny abstraktní úvahy o softwarových aproximacích a zkratkách. Toto tělo se nechtělo vypařit. Nechtělo vyskočit. Nijak zvlášť mu nezáleželo na tom, že má někde jinou - "reálnější" - verzi. Chtělo si svou celistvost uchovat. Chtělo vydržet. Sice to možná byla parodie života, ale stále existovala naděje na zlepšení. Třeba se mu podaří Durhama přesvědčit, aby obnovil fungování komunikačních prostředků; pro začátek by to nebylo špatné. A až by ho znudily knihovny, nové systémy, databáze a - pokud by ho některý přijal - duchové senilních pracháčů? Vždycky se mohl nechat pozastavit, dokud procesorové rychlosti nedostihnou realitu - až budou lidé moci chodit na návštěvy bez zpomalení a možná začne být zajímavé obývat dálkově ovládané roboty.

Otevřel oči a zachvěl se v tom horku. Najednou nevěděl, co chce - šanci vyskočit, ukončit tenhle špatný sen… nebo možnost virtuální nesmrtelnosti - ale musel se smířit s tím, že existuje jen jedna cesta, jak dosáhnout toho, aby rozhodnutí bylo na něm.
"Nebudu ti dělat pokusného králíka," řekl potichu. "Spolupracovníka, to ano. Rovnocenného partnera. Jestli chceš, abych spolupracoval, budeš se ke mně muset chovat jako ke kolegovi a ne jako k nějaké… aparatuře. Rozumíš?"
Přímo před ním se otevřelo okno. To, co jím otřáslo, nebyl pohled na své podle očekávání blazeované dvojče, ale na místnost za ním. Byla to jenom jeho pracovna - a její virtuální obdobou před několika minutami bez zájmu přecházel - ale stejně to bylo poprvé, kdy v reálném čase zahlédl reálný svět. Přistoupil blíž k oknu, s nadějí, že uvidí, jestli v místnosti není ještě někdo - Elizabeth? - ale obraz byl dvojrozměrný, perspektiva se nezměnila, když se přiblížil.
Durham z masa a kostí ze sebe vyrazil krátké, vysoké zapísknutí a potom s viditelnou netrpělivostí počkal, až druhé, menší okno zprostředkuje Paulovi zpomalenou odpověď o čtyři oktávy níž:
"Jasně že rozumím! Jsme spolupracovníci. Je to přesně tak. Rovnocenní partneři. Nic jiného bych ani nepřipustil. Oba z toho chceme dostat totéž, ne? Oba potřebujeme odpovědi na několik otázek."
Paul již začínal měnit názor. "Možná."
Ale Durhama jeho pochybnosti nezajímaly.
Pisk. "Žádné možná, vždyť to víš! Čekali jsme na to deset let… a teď to konečně přijde. Můžeme začít, jakmile budeš připravený."
ČÁST PRVNÍ
Konfigurace Rajská zahrada
1
(Sem potěr mutací)
Listopad 2050
Maria Delucová projela kolem páchnoucí díry v Pyrmontském mostě šest dní po sobě a pokaždé, když se k ní blížila, si byla jista, že ji přivítá uklidňující pohled na pracovní četu, která dává vše do pořádku. Věděla, že na údržbu silnic a na opravu kanalizace nejsou peníze, ale prasklá stoka představovala vážné zdravotní riziko; nedokázala uvěřit, že by mohla zůstat neopravena dlouho.
Sedmého dne byl puch již na vzdálenost půl kilometru tak silný, že odbočila do vedlejší ulice, odhodlána najít nějakou objížďku.
Tento konec Pyrmontu skýtal neutěšený pohled. Všechna skladiště nebyla prázdná a všechny továrny nebyly zavřené, ale všechny vypadaly stejně zanedbaně, na všech se stejně loupaly omítky a drolily cihlové zdi. O půl tuctu ulic na západ zabočila znovu - a najednou se před ní otevřel výhled na bujné zahrady, mramorové sochy, fontány a olivové háje, táhnoucí se do dáli pod bezmračnou azurovou oblohou.
Bezmyšlenkovitě přidala - na několik vteřin málem uvěřila, že narazila na nějaký park, neskutečně dobře udržované tajemství v tomto chátrajícím koutě města. Pak, když se iluze zbortila - zrazená jak pouhou nepravděpodobností, tak viditelnými vadami na kráse - Maria dál umíněně šlapala do pedálů, jako by doufala, že nedostatky a rozpory se tak ztratí. V posledním okamžiku zabrzdila, vyjela na úzkou pěšinu na konci slepé uličky a zastavila předním kolem svého bicyklu jen několik centimetrů od zdi skladiště.
Zblízka nevypadala nástěnná malba jako nic zvláštního, tahy štětce byly jasně vidět, perspektiva byla evidentně špatná. Maria couvla - a nemusela se vracet daleko, aby poznala, proč se nechala oklamat. Ve vzdálenosti nějakých dvou metrů jako by namalovaná obloha náhle splynula s opravdovou; když si dala záležet, našla hranici znovu, ale musela se hodně snažit, aby nepatrný rozdíl v odstínu neztratila - jako kdyby nějaký subsystém hluboko v jejím zrakovém centru odmítal nepravděpodobnou představu zdi modré jako nebe a aktivně spolupracoval na vytváření klamu. Ještě dál začaly tráva a sochy ztrácet vzhled dvojrozměrné malby - a při pohledu od rohu, kde do slepé uličky zabočila, zapadl každý prvek kompozice na své místo a ústřední alej se zdánlivě sbíhala ke stejnému úběžníku jako přerušená cesta.
Když našla místo, odkud byl pohled dokonalý, opřela kolo a zůstala chvíli stát. Pot na šíji v mírném vánku ochladl a pak začalo pálit ranní slunce. Byl to fascinující pohled - a bylo povzbuzující, že si nějaký místní umělec dal tolik práce, aby zmírnil šedivost čtvrti. Zároveň se Maria nedokázala zbavit pocitu, že byla podvedena. Nevadilo jí, že se na okamžik nechala nachytat; mrzelo ji, že se nedokázala nechat ošálit znovu. Mohla tam stát a obdivovat mistrovství iluze, jak dlouho chtěla, jenže nic nemohlo přivolat zpět tu vlnu radosti, kterou cítila, když byla oklamána.
Otočila se jinam.

Doma si Maria vybalila jídlo, které si přinesla, pak zvedla kolo a zavěsila je do držáku na stropě obývacího pokoje. Terasovitý dům, postavený před sto čtyřiceti lety, byl tvarován jako krabice s obilnými lupínky; měl dvě patra, ale úzký byl tak, že se tam nevešlo málem ani schodiště. Původně byl součástí řady osmi domů, ale čtyři z jedné strany byly vybourány a přestavěny na ateliéry architektonické kanceláře; zbývající tři byly zbourány na přelomu století, aby udělaly místo cestě, která nebyla nikdy postavena. Jediný, který přežil, byl teď podle nějakého absurdního zákona o památkové péči nedotknutelný a Maria jej koupila za čtvrtinu ceny nejlevnějších moderních bytů. Líbily se jí nezvyklé proporce - a byla přesvědčena o tom, že kdyby měla místa víc, necítila by se v domě tak jistě. Měla o dispozici a obsahu domu stejně jasnou představu jako o svém těle a nepamatovala si, že by někdy nějakou věc, jakkoli malou, dala na nesprávné místo. Nikdo další už by se tam nevešel, ale když ho měla pro sebe, zdálo se jí, že vyjadřuje přesně tu pravou rovnováhu mezi jejími teritoriálními a organizačními potřebami. Kromě toho zastávala názor, že na dům se má člověk dívat jako na dopravní prostředek - fyzicky stálý, ale logicky mobilní - a ve srovnání s jednomístnou kosmickou kabinou nebo ponorkou byly rozměry více než velkomyslné.

V patře, v ložnici, jež sloužila také jako pracovna, Maria pustila počítač a očima projela výpis jedenadvaceti zpráv, které přišly od chvíle, kdy se podívala naposledy. Všechny byly klasifikovány jako "smetí"; nepřišlo nic od nikoho, koho by znala, a nic, co by se aspoň vzdáleně podobalo nabídce na placenou práci. Velbloudí oko, program, který používala k třídění elektronické pošty, identifikovalo šest proseb o příspěvky z charitativních organizací (vše to byly ušlechtilé věci, ale Maria již dřív zatvrdila své srdce), pět výzev k účasti v loteriích a soutěžích, sedm nabídkových katalogů (všechny se vychloubaly, že byly individuálně přizpůsobeny její osobnosti a "potřebám aktuálního životního stylu" - ale Velbloudí oko jejich obsah vyhodnotilo a nic zajímavého nenašlo) a tři interaktivky.
Všechny "hloupé" audiovizuální zprávy měly standardní, průhledné datové formáty, avšak interaktivky byly výkonné programy, strojový kód s těžce zašifrovanými daty, úmyslně vytvořené tak, aby bylo snazší, když si s nimi člověk jenom promluvil, než když je zkoumal a stručně hodnotil třídící software. Velbloudí oko všechny interaktivky prošlo (na dvojnásobnou karanténou zajištěném virtuálním stroji - simulaci počítače, na němž běží simulace počítače) a pokusilo se je oklamat, aby si myslely, že se obracejí na skutečnou Marii Delucovou. Dva prodejní programy - supervýprodej a zdravotní pojištění - na to skočily, ale třetí nějakým způsobem poznal, o jaké prostředí se jedná, a zarazil se dřív, než něco prozradil. Teoreticky bylo možné, aby Velbloudí oko provedlo analýzu programu a přesně zjistilo, co by byl řekl, kdyby se nechal oklamat, ale prakticky to mohlo trvat týdny. Zůstávaly dvě možnosti - vyhodit jej bez prohlédnutí nebo si s ním promluvit osobně.
Maria interaktivku spustila. Vzápětí se na obrazovce objevila mužská tvář. "Muž" se jí podíval do očí, unaveně se usmál a ona si hned uvědomila, že se "podobá" Adenovi. Dostatečně, aby na poznání zareagovala kratičkým zachvěním, které by její maska nastavená ve Velbloudím oku neudělala? Maria pocítila směs mrzutosti a závistivého obdivu. Nikdy s Adenem nebydlela na stejné adrese - jenže agentury zabývající se analýzou dat zřejmě porovnávaly používání kreditních karet v restauracích nebo bůhvíco, aby objevily vztahy lidí, kteří nežili ve společné domácnosti. Mapování užitečných kontaktů mezi zákazníky se dělalo již desítky let - ale využít data takto, jako zkoušku reality, byla novinka.
Otravná zpráva, nyní právem přesvědčená, že mluví s člověkem, spustila tirádu, kterou odmítla vyplýtvat na její digitální náhražku. "Marie, vím, že váš čas je drahý, ale doufám, že si najdete chviličku, abyste mne vyslechla." Na okamžik se odmlčel, aby v ní vzbudil pocit, že její mlčení je jistým vyjádřením souhlasu. "Také vím, že jste velmi inteligentní, bystrá žena, jíž nic neříkají mlhavé, iracionální pověry minulosti, pohádky, jimiž se lidstvo utěšovalo ve svých dětských letech." Maria vytušila, co bude následovat; interaktivka to na ní poznala - nepokusila se to skrýt žádným filtrem - a pospíšila si, aby se zachytila háčkem. "Žádný skutečně inteligentní člověk však neodmítne myšlenku, aniž by si předtím dal práci a posoudil ji - skepticky, ale spravedlivě - a my v církvi Boha, se neprojevuje -"
Maria ukázala na interaktivku dvěma prsty, a ta zhasla. Napadlo ji, jestli to nemohla být matka, kdo na ni církev poslal, ale nebylo to pravděpodobné. Určitě se na rodinu nového člena zaměřovali automaticky; kdyby se zeptali, Francesca by jim řekla, že je to ztráta času.
Maria spustila Velbloudí oko a řekla mu: "Aktualizuj mou masku, aby reagovala stejně jako já v předchozím rozhovoru."
Rozhostilo se krátké ticho. Maria si představila, jak v nervové síti masky dochází k žonglování se synaptickými váhovými parametry, zatímco algoritmus hledá hodnoty, které by zajistily požadovanou reakci. Napadlo ji: Jestli v tom budu pokračovat, nakonec mi maska bude podobná jako plnoprávná kopie. A jaký má smysl chránit se před úmorností hovorů s otravnou poštou, když… to člověk vlastně nedělá? Byla to velice nepříjemná představa… ale masky byly o několik řádů jednodušší než kopie; měly zhruba tolik neuronů jako průměrná zlatá rybka - a byly uspořádány způsobem, který se mnohem méně podobal lidskému uspořádání. Trápit se kvůli tomu, co "prožívají", by bylo stejně směšné jako dělat si výčitky kvůli vymazání otravné pošty.
"Hotovo," oznámilo Velbloudí oko.
Bylo teprve 8.15. Měla před sebou celý den, neslibující nic jiného než účty. Vzhledem k tomu, že za poslední měsíce nezískala žádnou zakázku, napsala půl tuctu spotřebitelských programů - většinou upgradů domácích bezpečnostních systémů, po nichž byla údajně velká poptávka. Zatím se jí nepodařilo prodat žádný; několik tisíc lidí si přečetlo text v katalogu, ale nikdo se nenechal přesvědčit, aby si program stáhl. Vyhlídka na to, že by se měla pustit do dalšího takového projektu, nebyla dvakrát vzrušující - ale ve skutečnosti jí nic jiného nezbývalo. A jakmile přejde recese a lidé začnou znovu nakupovat, bude to dobře využitý čas.
Nejdřív ale potřebovala povzbudit. Kdyby pracovala v Autoverzu, třeba jenom půl hodiny - maximálně do devíti - se zbytkem dne už by se nějak smířila…
Naproti tomu by se alespoň jednou mohla pokusit smířit se zbytkem dne bez podplácení sebe samotné. Autoverz byl plýtvání penězi a plýtvání časem - koníček, který byl ospravedlnitelný, když se dařilo dobře, jenže momentálně záliba, kterou si nemohla dovolit.
Maria ukončila svou nerozhodnost obvyklým způsobem. Přihlásila se na svůj účet v SSS, Spojené superpočítačové síti. Zaplatila za tu výsadu poplatek ve výši padesáti dolarů, který teď musela nějak zhodnotit. Navlékla si silové rukavice a píchla na ploché obrazovce do ikony s drátovým modelem krychle - a před obrazovkou ožil trojrozměrný pracovní prostor, jehož hranice vymezovala tenká holografická souřadnicová síť. Na okamžik se jí zmocnil pocit, jako by strčila ruku do nějakého neviditelného víru: magnetická pole rukavici svírala a kroutila jí, jak startovací impulsy nahodile protahovaly vinutí v každém kloubu - až se elektronika usadila v rovnovážném stavu a uprostřed pracovního prostoru se rozsvítila zpráva: MŮŽETE SI NASADIT RUKAVICE.
Poté ťukla do další ikony, explodující hvězdy nadepsané FIAT. Jediným viditelným projevem bylo malé proužkové menu, které se vynořilo dole v popředí a zůstalo tam viset - ale pro skupinu programů, které spustila, se teď krychle řídkého vzduchu před jejím terminálem změnila v malý prázdný vesmír.

Hned nato vyvolala jedinou molekulu nutrózy, vyjádřenou modelem z kuliček a drátů, a švihnutím ukazováčku v rukavici jí udělila pomalou rotaci. Vrcholy zprohýbaného šestihranného prstence se míhaly nad a pod střední rovinou molekuly; jeden vrchol tvořil dvojmocný modrý atom, spojený pouze se svými sousedy v prstenci; všech ostatních pět byly čtyřmocné zelené, které měly dvě vazby pro další spojení. Každý zelený byl spojen s malým, jednomocným červeným - shora, pokud byl vrchol vyvýšený, nebo zdola, pokud byl vrchol snížený - a ze čtyř z nich také trčely krátké horizontální výčnělky směřující ven z prstence, vystavěné z jednoho modrého a jednoho červeného. Pátý zelený místo toho držel nevelký shluk atomů: jeden zelený se dvěma červenými a vlastním modročerveným výčnělkem.
Zobrazovací software ukazoval molekulu jako hodnověrně prostorovou, bral do úvahy okolní světlo. Maria se dívala, jak se točí nad stolní deskou, a obdivovala její ne tak docela symetrický tvar. Chemik z reálného světa, přemítala, by tomu věnoval jediný pohled a řekl by: Glukóza. Zelený je uhlík, modrý je kyslík, červený je vodík… ne? Ne. Chvíli by se díval, potom by si nasadil rukavice a důkladně by si toho podvodníka prohmatal; vytáhl by si z nástrojů úhloměr a změřil několik úhlů; vyvolal by si tabulky energií vazebných formací a vibračních modů; možná by dokonce požádal, aby mohl vidět spektrum nukleární magnetické rezonance (není k dispozici - anebo, řečeno jasněji, nepřichází v úvahu).
Nakonec, až by se mu rozsvítilo, s jakým rouháním má tu čest, by vyškubl ruce z toho pekelného zařízení a vyběhl z pokoje s křikem: "Není jiné periodické tabulky než Mendělejevovy! Není jiné periodické tabulky než Mendělejevovy!"
Autoverz byl vesmír "na hraní", počítačový model řídící se vlastními, zjednodušenými "fyzikálními zákony" - zákony, s nimiž se dalo matematicky zacházet mnohem snadněji než s rovnicemi kvantové mechaniky reálného světa. V tomto stylizovaném vesmíru mohly existovat atomy, ale drobně se od svých reálných protějšků lišily. Autoverz nebyl o nic věrnější simulací reálného světa, než jsou šachy věrnou simulací středověkého válečnictví. Z pohledu mnoha chemiků z reálného světa však byl mnohem záludnější než šachy. Falešná chemie, kterou podporoval, byla až příliš bohatá, příliš složitá a příliš svůdná.
Maria znovu sáhla do pracovního prostoru, zastavila rotaci molekuly, obratně utrhla osamocený červený atom a modročervený výčnělek z jednoho zeleného a napojila je jinak, přehodila je, takže výčnělek nyní ukazoval vzhůru. Silová a hmatová zpětná vazba rukavic, laserem vykreslovaný obraz molekuly a tiché cvakání jakoby plastu o plast, které se ozývalo, když atomy zatlačila na místo, to vše společně vytvářelo přesvědčivý dojem, jako by pracovala s hmatatelným předmětem sestaveným z hmotných koulí a tyčí.
S tímto virtuálním modelem z kuliček a drátů se pracovalo snadno - ale to, jak klidně se v jejích rukou choval, nemělo nic společného s fyzikou Autoverzu, jejíž platnost byla dočasně pozastavena. Teprve když povolila své sevření, mohla molekula vyjádřit svou skutečnou dynamiku a začít divoce oscilovat, jak se pnutí vyvolaná změnou přerozdělovala z atomu na atom, dokud nebyla nalezena nová rovnovážná geometrie.
Maria sledovala opožděnou reakci s již známým pocitem marnosti: znovu a znovu zjišťovala, že není schopna ustoupit a smířit se s danými pravidly - přestože byla výhodná. Uvažovala, že by se pokusila vymyslet autentičtější způsob vzájemného ovlivňování, jenž by umožnil cítit, jaké to "skutečně" je, uchopit autoverzovou molekulu, rozbít a přetvořit její vazby - místo aby se všechno pod jediným dotekem rukavice proměnilo v simulovaný plast. Háček byl v tom, že kdyby molekula poslouchala jen fyziku Autoverzu - vnitřní logiku uzavřeného počítačového modelu - jak by na něj mohla ona, zvenčí modelu, vůbec působit? Vytvořením nějakých náhradních rukou v Autoverzu, aby fungovaly jako dálkově řízené manipulátory? A z čeho by je vlastně měla vytvořit? Neexistovaly přece žádné dost malé molekuly, aby se z nich v takovém měřítku dalo vytvořit něco jemně členěného; nejmenší pevné polymery, které by se daly použít jako "prsty", by byly jedenapůlkrát tlustší než celý prstenec nutrózy. A stejně, přestože by cílová molekula a tyto náhradní ruce na sebe mohly působit čistě podle fyziky Autoverzu, nic autentického by nebylo na tom, jak ruce samotné magicky kopírují pohyby jejích rukavic. Maria neviděla žádné potěšení v tom, že by pouze přesunula bod, v němž dochází k porušování pravidel - a pravidla přitom bylo nutno někde porušovat. Manipulovat s obsahem Autoverzu znamenalo přestupovat jeho zákony. Bylo to jasné… ale přesto frustrující.
Uložila modifikovaný cukr, jejž optimisticky pojmenovala mutóza. Potom změnila délkové měřítko miliónkrát a zřídila jedenadvacet maličkých kultur Autobacterium lamberti v roztocích, které se pohybovaly od čisté nutrózy přes směs padesát na padesát po stoprocentní mutózu.
Pak se rozhlédla po baterii Petriho misek vznášejících se v pracovním prostoru. Jejich obsah byl vyveden v barvách, které vyjadřovaly zdraví bakterií. Ve "falešných barvách"… jenže ten výraz byl tautologický. Každý pohled na Autoverz nutně musel být stylizovaný: barevně odlišená mapa zobrazující vybrané atributy dotyčné oblasti. Některé pohledy byly abstraktnější, umělejší než jiné - tak jako by mapa Země, na níž by bylo barevným odlišením vyjádřeno zdraví obyvatelstva, byla pravděpodobně abstraktnější než mapa vyjadřující nadmořskou výšku nebo množství dešťových srážek - ale ideál čistého pohledu prostým okem, známý z reálného světa, byl prostě nepřevoditelný.
Několik kultur, přecházejících z elektrické modré do bezvýrazné hnědé, již vypadalo do značné míry nemocně. Maria si vyvolala trojrozměrný graf, který vyjadřoval závislost počtu živých bakterií na času pro celé spektrum živných směsí. Kultury, v nichž bylo jen stopové množství nové látky, rostly, jak se dalo čekat, téměř stejným tempem jako kontrolní vzorek; s přibývajícím nahrazováním mutózou se tempo postupně zpomalovalo, až populace začala stagnovat, někde kolem hranice pětaosmdesáti procent. Dál byly křivky k vyhynutí ještě strmější. V malých dávkách mutóza prostě neměla význam, ale v dostatečně vysokých koncentracích byla zrádná: podobala se nutróze - obvyklé potravě A. lamberti - dostatečně, aby byla částečně vtahována do metabolického procesu, ucházela se o stejné enzymy a vázala cenné biochemické zdroje… ale nakonec se dostala do fáze, kdy onen zbloudilý modročervený výčnělek vytvořil pro reakční geometrii nepřekonatelnou překážku, takže bakterii nezůstalo nic, jen nepotřebný vedlejší produkt a v celkové energetické bilanci ztráta. Kultura s devadesáti procenty mutózy byla světem, ve kterém devadesát procent zásoby potravy nemělo vůbec žádnou výživnou hodnotu - jenomže muselo být bez rozdílu požíváno spolu s přínosnými deseti procenty. Konzumovat desetkrát tolik kvůli stejnému výtěžku nebylo životaschopné řešení; aby A. lamberti mohla

dlouhodobě přežít, musela by najít nějaký způsob, jak mutózu odmítnout, než na ni vyplýtvá energii - či ještě lépe najít způsob, jak ji proměnit zpátky na nutrózu, změnit ji z efektivního jedu ve zdroj potravy.
Pro tento účel si zobrazila histogram mutací vyskytujících se u bakterie ve třech genech pro nutrózové epimerázy. Enzymy, jejichž vytváření se těmito geny řídilo, měly nejblíž k nástroji, jaký A. lamberti potřebovala, aby mutózu změnila ve stravitelnou - ale v původní podobě na to žádný z nich nestačil. Zatím žádní mutanti nevydrželi déle než několik generací; veškeré dosavadní změny evidentně napáchaly víc škody než užitku. V malém okně probíhaly dílčí sekvence zmutovaných genů; Maria se dívala na rozmazaný sled kodonů a v duchu proces popoháněla - ne-li přímo k cíli (jelikož neměla ponětí, kde je), pak alespoň… dál, naslepo, do prostoru všech možných chyb.
Byla to hezká myšlenka. Jediná potíž byla v tom, že jisté části genů byly obzvlášť náchylné k určitým chybám při přepisování, takže většina mutantů znovu a znovu "zkoumala" tytéž slepé uličky.
Zařídit, aby je A. lamberti imitovala, bylo snadné; podobně jako bakterie z reálného světa, dělala při každém zkopírování své analogie DNA časté chyby. Přesvědčit ji, aby mutovala "užitečně", bylo něco jiného. Samotný Max Lambert - vynálezce Autoverzu a tvůrce A. lamberti, hrdina generace podivínů horujících pro buněčné automaty a umělý život - strávil větší část posledních patnácti roků svého života tím, že se snažil přijít na to, proč drobné rozdíly mezi biochemií Autoverzu a reálného světa způsobují, že v jednom systému je přirozený výběr tak běžný a druhému se naprosto vyhýbá. Při vystavení stejným zátěžovým faktorům, kterých by se E. coli naučila využívat během několika desítek generací, jeden kmen A. lamberti za druhým jednoduše vyhynul.
Pouze několik tvrdohlavých nadšenců dosud pokračovalo v Lambertově práci. Maria znala jenom sedmdesát dva lidí, kteří by měli jakés takés ponětí, co by znamenalo, kdyby se jí to někdy podařilo. Na scéně umělého života dnes vládl výzkum kopií - nesourodých stvoření, mozaik deseti tisíc různých účelových pravidel… pravého opaku všeho, co představoval Autoverz.
Biochemie reálného světa byla až příliš složitá na to, aby se dala do posledního detailu nasimulovat pro tvora o velikosti komára, natož člověka. Počítače byly schopny namodelovat veškeré životní procesy, jenomže ne pro všechna měřítka - od atomu po organismus - zároveň. Proto se pole rozdělilo na tři směry. V jednom táboře tradiční molekulární biochemici zacházeli dál a dál ve svých přepečlivých výpočtech, v nichž řešili Schrodingerovu rovnici více méně přesně pro čím dál větší soustavy, propracovávali se postupně až k celým kopírujícím se řetězcům DNA, celým mitochondriálním segmentům, významným útržkům obřího mřížoví sacharidových řetězců, jež tvoří buněčnou stěnu… ale zahlcovali čím dál větší výpočetní kapacitu s čím dál menším přínosem.
Na druhém konci škály byly kopie: složitá zdokonalení lékařských simulací celého těla, původně zamýšlená jako pomůcka k výuce chirurgů při virtuálních operacích a náhrada za zkoušky léků na zvířatech. Kopie byla jako oživlý tomografový snímek s vysokým rozlišením, propojený s lékařskou encyklopedií, aby ze sebe mohl vysypat, jak by se každá tkáň či orgán měly chovat… který se prochází v moderní architektonické simulaci. Kopie neměla žádné jednotlivé atomy či molekuly; každý orgán jejího virtuálního těla byly vlastně maskované specializované podprogramy, které věděly (encyklopedicky, ale ne atomárně, podrobně), jak opravdová játra, mozek nebo štítná žláza fungují… ale které by nedokázaly vyřešit Schrodingerovu rovnici ani pro jednu proteinovou molekulu. Samá fyziologie, žádná fyzika.
Lambert a jeho pokračovatelé si zabrali území mezi tím. Vynalezli novou fyziku, dostatečně jednoduchou, tak aby umožnila několika tisícům bakterií vejít se do skromné počítačové simulace s vnitřně provázanou, celistvou hierarchií detailů existujících až po subatomární úroveň. Všechno bylo stavěno zdola nahoru, od nejnižší úrovně fyzikálních zákonů, stejně jako v reálném světě.
Cenou za tuto jednoduchost bylo, že se autoverzové bakterie nemusely vždycky chovat jako jejich reálné protějšky. A. lamberti měla ve zvyku vyvracet tradiční očekávání bizarními a nepředvídatelnými způsoby - což většině mikrobiologů stačilo jako důvod, aby ji považovali za bezcennou.
Ale pro autoverzové nadšence byl právě v tom celý vtip.
Maria odsunula stranou diagramy, které jí bránily ve výhledu na Petriho misky, a potom tak dlouho zvětšovala jednu prosperující kulturu, až pracovní prostor vyplnila jediná bakterie. V barevném vyjádření jako "zdravá" to byla jednotvárná modrá kaňka; jenže ani když přešla na standardní chemickou mapu, kromě buněčné stěny nebylo vidět žádnou opravdovou strukturu - žádné jádro, žádné organely, žádný bičík; A. lamberti nebyla o mnoho víc než váček protoplazmy. Pohrála si se zobrazením, zviditelnila jemná vlákna nerozdělených chromozomů, potom zvýraznila oblasti, v nichž probíhala syntéza bílkovin, vyvolala gradienty koncentrace nutrózy a jejích přímých metabolitů. Z výpočetního hlediska to byly drahé pohledy; počastovala se nadávkami (jako vždy) za plýtvání penězi, ale nedokázala (jako vždy) odpojit všechno kromě základního analytického softwaru (a samotného Autoverzu), nedokázala hledět do řídkého vzduchu a trpělivě čekat na výsledek.
Místo toho najela pohledem blíž, přešla na atomové barvy (avšak převažující molekuly aquy nechala neviditelné), dočasně zastavila čas, aby zmrazila rozmazání působené tepelným pohybem, a pak pokračovala v přibližování, dokud neurčité flíčky rozptýlené v pracovním prostoru nezískaly ostrost. Potom se ukázalo, že jsou to složité spletence lipidů s dlouhým řetězcem polysacharidů a peptidoglykanů. Byla to jména ukradená beze změny jejich reálným analogiím - ale čert to vem, komu by se chtělo strávit život vymýšlením nového biochemického názvosloví? Na Marii udělalo dostatečný dojem již to, že Lambert všem z dvaatřiceti atomů Autoverzu přiřadil odlišitelné barvy a jednoznačná jména.
Probírala se mořem složitých molekul - syntetizovaných A. lamberti pouze z nutrózy, aquy, pneumy a několika stopových prvků. Zahlédnout molekuly mutózy se jí nepodařilo, a tak spustila Maxwellova démona a požádala ho, aby nějakou našel. Postřehnutelná prodleva mezi tím, než program zareagoval, jí vždy připomněla obrovské množství informací, s nimiž si pohrává - a způsob, jímž jsou organizovány. Tradiční biochemická simulace by sledovala všechny molekuly a byla by jí schopna oznámit přesnou polohu pozměněného cukru téměř okamžitě. Pro tradiční simulaci by tento katalog molekul byl "základní pravdou" - všechno by existovalo" jenom na základě řádku ve Velkém seznamu.

Naproti tomu "základní pravdou" Autoverzu bylo obrovské množství krychlových buněk subatomárních rozměrů - a základní software pracoval pouze s těmito buňkami, žádných větších struktur si nevšímal. Atomy v Autoverzu byly jako hurikány v atmosférickém modelu (jen mnohem stabilnější); vznikaly z jednoduchých pravidel, jimiž se řídily nejmenší prvky systému. Nebylo zapotřebí konkrétně propočítávat jejich chování; zákony, které vládly jednotlivým buňkám, byly hnací silou všeho, co se dělo na vyšších úrovních. Jistě, bylo možno použít hordu démonů, aby spočítali molekuly a jejich počty nadále sledovali - za cenu značných výpočetních nákladů, do jisté míry mařících smysl operace. A vlastní Autoverz by běžel dál jakoby nic.
Maria uzamkla pohled na molekulu mutózy a znovu spustila čas. Všechno kromě toho jednoho šestihranného prstence se rozmazalo a zprůhlednělo. Vlastní molekula byla jen lehce rozmazaná; díky aktuálním zobrazovacím konvencím byly jasně vidět střední polohy atomů. Odchylky způsobené valenčními vibracemi byly jen naznačeny slabými šmouhami, bledými jako duch.
Zvětšovala přiblížení, dokud molekula mutózy nevyplnila celý pracovní prostor. Nevěděla, na co čeká: že se k prstenci znenadání přichytí úspěšně zmutovaný enzym epimerázy a přesune vyšinutý modročervený výčnělek zpátky do horizontální polohy? Vedle toho, jak nepravděpodobné to bylo, proběhlo by to rychleji, než by si stačila všimnout, že se něco děje. To se dalo napravit snadno: uložila Maxwellovu démonovi, aby si vyhradil místo v paměti pro několik milionů tiknutí historie molekuly a přehrál ji vhodnou rychlostí, pokud by došlo k nějaké změně struktury.
Teď, když byl součástí "živého" organismu, vypadal prstenec mutózy úplně stejně jako prototyp, se kterým pracovala před několika minutami: červené, zelené a modré kulečníkové koule pospojované tenkými bílými tyčinkami. Přestože to byla jen bakterie, působilo až urážlivě, že by měla být tvořena takovými molekulami, jako vystřiženými z obrázkové knížky. Prohlížecí software neustále sledoval tuto maličkou část Autoverzu, identifikoval struktury tvořící atomy a hledal mezi nimi překryv, aby mohl rozhodnout, které se s kterými vážou. Nakonec ukázal stylizovaný obrázek závěrů, k nimž došel. Podobně jako manipulační pravidla, která s tímto znázorněním normálně pracovala, to byla užitečná fikce, ale…
Maria desetmiliardkrát zpomalila hodiny Autoverzu, vyvolala si prohlížecí menu a stiskla políčko označené SYROVÝ STAV. Maličký shluk koulí a tyčinek se roztekl v zubatou korunu zmítaného polychromatického tekutého kovu. Vlny barev se valily od vrcholů, srážely se, splývaly a vracely se zpět, do prostoru vyletovaly obláčky.
Zpomalila čas ještě stokrát, téměř vřavu zmrazila, a potom stejnou měrou zvětšila přiblížení. Teď bylo vidět jednotlivé krychlové buňky, z nichž se Autoverz skládal, měnící stav přibližně jednou za vteřinu. "Stav" každé buňky - celé číslo od nuly do dvou set padesáti pěti - se při každém cyklu hodin znovu propočítával podle jednoduchých pravidel vztahujících se k jejímu předchozímu stavu a ke stavům jejích nejbližších sousedů v trojrozměrné mřížce. Buněčný automat jménem Autoverz nedělal nic jiného než to, že tato pravidla bez rozdílu vztahoval na každou buňku; to byly základní "fyzikální zákony". Nebylo zapotřebí se zde potýkat s žádnými děsivými rovnicemi kvantové mechaniky - stačilo několik jednoduchých aritmetických operací s celými čísly. A přesto neskutečně primitivní zákony Autoverzu dokázaly vytvářet "atomy" a "molekuly" s dostatečně bohatou "chemií", aby umožnila existenci "života".
Maria pozorně sledovala osud shluku zlatých buněk šířících se prostorovou mřížkou - buňky jako takové se a priori nehýbaly, ale typ postupoval dál - které pronikly do oblasti kovové modři a podmanily si ji, načež byly napadeny a pohlceny pro změnu vlnou jasně fialové.
Jestli měl Autoverz nějaký "pravý" vzhled, potom jím bylo toto. Paleta, která přiřazovala barvu každému stavu, byla stále "falešná" - stále zcela umělá - avšak tento pohled alespoň ukazoval složité prostorové šachy, od nichž se odvíjelo všechno ostatní.
Všechno ostatní kromě hardwaru, vlastního počítače.
Maria se vrátila k standardnímu běhu času a makroskopickému pohledu na svých jedenadvacet Petriho misek - když vtom na popředí vyskočila zpráva:

SSS Vám s lítostí oznamuje, že Vaše kapacity byly poskytnuty vyšší nabídce. Snímek Vašeho úkolu byl uložen ve velkokapacitní paměti a bude Vám zpřístupněn při příštím připojení. Děkujeme Vám za využití našich služeb.

Maria půl minuty seděla a vztekle nadávala - potom se prudce zarazila a schovala obličej do dlaní. Především se neměla vůbec připojovat. Bylo to bláznovství, plýtvat úsporami za hrátky se zmutovanou A. lamberti, ale stejně to dělala znovu a zas. Když Autoverz byl tak podmanivý, tak hypnotický, tak… návykový.
Ten, kdo ji ze sítě vyšťouchl, jí vlastně prokázal laskavost a ještě dostane zpátky padesátidolarový poplatek za připojení, protože ji úplně vyhodili, ne jen zpomalili na hlemýždí tempo.
Byla zvědavá, kdo byl tím bezděčným dobrodincem, a tak se připojila přímo na burzu BIPS - tržiště, kde se nakupovala a prodávala výpočetní kapacita. Její připojení k SSS šlo přímo přes burzu; měla počítač naprogramován tak, aby se automaticky přizpůsoboval kursu - do určitého stropu. Momentálně však BIPS - biliardy instrukcí za sekundu - skupovala nějaká skupina, která si říkala Operace Motýl, za šestisetnásobek tohoto stropu, čímž se jí podařilo získat sto procent obchodované výpočetní kapacity, která byla na planetě k dispozici.
Marii to ohromilo - nikdy nic takového neviděla. Diagram úspěšných dražitelů - obvykle mihotavý kaleidoskop tisíců jehlově tenkých výsečí - měl podobu celistvého, neměnného kruhu. Neznamenalo to, že z nebe začnou padat letadla, ani světový obchod se skřípavě nezastaví… ale desítky tisíc vědců působících na vysokých školách a v průmyslu denně spoléhaly na to, že burzu využijí k práci na úkolech, pro něž nestálo za to pořizovat si vlastní výpočetní kapacity. Nemluvě o několika tisících kopií. Bylo bezprecedentní, aby se do sítě vecpal jeden uživatel a přeplatil všechny ostatní. Kdo potřeboval takovou výpočetní kapacitu? Velký byznys, velká věda, vojáci? Ti všichni měli svůj soukromý hardware - obvykle převyšující jejich potřeby. A pokud vůbec obchodovali, byli to oni, kdo nadbytečnou

kapacitu prodávali.
Operace Motýl? Ten název jí mlhavě něco říkal. Maria se připojila ke zpravodajskému systému a zapátrala po zprávách, ve kterých se toto slovní spojení vyskytovalo. Nejčerstvější zpráva byla tři měsíce stará:

Kuala Lumpur - pondělí 8. srpna 2050: Ministři životního prostředí ze Společenství zemí Jihovýchodní Asie (ASE-AN) se dnes na svém setkání shodli na pokračování poslední fáze Operace Motýl, kontroverzního plánu, jehož záměrem je pokusit se zmírnit ztráty na majetku a životech, způsobované skleníkovými tajfuny v oblasti.
Dlouhodobým cílem projektuje využití takzvaného "efektu motýlích křídel" k odvrácení tajfunů od zranitelných hustě obydlených oblastí - nebo dokonce zabránění jejich vzniku jako takovému.

Maria řekla: "Definuj ‚efekt motýlích křídel'." Před novinovou zprávou se otevřelo druhé okno.

Efekt motýlích křídel: Tento termín jako první použil meteorolog Edward Lorenz koncem sedmdesátých let dvacátého století, aby zdůraznil marnost snahy o sestavování dlouhodobých předpovědí počasí. Lorenz poukázal na to, že meteorologické systémy jsou tak citlivé na výchozí podmínky, že by motýl, jenž zamával křídly v Brazílii, mohl rozhodnout, zda o měsíc později bude či nebude tornádo v Texasu. Žádný počítač nebude moci zohlednit takové nepatrné detaily - a proto je každý pokus předvídat počasí na víc než několik dní dopředu odsouzen k nezdaru.
V devadesátých letech dvacátého století však termín začal ztrácet svůj původní, pesimistický význam. Celá řada vědců přišla na to, že i když následky drobných, nahodilých vlivů činí chaotický systém nepředvídatelným, za jistých okolnosti by se tatáž citlivost dala promyšleně využít k nasměrování systému zvoleným směrem. Stejné procesy, které zesílily zamávání motýlích křídel v tornádo, by mohly zesílit také projevy systematických zásahů, umožnit jistý stupeň kontroly, který není přímo úměrný vynaložené energii.
Efekt motýlích křídel se nyní běžně používá v souvislosti s principem ovládání chaotického systému minimální silou, díky důkladné znalosti jeho dynamiky. Tato metoda byla uplatněna v celé řadě oborů, včetně chemického inženýrství, burzovních manipulací, poloautomatické aeronautiky a systému řízení počasí navrhovaného zeměmi ASEAN, Operace Motýl.

Text pokračoval, ale Maria pochopila, o co jde, a vrátila se k článku.

Meteorologové předpokládají, že by do vod západního Pacifiku a Jihočínského moře byla rozmístěna síť tvořená statisíci aparatur pro "řízení počasí" - zařízení poháněných sluneční energií, která by podle potřeby měnila lokální teplotu tím, že by přečerpávala vodu mezi různými hloubkami. Teoretické modely ukazují, že dostatečný počet aparatur složitě řízených počítači by bylo možno využít k ovlivnění charakteru počasí ve velkém měřítku, k "postrčeni" počasí směrem k nejméně škodlivému z řady jemně vyvážených možných výsledků.
Na širém oceánu bylo instalováno osm různých prototypů aparatur, ale dříve než technici jeden prototyp vyberou pro hromadnou výrobu, bude vypracována rozsáhlá studie proveditelnosti. V průběhu tří let bude každý potenciálně hrozící tajfun analyzován počítačovým modelem dosahujícím nejvyššího možného rozlišení, do něhož budou zahrnuty účinky různého počtu a různých typů dosud neexistujících aparatur. Pokud tyto simulace prokážou, že by zásah mohl podstatně zmírnit ztráty na životech a majetku, rada ministrů zemí ASEAN se bude muset rozhodnout, zda investovat či neinvestovat odhadovaných šedesát miliard dolarů, jež jsou třeba k tomu, aby se systém stal realitou. Jiné země experiment se zájmem sledují.

Maria se ohromeně odklonila od obrazovky. Počítačový model s nejvyšším možným rozlišením. A mysleli to doslovně. Skoupili veškerou výpočetní kapacitu na trhu - zaplatili za to docela slušný balík, ale pouze zlomek toho, kolik by je stálo, kdyby si měli koupit stejný hardware přímo.
Postrkování tajfunů! Zatím ještě ne, ne doopravdy… ale kdo by mohl Operaci Motýl mít za zlé krátký monopol, který získala, když šlo o tak grandiózní experiment? Přestože se jí to přímo netýkalo, Maria ucítila vzrušení, když si představila měřítko podniku - a vzápětí směs viny a vzteku, že je pouhý přihlížející. Neměla kvalifikaci v oboru fyziky atmosféry nebo oceánů, ani doktorát z teorie chaosu - ale na projektu takových rozměrů se určitě našlo několik set míst pro obyčejné programátory. Když na síti běžely inzeráty, nejspíš se pachtila s nějakou pitomou zakázkou na zdokonalení hmatových vjemů plážového písku pro návštěvníky Virtuálního Zlatého pobřeží - nebo si hrála s genomem A. lamberti a snažila se stát prvním člověkem na světě, jenž přinutí simulovanou bakterii k tomu, aby předvedla přirozený výběr.
Nebylo jasné, jak dlouho bude Operace Motýl všechny tajfuny monitorovat - ale mohla zapomenout, že by se ten den k Autoverzu ještě vrátila.
Zdráhavě se odpojila od zpravodajské sítě - bojovala s pokušením počkat si na první zprávy o dotyčném tajfunu nebo na to, jak na obrovské skoupení kapacit pro zpracování dat zareagují ostatní uživatelé superpočítače - a začala procházet své plány na nový programový balík pro ochranu před zloději.
2
(Sem potěr mutací)
Listopad 2050
"Žádám o dva miliony eur. Nabízím nesmrtelnost."
Kancelář Thomase Riemanna byla plná, ale bez zbytečností, elegantně zařízená, aniž by působila okázale. Jediné velké okno nabízelo panoramatický výhled na Frankfurt - severním směrem přes řeku, jakoby od Sachsenhausenu, až ke třem

jantarově černým mrakodrapům Siemens/Deutsche Bank Centre - který Thomas považoval za stejně pravdivý jako kteroukoli jinou z možných alternativ. Polovina kanceláří v samotném Frankfurtu se otevírala do tropických deštných pralesů, ohromujících pouštních roklí, antarktických ledovců ze záznamu - nebo do zcela umělých krajin: venkovsky idylických, futuristických, meziplanetárních či zcela jednoduše neskutečných. Když si mohl vybrat, co chtěl, rozhodl se pro tento pohled, známý z dob, kdy měl tělo; bylo to možná sentimentální, avšak nebylo to alespoň směšně nevhodné.
Thomas se odvrátil od okna a zadíval se na svého hosta s upřímnou skepsí. Odpověděl anglicky: kancelářský software mohl překládat za něho - a byl by použil úplně stejná slova a syntax, neboť byl naklonován přímo z jeho jazykových center - ale Thomas přesto raději používal verzi "sídlící uvnitř" jeho vlastní "lebky".
"Dva miliony? O co vám jde? Nechte mne hádat. Pod vaší obratnou správou můj kapitál poroste nejvyšším možným tempem, jaké je v souladu s potřebou naprosté bezpečnosti. Cena výpočtů určitě dřív nebo později opět poklesne: vzhledem k tomu, že posledních patnáct let rostla, je to pravděpodobnější než kdy dřív. Takže: může to trvat deset či dvacet let - případně třicet, čtyřicet - ale nakonec bude výnos z mé skromné investice stačit na to, abych mohl běžet na nejmodernějším hardwaru, do nekonečna… s tím, že vám samozřejmě připadne drobná provize." Thomas se zasmál, ale škodolibost v tom nebyla. "Zdá se, že jste si potenciálního klienta příliš dobře neprověřil. Lidé jako vy obvykle mají vytříbenou inteligenci - ale obávám se, že v mém případě jste skutečně vedle. Mně nehrozí, že mě vypnou. Hardware, který momentálně používáme, není nikde pronajatý; je plně vlastněn nadací, kterou jsem před smrtí zřídil. Moje pozůstalost je spravována tak, že jsem naprosto spokojen. Nemám žádné problémy - finanční, právní, psychologické - které byste mi mohl vyřešit. A jestli o něco stojím ze všeho nejmíň, je to nějaký laciný, špinavý věčný fond. Vaše nabídka pro mne nemá smysl."
Paul Durham se rozhodl nedat na sobě znát zklamání. "Já nemluvím o žádném věčném fondu," řekl. "Neprodávám finanční služby. Dáte mi možnost, abych vám to vysvětlil?"
Thomas vlídně přikývl. "Pokračujte. Poslouchám." Durham jednoznačně odmítl prozradit účel své návštěvy předem, ale Thomas se přesto rozhodl ho přijmout - očekával zvrácený pocit uspokojení, až se potvrdí, že za mužovou tajemnou rezervovaností se neskrývá nic neobyčejného. Thomas téměř vždy dal svolení k návštěvám zvenčí - přestože ho zkušenost naučila, že většina prostě škemrala o peníze, v té či oné podobě. Domníval se, že každý, kdo je ochoten zpomalit svůj mozek sedmnáctkrát jenom kvůli výsadě, aby si s ním mohl promluvit tváří v tvář, si zaslouží vyslechnout - a nebyl imunní k lichotivosti tohoto procesu, spočívající v nerovném obětování času.
Ale šlo o víc než o lichotivost.
Když ho ostatní kopie navštěvovaly v kanceláři nebo seděly vedle něho u stolu v zasedací síni správní rady, každý byl "přítomen" přesně ve stejném smyslu. Bez ohledu na to, jak bizarní bylo algoritmické podchycení tohoto setkání, byla to schůzka sobě rovných. Nedocházelo k překračování žádných hranic.
Avšak návštěvník schopný pozvednout a vyprázdnit šálek kávy, podepsat dokument nebo potřást rukou - ve skutečnosti však nehybně ležící na lůžku v jiné (vyšší?) metafyzické rovině - byl nabit příliš mnoha neskrývanými připomínkami povahy věcí, než aby byl přijímán stejně klidně. Thomas to oceňoval. Nechtěl podlehnout uspokojení - nebo něčemu ještě horšímu. Návštěvníci mu pomáhali udržet si jasný obrázek o tom, čím se stal.
"Vaši situaci samozřejmě znám," prohlásil Durham. "Vaše zajištění patří k nejlepším, s jakými jsem se setkal. Četl jsem ustavovací dokumenty nadace Soliton, jsou prakticky nenapadnutelné. Podle současné legislativy."
Thomas se ze srdce rozesmál. "Ale vy si myslíte, že to zvládnete líp? Soliton platí svým nejzkušenějším právníkům téměř milion ročně; měl jste si opatřit nějaké falešné doklady o kvalifikaci a požádat mne, abych vás zaměstnal. Podle současné legislativy! Věřte mi, až se zákony budou měnit, změní se k lepšímu. Asi víte, že Soliton dává na lobování za zlepšení slušný balík - a není sám. Trend postupuje jedním směrem: každým rokem přibývá kopií a většina z nich de facto ovládá prakticky veškeré bohatství, které jim patřilo, když byly naživu. Bohužel, vaše načasování je křiklavě nevhodné, jestli chcete použít zastrašovací taktiku; minulý týden jsem obdržel zprávu, která předpovídá plná lidská práva - přinejmenším v Evropě - do začátku šedesátých let. Pro mne deset let není mnoho; zvykl jsem si na momentální koeficient zpomalení: i kdyby se procesorové rychlosti zvýšily, klidně bych se mohl rozhodnout, že budu raději žít dalších šest nebo sedm subjektivních měsíců stejným tempem, kterým žiji teď, než abych posouval všechny věci, na které se těším - jako třeba evropské občanství - dál do budoucnosti."
Durhamova loutka sklonila hlavu na znamení zdvořilého souhlasu. Thomas si znenadání představil druhou loutku - tu, v níž se Durham skutečně cítil být - jak se sklání nad ovládacím panelem a mačká nějaké tlačítko na submenu etikety. Bylo to paranoidní? Jenže to by udělal každý rozumný návštěvník, který přišel žebrat, že by řídil setkání z dálky, místo aby vystavoval zkoumavému pohledu pravý jazyk těla.
Viditelná loutka řekla: "Proč utrácet velké peníze za vylepšený hardware, když výsledkem by fakticky bylo zpomalení vývoje? A souhlasím s vámi i ve vyhlídkách reformy - v krátkodobém výhledu. Lidem samozřejmě leží dlouhověkost kopií v žaludku, avšak prezentace vůči veřejnosti byla zvládnuta pozoruhodně dobře. Každý rok je naskenováno a oživeno několik nevyléčitelně nemocných dětí: je to lepší než výlet do Disneylandu. Utajeně je sponzorován sitcom o kopiích z řad dělnické třídy, který pomáhá tomu, aby celá myšlenka nevypadala tak hrozivě. Právní statut kopií je pojímán jako záležitost lidských práv, zejména v Evropě: kopie jsou invalidní lidé, nic víc, nic míň - vlastně jenom osoby, které podstoupily něco jako radikální amputaci - a každý, kdo mluví o dekadentních, bohatých nesmrtelných, kteří se zmocňují veškerého bohatství, je okřikován jako neonacista.
Je tedy klidně možné, že za deset roků získáte občanství. A když budete mít štěstí, situace zůstane stabilní ještě dalších dvacet nebo třicet let. Ale… co je pro vás dvacet nebo třicet let? Opravdu si myslíte, že momentální stav bude tolerován věčně?"
"To samozřejmě ne," uznal Thomas, "ale řeknu vám, co ‚tolerováno' bude: skenovací zařízení a výpočetní kapacity, tak levné, že bude možno vzkřísit každého na planetě. Každého, kdo o to bude stát. A když říkám levné, myslím za cenu

srovnatelnou s očkovací dávkou na přelomu století. Představte si to. Smrt by bylo možno vymýtit - podobně jako neštovice nebo malárii. A to, o čem mluvím, není žádný solipsistický strašák; tou dobou umožní dálkově ovládaní roboti kopiím ovlivňovat fyzický svět stejně dobře, jako by byli lidmi. Civilizace neuteče před realitou - pouze překoná biologii."
"To je daleká, hodně daleká budoucnost."
"Jistě. Ale neobviňujte mne z uvažování v krátkodobém horizontu."
"A do té doby? Privilegovaná vrstva kopií bude čím dál větší, čím dál mocnější - a bude čím dál větší hrozbou pro obrovskou většinu lidí, která ani potom nebude mít možnost se k nim přidat. Náklady klesnou, ale nijak drasticky - jen tolik, aby se částečně uspokojila prudce zvýšená poptávka ze strany manažerů a vyšších úředníků, jakmile hromadně odhodí zábrany. Dokonce i ve světské Evropě je hluboce zakořeněn předsudek, který říká, že zemřít je odpovědné, morální. Existuje etika smrti - a první velký segment společnosti, který ji odvrhne, spustí obrovskou lavinu odporu. Dostatečně malá elita gigabohatých kopií je přijímána jen jako pouťová atrakce; magnátům projde všechno, ani se nepředpokládá, že by se chovali jako obyčejní lidé. Ale počkejte, až se počet zvedne desetkrát."
To všechno už Thomas slyšel. "Je možné, že budeme nějakou dobu nepopulární. To však přežiju. Víte, už dnes jsme ostouzeni mnohem méně než lidé, kteří usilují o organickou hyperdlouhověkost - s pomocí transplantací, omlazování buněk, všeho možného - protože my alespoň nevyháníme výš náklady na lékařskou péči, nezabíráme místo v přetížených léčebných zařízeních. A přírodní zdroje nespotřebováváme zdaleka takovým tempem, jako když jsme byli živí. Jestli se technika dostatečně zdokonalí, může to dopadnout i tak, že nejbohatší kopie bude mít menší dopad na životní prostředí než nejasketičtější živý člověk. Kdo potom bude mít morálně navrch? Budeme nejekologičtějšími obyvateli planety."
Durham se usmál. Loutka. "Jistě - a jestli se to uskuteční, mohlo by to vést k celé řadě ironických situací. Ale ani slabý dopad na životní prostředí by nemusel vypadat tak svatě, kdyby se tatáž výpočetní kapacita dala využít pro záchranu desetitisíců životů prostřednictvím řízení počasí."
"Operace Motýl způsobila několika jiným kopiím jen velice nepatrné potíže. Mně osobně žádné."
"Operace Motýl je teprve začátek. Řešení krize na maličké části planety. Představte si, jaké výpočetní kapacity budou třeba, aby se subsaharská Afrika zbavila sucha."
"Proč bych si to měl představovat, když zatím nemají prokazatelné výsledky ani mnohem skromnější plány? A i kdyby se ukázalo, že řízení počasí je schůdná cesta, vždycky je možno postavit další superpočítače. Nemusí to být postaveno jako kopie proti obětem záplav."
"Momentálně jsou výpočetní kapacity omezené, nemám pravdu? Samozřejmě se zvýší - ale je téměř jisté, že nároky ze strany kopií a řízení počasí porostou rychleji. Dlouho předtím, než dospějeme k vaší utopii bez smrti, narazíme na úzké hrdlo - a já se domnívám, že výsledkem bude doba, kdy budou kopie prohlášeny za nezákonné. A to v celém světě. Pokud jim byla zaručena lidská práva, budou jim odňata. Aktiva svěřenských fondů a nadací budou zkonfiskována. Superpočítače se dostanou pod přísný dohled. Skenovací aparatury - a skenové soubory - budou zničeny. Může trvat čtyřicet let, než k tomu dojde - nebo to může přijít dřív. Tak či onak, musíte být připraven."
Thomas se klidně usmál. "Jestli vám jde o to, abyste u mě získal místo futurologického poradce, bohužel už zaměstnávám několik - vysoce kvalifikovaných - lidí, kteří nedělají nic jiného než to, že tyto trendy sledují. Všechno, co mi momentálně říkají, mi dává důvody k optimismu - jenže i kdyby se mýlili, Soliton je připraven na velmi široký okruh nepředvídaných událostí."
"Skutečně si myslíte, že když bude celá nadace oškubána, dokážou zajistit, aby byl váš okamžitý snímek bezpečně ukryt - a po sto nebo více letech sociálních nepokojů znovu oživen? Trezor plný ROM na dně těžní jámy by mohl skončit jako jednosměrný výlet do geologických dob."
Thomas se zasmál. "A zítra by se mohl s planetou srazit meteor, který zničí tento počítač, všechny moje zálohy, vaše organické tělo… cokoliv a třeba všechno. Ano, mohlo by dojít k revoluci, která můj svět odpojí od proudu. Je to nepravděpodobné, ne však nemožné. Také by mohla přijít epidemie nebo ekologická katastrofa, která zabije miliardy organických lidí, ale všechny kopie ponechá nedotčené. Nikdo nemá nic jisté."
"Ale kopie mohou ztratit mnohem víc."
Thomas byl důrazný; byla to součást jeho osobní litanie. "Nikdy jsem nezaměňoval, co mám - velice dobrou šanci na prodloužení své existence - se zárukou nesmrtelnosti."
Durham bez obalu přisvědčil: "Zcela správně. Nic takového nemáte. Proto jsem vám to přišel nabídnout."
Thomas se na něho znepokojeně zadíval. Přestože si z definitivního skenového souboru nechal editací odstranit stopy po chirurgických zákrocích, ponechal si jizvu na pravém předloktí, malou připomínku nehody z mládí. Pohladil si ji, ne zcela bezmyšlenkovitě; byl si svého zvyku vědom, byl si vědom vzpomínek, které k jizvě patřily - ale byl naučený nepřepouštět těmto vzpomínkám místo na slunci.
Nakonec řekl: "Jak nabídnout? Můžete snad dokázat - za dva miliony eur - něco, co Soliton nedokáže tisíckrát lépe?"
"Mohu spustit vaši druhou verzi, naprosto v bezpečí. Mohu vám poskytnout jistou pojistku - před vlnou odporu proti kopiím… nebo před dopadem meteoritu… nebo před vším ostatním, Co by se mohlo stát."
Thomas na okamžik ztratil řeč. To téma nebylo zcela tabu, ale nevzpomínal si, že by je někdo nadnesl tak nepokrytě. Rychle se vzpamatoval. "Děkuji, nemám však nejmenší přání spustit druhou verzi. A… jak to myslíte, ‚naprosto v bezpečí'? Kde ten váš nezranitelný počítač bude? Snad na oběžné dráze? Nahoře, kde na jeho zničení postačí meteor o velikosti kamínku, místo balvanu?"
"Ne, na oběžné dráze ne. A jestli nechcete druhou verzi, nevadí. Mohl byste se jednoduše přestěhovat."
"Kam přestěhovat? Do podzemí? Na dno oceánu? Vždyť ani nevíte, kde se nachází tato kancelář. Proč si myslíte, že můžete nabídnout lepší místo - za tak směšnou cenu - když nemáte nejmenší ponětí o tom, jak jsem momentálně

zabezpečen?" Thomas cítil čím dál větší zklamání a podrážděnost. "Přestaňte s těmi nabubřelými tvrzeními a přejděte k věci. Co je vaše zboží?"
Durham omluvně zavrtěl hlavou. "To vám nemohu říct. Alespoň zatím ne. Kdybych se to pokusil vysvětlit bez přípravy, nedávalo by to smysl. Nejdřív musíte něco udělat. Něco velice jednoduchého."
"Ano? A co by to mělo být?"
"Musíte podstoupit malý experiment."
Thomas se zakabonil. "Jaký experiment? Proč?"
A Durham - softwarová loutka, mrtvá schránka oživená bytostí z jiné roviny - se mu podíval přímo do očí a prohlásil: "Musíte mi dovolit, abych vám ukázal, co přesně jste."
3
(Strmě atomu píce)
Červen 2045
Paul - nebo člověk z masa a kostí, jehož vzpomínky zdědil - vystopoval dějiny kopií až k přelomu století, kdy vědci začali jemně vylaďovat obecné počítačové modely používané při výuce operatérů a ve farmakologii, dělat z nich individuálně přizpůsobené verze, schopné modelovat potřeby a problémy jednotlivých pacientů. Podávání léků se předem zkoušelo na modelech, které zahrnovaly specifické genetické a biochemické rysy, což umožňovalo optimalizovat dávky a předcházet alergickým vedlejším účinkům. Náročné operace se nacvičovaly a zdokonalovaly ve virtuální realitě, na softwarových tělech s anatomickými detaily - po nejtenčí kapiláry - vycházejícími z tomografických snímků živého pacienta.
Tyto první modely měly hrubou aproximaci mozku, plně postačující pro kardiochirurgii či imunoterapii - a dokonce do jisté míry využitelnou, když šlo o vážná mozková poranění a tumory - ale bezcennou pro studium jemnějších neurologických potíží.
Snímací technika se však neustále zdokonalovala - a kolem roku 2020 dosáhla stadia, kdy bylo možno zmapovat jednotlivé neurony a neinvazivně změřit vlastnosti jednotlivých synapsí. Kombinací snímacích zařízení bylo možno z živého orgánu vyčíst každý psychologicky důležitý detail mozku - a napodobit jej na dostatečně výkonném počítači.
Zpočátku se modelovaly pouze izolované nervové dráhy: části zrakového centra, které zajímaly tvůrce umělého zraku, nebo segmenty limbické soustavy, jejichž úloha byla nejasná. Tyto dílčí nervové modely poskytly cenné výsledky, ale funkčně kompletní vyjádření celého orgánu - zasazené do celého těla - by umožnilo předem vyzkoušet i ty nejjemnější neurochirurgické zákroky a psychofarmakologické testy. Hodně let však žádný takový model nebyl vytvořen - zčásti kvůli zřídka vyjadřované nervozitě plynoucí z vyhlídky, co by to znamenalo. V cestě nestály žádné formální překážky - státní regulační orgány a institucionální etické komise se zabývaly pouze prospěchem lidí a zvířat. Zatím na žádnou laboratoř nepodnikli žádní aktivisté pumový útok kvůli nelidskému zacházení s fyziologickým softwarem - ale musel přijít někdo, kdo jako první prolomí nevyřčená tabu.
Musel přijít někdo, kdo vytvoří kopii s vysokým rozlišením a úplným mozkem - a nechá ji procitnout a promluvit. V roce 2024 bostonský neurochirurg John Vineš spustil vlastní kopii s plným vědomím v hrubé virtuální realitě. Po necelých třech hodinách reálného času (se zrychleným tepem a dýcháním, se zvýšenou hladinou stresových hormonů) historicky první kopie pronesla první slova: "Je to jako být pohřbený zaživa. Rozmyslel jsem si to. Dostaň mě odsud." Jeho originál poslechl a vypnul ho - ale později demonstraci několikrát zopakoval, aniž něco změnil. Usoudil, že když spustí tutéž simulaci více než jednou, další újmu už tím způsobit nemůže.
Když Vineš své výsledky zveřejnil, perspektivami na pokrok v oblasti neurologického výzkumu se nikdo nezabýval; v prvních čtyřiadvaceti hodinách - navzdory odrazující výpovědi kopie - se titulky hemžily nesmrtelností, masovým útěkem do virtuální reality a hrozbou, že fyzický svět zcela osiří.
Paulovi bylo tenkrát dvacet čtyři a neměl představu, co si se životem počít. Jeho otec zemřel o rok dřív a zanechal mu skromné obchodní impérium soustředěné kolem prosperujícího maloobchodního řetězce, jehož řízení neměl nejmenší chuť se věnovat. Sedm let cestoval a studoval - vědu, dějiny, filozofii. Všechno, do čeho se pustil, mu šlo docela dobře, nedokázal však najít nic, co by v něm rozdmýchalo skutečné intelektuální zanícení. Starosti s finančním zajištěním ho do budoucna nečekaly, a tak pomalu upadal do stavu zasněného uspokojení.
Zpráva o kopii Johna Vinese však tuto apatii rozmetala na prach. Vypadalo to, jako by se najednou mělo splnit všechno, čím kdy technika slíbila přetvořit lidský život, a ještě s úrokem. Dlouhověkost bude jen začátek; kopie se mohly vyvíjet způsoby, které byly pro organické bytosti nemožné: upravovat svou mysl, předefinovávat své cíle, nekonečně se měnit. Možnosti byly opojné - zrovna když poklesly ceny a ubylo stinných stránek prvních verzí, právě když se strhla nevyhnutelná lavina odporu. Paul byl dítě nového milénia; byl připraven to všechno využít.
Ale čím déle přemýšlel o tom, co Vineš udělal, tím bizardnější souvislosti ho napadaly.
Veřejná diskuse, jíž experiment odstartoval, byla vzrušená, avšak žalostně povrchní. Znovu se rozhořely desítky let staré hádky o to, kolik mohou mít počítačové programy společného s lidskými bytostmi (z hlediska psychologie, morálky, metafyziky a informační teorie…), a dokonce o to, jestli kopie mohou být "skutečně" inteligentní a mít "skutečné" vědomí. Vinesovy výsledky zopakovali další pracovníci a jejich kopie brzy prošly Turingovým testem: žádná komise expertů, která zkoušela skupinu kopií a lidí - pomocí zpožděného videa, aby se zamaskoval rozdíl v běhu času - nedokázala rozlišit, kdo je kdo. Někteří filozofové a psychologové však dál trvali na svém, že to nedemonstruje nic víc než "simulované vědomí" a že kopie jsou jenom programy, které dokážou předstírat detailní vnitřní život, který ve skutečnosti vůbec neexistuje.
Zastánci hypotézy silné umělé inteligence tvrdili, že vědomí je vlastnost jistých algoritmů - výsledek toho, že informace jsou zpracovávány určitými způsoby, nezávislými na tom, jaký stroj či orgán je k tomu použit. Počítačový model, který by pracoval s daty o sobě a svém "okolí" naprosto stejně jako organický mozek, by musel procházet úplně stejnými

duševními stavy. "Simulované vědomí" je stejný oxymóron jako "simulované sčítání". Oponenti namítali, že když se namodeluje hurikán, nikdo nezmokne. Když se namodeluje termojaderný reaktor, nevyrobí se žádná elektřina. Když se namodeluje trávení a metabolismus, nespotřebují se žádné živiny - k opravdovému trávení nedochází. Takže když se namodeluje lidský mozek, proč očekávat, že dojde k opravdovému myšlení? Počítač, na němž by běžela kopie, by mohl být schopen generovat věrohodné popisy lidského chování v hypotetických scénářích - a dokonce budit zdání, že vede rozhovor, kdyby správně předvídal, co by byl udělal ve stejné situaci člověk - ale to sotva obdarovalo vědomím stroj jako takový.
Paul rychle dospěl k závěru, že celá tato diskuse je jalová. Přinést jakémukoli člověku absolutní důkaz, že kopie je schopna myslet, bylo nemožné. Kopie žádné další vysvětlení nepotřebovala. Cogito ergo sum. Konec diskuse.
Ale pro každého člověka ochotného dopřát kopiím stejný předpoklad vědomí, jaký dopřával ostatním lidem - a pro každou kopii ochotnou udělat na oplátku totéž - bylo skutečným smyslem toto:
Některé otázky týkající se povahy tohoto společného stavu osvětlovaly kopie jasněji než všechno, co bylo před nimi. Otázky, které bylo třeba prozkoumat, než bude lidstvo moci s důvěrou začít odkazovat svou kulturu, vzpomínky, cíl a identitu svým nástupcům. Otázky, na které mohla odpovědět jedině kopie.

Paul seděl ve své pracovně, v oblíbeném křesle (byť nebyl přesvědčen, že se strukturu povrchu podařilo napodobit věrně), a snažil se nalézt alespoň nějakou útěchu v nepopiratelné absurditě strachu z dalších experimentů na sobě samotném. "Přežil" již "přerod" z člověka z masa a kostí v počítačový fyziologický model - zdaleka nejradikálnější fázi projektu. Pohrávání si s několika parametry modelu mělo ve srovnání s tím působit bezvýznamně.
Na terminálu - který byl jinak stále nefunkční - se náhle objevil Durham. Paul již ho začínal brát spíš jako pánovitého maličkého džina uvězněného v obrazovce než jako obrovskou, všemocnou božskou bytost, jež se prochází sítěmi Reality a tahá za provázky. Jeho hlas měl takovou výšku, že jakákoli aura moci a majestátnosti splaskla, jen co promluvil.
Písk. "Experiment jedna, test nula. Základnová data. Časové rozlišení jedna milisekunda - standard systému. Napočítej do deseti v sekundových intervalech, co možno nejpřesněji odhadnutých. Jasné?"
"Myslím, že to zvládnu." Sám to vymyslel, nepotřeboval podrobný návod ke každému kroku. Durhamův obraz zmizel; experimenty musely proběhnout bez vodítek z reálného času.
Paul napočítal do deseti. Džin se objevil znovu. Když se Paul zadíval do tváře na obrazovce, uvědomil si, že ho nic nesvádí k tomu, aby o ní přemýšlel jako o "vlastní". Možná to bylo dědictví toho, jak se distancoval od předchozích kopií. Nebo se představa, kterou o sobě měl, nikdy příliš nepodobala jeho skutečnému vzhledu - a teď, v zájmu ochrany zdravého rozumu, se vzdalovala ještě víc.
Písk. "Dobře. Experiment jedna, test číslo jedna. Časové rozlišení pět milisekund. Jsi připraven?"
"Ano."
Džin zmizel a Paul počítal: "Jedna. Dvě. Tři. Čtyři. Pět. Šest. Sedm. Osm. Devět. Deset."
Písk. "Něco zajímavého?"
"Ne. Vlastně, nemohu se zbavit mírných obav, když vím, že manipuluješ s mou… infrastrukturou. Ale jinak nic."
Durhamovy oči již nezískávaly skelný lesk, když čekal na zrychlenou odpověď; buď se zdokonalil v sebeovládání - nebo, což bylo pravděpodobnější, vložil do linky nějaký dobrý editovací software, aby zamaskoval, jak se nudí.
Písk. "Obavami se netrap. Máme přece kontrolní vzorek, ne?"
Paul by byl býval raději, kdyby mu to Durham nepřipomněl. Věděl, že ho Durham určitě naklonoval a bude oběma kopiím poskytovat tytéž smyslové vjemy - ale změny v časovém rozlišení modelu prováděl jen jednomu z nich. Byla to zásadní součást experimentu - ale on se tím nechtěl zabývat. Připustit vedle toho všeho ještě existenci třetího já, stínu svých myšlenek, bylo příliš.
Písk. "Pokus číslo dvě. Časové rozlišení deset milisekund."
Paul počítal… Nejjednodušší věc na světě, pomyslel si, když je člověk z masa a kostí, když je z hmoty, když kvarky a elektrony dělají to, co je pro ně přirozené. Lidé byli ztělesněni v konečném důsledku poli elementárních částic, které určitě nemohly být ničím jiným než samy sebou. Kopie byly vyjádřeny obrovskými množinami čísel v paměti počítačů. Čísel, která se určitě dala interpretovat jako popis lidského těla sedícího v místnosti… ale bylo těžké vidět tento význam jako inherentní, nezbytný, když o tom, jak bude model zakódován, rozhodly desetitisíce účelových voleb. Tohle je můj krevní cukr… nebo hladina testosteronu? Je to rychlost, jakou motorický neuron předává vzruchy, když zvednu pravou ruku… nebo signál, který vychází z mé sítnice, když se dívám, jak to dělám? Každý, kdo by získal přístup k nezpracovaným datům, avšak neznal by použité konvence, by mohl ta čísla prosévat celý život, aniž by rozšifroval, co znamenají.
A přesto žádná kopie zahrabaná přímo v datech - znalá či neznalá podrobností - nemohla mít sebemenší potíže s tím, aby se v tom všem vmžiku vyznala.
Písk. "Test číslo tři. Časové rozlišení dvacet milisekund."
"Jedna. Dvě. Tři."
Aby kopii ubíhal čas, čísla, která ji definovala, se musela mezi jednotlivými okamžiky měnit. Znovu a znovu přepočítávaná, kopie byla sledem momentek, filmových políček - nebo políček počítačové animace.
Jenomže… kdy přesně z těchto momentek vznikalo vědomé uvažování? Při výpočtu těchto snímků? Nebo v krátkých mezidobích, kdy vězely v paměti počítače a neměnily se, nedělaly nic než to, že vyjadřovaly jeden statický okamžik života kopie? Dokud se obě fáze střídaly tisíckrát za subjektivní sekundu, zdálo se, že na tom prakticky nezáleží, ale už velmi brzy -.
Písk. "Pokus číslo čtyři. Časové rozlišení padesát milisekund."

Co jsem? Data? Proces, který je vytváří? Vztahy mezi čísly? Všechno výše uvedené?
"Sto milisekund."
"Jedna. Dvě. Tři."
Paul počítal a poslouchal svůj hlas - jako by zpola očekával, že si začne všímat rozrůstání ticha, že začne cítit mezery, které v sobě má.
"Dvě stě milisekund."
Pětina sekundy. "Jedna. Dvě." Vznikal a zanikal s frekvencí pěti subjektivních hertzů? Ani nejprimitivnější celuloidové filmy se nemíhaly tímto tempem. "Tři. Čtyři." Mávl si rukou před obličejem. Pohyb vypadal zcela spojitě, úplně normálně. "Pět. Šest. Sedm." Proběhla jím nenadálá, prudká vlna nevolnosti, ale přemohl ji a pokračoval. "Osm. Devět Deset."
Džin se objevil znovu a krátce, starostlivě zapištěl: "Co se stalo? Chceš si udělat přestávku?"
"Ne, jsem v pořádku." Paul se rozhlédl po nevinné místnosti, místy ozářené sluncem, a rozesmál se. Co by Durham udělal, kdyby od kontrolního pokusu a od subjektu právě teď dostal dvě rozdílné odpovědi? Pokusil se vybavit si, co chtěl v takovém případě udělat, nedokázal si však vzpomenout - a příliš se tím netrápil. Jeho problém už to nebyl.
Písk. "Test číslo sedm. Časové rozlišení pět set milisekund."
Paul počítal - a po pravdě řečeno nevnímal žádný rozdíl. Jistě, mírnou nervozitu - ale když si odmyslel podrážděný žaludek, zdálo se, že na tom, co cítil, se nic nezměnilo. Bylo to logické, přinejmenším v dlouhodobé perspektivě - poněvadž z dlouhodobého hlediska nebylo nic vynecháno. Jeho mozkový model byl plně popisován jen v půlsekundových intervalech (modelového času) - ale v každém popisu byly nadále zahrnuty výsledky všeho, co by se "bylo bývalo stalo" mezitím. Každé půl sekundy se jeho mozek ocital přesně v takovém stavu, v jakém by byl, kdyby nebylo nic vypuštěno.
"Tisíc milisekund."
Jenže co se dělo mezi tím? Rovnice, jimiž se model řídil, byly příliš složité, než aby se daly vyřešit v jednom kroku. Při výpočtu řešení se průběžně vytvářelo a zahazovalo obrovské množství dílčích výsledků. Tyto dílčí výsledky v jistém smyslu započítávaly - byť přímo nevyjadřovaly - události, ke kterým docházelo v mezerách mezi dvěma po sobě jdoucími úplnými popisy. A když byl celý model závislý na libovůli, kdo by chtěl tvrdit, že tyto započtené události, pohřbené v proudu dat o něco hlouběji, jsou "méně skutečné" než ty, které byly popisovány přímo?
"Dva tisíce milisekund."
"Jedna. Dvě. Tři. Čtyři."
Jestli se mu zdálo, že řekl (a slyšel se říct) každé číslo, bylo to tím, že účinky toho, jak řekl "tři" (a slyšel se to říct), byly zahrnuty do podrobností výpočtu toho, co se s jeho mozkem dělo mezi okamžikem, kdy řekl "dvě", a okamžikem, kdy řekl "čtyři".
"Pět tisíc milisekund."
"Jedna. Dvě. Tři. Čtyři. Pět."
Když na to přišlo, fakt, že slyšel slova, která "ve skutečnosti" nikdy neřekl, nebyl o nic podivnější než to, že kopie něco slyšela. I standardní milisekundový krok tohoto světa byl příliš hrubý na to, aby se mohl projevit celý rozsah slyšitelných tónů. V modelu zvuk nebyl vyjádřen kolísáním hodnot tlaku vzduchu - jež by se nestačily měnit dost rychle - ale akustickými výkonovými spektry, závislostmi intenzity a frekvence. Dvacet kilohertzů tady bylo jenom číslo, označení; takovým tempem ve skutečnosti nemohlo naprosto nic oscilovat. Opravdové uši rozkládaly tlakové vlny na složky o různých frekvencích; Paul dobře věděl, že jeho mozek přijímá přímo dané hodnoty výkonového spektra, v modelu odebírané hrubou improvizací z neexistujícího vzduchu.
"Deset tisíc milisekund." "Jedna. Dvě. Tři."
Paul bojoval se závratí, ale dál pravidelně počítal. Zároveň si píchl do mělké řezné rány, kterou si způsobil na předloktí kuchyňským nožem. Bolelo to přesvědčivě. Odkud se tedy bral tento prožitek? Jakmile deset sekund vyprší, jeho plně popsaný mozek si bude toto všechno pamatovat… ale to nevysvětlovalo, co se dělo nyní. Bolest byla víc než vzpomínka na bolest. Zkusil si představit změť miliard dílčích výpočtů, jak překlenují mezeru a nějakým způsobem si "dávají smysl".
A napadlo ho: Co by se stalo, kdyby někdo počítač vypnul, jednoduše vytáhl zástrčku - právě teď?
Nevěděl však, co to znamená. Nevěděl jinak než sám za sebe, kdy to je, "právě teď". "Osm. Devět. Deset."
Písk. "Paule - vidím mírný pokles krevního tlaku. Jsi v pořádku? Jak se cítíš?"
Točila se mu hlava - ale odpověděl: "Stejně jako jindy" A i když to nebyla tak docela pravda, kontrolní pokus určitě použil stejnou lež. Za předpokladu…
"Řekni mi - kdo jsem byl? Kontrolní pokus, nebo subjekt?"
Písk. "Na to ti nemůžu odpovědět," pravil Durham. "Zatím pořád mluvím s oběma. Ale jedno ti řeknu: oba jste pořád identičtí. Vyskytlo se několik velice drobných, přechodných odlišností, ale teď už úplně odezněly - a pokaždé, když jste byli ve srovnatelných reprezentacích, všechny funkční projevy celků větších než několik neuronů byly shodné."
Paul pohrdavě zavrčel. Neměl v úmyslu dát Durhamovi najevo, jak byl experiment znepokojivý. "A co jsi čekal? Když vyřešíš stejnou soustavu rovnic dvěma různými způsoby, samozřejmě dostaneš dva stejné výsledky - plus minus nějaké ty drobné rozdíly ze zaokrouhlení, která se cestou vyskytnou. Musí to tak být. Je to matematická jistota."
Písk. "Já přece souhlasím." Džin napsal prstem na obrazovku:

$(1 + 2) + 3 = 1 + (2 + 3)$

Paul přikývl. "Tak proč se touto fází vůbec zabývat? Já vím - chtěl jsem být pečlivý, chtěl jsem začít na pevných

základech. Ale pravda je taková, že je to plýtvání prostředky. Proč nepřeskočit pitomosti, které jsou jasné, a nepostoupit k experimentům, u nichž odpověď není předem jasná?"
Písk. Durham se káravě zamračil. "Já netušil, že se z tebe tak rychle stane takový cynik. Umělá inteligence není odvětví čisté matematiky, je to empirická věda. Předpoklady je třeba prověřit. Potvrzování takzvaných "jasných" věcí přece není zas tak potupné, ne? A vůbec, pokud je to všechno tak jednoznačné, proč by ses měl bát?"
"Já se nebojím, chci to jen mít za sebou. Víš co… pokračuj. Dokaž, co považuješ za nutné dokázat, ať můžeme postoupit dál."
Písk. "Takový je plán. Ale myslím, že bychom si teď měli oba trochu odpočinout. Otevřu ti komunikaci - jen pro příchozí data." Otočil se, sáhl někam mimo obrazovku a stiskl několik kláves na jiném terminálu.
Potom se s úsměvem otočil zpět na kameru - a Paul přesně věděl, co řekne.
Písk. "Mimochodem, jednoho z vás jsem právě vymazal. Nemohl jsem si dovolit nechat vás běžet oba, když se budete jenom poflakovat."
Paul mu úsměv oplatil, přestože někde uvnitř něco křičelo. "Kterého z nás jsi ukončil?"
Písk. "Záleží na tom? Řekl jsem ti, oba jste byli identičtí. A ty jsi tady pořád, ne? Bez ohledu na to, kdo jsi. Bez ohledu na to, který jsi byl."

Ode dne, kdy ho naskenovali, uplynuly již ve venkovním světě tři týdny, ale dostat se do obrazu o dění ve světě Paulovi netrvalo dlouho; následné události smazaly význam většiny podrobností a velká část vln z různých stran se navzájem vyrušila. Izrael a Palestina se znovu ocitly na pokraji války, tentokrát kvůli údajnému oboustrannému porušování dohody o vodě - ale společná mírová demonstrace přivedla na skelnou planinu, kde stával Jeruzalém, více než milion lidí, a obě vlády byly nuceny ustoupit. Bývalý americký prezident Martin Sandover se stále vzpíral vydání na Palau, kde měl čelit obviněním, která vycházela z jeho role v krvavém státním převratu z pětatřicátého; Nejvyšší soud konečně zrušil staré rozhodnutí, jež mu zaručovalo imunitu před všemi cizími zákony, a den nebo dva to vypadalo slibně - jenomže potom jeho tým právníků přišel s celou novou sérii zdržovacích taktik. V Canberře se vynořila a zase zapadla další půtka o vůdcovství, ministerský předseda zůstal nesesazen. V týden staré reportáži to jeden z novinářů popsal jako "velké drama". To by člověk asi musel být přímo u toho, řekl si Paul. Inflace klesla o půl procenta a nezaměstnanost o stejné množství stoupla.
Paul rychle prošel staré zprávy, pak přelétl očima články a zrychleně si přehrál události, které by nejspíš přepečlivě sledoval, kdyby byly "čerstvé". Cítil zvláštní zlost, že mu toho tolik "uteklo" - teď to měl všechno před sebou, ale to nebylo vůbec totéž.
Napadlo ho, jestli by neměl cítit spíš úlevu, že nepromarnil tolik času podružnými detaily. Již jen to, jak velice málo ho teď zajímaly, bylo důkazem, jak nepatrný měly z dlouhodobého hlediska význam. Jenže co mělo význam? Lidský život se nepočítal na geologická období. Lidé žili hodinami a dny - museli se tedy zabývat věcmi ve stejném časovém měřítku.
Lidé.
Připojil se na televizní vysílání v reálném čase a díval se, jak za necelé dvě minuty mihotavě proběhl celý díl Rodiny Unclearových, doprovázený nesrozumitelným pištěním místo zvuku. Soutěžní pořad. Válečný film. Večerní zprávy. Působilo to, jako by byl daleko ve vesmírnu a řítil se k Zemi mořem signálů zatížených Dopplerovým posunem. Ta představa měla zvláštně uklidňující účinek; jeho situace koneckonců nebyla zas tak bizarní, když se i lidé z masa a kostí mohli ocitnout prakticky ve stejném vztahu ke světu jako on. Nikdo by si netroufl říct, že by Dopplerův posun mohl někoho zbavit lidství.
Na město ze záznamu padl soumrak. Paul se najedl guláše ze sojového proteinu, ohřátého v mikrovlnce - napadlo ho, jestli má nadále smysl, morální či jiný, aby zůstal vegetariánem.
Dlouho přes půlnoc poslouchal hudbu. Tsang Chao, Michael Nyman, Philip Glass. Nebylo ani poznat, že každá nota "ve skutečnosti" trvala sedmnáctkrát déle, než měla, že zvukový ROM v přehrávači "ve skutečnosti" neměl žádnou mikrostrukturu nebo že samotný "zvuk" byl do jeho mozkového modelu přenášen počítačovým trikem, který neměl s normálním procesem vnímání zvuku nic společného. Přes to všechno ho vyvrcholení Glassovy Mishimy chytlo za srdce jako víceramenná kotva.
Kdyby související výpočty prováděli tisíce let lidé přehazující kuličky počítadla ze strany na stranu, cítil by i potom přesně totéž?
Bylo hrozné to přiznat - ale odpověď musela znít ano.
Ležel v posteli a přemýšlel: Pořád se chci z tohoto snu probudit?
Ale zůstalo to akademickou otázkou; zatím neměl na výběr.
4
(Sem potěr mutací)
Listopad 2050
Maria se s Adenem domluvila, že se sejdou v Nadiru, nočním klubu na Oxford Street, kde občas hrál a často tam chodil psát. Obyčejně je dostal dovnitř oba zadarmo a dveře - hrozivý, přechodové komoře podobný vynález z rýhované, černé, eloxované oceli - ji po krátké bezpečnostní kontrole propustily. Jednou se jí zdálo, že zůstala uvnitř, s nožem nevysvětlitelně připevněným k pravé kozačce - a co bylo horší, se zrušenou třídou úvěruschopnosti. Ta věc ji strávila jako mucholapka mouchu, zatímco Aden stál na pódiu a zpíval jednu ze svých žertovných písní o lásce.
Uvnitř bylo husto, vzhledem k tomu, že byl čtvrtek, a málo světla jako vždy; nakonec se jí podařilo Adena zahlédnout, jak sedí u stolu u boční zdi, s obličejem měkce ozářeným displejem notepadu. Pokud věděla, nezdálo se, že by se nechával nemístně ovlivnit tím, co při komponování poslouchal, ale tvrdil, že v tichu pracovat nedokáže, a raději jako

aspirace - nebo katalyzátoru, či co to vlastně bylo - využíval živých vystoupení.
Zlehka mu položila ruku na rameno. Zvedl hlavu, sundal si sluchátka a vstal, aby ji políbil. Chutnal po pomerančovém džusu.
Nabídl jí sluchátka. "Měla by sis to poslechnout. Zkorumpovaní buddhističtí právníci sjetí crackem. Jsou dost dobří."
Maria zalétla pohledem k pódiu, i když se nedalo poznat, koho vlastně myslel. Asi tak tucet účinkujících - dohromady čtyři kapely - stálo ve zvukotěsných plastových válcích, každý zvlášť. Většina hostů byla na někoho naladěná. Na hlavě měli sluchátka, do nichž si vybrali zvuk jedné kapely, a stínítka z tekutých krystalů, která kmitala synchronizovaně s jednou skupinou válců, aby ostatní kapely nebylo vidět. Několik lidí si tiše povídalo - a Maria usoudila, že z pěti možných zvukových kulis nejlépe vyhovuje její náladě právě toto poklidné téměř ticho. Kromě toho nepoužívala induktory nervových proudů ráda; nemohly sice ušní bubínky fyzicky poškodit (čímž zbavovaly vedení klubu rizika soudních sporů), ale vždycky pak měla pocit, jako by jí v uších - nebo ve sluchových drahách - hučelo, bez ohledu na to, jakou hlasitost si nastavila.
"Možná později."
Přisedla si k Adenovi. Ucítila, jak se lehce napjal, když o sebe jejich ramena zavadila, a potom se nuceně uvolnil. Nebo možná ne. Často si myslela, že čte řeč jeho těla, ale vybírala signály z šumu. "Přišla mi dnes otravná pošta, která vypadala úplně jako ty," prohlásila.
"To mi lichotí. Řekl bych. Co prodávali?"
"Církev Boha, který se neprojevuje."
Zasmál se. "Pokaždé, když to vidím, mě napadne, že by si to jméno měli změnit. Bůh, který nic nedělá, si nezaslouží velké písmeno."
"Spustím ten program ještě jednou a můžete si to spolu vyříkat."
"Díky, nemám zájem." Usrkl ze svého nápoje. "A nic jiného než smetí nepřišlo? Žádná zakázka?"
"Ne."
"Takže… další den nudy u počítače?"
"Z větší části ano." Maria zaváhala. Aden se jí obvykle vyptával, co je nového, jen tehdy, když měl sám nějakou novinku - a ona byla zvědavá, co to je. Ale sám od sebe nezačal, a tak vylíčila své setkání s Operací Motýl.
"Vzpomínám si, že jsem o tom něco slyšel," řekl Aden. "Ale myslel jsem, že je to otázka desítek let."
"Realizace pravděpodobně ano, ale simulace určitě už začaly. Ve velkém."
Ve tváři se mu objevil výraz bolesti. "Řízení počasí? Koho chtějí vodit za nos?"
Maria potlačila podrážděnost. "Teoreticky to určitě vypadá slibně, jinak by nezašli tak daleko. Nikdo nevyhodí několik milionů dolarů za čas superpočítače, pokud nemá perspektivu, že se mu to vrátí."
Aden se rozřehtal. "Ale ano, vyhodí. A obvykle se tomu říká Operace něco. Vzpomínáš si na Operaci Zářivá cesta?"
"Jo, vzpomínám."
"Chtěli nasadit do horních vrstev atmosféry nanomechanismy, které by uměly sledovat teplotu - a teoreticky s ní něco dělat."
"Vyrobit částečky, které by odrážely jisté vlnové délky slunečního záření - a potom je podle potřeby rozložit."
"Jinými slovy, pokrýt planetu obrovskou termostatickou přikrývkou."
"Co je na tom tak strašného?"
"Myslíš kromě té čistě technokratické arogance? A kromě faktu, že vypustit do životního prostředí zařízení schopné replikace je - naštěstí ještě pořád - protizákonné? Nefungovalo by to. Některé komplikace vůbec nikdo nepředvídal - proměnlivé míchání vzdušných vrstev, jestli si dobře vzpomínám - a přitom by převážnou většinu požadovaného efektu zmařily."
"Přesně tak," řekla Maria. "Jenže jak bychom to zjistili, kdyby si neudělali pořádnou simulaci?"
"Stačí obyčejný selský rozum. Celá tahle představa, jak řešit technikou problémy vzniklé technikou…"
Maria cítila, že ztrácí trpělivost. "A co bys tedy radil ty? Skromně sedět v náruči přírody a doufat, že tě za to odmění? Myslíš si, že nám matka Gaia odpustí a všechno dá do pořádku - jen co se zbavíme těch zkažených počítačů a slíbíme, že se přestaneme snažit zjednat nápravu sami?" Měla říct "chůva Gaia".
Aden se zamračil. "Ne - ale jediná cesta, jak ‚zjednat nápravu', je působit menší dopad na planetu, ne větší. Místo vymýšlení takových grandiózních plánů, jak všechno srovnat do řady, musíme zařadit zpátečku, nechat přírodu na pokoji, dát jí šanci, aby se mohla uzdravit."
Marii jeho slova ohromila. "Ne, na to je už příliš pozdě. Kdyby se s tím začalo před sto lety… fajn. Všechno mohlo dopadnout jinak. Jenže teď už to nestačí; napáchané škody jsou moc velké. Chodit po špičkách mezi troskami a doufat, že všechny struktury, které jsme rozvrátili, se nějakým zázrakem napraví - a chodit po špičkách dvakrát tak opatrně pokaždé, když se populace zdvojnásobí - to prostě nepůjde. Dnes je ekosystém celé planety do stejné míry dílem člověka jako… velkoměstské mikroklima. Věř mi, byla bych ráda, kdyby to nebyla pravda, ale je to tak - a když už jsme umělý svět vytvořili, ať už úmyslně či ne, měli bychom se naučit ho regulovat. Protože když ustoupíme a ponecháme všechno náhodě, sesype se to na nás nějakým nahodilým způsobem, který pravděpodobně nebude o nic lepší než naše nejhorší, dobrými úmysly vedené chyby."
Aden se jejích slov zhrozil. "Umělý svět? Ty tomu vážně věříš?"
"Ano."
"To je tím, že trávíš tolik času ve virtuální realitě; pak nepoznáš rozdíl."
Marii to rozhořčilo. "Copak já-" Potom si uvědomila, že myslí Autoverz, a zarazila se. Už dávno se přestala snažit vtlouct mu do hlavy, v čem se liší.
"Promiň," řekl Aden. "To bylo pod pás." Udělal gesto, že to bere zpět, mávnutí rukou, které vyznělo spíš netrpělivě než

omluvně. "Hele, pusť ty depresivní ekosračky z hlavy. Já mám pro změnu dobrou zprávu. Jedeme do Soulu."
Maria se rozesmála. "Do Soulu? Proč?"
"Nabídli mi práci. Hudební katedra univerzity."
Ostře se na něho podívala. "Díky, že jsi mi to řekl, když sis dal žádost."
Odbyl to lehkovážným pokrčením ramen. "Nechtěl jsem, aby sis předčasně dělala naděje. Nebo já. Dozvěděl jsem se to teprve dnes odpoledne; skoro tomu ještě nemůžu uvěřit. Hostující skladatel, na rok. Několik hodin učení týdně a ve zbytku času si můžu dělat, co budu chtít: psát, koncertovat, produkovat - zkrátka cokoliv. A nabízejí ubytování zdarma. Pro dva."
"No tak… zadrž. Několik hodin učení? Proč potom tam musíš jet osobně?"
"Chtějí mě tam, fyzicky. Je to otázka prestiže. Každá rychlokvašková univerzita se může připojit k síti a sehnat si tucet přednášejících z celého světa -"
"To není nic rychlokvaškového, to je efektivní."
"Laciné a efektivní. Tady nechtějí být laciní. Chtějí exotickou kulturní dekoraci. Přestaň se smát. V Soulu právě mají australský měsíc; stane se to jednou za dvacet let, tak bychom toho měli využít. A mají zájem o hostujícího skladatele. Žádný záskok."
Maria se opřela a snažila se to strávit.
"Nevím jak ty," pokračoval Aden, "ale já si dovedu jenom hodně těžko představit, že bychom si jinak mohli dovolit strávit rok v Koreji."
"A ty jsi řekl, že to bereš?"
"Řekl jsem možná. Pravděpodobně."
"Ubytování pro dva. A co budu dělat já, až ty budeš dělat exotickou dekoraci?"
"Co budeš chtít. Všechno, co děláš tady, můžeš stejně snadno dělat tam. Pořád mi vykládáš o tom, jak jsi propojená se světem, jsi uzel v logickém datovém prostoru, na tvé fyzické poloze vůbec nezáleží…"
"Ano, ale smysl je v tom, že se nemusíš stěhovat. Mně se líbí tam, kde jsem."
"V té králíkárně."
"Univerzitní byt v Soulu nebude zcela jistě o mnoho větší."
"Budeme chodit ven! Soul je vzrušující město - odehrává se tam úplná kulturní renesance, netýká se to jen hudební scény. A kdo ví? Třeba si tam najdeš nějaký zajímavý projekt. Všechno se neinzeruje na sítích."
To byla pravda. Na rozdíl od Austrálie, jež měla jen kandidátský statut, byla Korea plnoprávným členem ASEAN; kdyby byla v Soulu ve správnou chvíli a měla správné kontakty, mohla se podílet na Operaci Motýl. A přestože to bylo jenom zbožné přání - vybudovat správné kontakty mohlo trvat deset let - sotva se jí mohlo dařit hůř, než se jí dařilo v Sydney.
Maria zmlkla. Byla to dobrá zpráva, vzácná příležitost pro oba, ale stejně nedokázala pochopit, proč to na ni vybalil tak zčistajasna. Měl jí o všem říct ve chvíli, kdy si podal žádost, třebaže svým šancím nevěřil.
Zalétla očima k pódiu, kde dvanáct potem zbrocených hudebníků hrálo jako o duši, a vzápětí pohlédla jinam. Bylo v tom něco nepříjemně voyerského, pozorovat je a nebýt na ně naladěná; nešlo jen o pohled, jak v tichu vylévají své city, ale také o vědomí, že jednotlivé kapely se navzájem nevidí, zatímco ona je může vidět všechny.
"Nemusíš s rozhodnutím spěchat," pravil Aden. "Akademický rok začíná až devátého ledna. Za dva měsíce."
"A oni to nebudou potřebovat vědět o hodně dřív?"
"Potřebují vědět do pondělka, jestli jsem to vzal - myslím však, že s ubytováním problém nebude. Chci říct, že jestli zůstanu sám v bytě pro dva, svět se kvůli tomu nezboří." Nevinně se na ni podíval, jako by ji vyzýval, ať mu připomene čas a místo, kdy slíbil, že odmítne takovou šanci jen proto, že s ním nebude chtít jet.
"Ne, to určitě ne," řekla Maria. "Jsem pitomá, to mi nedošlo."

Když Maria přišla domů, nedokázala se ubránit pokušení, aby se připojila na burzu BIPS a zjistila, co se děje. Operace Motýl z trhu zmizela. Omniaveritas, její vyhledávač informací, nezaznamenal žádné zprávy o tajfunu v oblasti; možná byl předpovězený, ale neuskutečnil se - nebo se měl teprve objevit, avšak simulace již vynesly verdikt. Byla to zvláštní představa, že může být po všem dřív, než se bouře stane realitou… na druhé straně v době, kdy by došlo k něčemu, co by stálo za zmínku ve zprávách, by aktuální meteorologická data - a to v ideálním případě - neměla nic společného s tím, co by se bylo stalo, kdyby byly v provozu aparatury pro regulaci počasí. Jediná reálná data, která simulace potřebovaly, se týkala obvyklého výchozího bodu, okamžitého stavu počasí na planetě těsně před tím, než by započala intervence.
Kurs BIPS byl neustále asi o padesát procent vyšší než normálně, jak se obvyklí uživatelé přetlačovali, aby dohnali zpožděnou práci. Maria zaváhala; cítila, že by potřebovala povzbudit, ale pustit si Autoverz právě teď by bylo hloupé; bylo by mnohem rozumnější počkat do rána.
Přihlásila se k SSS, nasadila si rukavice a poté aktivovala pracovní prostor. Ikona s postavičkou, která uklouzla na banánové slupce, zastavenou uprostřed pádu, symbolizovala okamžitý snímek jejího přerušeného úkolu. Klepla na ikonu a před ní se okamžitě objevily Petriho misky, na nichž se A. lamberti krmily, dělily a umíraly, jako by uplynulých patnáct hodin vůbec nebylo.
Mohla se Adena zeptat přímo: Chceš jet do Soulu sám? Chceš ode mě na rok pryč? Jestli je to tak, proč to neřekneš rovnou? Jenže on by to popřel, bez ohledu na to, jestli to byla nebo nebyla pravda. A ona by mu nevěřila, ať by lhal nebo nelhal. Proč se ptát, když se z odpovědi člověk stejně nic nedozví?
A momentálně se zdálo, že je to stejně jedno. Soul nebo Sydney, vítaná nebo nevítaná. Sem se mohla dostat odkudkoli - geograficky i emocionálně. Zadívala se do pracovního prostoru, přejela prstem v rukavici po okraji jedné Petriho

misky a žertem prohlásila: "Jmenuju se Maria a jsem závislá na Autoverzu."
Kultura v misce, jíž se dotkla, jí přímo před očima přešla z blátivě hnědé v čistě hnědou a vzápětí začala průsvitnět, když prohlížecí software přestal mrtvé A. lamberti klasifikovat jako něco víc než náhodná uspořádání organických molekul. Zatímco se hnědá hmota rozplývala, Maria si všimla něčeho, co jí do té doby unikalo.
Skvrny elektrické modři.
Zvětšila si ji, nechtěla dělat unáhlené závěry. Skvrnu tvořil nevelký, pomalu rostoucí shluk bakterií, jež přežily - to však ještě nic nedokazovalo. Některé kmeny vždycky vydržely déle než jiné; řečeno nejpřízemněji, vždy do jisté míry docházelo k "přirozenému výběru" - ale čest být posledními dinosaury nebyla tím triumfem evoluce, který hledala.
Vyvolala si histogram, který ukazoval rozšíření různých forem enzymů epimeráz, nástrojů, do nichž vkládala své naděje, pokud šlo o přeměnu mutózy zpět na nutrózu… jenže nic výjimečného nenašla, pouze obvyklý rozptyl krátkodechých, neúspěšných mutací. Nic neukazovalo, v čem se tento kmen lišil od všech svých vyhynulých bratranců.
Tak jak bylo možné, že se mu tak dobře dařilo?
Maria pomocí identifikátorů "označila" část molekul mutózy v kultivačním prostředí, uložila namnoženým klonům Maxwellova démona, aby je sledovaly a zviditelňovaly… byl to autoverzový ekvivalent metody označování radioizotopy, používaný biochemiky v reálném světě - a zároveň něco na způsob nukleární magnetické rezonance, protože démoni měli signalizovat veškeré chemické změny a zároveň vyznačovat polohu. Zvětšila si jednu přeživší A. lamberti, vyjádřenou nyní neutrální šedou, a pozorovala roj fosforeskujících zelených teček, které prošly buněčnou stěnou a teď se, poslušny Brownova pohybu, motaly protoplazmou.
Jedna část identifikátorů podruhé změnila barvu ze zelené v červenou, čímž ohlásila zdolání první fáze metabolické cesty: připojení energeticky bohatého shluku atomů - víceméně autoverzové obdoby fosfátové skupiny. Ale to nebylo nic nového; během prvních tří fází procesu by enzymy, které fungovaly s nutrózou, plýtvaly energií na podvodníka, jako by byl tím, kým měl být.
Přesněji řečeno, tyto červené tečky již nebyly mutóza, ale Maria uložila démonům, aby přešli do nezaměnitelné fialové nejenom v přítomnosti samotné nutrózy, ale také v případě, kdy sledované molekuly byly v některé z pozdějších fází obnoveny - zachráněny uprostřed procesu trávení. Jelikož epimerázy zůstaly nezměněny, pochybovala, že se to děje… ale bakterie nějakým způsobem prospívaly.
Červeně označené molekuly se potulovaly buňkou nahodile, částečně natrávené byly bez rozlišení promíchány se syrovými. Na přehledných vývojových diagramech metabolismu - Embden-Meyerhofově dráze v reálném světě a Lambertově dráze v Autoverzu - to vždy vypadalo jako uspořádaný molekulární dopravník, ale pravda byla taková, že v obou systémech nepoháněl život na nejhlubší úrovni nic jiného než série náhodných kolizí.
Několik červených identifikátorů změnilo barvu v oranžovou. Druhá fáze: enzym stáhl šestihranný prstenec molekuly v pětihranný, přeměnil nadbytečný vrchol ve vyčnívající shluk, odkrytější a reaktivnější než předtím.
Stále nic nového. A stále ani náznak fialové.
Následně se nic nedělo tak dlouho, že Maria zalétla pohledem na hodinky a řekla: "Glóbus," aby se podívala, jestli se s novým dnem právě nepřipojilo nějaké významné populační centrum - ale autentický pohled na Zemi z vesmíru ukazoval, že svítání postoupilo již daleko do Tichého oceánu. V Kalifornii se pilně pracovalo ještě dřív, než přišla domů.
Několik oranžových identifikátorů zežloutlo. Třetí fáze Lambertovy dráhy, podobně jako ta první, spočívala v tom, že se na cukr navázala energeticky bohatá skupina atomů.
V případě nutrózy to bylo v konečné fázi odměněno tím, že dvakrát více molekul, které poskytly energii, bylo "znovu nabito", než bylo předtím "vycucáno". Ale čtvrtá fáze - rozbití prstence na dva menší zlomky - to byl okamžik, v němž mutóza postup nevratně zadrhla…
Jenže jedna žlutá tečka se jí přímo před očima rozdělila na dvě… a oba nové identifikátory měly fialovou barvu.
Maria byla tak překvapená, že důkaz ztratila. Pak zahlédla, že se totéž stalo znovu. A potřetí.
Trvalo jí minutu, než to promyslela a pochopila, co to znamená. Bakterie nenapravovala změnu, již Maria s cukrem udělala, nepřeměňovala mutózu zpět na nutrózu - ani nedělala totéž s nějakým částečně natráveným metabolitem. Místo toho se jí muselo podařit upravit enzym, který prstenec štěpil, vyvinout takovou verzi, která působila přímo na metabolit mutózy.
Maria proces zmrazila, potom zvětšila měřítko a prohlédla si opakovaný záznam v molekulárním měřítku. Dotyčný enzym byl vystavěn z tisíců atomů; bylo nemožné všimnout si rozdílu na první pohled - ale o tom, co způsobuje, nebylo pochyb. K přesunu dvouatomového modročerveného výčnělku, který na cukru přemístila, zpět do "správné" polohy vůbec nedošlo; zato enzym se dokonale přizpůsobil změněné geometrii.
Vytáhla si starou a novou verzi enzymu, zvýraznila oblasti, kde byla terciární struktura odlišná, a prozkoumala je konečky prstů - hmatem si tak potvrdila, že prohlubeň v obří molekule, v níž k reakci docházelo, změnila tvar.
A když byl prstenec rozbit? Úlomky byly naprosto stejné, bez ohledu na to, zda původním cukrem byla nutróza nebo mutóza. Zbytek Lambertovy dráhy proběhl, jako by se nic nestalo.
Maria byla radostně vzrušená a lehce omámená. Lidé se o podobnou spontánní adaptaci pokoušeli šestnáct let. Ani nevěděla, proč právě ona nakonec slavila úspěch; pět let si pohrávala s mechanismy, které bakterii sloužily k napravování chyb, snažila se A. lamberti přinutit, aby mutovala nikoli rychleji, ale nahodileji. Pokaždé dostala kmen, který - jako Lambertův původní, jako kmeny ostatních badatelů - znovu a znovu procházel několika předpověditelnými a nepotřebnými mutacemi, které byly stále stejné… skoro jako by něco hluboko uloženého v mechanismu Autoverzu bránilo nesmírné rozmanitosti, která byla pro biologii reálného světa tak přirozená. Calvin a ostatní vyslovili domněnku, že se stejná bohatost nedá očekávat, na žádné úrovni, protože fyzika Autoverzu pomíjí hlubokou neurčitost kvantové mechaniky reálného světa - protože postrádá tento životně důležitý přísun "pravé nepředvídatelnosti".

Ale to bylo odjakživa absurdní - a ona teď dokázala, že to absurdní je.
Jen krátký okamžik uvažovala, že by zavolala Adenovi nebo Francesce - jenomže Aden by to nepochopil tolik, aby se vzmohl na víc než pouhé zdvořilostní pokývání hlavou, a její matka si nezasloužila, aby ji v takovou hodinu probudila.
Vstala a chvíli přecházela sem a tam po maličké ložnici, příliš rozrušená, než aby zůstala v klidu. Mohla by poslat dopis do Zpravodaje Autoverzu (plné předplatné, sedmdesát tři) a jako přílohu připojit genom kmene, z něhož vyšla, aby experiment mohli vyzkoušet všichni ostatní…
Sedla si a začala dopis tvořit - vyvolala si textový editor do popředí pracovního prostoru - ale pak usoudila, že je to předčasné: bylo třeba udělat ještě mnohem víc, aby získala východisko alespoň pro krátkou zprávu.
Naklonovala malou kolonii kmene živícího se mutózou a dívala se, jak vytrvale roste v kultuře čisté mutózy. Žádné překvapení to nebylo, ale i tak to stálo za to udělat.
Pak udělala totéž s čistou nutrózou a kolonie samozřejmě ihned vyhynula. Původní enzym, který rozbíjel prstenec, byl ztracen; původní role nutrózy a mutózy jako potravy a jedu se vyměnily.
Maria se nad tím zamyslela. A. lamberti se přizpůsobila - ale jinak, než čekala. Proč nenašla způsob, jak zpracovat oba cukry, místo výměny jedné výhradní odkázanosti za jinou? Taková strategie by byla mnohem lepší. Bakterie z reálného světa by to udělala.
Chvíli nad tou otázkou dumala - a potom se začala smát. Šestnáct let se lidé pídili po jediné přesvědčivé ukázce přirozeného výběru v Autoverzu - a ona si dělala hlavu, že to nebyla nejlepší ze všech možných adaptací. Vývoj byl nahodilá chůze minovým polem, nikoli předem určená dráha, dál a výš k "dokonalosti". A. lamberti našla úspěšný způsob, jak proměnit jed v potravu. Byla to smůla, jestli důsledek byl: a naopak.
Maria udělala ještě tucet dalších experimentů. Úplně ztratila pojem o čase; když přišlo svítání, software poněkud zvýšil jasnost obrazů před ní, aby se neztratily v denním světle. Teprve když vypadla ze soustředění a rozhlédla se po pokoji, uvědomila si, kolik je hodin.
Znovu se pustila do dopisu. Poté, co zplodila tři koncepty prvního odstavce - Velbloudí oko je ohodnotilo všechny stejně: věř mi, nebude se ti to ani trochu líbit, až to budeš číst později - konečně si přiznala, že je vyčerpaná. Všechno vypnula a odploužila se do postele.
Chvíli strnule ležela, s obličejem zabořeným do polštáře, a čekala, až se ztratí Petriho misky a enzymy, které měla pořád před očima. Před pěti lety vydržela pracovat celou noc, a projevilo se to maximálně tím, že v polovině odpoledne dostala záchvat zívání. Nyní si připadala, jako by do ní narazil vlak - a věděla, že s ní několik dní nic nebude. V jedenatřiceti je člověk starý, starý, starý.
V hlavě jí hučelo, bolelo ji celé tělo. Nevadilo jí to. Všechen čas a peníze, které do Autoverzu vrazila, se teď vynahradily. Každý okamžik, který tam strávila, byl ospravedlněn.
Vážně? Převalila se na záda a otevřela oči. Co konkrétně se změnilo? Pořád to nebylo nic víc než koníček, který si dopřávala, složitá počítačová hra. Bude slavná mezi sedmdesáti dvěma ostatními autoverzovými nadšenci. Kolik účtů to zaplatí? Kolika tajfunům to předejde?
Zabalila si hlavu do polštáře. Připadala si hloupá, zoufalá, ochromená - a vzdorovitě šťastná - až jí ochably údy, vyschlo jí v ústech a místnost jako by ji ukolébala k spánku.
5
(Sem potěr mutací)
Listopad 2050
Peer se chodidly obou nohou a dlaní jedné ruky pevně přichytil skla a chvíli si odpočinul. Zaklonil hlavu, aby ještě jednou obsáhl pohledem stříbrnou stěnu mrakodrapu, která se nad ním táhla do nekonečna. Přestože budova neměla konce, kolem pluly nadýchané obláčky, vyšší než kterákoli část budovy.
Uvolnil pravou nohu, ukotvil ji na stěně o něco výš, potom se otočil a podíval se dolů na úhlednou síť města pod sebou, obklopeného předměstími, která byla stejně pravidelná jako zoraná pole. Perspektivou zkrácená venkovská krajina za nimi tvořila zelenohnědý okraj polokulovité mísy Země: horizont zahalený modravým oparem dělil pohled přesně vedví. Rysy krajiny, podobně jako oblaka, byly "nekonečně velké" a "nekonečně vzdálené"; konečné město, jakkoli velké, by se scvrklo do neviditelnosti, podobně jako pata mrakodrapu. Vzdálenost však byla větší, než se podle perspektivy mohlo zdát; Peer věděl, že by se mohl přibližovat k zemi, jak dlouho by chtěl, aniž by jí kdy dosáhl. Hodiny, dny, staletí.
Nemohl si vzpomenout, kdy zahájil sestup, třebaže jasně chápal - vědomí z oblaků, vzpomínky z oblaků - smysl, v němž byl začátek, a smysl, v němž žádný nebyl. V jeho vzpomínkách, podobně jako před jeho očima, jako kdyby se mrakodrap sbíhal k úběžníku; když se ohlédl ze současného okamžiku, nedokázal si vybavit nic jiného než sestup přerušovaný odpočinkem. A přestože v myšlenkách odbíhal, nikdy neztratil vědomí; jeho minulost jako by se táhla zpět bez přerušení, věčně - přesto ji dokázal celou obsáhnout svým konečným pohledem, díky nějakému zákonu duševní perspektivy, nějakému paměťovému integrálu omezujícímu sumu čím dál menších příspěvků k jeho stavu mysli od čím dál vzdálenějších okamžiků minulosti. Měl však také vzpomínky z oblaků: vzpomínky z doby před sestupem. Nedokázal je propojit se současností, ale přesto existovaly, pozadí poznamenávající všechno ostatní. Věděl přesně, kým byl a co udělal v té době před časem, v němž nyní žil.
Peer byl vyčerpaný, když se zastavil, ale po krátkém odpočinku se zase cítil doslova plný energie a elánu. Když se v "době v oblacích" připravoval, vyeditoval veškeré potřeby nebo touhy po jídle, pití, spánku, sexu, společnosti, dokonce i změně scenerie, a předem naprogramoval své externí já - sofistikovaný, ale vědomí postrádající, řídící software, který mohl sáhnout do modelu jeho mozku a těla a podle potřeby libovolnou část doladit - aby zajistilo, že tyto podmínky zůstanou zachovány. S radostí se pustil do dalšího sestupu, šťastný Sisyfos. Slézání po hladké, zrcadlové stěně mrakodrapu stále byla nejčistší radost, jakou si dokázal představit: teplo slunce, které se k němu

odráželo, prudké, studené nápory větru, tiché skřípání oceli a betonu. Adrenalin a klid. Cyklus vysílení a dokonalého načerpání nových sil. Věčný pohyb. Nekonečno na dotek.
Budova, Země, obloha a jeho tělo zmizely. Peer, zredukovaný na zrak a sluch, zjistil, že se dívá na svůj Bunkr: shluk obrazovek plujících v černé prázdnotě. Na jedné z obrazovek byla Kate, dvojrozměrná a černobílá. Jediné, co se pohybovalo, byly její rty.
"Nastavil sis práh zatraceně vysoko," řekla. "Kdybych tě nevyvolala, dozvěděl by ses o tom tak za deset let."
Peer zavrčel - na chvíli vyvedený z míry absencí hmatatelné zpětné vazby z konvenčních orgánů řeči - a prostřednictvím úmyslu pohnout okem, zalétl pohledem k obrazovce vedle ní, na níž byl graficky znázorněn vývoj bunkrového času k reálnému času v nedávné minulosti.
Pozorovat Bunkr - tvrdit, že v něm "je", by bylo nadnesené - byl výpočetně nejúspornější stav, jaký kopie mohla zaujmout, kromě ztráty vědomí. Peerovo tělo již nebylo vůbec simulováno; podstatné části jeho mozkového modelu byly zmapovány do abstraktní neuronové sítě, soustavy idealizovaných digitálních bran, nijak neaspirujících na fyziologickou pravděpodobnost. Nezaujímal tento stav příliš často, jenomže bunkrový čas zůstával užitečným standardem, sloužícím jako srovnávací základna. V nejlepším případě - ve vzácných chvílích, kdy poptávka poklesla a on využíval procesorový cluster jen se dvěma nebo třemi dalšími uživateli - klesal faktor zpomalení jeho bunkrového času někam ke třiceti. A v nejhorším? To nejhorší se dělo ještě před několika minutami: část grafu byla dokonale plochá. Více než deset hodin reálného času nebyl vůbec počítán.
"Operace Motýl," prohlásila Kate. "Simulace řízení počasí. Ti hajzlové skoupili úplně všechno."
Z jejího hlasu bylo znát, že je otřesená a rozčilená. "Žádná velká ztráta," pravil Peer. "Solipsistický národ znamená vytvoření vlastního světa, podle vlastních podmínek. Bez ohledu na rizika. Reálný čas není důležitý. Klidně ať nás spočítají jednou za rok. Co by se změnilo? Nic." Podíval se na další obrazovku a uvědomil si, že byl v mrakodrapovém modelu pouze sedmnáct subjektivních minut. Falešné vzpomínky se uchytily dokonale; nikdy by nevěřil, že to byla taková chvilka. Vypočítat vzpomínky předem samozřejmě nějaký čas zabralo - ale mnohem míň, než by trvalo, kdyby měl ke stejnému efektu dojít konvenční zkušeností.
"To se tedy pleteš," namítla Kate. "Není pravda, že -"
"Ať nechají proběhnout jeden okamžik modelového času jedné kopie na každém procesorovém clusteru v den, kdy je uveden do provozu - a pak ať jej zcela vyhradí ostatním uživatelům. Každá kopie by putovala od jednoho stroje k druhému, se zpomalením několik miliard… a vůbec by to nevadilo. Výrobci by nás všechny mohli nechat běžet zadarmo - udělat z toho jakýsi rituál: duchové mrtvých žehnají hardwaru. Potom bychom mohli zrušit všechny svěřenské fondy a úplně se přestat starat o peníze. Čím jsme levnější, tím míň jsme zranitelní."
"To je jenom polovina pravdy. Čím víc nás odstrkují, tím větší nebezpečí nám hrozí."
Peer si zkusil povzdechnout; zvuk, který z něj vyšel, byl docela věrohodný, ale absence pocitu byla nepříjemná.
"Existuje nějaký důvod, abych zůstával v nouzovém režimu? Budu muset udělat nějaké bleskové rozhodnutí? Letí snad rakety na -" Zalétl pohledem na obrazovku. " - na Dallas?" Dallas? Americký dolar musel vůči jenu prudce poklesnout.
Kate nic neřekla, a tak Peer zalétl pohledem k ikonám těla a místnosti a dal pokyn k jejich aktivaci. Jeho tělo zbavené vědomí a vznášející se obrazovky Bunkru se vmžiku přelily do mladého muže, bosého, oblečeného v modrých džínách a tričku, usazeného ve velínu bez oken - klidně to mohlo být řídicí centrum středně velké kancelářské budovy.
Fyziologický stav těla přímo navazoval na poslední okamžiky, které strávilo na stěně mrakodrapu - a byl příjemný: uvolněný, osvěžený. Peer si uložil okamžitý snímek, aby si ten pocit mohl navodit znovu, když bude chtít. Prosebně se podíval na Kate; nechala se obměkčit a připojila se k němu, takže zmizela z obrazovky a hned se objevila na židli vedle něho.
Řekla: "Já jsem Solipsistický národ. Nezáleží mi na tom, co se děje venku… ale přesto potřebujeme jisté záruky, jistou minimální úroveň."
Peer se rozesmál. "A co s tím uděláš? Začneš lobovat? Budeš trávit všechen čas apelováním na Brusel a Ženevu? ‚Lidská práva' jsou pro ty, kteří si chtějí hrát na to, že jsou lidé. Já vím, kdo jsem. Já nejsem člověk." Zarazil si pěst do hrudi. Snadno pronikl tričkem, kůží a žebry a vytrhl si srdce. Cítil, jak se tkáň rozevírá, cítil následky - ale i když projevy bolesti byly "realistické", předem naprogramované bariéry je udržely v izolaci uvnitř jeho mozku coby vjem bez jakýchkoli citových nebo dokonce metabolických důsledků. A srdce mu v ruce tlouklo dál, jako by se nic nestalo; krev ignorovala "mezeru" a přecházela přímo z jednoho konce utržené tepny do druhého.
"Mrknutí, a deset hodin je v háji," řekla Kate. "Není to žádná katastrofa - ale kam to povede? K vyhlášení výjimečného stavu, ke znárodnění veškeré výpočetní kapacity v Tokiu pro řízení počasí?"
"V Tokiu?"
"Podle některých modelů, skleníkové tajfuny začnou pronikat k japonským ostrovům v příštích třiceti letech."
"Tokio ať jde do prdele. My jsme v Dallasu."
"Už ne." Ukázala na stavovou obrazovku; fluktuace burzovního kursu a sháňka po nejlevnějších BIPS je přenesly přes Tichý oceán zpátky. "Ne že by na tom záleželo. V plánech se počítá i s Mexickým zálivem."
Peer položil své srdce na podlahu a pokrčil rameny, potom zašmátral v hrudní dutině po dalších orgánech. Nakonec si nabral hrst plic. Vytržená růžová tkáň se neustále nadouvala a smršťovala v rytmu jeho dýchání; funkčně byla stále uvnitř jeho hradního koše. "Když začneš hledat jistoty, necháš se ovládnout potřebami starého světa. Tak jsi Solipsistický národ, nebo ne?"
Kate se podívala na jeho nekrvácející ránu a tiše řekla: "Solipsistický národ neznamená, že musíš zemřít na hloupost. Rozebereš své tělo a myslíš, že tím dokážeš svou nezranitelnost? Naroubuješ si pár vzpomínek s vnucenou perspektivou a myslíš si, že jsi žil věčně? Nestojím o nějakou lacinou iluzi nesmrtelnosti. Chci, aby to stálo za to."
Peer se zamračil a začal si všímat nejnovější volby jejího těla. Stále se dalo poznat, že je to "Kate" - i když to byla

nejúspornější variace na dané téma, jakou kdy viděl. Krátké vlasy, ostře vystouplé kosti, pichlavé šedé oči; štíhlejší než kdy dřív, jednoduše oblečená do volné bílé řízy. Působila asketicky, funkčně, odhodlaně.
Řekla - s hranou nonšalancí, jako by měnila téma - "Zajímavé novinky: nějaký člověk - návštěvník - oslovuje nejbohatší kopie a prodává místa pro druhé verze za směšnou cenu."
"Kolik?"
"Dva miliony eur."
"Co - za měsíc?"
"Navždycky."
Peer pohrdavě odfrkl. "Je to podfuk."
"A venku shání programátory, designéry, architekty. Objednává - a platí - práci, která bude potřebovat přinejmenším několik desítek procesorových clusterů, aby mohla běžet."
"Dobrý tah. Možná že několik těch roztřesených starých páprdů vážně přesvědčí, že splní, co slibuje. Ale moc jich nebude. Kdo zaplatí bez toho, že by se k hardwaru připojil a ověřil si výkon? Může jim ukazovat simulace skvělých mašin, ale když to nebude podložené realitou, nic z nich nevymáčkne. Sbohem a šáteček."
"Sadersonová zaplatila, Repetto zaplatil. Dle posledních zpráv byl za Riemannem."
"Já tomu ani trochu nevěřím. Všichni mají vlastní hardware - proč by do toho měli jít?"
"Všichni jsou mediálně známí. Lidé vědí, že mají vlastní hardware. Jestli se situace zvrtne, můžou jim ho zkonfiskovat. Zatímco tenhle člověk, Paul Durham, je nikdo. Evidentně dělá prostředníka někomu jinému - ale ať je to kdokoli, chová se, jako by měl přístup k vyšší výpočetní kapacitě, než má Fujitsu, a za tisícinu ceny. A nic z toho není na volném trhu. Nikdo oficiálně neví, že to existuje."
"Ani neoficiálně. Protože to neexistuje. Dva miliony eur!"
"Sandersonová zaplatila. Repetto zaplatil."
"Podle tvých zdrojů."
"Durham musí odněkud dostávat peníze. Mluvila jsem přímo s Malcolmem Carterem. Durham si u něho objednal město, tisíce čtverečních kilometrů - a nic z toho není pasivní. Všude architektonické detaily na úrovni ostrosti vidění nebo ještě lepší. Pseudoautonomní davy, statisíce lidí. Zoologické zahrady a přírodní parky s nejmodernějšími behaviorálními algoritmy. Vodopád, jaký není nikde na Zemi."
Peer vytáhl kličku střev a hravě si je omotal kolem krku. "Mohla bys mít takové město celé pro sebe, kdybys o to opravdu stála - pokud bys byla ochotná žít se zpomalením. Proč tě ten podvodník Durham tak zajímá? I kdyby to myslel doopravdy, nemůžeš si jeho cenu dovolit. Vyrovnej se s tím: jsi zahrabaná se mnou tady ve slumech - a vůbec to nevadí." Peer se pokochal krátkou vzpomínkou na jejich poslední milování. Nechal ji splynout s momentální scénou, takže viděl Kate dvakrát, a ta nová, šedooká, jako by se dívala, jak leží na podlaze a prudce oddechuje pod hmatatelnou vzpomínkou na její dřívější tělo - třebaže ve skutečnosti ho viděla sedět v křesle a lehce se usmívat.
Každá vzpomínka je krádež, napsal Daniel Lebesque. Peer pocítil nenadálý osten postkoitální viny. Ale čím se provinil? Dokonalou pamětí, ničím jiným.
Kate řekla: "Durhamovu cenu si dovolit nemůžu - avšak Carterovu ano."
Peer zůstal na okamžik zaskočen, ale potom se na ni obdivně zazubil. "Takže ty to myslíš vážně?"
S vážným výrazem přikývla. "Ano. Přemýšlím o tom už nějakou dobu, ale po desetihodinovém zastavení -"
"Jseš si jistá, že Carter je seriózní? Jak víš, že skutečně má co prodat?"
Zaváhala. "Sama jsem si ho najala, když jsem byla venku. Trávila jsem hodně času ve VR, jako návštěvník, a on vytvořil některá z mých nejoblíbenějších míst: zimní pláž, tu chatu, kam jsem tě vzala. A další. Byl jedním z lidí, s nimiž jsem se radila, než jsem se definitivně rozhodla sem přijít."
Peer na ni znepokojeně hleděl - mluvila o své minulosti málo, což mu vyhovovalo. Naštěstí se vrátila k věci. "Se zpomalením, s filtry a maskami je těžké se v někom vyznat… ale myslím, že se zas tolik nezměnil. Pořád mu věřím."
Peer pomalu přikývl. Bezděčně si přetahoval střeva tam a zpátky přes ramena. "Ale jak mu věří Durham? Jak důkladně si prověří, jestli ve městě nejsou černí nájemníci?"
"Carter si je jist, že mě schová. Má software, který dokáže můj model rozbít a ukrýt hluboko do algoritmu města - jako několik miliard nedůležitých redundancí a neefektivit."
"Neefektivity se dají odstranit optimalizací. Jestliže Durham -"
Kate ho netrpělivě přerušila. "Carter není pitomec. Ví, jak optimizátory fungují - a ví, jak jim zabránit, aby na jeho věci sáhly."
"Fajn. Ale… jaké budeš mít možnosti komunikace, až se tam dostaneš?"
"Nebude to žádná sláva. Pouze omezené možnosti odposlouchávat to, k čemu si zjednají přístup právoplatní obyvatelé - a pokud je smyslem tohoto místa utajení, je možné, že toho nebude mnoho. Z Carterových slov jsem nabyla dojmu, že se chystají vzít si dovnitř všechno, co potřebují, a potom zvednout padací most."
Peer o tom chvíli přemýšlel, ale nakonec se rozhodl nepoložit otázku, která se nabízela, a dokonce ani nedat na sobě znát, že ho napadla. "A co si budeš moci vzít s sebou?"
"Veškerý software a veškerá prostředí, která jsem využívala tady - což neobnáší zas tolik dat, ve srovnání se mnou. A až budu vevnitř, budu mít permanentní přístup k veškerému vybavení - k informacím, k zábavě, ke společným prostředím. Budu se moci procházet po hlavní ulici - neviditelná a nehmatatelná - a prohlížet si bilionáře. Avšak moje přítomnost nebude na nic působit - jen to všechno neznatelně zpomalí - takže i při nejpřísnější kontrole by mělo vyjít, že celek není kontaminován."
"Jakou rychlostí poběžíš?"
Kate si odfrkla. "Měla bych odmítnout odpověď. Ty jsi rekordman s jedním výpočtem za rok."

"Jsem jenom zvědavý."
"To záleží na tom, kolik bude mít město přiděleno BIPS." Zaváhala. "Carter pro to nemá žádný ověřený důkaz - ale podle něho je dost pravděpodobné, že Durhamovi zaměstnavatelé mají k dispozici nějaký nový, vysoce výkonný hardware -"
Peer zaúpěl. "Prosím, celý ten podnik je sám o sobě dost podezřelý - tak se nezačni dovolávat mýtického průlomu. Co vede lidi k tomu, aby si mysleli, že by to někdo dokázal udržet v tajnosti? Nebo že by vůbec chtěl?"
"Třeba v dlouhodobé perspektivě nechtějí. Avšak nejlepší způsob, jak tu technologii využít, by mohl být prodat několik prvních kousků z nové generace procesorů nejbohatším kopiím - dřív než se dostanou na volný trh a cena BIPS se zřítí."
Peer se rozesmál. "Proč se potom vůbec zašívat? Jestli se to stane, nebude důvod k obavám ze strany řízení počasí."
"Protože možná k žádnému průlomu nedošlo. Jediné, co je jisté, je to, že několik nejbohatších - a nejlépe informovaných - kopií se rozhodlo, že stojí za to odejít do tohoto… útočiště. A já mám šanci jít s nimi."
Peer chvíli mlčel. Nakonec se zeptal: "Takže se stěhuješ - nebo si necháš udělat klon?"
"Klon."
Mohl svou úlevu snadno zamaskovat - jenže to neudělal. "To jsem rád," řekl. "Chyběla bys mi."
"Ty bys mi taky chyběl. Chci, abys šel se mnou."
"Ty chceš -?"
Kate se k němu naklonila. "Carter říkal, že tě přibere - i s výbavou - za dalších padesát procent. Nech si udělat klon a pojď se mnou. Nechci tě ztratit - ani v jedné verzi."
Peer pocítil vlnu vzrušení - a strachu. Uschoval si snímek tohoto pohnutí a pak řekl: "Já nevím. Nikdy jsem -"
"Druhá verze, která poběží na nejbezpečnějším hardwaru na planetě. To neznamená vzdát se vnějšku - to znamená získat konečně trochu opravdové nezávislosti."
"Nezávislosti? Co když ty kopie začne Carterovo město nudit a rozhodnou se je opustit - vyměnit za něco nového?"
Kate to nezaskočilo. "Není to nemožné. Ale záruky nemáš ani ve veřejných sítích. Takto budeš mít alespoň větší šanci, že jedna verze přežije."
Peer si to zkusil představit. "Černí nájemníci. Žádná komunikace. Jenom my a software, který si vezmeme."
"Jsi Solipsistický národ, nebo ne?"
"Ty víš, že jsem. Ale… ještě nikdy jsem druhou verzi neměl. Nevím, jak se na to budu po rozdělení dívat."
Jak se na to bude dívat kdo!
Kate se sklonila a vzala z podlahy jeho srdce. "To, že máš druhou verzi, tě nebude trápit." Upřela na něho své nové šedé oči. "Běžíme se zpomalením šedesát sedm. Carter předá své město Durhamovi za šest měsíců reálného času. Jenže kdo ví, kdy nás Operace Motýl znovu zastaví? Takže na rozhodování nemáš dlouho."
Peer dál ukazoval Kate své tělo, jak sedí v křesle a rozmýšlí si to, přestože ve skutečnosti vstal a přešel na druhou stranu pokoje, vymaniv se jejímu hrozivému pohledu.
Kdo jsem? Opravdu to chci?
Nedokázal se soustředit. Manuálně vyvolal menu na jednu kontrolní obrazovku. Tvořila je řada identických obrázků: anatomických kreseb mozku, jaké se zhotovovaly v devatenáctém století, a to s povrchem rozděleným do oblastí popsaných různými emocemi a dovednostmi. Každá ikona představovala souhrn psychických parametrů: snímky předchozích stavů mysli nebo čistě syntetické kombinace.
Peer stiskl ikonu nazvanou ČISTÁ HLAVA.
Během dvanácti krátkých let reálného času, co byl kopií se pokusil prozkoumat každou možnost, zmapovat do posledního důsledku, čím se stal. Transformoval své okolí, tělo, osobnost, vnímání - ale majitelem zkušenosti byl vždy on. Triky, které na svou paměť zkoušel, vždy přidávaly, nikdy nemazaly - a bez ohledu na změny, které prodělal, byla nakonec vždy pouze jediná osoba, která nesla odpovědnost, která kousky posbírala. Jeden svědek, který to všechno sjednocoval.
Pravda byla taková, že při představě, že by se měl této jednoty nakonec vzdát, se mu točila hlava strachem. Byl to poslední zbytek iluze lidskosti. Poslední velká lež.
A jak napsal Daniel Lebesgue, zakladatel Solipsistického národa: "Mým cílem je vzít všechno, co by mohlo být uctíváno jako bytostně lidské… a rozdrtit to na prach."
Vrátil se do svého sedícího těla a řekl: "Udělám to." Kate se usmála, zvedla jeho tepající srdce ke rtům a dlouze, předlouze je políbila.

6

(Strmě atomu píce)
Červen 2045
Paul se probudil bez jakéhokoli zmatku. Oblékl se a najedl se, snažil se cítit optimisticky. Demonstroval svou ochotu spolupracovat; teď přišla vhodná chvíle, aby na oplátku o něco požádal. Došel do pracovny, pustil terminál a zavolal na vlastní číslo. Džin to vzal okamžitě.
"Chtěl bych mluvit s Elizabeth," řekl Paul.
Písk. "Nejde to."
"Nejde to? Proč jí jednoduše neřekneš?"
Písk. "Nemůžu to udělat, Paule. Neví, že existuješ."
Paul se na něho mrazivě podíval. "Nelži mi, je to ztráta času. Chtěl jsem jí všechno vysvětlit, jakmile budu mít kopii, která přežila -"
Písk. Džin chladným hlasem prohlásil: "Nebo jsme o tom uvažovali."

Paulova jistota zakolísala. "Chceš mi tvrdit, že se konečně naplňuje tvůj životní cíl - a ty ses o tom ani nezmínil jediné ženě…"
Písk. Durhamův obličej se změnil v kámen. "Opravdu nemám zájem o tom mluvit. Nemohli bychom pokračovat v experimentu, prosím?"
Paul otevřel ústa, aby protestoval - a pak zjistil, že nemá co říct. Všechen vztek a žárlivost, které v sobě měl, najednou vyprchaly a zůstal… trapný pocit. Připadal si, jako by se mu znenadání rozplynul před očima vzdušný zámek, složitá představa o vztahu s milenkou někoho jiného. Paul a Elizabeth. Elizabeth a Paul. Do toho, co se mezi nimi stalo, mu nic nebylo. Bez ohledu na to, co mu říkaly vzpomínky, to už nebyl jeho život.
"Jasně, pojďme pokračovat v experimentu," řekl. "Čas letí. Určitě už ti bylo pětačtyřicet… cože, včera? Hodně štěstí a zdraví."
Písk. "Díky - ale jsi na omylu. Zatímco jsi spal, vzal jsem to několika zkratkami: vypnul jsem část modelu a většinu toho, co zbylo, jsem ošidil. Je teprve čtvrtého června. Prospal jsi šest hodin za deset hodin reálného času. Říkal jsem si, že to není špatný výsledek."
Paul běsnil. "Na to jsi neměl právo!"
Písk. Durham si povzdechl. "Uvažuj prakticky. Zeptej se sám sebe, co bys dělal na mém místě."
"To není vtip!"
Písk. "Tak jsi spal bez celého těla, to je toho. Zbavil jsem tvou krev několika toxinů nefyziologickým tempem." Džin vypadal, jako by nechápavost nehrál. "Ve srovnání s experimenty to nic není. Proč by tě to mělo trápit? Probudil ses přesně v takovém stavu, v jakém bys byl, kdybys spal normálně."
Paul se zarazil. Nechtěl vysvětlovat, jak se cítí zranitelný, když někdo může hmátnout škvírami ve vesmíru a zbavit ho ve spánku nepotřebných orgánů. A čím míň ten mizera věděl o nejistotách své kopie, tím líp - jedině by jich využil. Řekl: "Trápí mě to, poněvadž experimenty budou bezcenné, pokud do nich budeš nazdařbůh zasahovat. Přesné, řízené změny - to je celý smysl. Musíš mi slíbit, že to už neuděláš."
Písk. "Ty sis stěžoval na marnění času. Někdo musí brát ohled na zachování našich tenčících se finančních prostředků."
"Chceš, abych nadále spolupracoval? Nebo chceš všechno začít úplně od nuly?"
Písk. "Fajn, nemusíš mi vyhrožovat," pravil vlídně džin. "Máš moje slovo: žádné další účelové zásahy."
"Díky."
Zachování našich tenčících se finančních prostředků? Paul se usilovně snažil na peníze nemyslet. Co by džin udělal, kdyby si již nemohl dovolit nechat ho běžet - pokud by se Paul nerozhodl vyskočit, až experimenty skončí? Ovšem, uložil by snímek modelu, dokud by neobnovil hotovostní tok, aby mohl začít znovu. V dlouhodobém výhledu by založil svěřenský fond; zpočátku by stačilo vydělávat jen tolik peněz, aby mohl běžet částečně: aby zůstal v kontaktu se světem a zůstal ušetřen příliš velkého kulturního šoku… dokud technika nezlevní natolik, aby mohl žít nepřetržitě.
Všechny tyto uklidňující plány samozřejmě vymyslel muž se dvěma budoucnostmi. Bude opravdu chtít udržovat v chodu starou kopii, když by si mohl našetřit peníze na pořízení předsmrtného skenu a "vlastní" nesmrtelnost?
Písk. "Můžeme se dát do práce?"
"Proto tady jsem."
Tentokrát měl být model trvale popisován se standardním rozlišením jedné milisekundy - ale mělo se měnit pořadí, v němž se stavy počítají.
Písk. "Experiment dvě, test číslo jedna. Obrácené pořadí."
Paul počítal: "Jedna. Dvě. Tři." Obrácené pořadí. Po počátečním skoku do budoucnosti se teď pohyboval reálným časem nazpátek. Bylo by zajímavé, kdyby mohl na terminálu sledovat nějakou vnější událost - nějaké entropické klišé jako třeba rozbití vázy - s vědomím, že pozpátku jde on, nikoli obraz… ale věděl, že se to nedá udělat (nemluvě o tom, že by to zkazilo celý experiment, prozradilo rozdíl mezi subjektem a kontrolním pokusem). V reálném čase by byl nejdřív vypočítán konečný stav jeho mozku v modelovém čase, zahrnující vzpomínky na vše, co se "stalo" v "předchozích" deseti sekundách. Ty vzpomínky by nemohly obsahovat, jak viděl, že se reálná rozbitá váza poskládala ze střepů, když vázu zatím nikdo nerozbil. Trik by se dal udělat se simulací či videonahrávkou reálného děje - ale to by nebylo totéž.
"Osm. Devět. Deset." Další nepostřehnutelný skok do budoucnosti a džin se objevil znovu.
Písk. "Test číslo dvě. Nejdřív liché stavy, potom sudé." Z vnějšího pohledu měl počítat do deseti, s vynecháním každého druhého okamžiku modelového času… pak zapomenout, že to udělal, a počítat znovu, vrátit se a vyplnit mezery.
A z jeho pohledu? Zatímco počítal, pouze jednou, vnější svět - přestože jej nikdy neviděl - přeskakoval sem a tam mezi dvěma různými oblastmi času, které byly rozsekány na sedmnáctimilisekundové úseky a proloženy mezi sebe.
Takže… kdo měl pravdu? Paul se nad tím zpola vážně zamyslel. Možná měly oba popisy stejnou platnost; ostatně, relativita s absolutním časem skoncovala. Každý měl nárok na vlastní hledisko, ať se řítil vesmírem rychlostí blízkou rychlosti světla, nebo překračoval horizont událostí černé díry. Proč by vnímání času z pohledu kopie nemělo být stejně posvátné jako z pohledu kteréhokoli kosmonauta?
Ale ta analogie měla kaz. Relativistické transformace byly hladké - možná extrémní, ale vždy spojité. Časoprostor jednoho pozorovatele se z pohledu druhého dal roztáhnout a deformovat - ale nedal se rozkrájet jako bochník chleba a potom zamíchat jako balíček karet.
"Každý desátý stav, v deseti sériích."
Paul počítal - a cvičně se snažil hájit svou perspektivu, snažil se představit si, že vnější svět skutečně v rychlém sledu střídá zlomky času vytržené z deseti rozdílných časových úseků. Potíž byla… že tento údajně třesoucí se vesmír obsahoval počítač, na němž model běžel, infrastrukturu, na níž záleželo všechno ostatní. Jestli byla tato uspořádaná

chronologie rozcupována na kousky, co ho drželo pohromadě, co mu umožňovalo, aby se tou otázkou zabýval?
"Každý dvacátý stav, v dvaceti sériích."
Devatenáct ztrát paměti, devatenáct nových začátků.
(Pokud ovšem nebyl kontrolní pokus.)
"Každý stý stav, ve stu sérií."
Přestal reálně cítit, co se s ním dělo. Pouze počítal.
"Pseudonáhodné řazení stavů."
"Jedna. Dvě. Tři."
Teď byl… prach. Z pohledu vnějšího pozorovatele bylo těchto deset sekund rozkrájeno na deset tisíc nesouvisejících okamžiků a rozptýleno v reálném čase - a z pohledu modelu postihl stejný osud vnější svět. Charakter jeho vědomí přesto zůstal naprosto neporušený: nějakým způsobem se nacházel a skládal se z těchto promíchaných útržků. Byl rozložen jako puzzle - ale věděl, jak byl rozřezán a zamíchán. Jednotlivé kousky zůstávaly nějak - samy od sebe - ve spojení.
"Osm. Devět. Deset."
Písk. "Potíš se."
"Já i on?"
Písk. Džin se zasmál. "Co myslíš?"
Paul řekl: "Udělej mi jednu laskavost. Experiment skončil. Jednoho z nás vypni - subjekt či kontrolní pokus, mně to je jedno."
Písk. "Stalo se."
"Teď už není třeba nic skrývat, ne? Takže se mnou znovu udělej pseudonáhodné řazení - a zůstaň připojený. Tentokrát počítej do desíti ty."
Písk. Durham zavrtěl hlavou. "Nemůžu, Paule. Zamysli se nad tím: Nemůžeš být počítán nesekvenčně, když nejsou známy minulé vjemy."
Pochopitelně, opět problém rozbité vázy. Paul navrhl: "Tak se nahraj a použij záznam." Vypadalo to, že džinovi tento požadavek připadá zábavný, ale souhlasil; dokonce záznam zpomalil, aby trval deset sekund modelového času. Paul sledoval jeho rozmazané rty a čelisti, poslouchal monotónní šum.
Písk. "Konečně spokojený?"
"Opravdu jsi mixoval mě a ne záznam?"
Písk. "Ovšem. Tvoje přání je mi rozkazem."
"Fakt? Tak to udělej ještě jednou." Durham dělal obličeje, ale poslechl. "Teď rozmixuj záznam," požádal Paul. Vypadalo to úplně stejně. Pochopitelně. "Ještě jednou."
Písk. "Jaký to má všechno smysl?"
"Neptej se a udělej to."
Paul se díval a chloupky na šíji se mu ježily. Byl přesvědčen, že je na pokraji… čeho? Toho, aby se konečně postavil tváří v tvář "jasnému" faktu, že kopie nedokáže zaznamenat ani nejdivočejší permutace vztahu mezi modelovým a reálným časem? Bezmála dvacet let byl s touto téměř jistotou mlčky smířený… jenomže nechat si sám doslova rozmixovat hlavu - aniž by se to jakkoli projevilo - přesto provokovalo tak, jak to abstraktní pochopení nikdy nemohlo dokázat.
"Kdy postoupíme k další fázi?" zeptal se.
Písk. "Proč jsi najednou tak hr?"
"Nic se nezměnilo. Chci to mít co nejdřív za sebou."
Písk. "Zapojit všechny ostatní stroje vyžaduje obratné vyjednávání. Síťový alokační software není napsán tak, aby se přizpůsoboval zeměpisným rozmarům. Je to něco podobného jako jít do banky a žádat, aby určitou sumu peněz uložili… na jisté místo v paměti určitého počítače. Lidé si v podstatě myslí, že jsem blázen."
Paulem proběhla krátká vlna empatie, když si vzpomněl, jak tyto obtíže sám předvídal. Empatie hraničící se ztotožněním. Ale potlačil to v sobě. Byli teď dva úplně jiní lidé, s jinými problémy a jinými cíli - a zapomenout na to by byla vůbec nejhloupější věc, jakou mohl udělat.
Písk. "Jestli chceš, mohl bych tě pozastavit, než dokončím přípravy, abych tě ušetřil nudy."
"Díky. Jenže raději bych zůstal při vědomí. Mám o čem přemýšlet."
7
(Sem potěr mutací)
Listopad 2050
"Dvanáct až osmnáct měsíců? A nemohli se splést?"
"Co můžu říct? Namodelovali to," odvětila stroze Francesca Delucová.
Maria se snažila, aby její hlas zněl klidně. "To je spousta času. Necháme ti udělat sken. Dáme dohromady peníze. Můžu prodat dům a půjčit si něco od Adena -"
Francesca se usmála, ale zavrtěla hlavou. "Ne, holčičko." Od chvíle, kdy se na ni Maria naposledy skutečně podívala, kdy naposledy vědomě zhodnotila její vzhled, jí trochu zšedly vlasy, ale žádné viditelné známky nemoci se na ní neprojevovaly. "Jaký by to mělo smysl? I kdybych o to stála - a já o to nestojím - k čemu je sken, který nikdy nepoběží?"
"Bude běžet. Výpočetní kapacity zlevní. Všichni na to spoléhají. Tisíce lidí mají skenové soubory, které čekají."
"Kolik zmrazených mrtvol se podařilo přivést zpět k životu?"
"To není totéž."

"Kolik?"
"Fyzicky žádnou. Ale některým udělali sken -"
"A ukázalo se, že jsou neschopné života. Všichni zajímaví - celebrity, diktátoři - mají poškozený mozek, a ti ostatní nikoho nezajímají."
"Skenový soubor není totéž co zmrazená mrtvola. Nemohla by ses stát neschopnou života."
"Ne, ale také by nestálo za to znovu mě oživit."
Maria po ní střelila zlostným pohledem. "Já tě oživím. Ty nevěříš, že ty peníze seženu?"
"Možná seženeš," řekla Francesca. "Ale já se stejně nenechám naskenovat, takže na to zapomeň."
Maria se na pohovce shrbeně předklonila. Nevěděla, jak si má sednout, kam dát ruce. Do místnosti proudilo nepříjemně jasné slunce a odhalovalo každý chuchvalec na koberci; musela se přemáhat, aby nevstala a nezatáhla rolety. Proč jí to Francesca neřekla do telefonu? V telefonu by to všechno bylo tisíckrát snazší.
"Tak dobře, nenecháš se naskenovat," připustila nakonec. "Na světě se určitě najde někdo, kdo vyrábí nanomechanismy proti rakovině jater. I kdyby měly být jenom experimentální."
"Proti tomuto typu buněk ne. Nepatří k běžným onkogenům a nikdo si není jist buněčnými povrchovými identifikátory."
"No a co? Můžou je najít, ne? Můžou se na ty buňky podívat, identifikovat buněčné znaky a upravit stávající nanomechanismus. Veškeré informace, které potřebují, máš ve svém těle." Maria si představila zmutované proteiny nahrávající metastázám, jak činí z buněčných stěn, zvýrazněné zlověstnou žlutou barvou.
"Kdyby bylo dost peněz, času a informací, určitě by se to dalo udělat… ale zdá se, že v nejbližších osmnácti měsících se k tomu nikdo nechystá."
Maria se začala chvět. Přicházelo to ve vlnách. Nevydala ni hlásku; jen seděla a čekala, až to přejde.
Nakonec řekla: "Určitě jsou nějaké léky."
Francesca přikývla. "Beru léky na zpomalení růstu primárního nádoru a omezení dalších metastáz. Transplantace nemá smysl; mám už příliš mnoho sekundárních nádorů - takže selhání jater mě trápí ze všeho nejmíň. Mohla bych brát všeobecné cytotoxické prostředky a vždycky je tu možnost radioterapie - nemyslím si však, že by přínos vyvážil vedlejší účinky."
"Chceš, abych zůstala s tebou?"
"Ne."
"Nebyla bych na obtíž. Víš, že můžu pracovat odkudkoliv."
"Není to třeba. Nebudu bezmocná."
Maria zavřela oči. Nedokázala si představit, že by se měla takto cítit hodinu, natož rok. Když jí otec před třemi lety zemřel na infarkt, slíbila si, že sežene peníze, aby mohla Francesce nechat udělat sken, než oslaví šedesátiny. Cíl byl v nedohlednu. Zvorala jsem to. Promarnila jsem čas. A teď je skoro pozdě.
"Třeba v Soulu nějakou práci najdu," vyslovila své úvahy nahlas.
"Myslela jsem, že ses rozhodla nejet tam."
Maria k ní nechápavě vzhlédla. "Proč si nechceš nechat udělat sken? Čeho se bojíš? Chránila bych tě, udělala bych všechno, co si řekneš. Kdybys nechtěla být spuštěna, dokud bude existovat zpomalení, počkala bych. Kdyby ses chtěla probudit ve fyzickém těle - v organickém těle - počkala bych."
Francesca se usmála. "Já vím, holčičko. O to nejde."
"Nechci se kvůli tomu hádat."
Maria byla zoufalá. "Já se nebudu hádat. Vážně mi to nemůžeš říct? Prosím."
Francesca se dala obměkčit. "Poslyš, bylo mi třiatřicet, když udělali první kopii. Tobě bylo pět, vyrostla jsi s tím - ale pro mě je to pořád… příliš cizí. Je to něco, co dělají bohatí excentrici - tak jako si svého času nechávali zmrazovat mrtvoly. Pro mě je představa, utratit několik set tisíc dolarů za naději, že mě po smrti bude imitovat počítač, prostě… fraškovitá. Já nejsem excentrický milionář, nechci utratit své - nebo tvoje - peníze za to, že si vybuduju nějaký… mluvící památník svého ega. Ještě jsem neztratila soudnost." Úpěnlivě se na Marii podívala. "Musím pokračovat?"
"Nebyla bys imitovaná. Byla bys to ty."
"Ano a ne."
"Co to má znamenat? Vždycky jsi mi tvrdila, že věříš -"
"Věřím, že kopie jsou inteligentní. Jenom bych neřekla, že jsou - nebo nejsou - ‚stejná osoba' jako ten, z něhož vyšly. Neexistuje správná nebo špatná odpověď; je to otázka sémantiky, nikoli pravdy.
Jedná se o to, že momentálně mám vlastní představu, kdo jsem… co jsou mé meze… a to pro mou kopii, spuštěnou někdy v neurčité budoucnosti, neplatí. Chápeš to? To, že si nechám udělat sken, ještě neznamená, že se budu na umírání dívat líp. Bez ohledu na to, co by si mohla myslet moje kopie, kdyby někdy byla spuštěna."
"To mi děláš naschvál," vyhrkla zlostně Maria. "Je to stejná pitomost, jako… kdybys ve dvaceti řekla: ‚Nedovedu si představit, co ze mě bude v padesáti, tak stará žena bych doopravdy nebyla já.' A potom se zabila, protože kromě té starší ženy není co ztratit a ona nespadá do tvých ‚mezí'."
"Neřekla jsi, že se nebudeš hádat?"
Maria odvrátila zrak. "Nikdy jsi tak nemluvila. To ty jsi mi vždycky říkala, že ke kopiím je třeba se chovat přesně jako k lidem. Kdyby ti to ‚náboženství' nevypláchlo mozek -"
"Církev Boha, který se neprojevuje, nemá na kopie názor, kladný ani záporný."
"Protože nemá názor na nic."
"To je pravda. Takže to sotva může být jejich vina, že se nechci nechat naskenovat, ne?"
Maria fyzicky cítila, jak se jí dělá zle. Téměř rok se vyhýbala tomu, aby se k věci nějak vyjádřila. Ohromilo ji to a zděsilo,

snažila se však matčino rozhodnutí respektovat - a teď viděla, že její postup byl šílený, neuvěřitelně nezodpovědný. Člověk nezůstane stát a nedovolí, aby někomu, koho má rád - někomu, kdo ho naučil rozumět světu - dělali z mozku kaši.
"Je to jejich vina," prohlásila, "protože ti podryli vlastní úsudek. Napumpovali do tebe tolik nesmyslů, že už o ničem nedokážeš nezaujatě přemýšlet."
Fancesca se na ni jen káravě podívala. Maria ucítila osten viny - Jak jí to můžeš v takové chvíli ještě ztěžovat? Jak na ni můžeš začít útočit, když ti právě oznámila, že umírá? - ale nehodlala to teď vzdát, vycouvat z toho, být "pozorná". Řekla: "Bůh se neprojevuje… protože Bůh je tou příčinou, proč je všechno tak, jak to je? To nám má všem pomoci, abychom se cítili smířeni s kosmem?"
Francesca zavrtěla hlavou. "Smířeni? Ne. Jde jenom o to, jednou provždy se zbavit starých představ, jako je božský zásah - a potřeby nějakého důkazu nebo dokonce víry, aby člověk mohl věřit."
"A co tedy potřebuješ?" zeptala se Maria. "Já nevěřím, tak o co přicházím?"
"O důvěru?"
"A lásku k tautologii."
"Nezatracuj tautologii. Je lepší založit náboženství na tautologii než na výplodu fantazie."
"Ale to je horší než tautologie. Je to jako… svévolné měnění významu slov, je to jako něco z Lewise Carrolla. Nebo George Orwella. ‚Bůh je příčinou všeho… ať je ta příčina jakákoli.' To, čemu by každý člověk se zdravým rozumem říkal fyzikální zákony, jste se rozhodli přejmenovat na B-O-H-A… jenom proto, že to slovo v sobě nese nejrůznější historické rezonance - nejrůznější zavádějící konotace. Tvrdíte, že nemáte se starými náboženstvími nic společného - tak proč se držíte jejich terminologie?"
Francesca řekla: "Nepopíráme historii toho slova. Oddělujeme se od minulosti mnoha způsoby - ale zároveň uznáváme svůj původ. Bůh je pojem, který lidé používali tisíce let. Skutečnost, že jsme tu představu zušlechtili, očistili od primitivních pověr a zbožných přání, ještě neznamená, že nejsme součástí stejné tradice."
"Ale vy jste tu představu nezušlechtili, vy jste ji zbavili smyslu! A právem - ale zdá se, že si to neuvědomujete. Odhodili jste všechny nápadné hlouposti - veškerý antropomorfismus, zázraky, vyslyšené modlitby - ale zřejmě jste si nevšimli, že když jste to udělali, nezůstalo nic, co by bylo třeba nazývat náboženstvím. Fyzika není teologie. Etika není teologie. Proč předstírat, že jsou?"
"Ty to opravdu nechápeš?" zeptala se Francesca. "Mluvíme o Bohu z toho prostého důvodu, že stále chceme. Člověk má v sobě hluboce zakořeněné nutkání používat to slovo, ten pojem - spíš je leštit než zahazovat - navzdory skutečnosti, že již neznamená to, co znamenalo před pěti tisíci lety."
"A vy velice dobře víte, odkud se to nutkání bere! Nemá to nic společného s nějakou božskou bytostí; je to jen produkt kultury a neurobiologie - pár evolučních a historických náhod."
"Samozřejmě. Která lidská vlastnost není?"
"Tak proč se tomu poddávat?"
Francesca se zasmála. "Proč se čemukoli poddávat? Náboženský impuls není nějaký… virus cizího myšlení. Není to - v nejčistší podobě, v nejčistší formě, zbavené veškerého obsahu - produkt vymývání mozků. Je to součást toho, kdo jsem."
Maria zabořila tvář do dlaní. "Opravdu? Když takhle mluvíš, jako bys to ani nebyla ty."
"Copak ty nikdy nechceš poděkovat Bohu, když se ti daří?" řekla Francesca. "Nikdy nechceš Boha požádat, aby ti dal sílu, když ji potřebuješ?"
"Ne."
"Ale já ano. Přestože vím, že Bůh se neprojevuje. A jestli je Bůh příčinou všeho, pak má v sobě i nutkání používat slovo Bůh. Proto pokaždé, když z toho nutkání získám trochu síly, útěchy nebo smyslu, zdrojem té síly, té útěchy a toho smyslu je Bůh.
A jestli mi Bůh - ačkoliv nedělá žádné rozdíly - pomáhá vyrovnat se s tím, co se mnou bude, proč by tě to mělo rmoutit?"

Ve vlaku cestou domů Maria seděla vedle chlapce, asi sedmiletého, jenž sebou celou dobu škubal v neslyšitelném rytmu PHV - participačního hudebního videa - indukovaného přímo v nervech. Nervová indukce byla vyvinuta pro léčbu epilepsie, ale dnes se nejčastěji využívala k vyvolání příznaků, jimž měla původně ulevovat. Když se na něho podívala z boku, viděla, jak mu oční bulvy pod zrcadlovkami těkají sem a tam.
Šok, který jí zpráva o matčině nemoci způsobila, trošku polevil a Maria začala vidět věci poněkud jasněji. Ve skutečnosti se jednalo o peníze, ne o náboženství. Chce být mučedník, zachránit mě, abych nemusela utratit ani cent. Vše ostatní je hledání výmluvy. Musela od rodičů přebrat spoustu zastaralých nesmyslů o tom, jak je ctnostné nebýt "přítěží" - nechtít po další generaci příliš, "nezkazit jim nejlepší léta života".
Cestou tam si nechala kolo v úschovně na Hlavním nádraží. Když pak jela poklidným provozem nedělního večera pomalu domů, stále se cítila vycucaná a otřesená, ale přece jen o něco pevnější, když měla možnost o tom přemýšlet. Dvanáct až osmnáct měsíců? Do roka ty peníze sežene. Něco se najde. Dokáže Francesce, že to břemeno na svá bedra může vzít - a matka pak bude moci přestat s vymýšlením výmluv.
Doma dala vařit zeleninu, potom vyšla nahoru a zkontrolovala poštu. Ve složce "Smetí" bylo šest zpráv, čtyři další v "Autoverzu". V "Nudné, avšak lukrativní" nic. Po dopisu, který poslala do Zpravodaje Autoverzu, ji kontaktovali prakticky všichni předplatitelé. Dostala blahopřání, žádosti o další informace, nabídky ke spolupráci a několik vzkazů na hranici zdravého rozumu, plných nedorozumění a stesků. Její úspěch s A. lamberti se dokonce dočkal ohlasu - v časopise Svět buněčného automatu, jehož zaměření bylo o něco širší. Ke vzrušenému nadšení to mělo daleko - a ona

byla svým způsobem ráda; vracelo to věcem perspektivu.
Přejela kontaktní obrazovku rukou a veškerou odpadní poštu smazala, potom se chvíli dívala na ikony autoverzových zpráv a uvažovala, že s nimi udělá totéž. Potřebuji se zmobilizovat. Soustředit se na vydělávání peněz a přestat marnit čas s touhle pitomostí.
Přečetla si první zprávu. Nějaká dívka z Kansas City si stěžovala, že se jí nedaří zopakovat Mariiny výsledky, a obšírně popisovala svou komplikovanou verzi experimentu. Maria po dvaceti vteřinách přestala číst a soubor smazala; dlouze odpověděla již na půl tuctu podobných dopisů, a veškeré pocity závazků, které k "autoverzové komunitě" cítila, se při tom vytratily.
Když spustila druhou zprávu, ucítila, jak se dole něco pálí, a najednou si vzpomněla, že sporáku v pátek odešel mozek - musela všechno hlídat a nemohla ani dálkově vypnout plotýnky. Zesílila hlasitost terminálu a zamířila do kuchyně. Ze špenátu byla zčernalá hmota. Mrštila kastrolem přes úzký pokoj; odrazil se a dopadl jí skoro k nohám. Znovu jej zvedla a začala jím bušit do stěny vedle sporáku, až kachličky začaly praskat a padat na podlahu. Netušila, že ničení domu může přinést takové uspokojení; bylo to jako roztrhat si šaty, vyškubat si vlasy, ublížit si. Neúnavně bušila do stěny, až nemohla popadnout dech, hlava se jí točila, pot z ní lil a obličejem se jí rozlévalo zvláštní horko, jaké nepoznala od dětských záchvatů zlosti. Matka jí přejela hřbetem ruky po tváři a otřela slzy vzteku. Chladivá kůže, snubní prstýnek.
"Psst. Podívej, jak vypadáš. Vždyť celá hoříš!"
Za chvíli se uklidnila a uvědomila si, že v patře pořád hraje zpráva, kterou spustila; odesilatel ji zřejmě naprogramoval, aby se v nekonečném cyklu opakovala, dokud nepotvrdí příjem. Sedla si na podlahu a poslouchala.
"Jmenuji se Paul Durham. Četl jsem váš článek ve Zpravodaji Autoverzu. To, co jste dokázala s A. lamberti, na mne udělalo velký dojem - a jestli se domníváte, že by pro vás mohlo být zajímavé získat prostředky, abyste mohla pokračovat, zavolejte mi na toto číslo a můžeme si o tom promluvit."
Maria si to musela poslechnout třikrát, než si byla jistá, co zpráva znamená. Získat prostředky, abyste mohla pokračovat. Formulace se zdála být záměrně rezervovaná a dvojznačná, ale v konečné podstatě to mohlo znamenat pouze jedno jediné.
Nějaký idiot jí nabízel práci.

Když ji Durham požádal o osobní setkání, Maria byla tak překvapená, že se nezmohla na nic jiného než na souhlas. Durham řekl, že bydlí v severním Sydney, a navrhl, aby se sešli další den dopoledne ve městě, v Markét Street Café. Maria, kterou na místě nenapadla věrohodná výmluva, jen přikývla - byla ráda, že hovor uskutečnila přes softwarový filtr, který z její tváře a hlasu odstranil každou stopu úzkosti. K programovacím zakázkám většinou nepatřily pohovory, dokonce ani po telefonu - nabídkové řízení bylo obvykle plně automatické, založené výhradně na poskytnutých cenových nabídkách a ověřeném přehledu praxe. Maria nebyla u osobního pohovoru od doby, kdy jako studentka žádala o úklidové práce na částečný úvazek.
Teprve když přerušila spojení, uvědomila si, že stále nemá ponětí, co po ní Durham vlastně chce. Nějaký nefalšovaný autoverzový fanatik by teoreticky mohl být ochoten obětovat peníze za privilegium, že s ní bude spolupracovat - třeba platit účty za počítačový čas s tím, že o slávu za všechny další výsledky se podělí. Bylo obtížné vymyslet nějaké jiné vysvětlení.
Maria probděla půlku noci. V duchu si ten krátký rozhovor přehrávala a přemýšlela, jestli jí neuniká něco do očí bijícího - přemýšlela, jestli by to nemohl být nějaký kanadský žertík. Těsně před druhou hodinou vstala a spěšně si udělala rešerše Zpravodaje Autoverzu a několika dalších časopisů zabývajících se buněčnými automaty. Žádné články od nikoho jménem Durham nenašla.
Kolem třetí hodiny vzdala další úvahy na toto téma a přinutila se usnout. Zdálo se jí, že zůstala vzhůru, rozrušená novinou o matčině nemoci - a když si pak uvědomila, že to byl jenom sen, začala si zlostně nadávat, protože tento důkaz její lásky byl pouhou iluzí.
8
(Sem potěr mutací)
Listopad 2050
Thomas vyjel výtahem z kanceláře domů. V životě to byla desetiminutová cesta městskou drahou, ale po téměř čtyřech subjektivních měsících si na zkrácení začínal zvykat. Dnes začal stoupat, aniž by na to pomyslel - obdivoval dubové obložení, nechával se uspat tichým bzučením motoru - ale v polovině cesty vzhůru ho znenadání přepadla krátká závrať, jako by ta elegantní rakev přešla do volného pádu.
Po svém vzkříšení si zprvu stále dělal starosti, které stránky své minulosti by měl napodobovat, aby si zachoval zdravý rozum, a kterých by se měl v rámci upřímnosti zbavit. Okno s výhledem na město vypadalo docela neškodně - ale chodit a jezdit umělou davovou scénou mu připadalo groteskní, a když to několikrát zkusil, zjistil, že ho to silně rozrušuje. Příliš se to podobalo životu - a příliš se to podobalo jeho snu, že jednou bude zase mezi lidmi.
Nepochyboval, že by vůči té iluzi časem znecitlivěl, ale nechtěl to. Až se jednou usídlí v dálkově ovládaném robotovi, který bude stejně živý jako jeho ztracené tělo, až konečně znovu pojede skutečným vlakem a půjde skutečnou ulicí - nechtěl, aby mu radost z toho zážitku kalila léta dokonalého imitování.
Neměl v úmyslu se klamat - ale kromě rozhodnutí, nenapodobovat svůj fyzický život na úroveň parodie, bylo těžké přesně stanovit, co to znamená. Odmítal představu, že by se nejbližší dveře měly vždy magicky otevřít do zvoleného cíle, a nijak netoužil, aby stačilo lusknout prsty a on se mohl teleportovat. Uznat - a využívat - neomezené plastičnosti virtuální reality možná bylo nejupřímnější… ale Thomas potřeboval svět s pevnou strukturou, nikoli snové město, které se překonfiguruje podle jeho okamžitého rozmaru.
Nakonec našel kompromis. Vytvořil své soukromé verzi Frankfurtu pomocnou geografii - nebo architekturu;

alternativní topologii města, v němž se všechny budovy, mezi nimiž se pohyboval, chovaly, jako by byly jedna na druhé, takže je všechny mohla spojovat jediná výtahová šachta. Jeho dům "na předměstí" začínal šestnáct pater "nad" jeho kanceláří "ve městě"; mezi nimi byly zasedací místnosti, restaurace, galerie a muzea. Poté, co si takové uspořádání zvolil, bral je jako neměnné - a třebaže výhled z každého místa, kde vystoupil, byl s tímto vztahem v křiklavém rozporu, dokázal s paradoxem takového stupně žít.
Thomas vyšel z výtahu do přízemního vestibulu svého domova. Dvoupodlažní dům, zasazený do skromné desetihektarové zahrady, byl jen jeho - stejně jako reálný originál od doby, kdy se rozvedl, do propuknutí smrtelné choroby, kdy se dovnitř nastěhoval lékařský tým. Zpočátku nechal chodbami zbytečně klouzat úklidové roboty a na záhonech pracovat zahradní roboty - díval se na ně jako na součást architektury, jako byly roury s odpadem, mřížky klimatizace a nesčetné další "nepotřebné" vybavení. Po prvním týdnu roboty zrušil. Odpady zůstaly.
Pocit závrati pominul, přesto došel do knihovny a nalil si sklenku ze dvou karaf z brouseného skla, vzpružující směs Sebedůvěry a Optimismu. Pouze jediným slovem mohl přivolat úplný panel pro regulaci nálady - zjevení, které mu odnepaměti připomínalo mixážní pult z nahrávacího studia - a tak dlouho upravovat parametry svého rozpoložení, až najde takový stav, že již nebude chtít nastavení měnit… jenže ta vyloženě technická metafora mu způsobovala rozčarování. "Drogy" navozující změnu nálady zde mohly fungovat bez vedlejších účinků a s takovou zacíleností, jaké nemohla žádná reálná chemikálie nikdy dosáhnout - farmakologická přesnost byla možná, avšak sotva povinná - a bylo přirozenější polknout na povzbuzení hlt "životabudiče" než udělat úpravy prostřednictvím batetie posuvných potenciometrů, visící v prostoru.
Přestože konečný výsledek byl naprosto stejný.
Když nápoj začal působit - bylo možno navolit, aby účinek byl postupný, příjemné teplo rozlévající se z žaludku, než byl jemně zmanipulován vlastní mozek - Thomas usedl do křesla a začal se snažit dopátrat smyslu svého setkání s Paulem Durhamem.
Musíte mi dovolit, abych vám ukázal, co přesně jste.
U křesla byl terminál. Thomas lehce stiskl tlačítko a na obrazovce se objevil jeden z jeho osobních asistentů, Hans Lohr.
"Mohl byste mi zjistit co možná nejvíc o mém návštěvníkovi?" řekl Thomas, jako by o nic nešlo.
Lohr odpověděl okamžitě: "Ano, pane."
Thomas měl šest asistentů, kteří se střídali v nepřetržitém režimu. Vše to byli lidé z masa a kostí - ale byli tak důkladně přizpůsobení, že dokázali své myšlení libovolně přepínat z normální rychlosti do zpomalení a zase zpět. Thomas si od nich udržoval odstup, komunikoval s nimi pouze prostřednictvím terminálu; rozdíl mezi "osobní" návštěvou a "pouhým obrazem" na obrazovce by při podrobném rozboru příliš neobstál, ale v praxi se přesto dal důsledně uplatňovat. Občas si říkal, že jeho zaměstnanci pracují v Mnichově nebo v Berlíně… "dost daleko", aby to "vysvětlovalo" fakt, že se s nimi nikdy nesetkal osobně, a přitom "dost blízko", aby alespoň metaforicky mělo smysl, že fungují jako prostředníci s vnějším světem. Nikdy se neobtěžoval zjistit, kde skutečně jsou, aby se skutečnost náhodou nedostala do rozporu s touto představou, která mu vyhovovala.
Povzdechl si a dopřál si ještě jeden doušek S&O. Bylo to balancování, chůze po napjatém laně. Kopie mohla zešílet oběma způsoby. Zajímat se o pravdu příliš mohlo vést k patologické posedlosti infrastrukturou - algoritmy a optickými procesory, mechanismem "klamu" ukrytým pod každým povrchem. Ten, kdo se zajímal příliš málo, mohl postupně podlehnout samolibé představě, v níž se život odvíjel jako normálně, a obcházet nebo bagatelizovat všechno, co bylo s iluzí normální fyzické existence v rozporu.
Jaké byly Durhamovy pravé úmysly? Dohnat ho k šílenství?
Thomas si objednal obvyklou zběžnou prověrku, než Durhama pustil dovnitř. Odhalila jenom to, že pracuje jako obchodní zástupce pro Gryphon Financial Products - průměrně úspěšnou anglicko-australskou firmu - a nemá záznam v trestním rejstříku. Složitá bezpečnostní opatření byla sotva opodstatněná; návštěvníci mu nemohli nijak ublížit. Poradci přes VR Thomase ujistili, že systém nemůže poškodit nebo narušit nic s výjimkou přímého zásahu do hardwaru; pouhý signál přicházející optickým vláknem z vnějšího světa nemohl proniknout chráněnými vrstvami softwaru. Návštěvníci, kteří působili spoušť a vypouštěli viry ďábelsky rafinovaným, binárně modulovaným lusknutím prsty, patřili do oblasti fikce. (Doslova; Thomas jednou viděl, jak se to stalo v Rodině Unclearových.)
Durham pravil: "Nebudu vám lhát. Byl jsem nějaký čas v psychiatrické léčebně. Deset let. Trpěl jsem bludy. Bizarními, složitými bludy. A dnes vím, že jsem byl vážně nemocný. Dokážu se ohlédnout a pochopit to.
Avšak zároveň se dokážu ohlédnout a vzpomenout si, co jsem si myslel, že se děje, když jsem byl šílený. A aniž bych jen na jediný okamžik odmítal uznat svůj stav, dodnes mi ty vzpomínky připadají tak přesvědčivé…"
Thomasovi naskočila husí kůže. Zvedl sklenku… a pak ji odložil. Věděl, že kdyby pil dál, nakonec by ho nerozrušovalo nic z toho, co muž řekl - ale zatím nevypil dost, aby byl nezvratně přesvědčen, že o to stojí.
"Pokud vy sám nejste připraven ten experiment podstoupit, zkuste alespoň přemýšlet o dopadech. Představte si, že jste upravil způsob, jímž jste počítán - a představte si, jaké by to mělo následky. Myšlenkový experiment, o nic víc nežádám. Je to příliš? Svým způsobem jsem ani já víc neudělal."
Terminál zazvonil. Thomas hovor přijal. Lóhr řekl: "Mám předběžnou zprávu o Paulu Durhamovi. Chcete, abych vám ji přečetl?"
Thomas zavrtěl hlavou. "Podívám se na soubor."
Prošel jej na první úrovni podrobností. Paul Kingsley Durham. Narozen v Sydney 6. června 2000. Rodiče: Elizabeth Anně Maddoxová a John Arthur Durham… majitelé lahůdkářství na sydneyském předměstí Concord v letech 1996 až 2032… po odchodu do důchodu se odstěhovali do Mackay v Queenslandu… oba již zemřeli přirozenou smrtí.
Vzdělání získal na státní střední škole. 2017: maturitní zkouška s celkovým výsledkem mezi prvními třemi procenty;

nejlepší předměty fyzika a matematika. 2018: dokončil první ročník magisterského studia na Sydneyské univerzitě, složil všechny zkoušky, ale ve studiu nepokračoval. 2019 až 2032: cestoval po Thajsku, Barmě, Indii a Nepálu. 2024: po návratu do Austrálie zjištěna porucha s bludy, pravděpodobně vrozená… stav částečně upraven medikamenty. Celá řada příležitostných zaměstnání manuálního charakteru do května 2029. Stav se zhoršuje… v lednu 2031 přidělen invalidní důchod. 4. září 2035 umístěn na psychiatrické oddělení nemocnice v Blacktownu.
11. listopadu 2045 provedena nanochirurgická operace hippocampu a prefrontální mozkové kůry… výsledek jednoznačně úspěšný.
Thomas přepnul na druhou úroveň, aby vyplnil desetiletou mezeru, ale nenašel o mnoho víc než dlouhý výčet léků, nervových štěpů a nosičů genové terapie, které byly v tom období Durhamovi injektivně vpraveny do lebky, aniž by se to projevilo jakýmkoli zlepšením. Často se vyskytovaly poznámky, že léčba byla nejdříve vyzkoušena na sérii částečných modelů mozku, jenže v praxi se neosvědčila. Thomas uvažoval, jestli o tom Durhamovi někdo řekl - a co si ten člověk představoval, že se stalo, když byl medikament vyhodnocen na patnácti samostatných modelech různých oblastí mozku, které dohromady zahrnovaly celý orgán…
2046-2048: studium financí a administrativy na Macquarijské univerzitě. 2049: promoval s vyznamenáním a byl okamžitě přijat firmou Gryphon jako mladší obchodní zástupce. Od 17. ledna 2050 pracoval v oddělení umělé inteligence.
To znamenalo prodávat v různém přestrojení ochranu kopiím, které měly strach, že je někdo připraví o majetek. Do Durhamova popisu práce určitě patřilo trávit dlouhé hodiny jako návštěvník - i když asi ne zacházet do vyjevování podrobností o vlastní léčbě na psychiatrii nebo nabízet klientům metafyzické myšlenkové experimenty. Nebo samozřejmě ztrácet čas s kopiemi, které jsou evidentně tak dobře zajištěné, že služby Gryphonu nepotřebují.
Thomas se odklonil od terminálu. Bylo to skoro až příliš jednoduché: Durham oklamal doktory, aby uvěřili, že ho vyléčili, a pak - s typickou paranoidní důmyslností a tvrdošíjností - začal pracovat na tom, aby získal postavení, v němž by se mohl stýkat s kopiemi, sdělovat jim Velkou pravdu, která mu byla vyjevena… a snažit se z toho vytěžit trochu peněz.
Kdyby se Thomas spojil s Gryphonem a pověděl jim, co jejich šílený obchodní zástupce provádí, Durham by určitě přišel o práci a pravděpodobně by znovu skončil v ústavu - kde by mu snad pomohl druhý pokus o nanochirurgický zákrok. Durham pravděpodobně nikomu neubližoval… ale postarat se, aby se mu dostalo léčby, bylo určitě to nejlepší, co se pro něho dalo udělat.
Sebejistý, optimistický člověk by zavolal ihned. Thomas se po sklence podíval, ale rozhodl se ještě chvíli počkat, než alternativy utopí.
Durham řekl: "Chápu, že za všechno, co jsem zažil - nebo si to alespoň myslím - ‚vděčím' své nemoci - a vím, že neexistuje spolehlivý způsob, jak vás přesvědčit, že už šílený nejsem. Ale i kdybych byl… proč by to mělo snížit význam, který pro vás nadnesené otázky mají?
Většina lidí z masa a kostí žije a umírá, aniž by poznali, co jsou, aniž by jim na tom záleželo - vysmívají se pouhé myšlence, že by to mělo být důležité. Vy však nejste z masa a kostí a nemůžete si dovolit luxus nevědomosti."
Thomas vstal a přešel k zrcadlu nad krbem. Jeho vzhled stále vycházel především z jeho posledního skenu; měl stejné, nepoddajně husté bílé vlasy, stejnou volnou, skvrnitou, průsvitnou, pětaosmdesát let starou kůži. Držení těla však měl jako mladík. Model vytvořený ze skenového souboru prošel důkladnou vnitřní omlazovací kůrou, která odstranila šedesátileté chátrání každého kloubu, každého svalu, každé žíly a tepny. Uvažoval, zda je to jen otázka času, než podlehne marnivosti a udělá totéž se svým vzhledem. Mnozí jeho obchodní partneři ztráceli věk postupně - ale jenom málokdo skočil o dvacet, třicet, padesát let zpátky nebo zcela změnil vzhled. Co bylo nejupřímnější? Vypadat jako pětaosmdesátník z masa a kostí (jímž nebyl), nebo tak, jak by vypadat chtěl… jaký by chtěl být… kdyby si mohl vybrat? A on si mohl vybrat.
Zavřel oči, přiložil konečky prstů na tváře a osahal poškozenou kůži. Jestli si myslel, že ho tyto ruiny charakterizují, bylo to tak… a kdyby se naučil přijmout nové mladé tělo, platilo by totéž pro ně. A přesto se nedokázal zbavit představy, že vnější omlazení by neznamenalo nic než vytvoření mladé "masky"… zatímco jeho "pravá tvář" by dál někde existovala - a stárla. Ukázkový Dorian Gray - hloupá moralistická bajka vycpaná "věčnými" pravdami, které už dávno zastaraly.
A k příjemnému pocitu stačilo připadat si zdravý a plný elánu, mít pokoj od artritidy, bolestí, křečí a návalů zimnice, od dýchavičnosti, kterou si ještě živě vybavoval. Cokoli dalšího působilo příliš snadně, příliš svévolně. Každá kopie se mohla v okamžiku změnit v hollywoodského Adónise. Každá kopie mohla předhonit kulku, zvednout budovu, vychýlit planetu z její dráhy.
Thomas otevřel oči, zvedl ruku a dotkl se povrchu zrcadla. Věděl, že se vyhýbá rozhodnutí. Ale jedna věc mu dál ležela v hlavě.
Proč si Durham vybral jeho? Ten člověk možná trpěl bludy - ale zároveň byl na jisté úrovni inteligentní a racionální. Ze všech kopií, jejichž nejistoty mohl zkusit využít, proč si vybrat takovou, která má nenapadnutelné postavení, zabezpečený hardware a dobře spravovaný svěřenský fond? Proč si vybrat cíl, který působil dojmem, že se nemá absolutně čeho bát?
Thomas ucítil, jak se mu vrací závrať. Bylo to šedesát pět let. Jeho jméno se neocitlo v žádném novinovém článku, ani v žádném policejním hlášení; žádné, ani sebedůkladnější hledání v databázích jej nemohlo spojit s Annou. Naživu nebyl nikdo, kdo věděl, co udělal - a padesátiletý bývalý pacient psychiatrie z druhého konce světa mohl něco vědět ze všech nejmíň.
I muž, který ten zločin spáchal, byl mrtvý. Thomas viděl, jak byl zpopelněn.
Vážně si myslel, že Durhamova nabídka bezpečného útočiště byla nějaký složitě zašifrovaný eufemismus pro to, že nebude vyhrabávat minulost? Pro vydírání?

Ne. To bylo absurdní.
Tak proč nezavolat na několik míst a nezařídit, aby se tomu chudákovi dostalo patřičné péče? Proč mu nezaplatit ošetření u nejlepšího švýcarského neurochirurga (který by postup předem ověřil na sérii nejdokonalejších částečných modelů mozku…)?
Nebo skutečně věřil, že by Durham mohl mluvit pravdu? Že mohl spustit druhou kopii na místě, k němuž se nikdo nemohl dostat ani za miliardu let?
Terminál zazvonil. "Prosím?" řekl Thomas.
Lohra vystřídal Heidrich; někdy to vypadalo, že se služby střídají tak rychle, až se z toho Thomasovi točila hlava. "Za Pět minut máte schůzi správní rady Geistbank, pane."
"Děkuji, přijdu hned."
Thomas si zkontroloval v zrcadle, jak vypadá. "Učesej mě," řekl. Vlasy se ucházejícím způsobem upravily, pokožka dostala sytější barvu, oči se rozjasnily; jisté obličejové svaly se uvolnily a další napjaly. Jeho oblek nevyžadoval pozornost; stejně jako v životě se nedal pomačkat.
Málem se rozesmál, ale jeho nově učesaný výraz ho od toho odradil. Účelnost, upřímnost, uspokojení, šílenství. Byla to chůze po napjatém laně. Počítáno jedním způsobem, měl devadesát let, druhým osmdesát pět a půl - a stále nevěděl jak žít.
Na odchodu zvedl sklenku Sebejistoty & Optimismu a vylil ji na koberec.
9
(Strmě atomu píce)
Červen 2045
Paul sešel po schodech a několikrát obešel blok. Nešlo mu o nic víc, než aby na sebe alespoň na chvíli zapomněl. Byl unavený tím, jak musel neustále přemýšlet o tom, čím je. Ulice kolem budovy působily docela povědomě, nikoliv proto, aby se mohl obelhávat, ale proto, aby si mohl být jistý alespoň sám sebou.
Bylo těžké oddělit fakta od pověstí, ale slyšel, že i gigaboháči měli sklon žít v relativně obyčejném prostředí, dávali přednost realismu před fantaziemi moci. Říkalo se, že několik modelů psychotiků ze sebe udělalo diktátory v honosných palácích, v nichž si nechávají posluhovat, ale většina kopií zvolila iluzi kontinuity. Pokud se člověk chtěl zoufale přesvědčit, že je tou osobou, se kterou ho spojují vzpomínky, bylo tím nejhorším, co mohl udělat, naparovat se v nějaké virtuální starožitnosti (s úpravami) a hrát si na Kleopatru nebo Ramsese II.
Paul nevěřil, že "je" svůj originál. Věděl, že není nic víc než oblak těžko klasifikovatelných dat. Již jenom to, že byl schopen uvěřit ve svou existenci, byl zázrak.
Co mu dávalo ten pocit identity?
Kontinuita. Soudržnost. To, že jedna myšlenka souvisle následovala druhou.
Ale odkud se ta souvislost vzala? U člověka nebo u kopie běžící obvyklým způsobem fyzika mozku nebo počítače znamenala, že stav mysli v jednom okamžiku přímo ovlivňuje stav mysli v okamžiku následujícím. Kontinuita byla jednoduše věcí příčiny a následku. To, co si člověk myslel v čase A, mělo vliv na to, co si myslel v čase B, a to mělo vliv na to, co si myslel v čase C…
Jenže když se subjektivní čas pomíchal, tok příčiny a následku uvnitř počítače neměl vůbec nic společného s tokem jeho poznání - tak jak mohl být jeho podstatnou součástí? Když program hláskoval jeho život DBCEA, ale působilo to úplně stejně jako ABCDE… pak musela být struktura vším a příčina s následkem byly podružné. Celá zkušenost mohla zrovna tak vzniknout náhodou.
Představme si úmyslně poblázněný počítač, který tisíc nebo víc let někde sedí, přeskakuje z jednoho stavu do druhého, neusměrňovaný ničím jiným než elektrickým šumem. Mohl by obsahovat vědomí?
V reálném čase odpověď zněla: pravděpodobně ne - tak mizivá byla naděje, že by náhodou mohla vzniknout nějaká spojitost. Jenže reálný čas byl jen jednou možnou vztažnou soustavou; co všechny ostatní? Pokud se stavy, jimiž stroj prošel, daly v čase libovolně přeskupit, kdo mohl vědět, jaký utříděný řád mohl z toho chaosu vzejít?
Paul se zarazil. Bylo to nesmyslné? Stejně absurdní jako obhajovat, že každá místnost plná opic skutečně naťukala do počítače souhrnné dílo Shakespeara - pouze písmenka poskládaly v trochu jiném pořadí? Stejně absurdní jako tvrdit o každém dost velkém množství kamene, že je v něm obsažen Michelangelův David, a každé skladiště plné barev obsahuje kompletní díla Rembrandta a Picassa - nejen v nějaké latentní podobě, čekající, až je nějaký zručný padělatel fyzicky přetvoří, ale pouze díky možnému předefinování souřadnic časoprostoru?
Jistě, u sochy nebo obrazu to byl žert. Kde byl pozorovatel, který viděl, že barva je v kontaktu s plátnem, že kamennou postavu patřičně vykresluje vzduch?
Ale když zkoumaný útvar nebyl izolovaným objektem, nýbrž samostatným světem, který měl alespoň jednoho pozorovatele, jenž je schopen tečky pospojovat zevnitř…
Nebylo pochyb, že to je možné. On to dokázal. V závěrečném testu druhého experimentu poskládal sebe a své okolí - docela snadno - z prachu náhodně rozptýlených okamžiků, z něčeho, co v reálném čase vypadalo jako evidentní šum.
Jistě; to, co počítač udělal, bylo vymyšleno tak, aby to ve zdánlivě bezcílných výpočtech zaručeně obsahovalo jeho zašifrované myšlenky a vjemy. Ale kdyby byl dán dostatečně velký soubor náhodných čísel, nebyl důvod nevěřit, že by čistě náhodou nemohl obsahovat skryté struktury, které by byly stejně složité a spojité jako ty, které tvořily jeho. A bránilo snad něco tomu, aby tyto struktury, jakkoli promíchané v reálném čase, věděly samy o sobě, tak jako byl při vědomí on, a poskládaly si vlastní subjektivní svět, tak jako to udělal on?
Paul se vrátil do bytu. Zápasil přitom s pocitem závrati a neskutečnosti. O tom, že by na sebe mohl zapomenout, nemohla být ani řeč; cítil se tak nabitý pravdou o své zvláštní povaze jako nikdy.
Ještě pořád chtěl vyskočit? Ne. Ne! Jak by mohl říct, že by se raději probudil a zapomněl - probudil a "získal zpět" svůj

život - když se před ním začínaly rýsovat odpovědi na otázky, které jeho originál ani neměl odvahu položit?
10
(Sem potěr mutací)
Listopad 2050
Maria dorazila do kavárny o patnáct minut dřív - a zjistila, že Durham již tam je, sedí u stolu nedaleko vchodu. Zaskočilo ji to, ale zároveň to byla úleva; počítala s dlouhým čekáním, a když o ně tak nenadále přišla, neměla čas, aby začala být nervózní. Durham ji zahlédl, jakmile vešla. Potřásli si rukama, pak si vyměnili několik zdvořilostních frází a z nabídky na aktivních obrazovkách stolu si objednali kávu. Vidět Durhama osobně nijak neodporovalo dojmu, jaký dělal v telefonu: muž středního věku, tichý, konzervativně oblečený; nevypadal jako typický autoverzový nadšenec.
"Vždycky jsem si myslela, že jsem v Sydney jediná, kdo si předplácí Zpravodaj Autoverzu," řekla Maria. "Několikrát jsem byla v kontaktu s lanem Summersem z Hobartu, ale nenapadlo mě, že je někdo tak blízko."
"Není žádný důvod, proč byste o mně měla slyšet," přiznal omluvně Durham. "Bohužel jsem se vždycky spokojil s četbou příspěvků; sám jsem nikdy nic nenapsal, ani jsem se nezapojoval do konferencí. Ve skutečnosti s Autoverzem sám nepracuji. Nemám čas. A abych byl upřímný, ani to neumím."
Maria to vyslechla a snažila se nedat na sobě znát údiv. Bylo to, jako by o sobě někdo řekl, že studuje šachy, ale nikdy je nehrál.
"Ale velice pozorně jsem sledoval vývoj, kterým se obor ubírá, a určitě umím ocenit, co jste dokázala s A. lamberti. Možná dokonce víc než někteří vaši praktikující kolegové. Myslím, že to vidím v poněkud širším kontextu."
"Myslíte… buněčné automaty jako takové?"
"Buněčné automaty, umělý život."
"To je hlavní oblast, o kterou se zajímáte?"
"Ano."
Ale nikoli jako spoluúčastník? Maria si zkusila představit tohoto muže jako mecenáše scény zabývající se umělým životem, štědře sponzorujícího nadějné mladé odborníky; Lorenzo Nádherný pro Botticelly a Michelangely teorie buněčných automatů.
To by neobstálo. I kdyby ta představa nebyla od základu absurdní, nevypadal, že by byl tak bohatý.
Káva dorazila. Durham se chystal zaplatit za oba, jenomže když Maria začala protestovat, bez dohadování ji nechal, aby za sebe zaplatila sama; byla hned podstatně klidnější. Poté, co automatický servírovací stolek odjel, přešla rovnou k věci. "Říkáte tedy, že máte zájem finančně podporovat výzkum, který vychází z výsledků, jichž jsem dosáhla s A. lamberti. Máte na mysli nějaký konkrétní směr -?"
"Ano. Mám velice konkrétní představu." Durham zaváhal. "Stále nevím, jak to nejlépe podat. Ale chci, abyste mi pomohla… něco dokázat. Chci, abyste vytvořila zárodek biosféry."
Maria neřekla nic. Nebyla si ani jistá, jestli mu dobře rozuměla. Zárodek biosféry byl termín z žargonu terraformování - používaný pro veškeré rostlinstvo a živočišstvo potřebné k tomu, aby se mrtvá, ale teoreticky obyvatelná planeta stala ekologicky stabilní. V žádném jiném kontextu se s tím termínem nesetkala.
Durham pokračoval: "Chci, abyste navrhla prebiotické prostředí - planetární povrch, pokud chcete - a jeden jednoduchý organismus, o němž si myslíte, že by byl časem schopen vyvinout se do velkého množství druhů a vyplnit veškeré potenciální ekologické nitky."
"Prostředí? Takže… chcete krajinu ve virtuální realitě?" Maria se snažila nedat na sobě znát zklamání. Opravdu si myslela, že by jí někdo chtěl platit za práci v Autoverzu? "S mikroskopickým primitivním životem? Tedy něco jako… prekambrijský zábavní park, v němž by se uživatelé mohli scvrknout do velikosti řas a prohlížet si své nejstarší předky?" Maria se přistihla, že přes veškerou nechuť, již k nesourodé virtuální realitě cítila, se jí ta představa začíná líbit. Jestli jí Durham nabízel možnost na celý projekt dohlížet - a peníze, aby to dělala pořádně - bylo by to tisíckrát zajímavější než všechny úmorné zakázky v prostředí virtuální reality, které v minulosti měla. A mnohem lukrativnější.
Jenže Durham řekl: "Ne, prosím. Zapomeňte na virtuální realitu. Chci, abyste navrhla organismus a prostředí se zmíněnými vlastnostmi v Autoverzu. A prekambrijské řasy pusťte z hlavy. Neočekávám od vás, že znovu stvoříte prapůvodní život na Zemi, převedený do chemie Autoverzu - i kdyby něco takového bylo možné. Pouze chci, abyste vytvořila systém se… stejným potenciálem."
Maria teď už nechápala vůbec nic. "Když jste se zmínil o planetárním povrchu, myslela jsem, že mluvíte o virtuální krajině v plném měřítku - několik desítek kilometrů čtverečních. Ale jestli mluvíte o Autoverzu… myslíte nějakou puklinu ve skále na mořském dně? Něco takového? Něco, co by vzdáleně připomínalo mikroprostředí na rané Zemi? Něco přirozenějšího, než kultivační misky vyplněné dvěma různými cukry?"
"Nezlobte se," omluvil se Durham, "nevyjadřuji se příliš jasně. Pochopitelně si budete chtít zárodečný organismus vyzkoušet v celé řadě mikroprostředí: jedině tak budete moci jakžtakž spolehlivě předpovědět, že by skutečně přežil, zmutoval, přizpůsobil se… rozvinul se. Avšak jakmile toho dosáhnete, budu chtít, abyste popsala celý komplex. Specifikovala celé planetární prostředí, které by Autoverz mohl podporovat - a v němž by byla šance na to, aby se zárodek vyvinul ve vyšší formy života."
Maria zaváhala. Začínala přemýšlet, jestli má Durham vůbec ponětí o tom, v jakém měřítku se v Autoverzu pracuje. "Co přesně si představujete pod tím ‚planetárním prostředím'?"
"To, co je podle vás dostatečné. Řekněme - třicet milionů kilometrů čtverečních?" Zasmál se. "Ať nedostanete infarkt; nechci od vás, abyste vymodelovala všechno, atom vedle atomu. Chápu, že všechny počítače na Zemi by nezvládly o mnoho víc než přílivovou louži. Chci pouze, abyste popsala základní vlastnosti. Na to vám bude stačit několik terabytů - možná i méně. Dát dohromady topografii nezabere tolik místa; není důležité, jaký přesný tvar má každá hora, každé údolí a každá pláž - úplně vám postačí statistický popis, několik podstatných fraktálních rozměrů. Meteorologie a

geochemie - z nedostatku lepšího slova - budou o něco složitější. Ale myslím, že víte, o co mi jde. Všechno, co je pro prebiotickou planetu důležité, můžete stručně shrnout s využitím poměrně malého množství dat. Nepředpokládám, že dodáte obří autoverzovou mřížku, která bude obsahovat každý atom v každém zrnku písku."
"To samozřejmě ne," odvětila Maria. Rozhovor byl s každou přibývající minutou podivnější. "Ale… proč specifikovat celou ‚planetu' - v jakékoli formě?"
"Velikost prostředí a proměnlivost klimatu a terénu jsou velmi důležité faktory. Podobné podrobnosti ovlivní počet různých druhů, které vzniknou izolovaně a později budou migrovat a vzájemně na sebe působit. V pozemském evolučním vývoji rozhodně měly svou úlohu. Proto mohou nebo nemusejí být klíčově důležité, ale sotva se dá říct, že jsou bezvýznamné."
"To je pravda," začala opatrně Maria, "jenomže tak velký systém v Autoverzu stejně nebude moci nikdo spustit, tak jaký má smysl jej popisovat? Na Zemi systém je tak velký a my se s tím musíme vypořádat. Jediný způsob, jak vysvětlit veškeré fosilní nálezy a současné rozložení druhů, je pohlédnout na věci v planetárním měřítku. K migraci došlo, je třeba s ní počítat. Ale… v Autoverzu se to nestalo a nikdy nestane. Podobné jevy budou vždycky zcela hypotetické."
"Hypotetické?" zeptal se Durham. "Máte pravdu. To však neznamená, že o výsledcích není možno uvažovat, nedají se představit, nelze o nich vést spory. Považujte celý projekt za jakousi… pomůcku k myšlenkovému experimentu. Nástin důkazu."
"Důkazu čeho?"
"Že autoverzový život může být - teoreticky - stejně bohatý a složitý jako život na Zemi."
Maria zavrtěla hlavou. "To nejde prokázat. Namodelovat několik tisíc generací bakteriálního vývoje do několika mikroprostředí…"
Durham mávl rukou, aby ji upokojil. "Nedělejte si starosti; neočekávám nereálné věci. Řekl jsem ‚nástin důkazu', možná i to je příliš silné vyjádření. Chci… sugestivní fak.
Chci nejlepší plán, nejlepší předpis, jaký jste schopna sestavit pro svět zasazený do Autoverzu, v němž by se nakonec mohl vyvinout složitý život. Soubor výsledků vypovídajících o krátkodobé evoluční genetice zárodečného organismu plus nástin prostředí, v němž by se takový organismus mohl vyvinout ve vyšší formy. Dobře, spustit svět o velikosti planety není možné. Ale to není důvod, proč nezvážit, jak by takový svět vypadal - proč neodpovědět na tolik otázek, na kolik se odpovědět dá, a nedotáhnout celý scénář do co nejkonkrétnější podoby. Chci, abyste vytvořila tak propracovaný a tak podrobný balík, že kdyby vám jej někdo zčistajasna dal, stačilo by to - nikoli aby něco dokázal - ale aby vás přesvědčil, že v Autoverzu může vzniknout skutečná biologická rozmanitost."
Maria se rozesmála. "Já už o tom přesvědčená jsem. Pouze pochybuji, že je možné přinést nenapadnutelný důkaz."
"Tak si představte, že přesvědčujete někoho skeptičtějšího."
"Koho konkrétně máte na mysli? Calvina a jeho kliku?"
"Jestli chcete."
Marii najednou napadlo, jestli nakonec Durham není někdo, koho by měla znát - někdo, kdo publikoval v jiných oblastech scény zabývající se umělým životem. Proč jinak by ho taková debata zajímala? Měla si vyhledat rešerše v mnohem širším okruhu.
Maria řekla: "Takže abych to shrnula… chcete předložit co možná nejpádnější důkaz, že deterministické systémy jako Autoverz jsou schopny generovat biologii, která je stejně složitá jako biologie reálného světa - že nuance reálné fyziky a kvantové neurčitosti nejsou podstatné. A pro případ námitky, že složitá biologie se může vyvinout pouze ve složitém prostředí, chcete popis vhodné ‚planety', jež by mohla existovat v Autoverzu - nebýt drobného zádrhele, že hardware na němž by mohla běžet, téměř jistě nebude nikdy postaven."
"Je to tak."
Maria zaváhala; nechtěla svými námitkami tento projekt smést ze světa, ale těžko se jej mohla ujmout, když jí nebylo jasné, jaké jsou jeho cíle. "Ale když se to všechno udělá, o kolik to reálně obohatí výsledky s A. lamberti?"
"V jednom smyslu nepříliš," připustil Durham. "Jak jste řekla, nikdy se nedá přinést důkaz. Přirozený výběr je přirozený výběr, a vy jste dokázala, že v Autoverzu k němu může dojít; možná by to mělo stačit. Ale nemyslíte, že - pečlivě rozvržený - myšlenkový experiment s celou planetou je o něco… evokativnější… než jakýkoli počet reálných pokusů s Petriho miskami? Nepodceňujte potřebu působit na lidskou představivost. Vy možná dokážete již teď vidět všechny důsledky své práce. Jiní lidé mohou potřebovat, aby jim je někdo jasně vysvětlil."
Maria proti tomu neměla co namítnout - jenže kdo rozdával výzkumné granty podle toho, co je evokativní? "Tak… která univerzita?"
Durham ji přerušil. "Nejsem akademik. Pouze mne to zajímá. Je to takový koníček, stejně jako ve vašem případě. V reálném životě jsem pojišťovací agent."
"Ale jak jste mohl získat finance bez -"
"Platím to sám." Zasmál se. "Nemějte obavy, můžu si to dovolit; mohu vám slíbit, že jestli do toho se mnou půjdete, škodná nebudete. A vím, že není obvyklé, aby si amatér… zadával subdodávku. Ale jak jsem řekl, já v Autoverzu nepracuji. Trvalo by mi pět let, než bych se sám naučil udělat to, co chci od vás. Samozřejmě budete moci všechno publikovat pod vlastním jménem - jediná podmínka z mé strany je poznámka pod čarou s poděkováním za finanční podporu."
Maria nevěděla, co má na to říct. Lorenzo - pojišťovací agent? Soukromá osoba - dokonce ani žádný autoverzový nadšenec - jí nabízela, že jí zaplatí za nejabstraktnější programovací práci, jakou si lze představit: nikoli simulaci neexistujícího světa, ale "přípravu" simulace, která se nikdy neuskuteční. Sotva mohla pohrdat někým, kdo chtěl vyhodit těžce vydělané peníze za "nesmyslný" autoverzový výzkum - ale všechno, co ji samotnou pohánělo, aby to dělala, se točilo kolem nezprostředkované zkušenosti. Bez ohledu na to, jaké intelektuální požitky jí to přinášelo, ta

pravá posedlost, ta pravá závislost byla v tom, navléknout si rukavice a sáhnout do toho umělého prostoru.
Durham jí podal ROM. "Tady najdete podrobné poznámky - včetně několika mých myšlenek, neberte to ovšem tak, že se jich musíte držet. Chci to, co podle vás bude s největší pravděpodobností fungovat, ne to, co má nejblíž k mým předčasným představám. A je tam také samozřejmě smlouva. Dejte ji na posouzení svému právnímu expertnímu systému: pokud vám něco nebude vyhovovat, jsem poměrně přizpůsobivý."
"Děkuji."
Durham vstal. "Omlouvám se, že musím rozhovor zkrátit, ale bohužel mám další schůzku. Prosím - přečtěte si ty poznámky a všechno si rozmyslete. Až se rozhodnete, zavolejte mi."
Když odešel, Maria zůstala sedět u stolu, civěla na obdélník z černého epoxidu a snažila se pochopit, co se stalo.
Babbage navrhl analytický stroj, aniž měl reálné vyhlídky, že se dožije jeho zkonstruování. Kosmonautičtí nadšenci od šedesátých let dvacátého století projektovali mezihvězdná plavidla do posledního šroubku a matičky. Zastánci terraformování neustále chrlili vyčerpávající studie proveditelnosti k projektům, o něž se s největší pravděpodobnosti v nejbližších sto nebo více letech nikdo nepokusí. Proč? Jako pomůcky k myšlenkovým experimentům. Jako nástiny důkazů.
A jestli měl Durham, který v Autoverzu dokonce nikdy nepracoval, nekonečně velkolepější vizi jeho dlouhodobých možností než ona, možná to bylo tím, že byla odjakživa příliš blízko, příliš ponořená do nezajímavých eventualit, než aby viděla, co viděl on…
Potíž byla v tom, že tady nešlo o dlouhodobé možnosti. Počítač, na kterém by mohl běžet autoverzový svět, by byl mnohem větší než planeta, již modeloval. Pokud by se takové zařízení někdy podařilo zkonstruovat, jedno v jak vzdálené budoucnosti, jeho stavba by musela být opodstatněna lepšími důvody, než byl tento. Nebyla to otázka vizionáře, který předběhl svou dobu o jednu nebo dvě generace; autoverzová ekologie byla vyloženě teoretická představa a bude jí vždycky. Projekt byl myšlenkovým experimentem v nejčistším smyslu.
Zároveň to bylo příliš dobré, než aby to mohla být pravda. Zakázka snů pro každého autoverzového fanatika. Ale pokud to celé nebyl nějaký krutý, rozmarný žert, proč by jí měl Durham lhát?
Maria schovala čip do kapsy a odešla z kavárny nerozhodnutá, jestli má dát přednost pesimismu a skepsi nebo radosti - a provinilosti. Provinilosti, neboť Durham - pokud nelhal, pokud skutečně měl v úmyslu zaplatit jí opravdovými penězi za toto úžasné, zbytečné cvičení - musel být trochu blázen. Pokud by tu práci vzala, zneužívala by ho, těžila by z jeho výstředního šílenství.

Maria vpustila Adena do domu neochotně; obvykle se scházeli u něho nebo na neutrální půdě, ale byl navštívit přítele, který bydlel nedaleko, a ji nenapadala žádná výmluva, jak by se ho mohla zbavit. Zahlédla za ním červený, zcela bezmračný západ slunce a otevřené dveře vpustily dovnitř soumraku patřící pach rozpáleného betonu a bzukot večerní dopravy. Po sedmi hodinách, kdy byla zavřená v pokoji a četla si Durhamovy poznámky k jeho autoverzové Rajské zahradě, jí venkovní ulice připadala zvláštní, skoro až šokující - zatížená propastí dvou miliard let mezi ekvivalentním okamžikem pozemské prvotní plodnosti a všemi těmi bizarními důsledky.
Prošla předsíní a rozsvítila v obýváku. Aden spěchal za ní a opřel si kolo o schody. Dokud byla sama, dům jí dokonale vyhovoval, ale stačilo, aby přibyl jediný člověk, a hned se zdálo, že je tam těsno.
Došel k ní a tichým hlasem řekl: "Slyšel jsem, co je s tvou matkou."
"Odkud? Kdo ti to řekl?"
"Joe zná jednu tvou sestřenici v Newcastlu. Angela? Jmenuje se tak?"
Ruce měl založené na prsou, opíral se šikmo o dveřní rám. Maria řekla: "Proč nejdeš dál, když už jsi tady?"
"Je mi to líto. Nemohl bych nějak pomoci?"
Zavrtěla hlavou. Chystala se ho zeptat, kolik by jí mohl půjčit, aby jí pomohl s pořízením skenu, jenže zatím to nedokázala nadnést. Nevinně by se zeptal, zda je si Francesca jistá, že se chce nechat naskenovat - a celé by se to zvrhlo v hádku o její právo zvolit si přirozenou smrt. Jako by byla nějaká jiná reálná volba, bez peněz na sken.
"Byla jsem za ní včera," odvětila Maria. "Nese to poměrně dobře. Ale teď o tom nechci mluvit."
Aden pokýval hlavou, potom se odlepil od veřejí a přistoupil k ní. Chvíli se líbali, což přinášelo jistou útěchu, jenže Aden brzy dostal erekci, a Maria neměla na sex náladu. I v tom nejlepším případě to vyžadovalo vůli k potlačení nedůvěry, vědomé rozhodnutí zapomenout na to, že její emoce pohání biologický hodinový mechanismus - a momentálně měla stále plnou hlavu Durhamova návrhu, aby do A. lamberti zabudovala něco na způsob latentního diploidismu, tedy sklon vytvářet "omylem" nadbytečné kopie chromozomů, které by nakonec mohly vydláždit cestu k pohlavnímu rozmnožování a všem jeho vývojovým výhodám. Aden se odtáhl a sedl si do křesla.
"Myslím, že už jsem konečně dostala práci," řekla Maria. "Jestli se mi to celé nezdálo."
"To je skvělé! Pro koho?"
Popsala mu setkání s Durhamem. Zakázku, zárodek biosféry.
Aden prohlásil: "Takže ty ani nevíš, co z toho bude mít - kromě toho, že ne tak docela dokáže nějaký bezvýznamný intelektuální aspekt evoluce." Nevěřícně se zasmál. "Jak poznáš, že jsi to ‚ne tak docela dokázala' dost dobře? A co když Durham bude mít jiný názor?"
"Smlouva je postavena ve všech bodech v můj prospěch. Složí peníze do svěřenského fondu, ještě než začnu. Stačí, abych vynaložila ‚prokazatelné úsilí' na dokončení projektu do šesti měsíců - a jestliže vzniknou nějaké rozpory, je právně vázán přijmout rozhodnutí nezávislého rozhodčího ohledně toho, co je to ‚prokazatelné úsilí'. Expertní systém, který jsem si pronajala, dal smlouvě klasifikaci AAA."
Aden se přesto tvářil skepticky. "Měla by sis sehnat druhý posudek; v polovině případů se tyhle systémy spolu vůbec neshodnou - natož aby předvídaly, co by se stalo u soudu. A vůbec, když to všechno proběhne hladce, co z

toho budeš mít?"
"Třicet tisíc dolarů. To není špatné, za šest měsíců práce. Plus výpočetní čas do výše dalších třiceti tisíc - účtovaný přímo jemu."
"Fakticky? Jak si to všechno může dovolit?"
"Dělá pojišťovacího agenta. Jestli je dobrý, mohl by vydělávat, co já vím… dvě stě papírů ročně?"
"Což po zdanění dělá sto dvacet. A tobě za tu blbost vyplázne šedesát?"
"Ovšem. Dělá ti to nějaký problém? Ani tak nezůstane o žebrácké holi. A co já vím, klidně by mohl vydělávat dvakrát tolik. Nemluvě o úsporách, investicích… daňových fintách. Do jeho osobních financí mi nic není; jakmile budou peníze ve svěřenském fondu, pro mne za mne ať si klidně zbankrotuje. Když práci dokončím, pořád za ni dostanu zaplaceno. A to mi stačí."
Aden zavrtěl hlavou. "Jenom nechápu, proč si myslí, že to má smysl. V tuto chvíli existuje bůhvíkolik tisíc kopií - které řídí polovinu největších společností na světě, jestli sis toho náhodou nevšimla - a tenhle člověk chce dát šedesát tisíc dolarů za to, aby dokázal, že umělý život může být složitější než bakterie?"
Maria zaúpěla. "To jsme přece už probírali. Autoverz není virtuální realita. Kopie nejsou lidským ekvivalentem A. lamberti. Jsou ošizené, jsou chaotické. Dělají, co dělat mají, a dělají to velice efektivně. Ale nemají žádnou… hlubší logiku. Každá část jejich těla se řídí jiným souborem účelových pravidel. Jistě, bylo by šílené modelovat celé lidské tělo na molekulární úrovni - ale jestli tě zajímá, jak na biologii působí fyzika elementárních částic, kopie jsou k ničemu, protože žádnou fyziku elementárních částic nemají. Chování neuronů kopie se neřídí žádnými hlubšími zákony, je to jen otázka určitých ‚pravidel pro neurony', která vycházejí přímo z toho, co je známo o neuronech v lidském těle. Jenže v lidském těle je toto chování výsledkem fyzikálních zákonů, působících na miliardy molekul. V případě kopií jsme kvůli efektivitě udělali podvod. Neexistují žádné molekuly a žádné fyzikální zákony; pouze jsme ručně zadali hotové výsledky - biologii."
"A to uráží tvůj estetický jemnocit?"
"O to nejde. Kopie mají své místo - a až ten čas přijde, budu raději softwarový kříženec, než abych byla mrtvá. Říkám jen to, že z nich nejsme schopni poznat, jaký život jaká fyzika unese."
"Palčivá otázka naší doby."
Maria cítila, jak rudne hněvem, promluvila však klidně. "To asi ne. Ale mně to připadá zajímavé. A Paulu Durhamovi zjevně taky. Možná je taková otázka příliš abstraktní, než aby se dala označit za vědu… možná není práce v Autoverzu nic než čistá matematika. Nebo filozofie. Nebo umění. Ale ty si evidentně neděláš žádné výčitky, že se budeš rok v Soulu věnovat vlastnímu zbytečnému umění na náklady korejských daňových poplatníků."
"Je to soukromá univerzita."
"Tak na náklady korejských studentů."
"Neřekl jsem, že na tom, abys tu práci vzala, je něco špatného - jenom nechci, abys na to doplatila, kdyby se ukázalo, že ten chlap lže."
"Co by mohl takovým lhaním získat?"
"Nevím - ale zároveň nechápu, co může získat, jestli mluví pravdu." Pokrčil rameny. "Ale jestli máš radost, já ji mám taky. Třeba to všechno bude fajn. A já vím, že jsi v situaci, kdy si nemůžeš dovolit být moc vybíravá."
Moc vybíravá? Maria se rozesmála. Rozebírat to z Adenova pohledu bylo legrační. Durham ji nevodil za nos, nemarnil její čas; myslel to absolutně vážně - jeho poznámky byly důkazem. Tři sta stran - měsíce práce. Dopracoval plán tak daleko, jak mohl bez toho, že by sám pronikl do složitostí Autoverzu.
Možná stále nechápala jeho motivy - ale možná nebylo co "chápat". Když se ponořila do jeho poznámek, nijak tajemné jí to nepřipadalo. Durhamův plán byl vnitřně… přirozený, jasný. Byl sám o sobě cílem, nepotřebujícím žádné úmorné vysvětlení zakořeněné ve světě akademické slávy a finančního zisku.
"Co je na tom tak legračního?" zeptal se klidným hlasem Aden.
"To nic."
Poposedl v křesle a zvláštně se na ni podíval. "Teď alespoň nebudeš muset trávit všechen čas v Soulu sháněním práce. Byla by to otrava."
"Já do Soulu nepojedu."
"Žertuješ."
Zavrtěla hlavou.
"V čem je problém? Tuhle práci přece můžeš dělat kdekoli, ne?"
"Pravděpodobně. Ano. Ale -"
V Marii zahlodala nejistota. Vypadalo to, že se ho to skutečně dotklo. Dal jasně najevo, že pojede bez ní, když bude muset - ale to bylo pochopitelné. Působit jako hostující skladatel byla jeho zakázka snů. Neměla nic, co by mohla položit na druhou misku vah, neměla co ztratit, když s ním půjde. Aden mohl svůj postoj vyjádřit diplomatičtěji, místo aby v ní vzbudil pocit, že je kus zavazadla, který si s sebou buď vezme nebo ne - ale to nebyl ani důkaz, že se jí chce zbavit, ani neodpustitelný zločin. Občas mu chyběl takt.
"Co je s tebou? V Soulu by se ti líbilo, a ty to víš."
"Líbilo by se mi tam až příliš," řekla. "Měla bych příliš mnoho rozptýlení. Tenhle projekt bude makačka, to nejtěžší, co jsem kdy dělala, a jestli mu nedokážu věnovat veškerou pozornost, nepůjde to." Původně to měla být improvizovaná výmluva, ale byla to pravda. Měla půl roku na to, aby svět alespoň navrhla, když už jej nevybuduje; kdyby tomu nedala všechno, nikdy by se nezrodil, nikdy by neožil.
Aden si odfrkl. "To je absurdní! Vždyť ani nemusíš napsat program, který bude běžet. Sama jsi řekla, že když vynaložíš přiměřené úsilí, bude to stačit, ať odevzdáš cokoliv. Co ti Durham řekne? ‚Nezlobte se, ale podle mne tento sliz nikdy

nevynalezne kolo'?"
"Pro mě je důležité udělat to dobře."
Aden chvíli mlčel. Potom promluvil: "Jestli tady chceš zůstat kvůli matce, proč to neřekneš rovnou?"
Marii to překvapilo. "Protože to není pravda."
Zlostně se po ní podíval. "Chtěl jsem ti totiž nabídnout, že tady zůstanu s tebou. Jenže ty jsi o tom nechtěla mluvit."
Maria to rozetnula. "Tak to jsi mi přišel říct? Že kdybych chtěla zůstat v Sydney kvůli Francesce, odmítl bys tu práci v Soulu?"
"Ano." Řekl to tak, jako by jí to mělo být jasné od začátku. "Ona umírá. Myslíš si, že bych odešel a nechal tě v tom samotnou? Vážně mě máš za takovou sketu?"
Ona neumírá; nechá si udělat sken.
Ale nahlas neřekla nic. "Francesce je jedno, jestli odjedu nebo zůstanu. Nabídla jsem, že se k ní přestěhuju, jenže ona nechce, aby se o ni někdo staral. Natož já."
"Tak pojeď do Soulu."
"A proč vlastně? Abys neměl špatný pocit, že ode mne odjíždíš? Kvůli tomu to celé je, že? Pro tvůj klid duše."
Aden o tom chvíli přemýšlel. "Dobrá. Tak si naser. Zůstaň si tady, když chceš."
Vstal a vyšel z pokoje. Maria poslouchala, jak zápolil s kolem, potom otevřel dveře a práskl jimi.
Uklidila v kuchyni, poté zkontrolovala, jestli je zamčeno, a zhasla. Potom vyšla do patra a lehla si na postel. Nechala v místnosti zhasnuto a představovala si, jak se budou s největší pravděpodobností události vyvíjet v nejbližších několika týdnech. Aden jí zatelefonuje, než odjede, pokusí se to urovnat, ale ona již pochopila, že by to nebylo nic těžkého, rozejít se natrvalo. A teď, když to došlo do takové fáze, jí to připadalo jako přirozený další krok. Nebyla rozrušená, ani se jí neulevilo - cítila jen klid. Ten pocit na ni přišel vždycky, když pálila mosty, odháněla od sebe lidi. Zjednodušovala svůj život.
Nechala počítač puštěný i poté, co dočetla obsah Durhamova ROM; obrazovka byla prázdná a teoreticky čistě černá, ale když se její oči přizpůsobily tmě, všimla si, že slabě šedě září. Tu a tam se nahodilý bod obrazovky rozsvítil krátkým záblesken - pixel aktivovaný radiačním pozadím, zasažený kosmickým zářením. Dívala se na záblesky, jako by to byl pomalý déšť padající na okno do jiného světa, dokud neusnula.
11
(Sem potěr mutací)
Leden 2051
Malcolm Carter se prezentoval jako vysoký, robustní, energicky vyhlížející muž zralého středního věku - a ve skutečnosti mu bylo padesát osm, takže jeho návštěvnické tělo dost možná bylo vytvořeno přímo podle těla reálného. Peer si vzpomněl, jak viděl jeho fotografie z počátku třicátých let, kdy se proslavil jako jeden z prvních architektů-programátorů, kteří se víc než na posluhování lidským návštěvníkům využívajícím virtuální prostředí jen pro práci nebo pro zábavu soustředili na potřeby kopií. Ale návštěvníci si u něho nakonec objednávali zakázky také - návštěvníci jako Kate, kteří byli na cestě dovnitř. A Kate se tenkrát pohybovala po podobné dráze, mladá počítačová umělkyně vytažená z oregonského zapadákova a adoptovaná sanfranciskou uměleckou smetánkou přibližně ve stejné době, kdy se Carter vyšvihl z malé počítačové firmy v Arizoně. Peer si nebyl jist, zda by ho podle těch starých časopiseckých fotografií poznal - na druhou stranu, nikdo dnes nevypadal stejně jako ve třicátých letech, pokud s tím mohl něco dělat.
Carter si s Peerem potřásl rukou a kývl na Kate. Peera napadlo - ze zvědavosti, nikoli z opravdové žárlivosti - jestli se v soukromé odbočce od verze setkání, kterou vidí on, nevítají trochu vřeleji. Stáli v prostorné přijímací hale, jejíž stěny a vysoký strop zdobil motiv na sebe narovnaných soustředných kruhů, vyvedených štukami na omítce krémové barvy. Podlaha byla dlážděna černobílými kosočtverci. Toto byla Carterova veřejná adresa ve virtuální realitě; vytočit číslo a "přijít sem" mohl úplně každý. Místnost však spouštěla pro každého volajícího zvláštní verzi; Peer a Kate zařídili, aby dorazili společně, ale nehrozilo, že by náhodou narazili na některého z Carterových - nebo Durhamových - zámožných klientů.
"Doufám, že vám nebude vadit, když to zestručníme a budeme se držet věci," promluvil Carter. "Nerad používám induktory déle než čtyřiadvacet hodin na jeden zátah."
"Je od vás moc hezké, že jste si na nás vůbec našel čas," odvětil Peer. V duchu si vynadal. Zvažoval, že tomuto muži vyplatí značnou část veškerého svého majetku - a svěří mu osud autonomní verze svého vědomí. Měl na audienci nárok. Přesto, s faktorem zpomalení šedesát…
Carter - pokud to skutečně byl Carter a ne jenom přesvědčivá maska - ukázal na dveře na konci místnosti. "Jestli se později budete chtít podívat, mám tam skicu města; kdybyste potřebovali průvodce, neváhejte se ozvat. Ale myslím, že město není to hlavní, co vás zajímá. Ve skutečnosti chcete vědět, jestli vás mohu bezpečně propašovat do mezer, že?"
Peer zalétl pohledem ke Kate. Zůstala zticha. Byla už přesvědčená; tohle všechno bylo jen kvůli němu. Carter natáhl ruku ke středu pokoje. "Vidíte tu fontánu?" Před jejich zraky se poslušně objevil deset metrů široký mramorový svatební dort korunovaný okřídleným cherubínem, jak bojuje s hadem. Voda se kaskádovitě valila z otevřené rány v cherubínově šíji. "Počítají ho redundance ve skice města. Dovedu se dostat k výsledkům, protože přesně vím, kde je hledat - ale nikdo jiný by neměl nejmenší naději, že na ně přijde."
Peer přistoupil k fontáně. Už když se blížil, všiml si, že vodní tříšť je nehmatatelná; když ponořil ruku do vody kolem paty fontány, neucítil nic, a pohyb, který udělal, nezanechal na zpěněné hladině žádnou stopu. Pouze sledovali výpočty, nepřicházeli s nimi do kontaktu; fontána byla uzavřený systém.
"Ve vašem případě samozřejmě nikdo nebude potřebovat znát výsledky," řekl Carter. "Kromě vás - a vy je znát budete, protože těmi výsledky budete vy."

Peer odpověděl téměř bez přemýšlení. "Já ne. Můj klon."
"Na tom nezáleží." Carter tleskl. Vzápětí se ve vzduchu nad fontánou objevila mnohobarevná, trojrozměrná mřížka. "Toto je schéma části softwaru, v němž běží skica města. Každá krychle představuje proces. Balíky dat - ty barevné tečky - proudí mezi nimi.
Nic tak primitivního jako podmnožina procesů věnovaných fontáně neexistuje. Každý jednotlivý proces - a každý jednotlivý balík dat - souvisí s nějakým aspektem města. Ale tu a tam dochází k jistým mírně neefektivním výpočtům a k výměně určitých ‚nadbytečných' informací." Tečičky ve shluku krychlí a některá data se rozzářily jasně modrou barvou. "Jedna z nejjednodušších fint spočívá v tom, že se použije vektor v situaci, kdy je třeba pouze směr - kdy na velikosti vektoru nezáleží. Zcela logické operace s vektorem, ve svém kontextu naprosto ospravedlnitelné, čirou náhodou provádějí výpočty s velikostí. Ale to je jenom jedna metoda; podobných jsou desítky." Znovu tleskl, a všechno kromě modře vysvícených míst zmizelo. Diagram se přetvořil, rozptýlené procesy se spojily do kompaktní mřížky. "Jde o to, že fontána se počítá spolu s městem, aniž by kterýkoli software otevřeně kradl čas pro parazitní úkol. Z pohledu počítání města má každá řádka každého programu svůj smysl."
Peer namítl: "A když Durham prožene váš kód optimalizačním programem, který všechny nezbytné vektory upraví, odstraní všechny neefektivity…?"
Carter zavrtěl hlavou. "Nevěřím, že by do kódu jakkoliv zasáhl, ale i kdyby to udělal, optimalizační programy dokážou něco zachytit pouze do určité míry. V plné verzi města se výsledky vašeho počítání rozprostřou do takové šířky, že by každému programu trvalo měsíce, než by zjistil, že tato data ve skutečnosti nejsou někde potřebná - že v konečném důsledku nemají pro legitimní obyvatele žádný význam." Roztáhl tvář do širokého úsměvu. "Optimalizace čehokoli, co souvisí s kopiemi, je ošidná věc. Určitě jste slyšeli o tom miliardářském samotáři, který chtěl běžet co nejrychleji - přestože se s vnějším světem zásadně nestýkal - a tak pustil na svůj kód optimalizační program. Optimalizátor po roční analýze oznámil: TENTO PROGRAM NEBUDE MÍT ŽÁDNÝ VÝSTUP, a vyplivl optimalizovanou verzi - která nedělala absolutně nic."
Peer se zasmál, přestože neslyšel vtip poprvé.
Carter pokračoval: "Město je v praxi tak složité a procesu, které se odehrávají, je tolik, že i kdyby se všechno ponechalo náhodě, nepřekvapilo by mne, kdyby k nějakým velice složitým podružným výpočtům docházelo čistě náhodou. Ale nepátral jsem po nich - spolklo by to příliš mnoho procesorového času. A totéž platí pro každého, kdo by vás hledal. Jednoduše to není praktické. Proč by někdo utrácel miliony dolarů za hledání něčeho, co nemůže napáchat žádné škody?"
Peer se skepticky zadíval na modrý diagram. Carter budil dojem, že ví, o čem mluví, ale trocha hodnověrně vypadající grafiky ještě nic nedokazovala.
Carter jako kdyby mu četl myšlenky. "Pokud máte nějaké pochybnosti, podívejte se na software, který jsem použil." V prostoru před Peerem se objevila velká tlustá kniha. "Toto modifikuje program A, aby potají vykonával program B za předpokladu, že A je algoritmicky dostatečně složitější než B. Co to přesně znamená, je uvedeno v technickém dodatku. Vyzkoušejte si to, ukažte to svému oblíbenému expertnímu systému… ověřte to jakýmkoli způsobem, který se vám zlíbí."
Peer knihu vzal, zmáčkl ji do velikosti kreditní karty a zasunul si ji do zadní kapsy džin. "Není důvod, proč byste neměl být schopen udělat všechno to, co říkáte: propašovat nás do města, ukrýt nás před prohledáváním, ochránit nás před optimalizací. Ale… proč? Co z toho budete mít? To, oč žádáte, je nic ve srovnám s tím, kolik vám určitě platí Durham. Tak proč riskovat? Nebo šidíte všechny své klienty z principu?"
Carter se rozhodl zareagovat pobaveně, nikoliv uraženě. "Praxe, že se nějaké procento projektu ošidí, má dlouhou a úctyhodnou tradici. O to úctyhodnější, když klientovy zájmy nejsou vážně ohroženy. V tomto případě se navíc jedná o určitý elegantní programátorský výkon - který stojí za to sám o sobě. Pokud jde o peníze, počítám si tolik, aby to pokrylo mé náklady." Vyměnil si pohled s Kate - kvůli Peerovi, jinak by to neviděl. "Ale nakonec tu nabídku dělám jen jako laskavost. Takže jestli si myslíte, že vás chci podvést, klidně to odmítněte."
Peer změnil přístup. "Co když své klienty podvádí Durham? Vy je šidíte jenom o několik BIPS - ale co když Durham vůbec nechce město spustit a jde mu jen o to, aby zmizel s penězi? Viděl jste někdy jeho hardware? Pracoval jste s ním?"
"Ne. Ale on nikdy netvrdil - alespoň ne přede mnou - že má vlastní hardware. Slyšel jsem to tak, že město poběží na veřejných sítích. Je to samozřejmě nesmysl; kopie, které ho financují, by na to nepřistoupily ani na okamžik - je to jen slušný způsob, jak mi říct, že se o hardware nemám starat. A pokud jde o pláchnutí s penězi, když soudím podle toho, co si dovedu odvodit z jeho finančních toků, bude mít štěstí, když z projektu vyjde beze ztráty. Z čehož mi plyne, že skutečnou finanční stránku má v rukou někdo úplně jiný; Durham je jenom nastrčená figurka. Až bude po všem, skutečný majitel hardwaru mu zaplatí za starosti, které s tím měl."
"Majitel čeho? Toho hypotetického ‚průlomového stroje', který zatím nikdo neviděl?"
"Pokud přesvědčil Sandersonovou a Repetta, aby mu zaplatili, můžete si být jist, že jim ukázal něco, co mně neukázal."
Peer chtěl protestovat, ale Carterův výraz jasně řekl: Ber nebo nech být, věř si, čemu chceš. Pro svou bývalou milenku jsem to udělal, ale po pravdě řečeno je mi jedno, jestli se necháš přesvědčit nebo ne.
Carter se omluvil. Když se otočil a odešel, provázen ozvěnou kroků rozléhajících se prostornou síní, Peer nedokázal uvěřit, že by zůstal celých patnáct minut reálného času, které zabralo, než došel k východu. Tak zaneprázdněný muž by to leudělal. Ve skutečnosti nejspíš stihl dvě nebo tři schůzky s dalšími kopiemi, zatímco se bavil s nimi: střídavě se zapojoval do hovoru a v době nepřítomnosti nechával svou tvář rozhýbávat maskou.
"Co nejhoršího se může stát?" promluvila Kate. "Jestli je Durham podvodník, jestli je město švindl, co můžeme ztratit? Jediné, co si za peníze můžeme koupit, jsou BIPS - a ty přece zastáváš názor, že je jedno, jak pomalu běžíme."

Peer se zamračil. Stále zíral ha východ, který Carter použil, a překvapeně zjišťoval, že nedokáže odtrhnout pohled. Dveře pro něho vůbec nic neznamenaly. "Část kouzla spočívá v tom, propašovat se na jízdu zdarma. Anebo podplatit Cartera, aby nás propašoval. Není to nijak zvlášť… důstojné, schovat se na lodi, která nikam nejede."
"Mohl by ses rozhodnout, že na to nebudeš dbát."
"To udělat nechci. Nepředstírám, že jsem člověk, ale pořád mám… základní osobnost. O vyrovnanost nestojím. Vyrovnanost je smrt."
"Ale na mrakodrapu -"
"Na mrakodrapu se zbavuji všech rozptýlení. A je to omezeno na ten jeden kontext. Když vyjdu ven, mám své cíle. Mám své touhy." Otočil se k ní, zvedl ruku a pohladil ji prsty jemně po tváři. "Mohla by ses rozhodnout, že nebudeš dbát o bezpečnost. Nebo o ceny BIPS, o řízení počasí, výpočetní politiku - mohla by ses rozhodnout, že všechny výhružné zvuky zvenčí budeš brát jen jako pšouky. Ale pak bys do toho vůbec nepotřebovala nebo nechtěla jít."
Kate nechala tělo, jehož se dotýkal, stát tam, kde bylo, jenomže v dalším, úplně stejném, o krok couvla. Peer nechal ruku klesnout k boku.
"Až budu součástí toho miliardářského města," řekla, "ráda na vnější svět zapomenu. Až všechny ty peníze a vliv vydám za přežití."
"Myslíš to tak, že ti to bude stačit ke spokojenosti - nebo máš v úmyslu učinit vědomé rozhodnutí, že budeš spokojená?"
Tajemně se usmála - a Peer se vědomě rozhodl, že se tím nechá dojmout. "Ještě nevím," řekla. "Budeš si na to muset počkat."
Peer neřekl nic. Uvědomil si, že i přes pochybnosti, které měl, bylo téměř jisté, že s ní půjde - a nejenom pro ten šok, že může stvořit svou druhou verzi, nejenom kvůli podkopání svých posledních antropomorfních iluzí. Pravda byla taková, že chtěl být s ní. S ní ve všech podobách. Pokud by on vycouval a ona do toho šla, zešílel by z vědomí, že si nechal uniknout jedinou příležitost mít svou verzi, která ji doprovodí. Nebyl si jist, jestli je to chtivost nebo láska, žárlivost nebo oddanost - ale věděl, že musí být součástí toho, co ji tam čeká.
Bylo to znepokojivé odhalení. Peer si uložil snímek svého rozpoložení.
Kate pokynula směrem ke dveřím, jež vedly do návrhu města.
"Proč to dělat?" namítl Peer. "Budeme mít dost času, abychom si to prohlédli, až to bude opravdové."
Věnovala mu zvláštní pohled. "Ty nechceš uspokojit svou zvědavost? Teď - a jednou provždy pro toho, který zůstane?"
Zamyslel se nad tím a potom zavrtěl hlavou. "Jeden klon uvidí dokončené město. Jeden je neuvidí. Oba budou mít minulost, v níž o něm nikdy neslyšeli. Klon, který zůstane venku, ten, který město nikdy nespatří, se bude snažit hádat, jak vypadá. Klon, jenž bude uvnitř, poběží v jiných prostředích a někdy si na město ani nevzpomene. A když si vzpomene, občas si je vybaví špatně. A občas se mu bude zdát o divoce deformovaných verzích toho, co viděl. Všechny tyto okamžiky považuji za svou součást. Tak… na co bych měl být zvědavý?"
"Zbožňuji, když mi začneš dělat přednášky," řekla Kate Přistoupila blíž a políbila ho - když k ní pak zvedl ruce, vytratila se do dalšího těla a nechala ho objímat pouze mrtvou váhu. "Tak už zmlkni a pojďme se podívat."

Peer pochyboval, že se někdy přesně dozví, proč zemřel. Sebebolestivější introspekce, sebemučivější výslech bývalých přátel prostřednictvím videopohlednic ani sebehlubší analýza posledního skenu expertním systémem ho nepřivedly o nic blíž pravdě. Propast byla příliš široká, než aby se dala překlenout; poslední čtyři roky fyzického života ztratil - a události z té doby vypadaly spíš jako nešťastný výlet do paralelního světa než pouhá amnézie.
Koroner nechal závěr otevřený. Horolezecké nehody byly vzácné, protože nejdokonalejší technické pomůcky byly prakticky bezchybné - jenže David Hawthorne se všem slabošským vymoženostem (včetně implantátů na principu černé skříňky, které mohly zaznamenat alespoň činy, které k jeho smrti vedly, když už ne jejich motivy) pohrdavě vyhýbal. Žádné skoby plné mikročipů, které dokázaly ultrazvukem prosondovat skalní stěnu a vypočítat své maximální zatížení; žádný postroj ověšený inteligentními nouzovými balony, které mohly utlumit jeho šedesátimetrový pád na rozeklané skály; žádný robotický spolulezec, který by ho s přeraženou páteří dokázal odnést dvacet kilometrů nerovným terénem a předat ho na intenzivní péči, jako kdyby tam doplul na oblaku morfinu.
Peer to do jisté míry chápal. Mělo smysl nechat se skenovat jen proto, aby člověk zůstal otrokem překonané úcty ke křehkosti těla? Když už zvítězil nad smrtelností, jak by mohl dál žít, jako by se nic nezměnilo? Každý biologický instinkt a každá rozumná představa o podstatě přežití se staly absurdními - a on nedokázal odolat pokušení, aby tu transformaci zdramatizoval.
To nedokazovalo, že chtěl zemřít.
Ale ať byla jeho smrt jen nešťastná náhoda, jasná sebevražda či výsledek nějakého bláznivě nebezpečného kousku, který neměl být (záměrně) smrtelný, čtyři roky zastaralý David Hawthorne procitl ve virtuálních slumech a uvědomil si, že této vyhlídce ve svých myšlenkách přikládal asi tak stejnou váhu jako možnosti, že se probudí v očistci. Bez ohledu na to, čemu v těch chybějících letech uvěřil, co si představoval v posledních několika vteřinách života na tom vápencovém převisu, do pořízení posledního skenu si vždycky namlouval, že k jeho virtuálnímu vzkříšení dojde ve vzdálené budoucnosti, kdy bude buď nezřízeně bohatý, nebo cena výpočtů poklesne natolik, že na penězích prakticky nebude záležet.
Bylo mu šestačtyřicet a byl dokonale zdravý; vedoucí pracovník u Incite PLC - pětadvacáté největší marketingové firmy v Evropě - zástupce ředitele divize interaktivní cílené pošty. Kdyby si dal pozor, mohl zemřít ve sto padesáti a stát se okamžitým členem elity - tou dobou možná v kybernetickém těle neodlišitelném od reálného.
Ale tím, že zaplatil za právo nebát se smrti, u něho muselo na nějaké úrovni dojít k záměně abstraktní, literární, morálně

zdůrazněné nesmrtelnosti vyvolenců osudu, jakou jsou nadáni mýtičtí hrdinové a ctnostní věřící v posmrtný život, s vysoce specifickou, volnému trhu uzpůsobenou verzí, na niž uzavřel smlouvu. A ať už se pravdě blížilo kterékoliv ze spletitých psychologických vysvětlení jeho smrti, z finančního pohledu byl výsledek velice prostý. Zemřel příliš brzy. Během týdne reálného času - několika subjektivních hodin - přešel od modelu z masa a kostí sídlícího v luxusním virtuálním bytě, který si koupil v době pořízení prvního skenu, k vědomí bez těla, pozorujícímu svůj Bunkr. Ale ani to nestačilo, aby si dokázal udržet svou roli ve vnějším světě. Lidé, kteří si nechali udělat sken, neměli možnost plného životního pojištění - natož ti, kteří navíc holdovali nebezpečným formám odpočinku - a koronerův verdikt vyloučil dokonce i proplacení jediné předražené, nanicovaté náhradní pojistky, kterou mohl dostat. Při zpomalení třicet, nejpříznivějším poměru bunkrového času k reálnému, jaký mu výnos z investicí mohl zajistit, byla komunikace obtížná a produktivní práce nemožná. I kdyby začal spotřebovávat svůj kapitál na to, aby si kupoval výhradní využití procesorového clusteru, rozdíl v běhu času by ho stále činil nezaměstnatelným. Kopie, jejichž svěřenské fondy ovládaly mohutné balíky akcií, zesnulí ředitelé společností, kteří zasedali v neoficiálních radách, jež se sešly jen dvakrát do roka a v klidu udělaly tři čtyři rozhodnutí, mohli žít v podmínkách časově natažené ekonomiky zpomalení. Hawthorne zemřel dřív, než dosáhl potřebného kritického množství financí - natož postavení emeritního ředitele, kdy by byl placen jen za to, že jeho jméno figuruje ve firemní hlavičce.

Když pochopil realitu situace, upadl do nejčernější deprese. Bylo mnoho nákladných, zmrzačujících nemocí, které ho mohly stáhnout z pohodlí vyšší střední třídy do relativní chudoby a izolace - ale umírat "chudý" bylo zvlášť palčivé. Ve fyzickém životě se spokojeně podřídil konsensu: peníze jako nejhlubší úroveň reality, majetková přiznání jako definice pravdy… ale o víkendech většinou prchal do pěstěné zahrady anglického venkova, tábořil pod širým nebem, zbavoval hlavu byzantských fantazií Města - připomínal si, jak je to všechno umělé a ploché. Nikdy si nedělal iluze, že by dokázal žít z toho, co dá země: "zmizet" do lesa, který dvakrát za den mapují družice EarthSatu s centimetrovou přesností, živit se masem chráněných druhů, holými zuby strhávat liškám a jezevcům obojky se sledovacím čipem, stoicky snášet všechny vzácné nemoci a napadení parazity, vůči nimž ho dětská očkování a injekce polyklonálních T-lymfocytů neučinily imunním. Po pravdě řečeno bylo téměř jisté, že by zemřel hladem nebo zešílel - ale o to nešlo. Důležité bylo, že se jeho geny prakticky nelišily od genů jeho předků, lovců a sběračů žijících o desítky tisíc let dřív; vzduch se stále dal dýchat a byl zadarmo, slunce dál zalévalo planetu svými paprsky, poháněl potravní řetězec a udržovalo podnebí, v němž mohl přežít. Nebylo fyzicky nemožné, nebylo biologicky absurdní představit si život bez peněz.

Při pohledu na obrazovky svého Bunkru se za tím banálním, ale uklidňujícím pochopením ohlížel s pocitem ztráty, z něhož se mu točila hlava - protože již nebylo v jeho moci vymanit se alespoň na okamžik z davové halucinace komerce, vydávané za realitu, nebylo možné vyždímat ani trochu pocitu důstojnosti a nezávislosti, zpola sebeironického, z hypotetické schopnosti žít nahý v lesích. Peníze přestaly být pohodlnou konstrukcí, na niž se dalo pohlížet s patřičnou ironií - protože na komputerizovaných finančních transakcích, které plynuly z jeho investic k síťovým poskytovatelům BIPS, teď stálo všechno, co si myslel, všechno, co cítil, všechno, čím byl.

Byl bez přátel, byl bez těla, a celý svět, ve kterém kdysi žil, se změnil v pouhou rozmazanou krajinu viděnou oknem rychlíku. V takové situaci byl David Hawthorne připraven vyskočit.

Kate mu v tom zabránila. Výborem obyvatel periferie, do něhož ji přivedla jenom naděje na získání sponzorské podpory pro jeden z jejích projektů, byla určena jako ta, která má podniknout "uvítací návštěvu". Bylo to předtím, než se o své vůli rozhodla netoužit po obecenstvu pro své umění a snížila jeho kvótu výpočetního času na úroveň, která byla vzhledem k ostatním procesům bezvýznamná.

Jediný kontakt, který Hawthorne od své smrti měl, byly krátké, předem nahrané vzkazy od bývalých přátel, bývalých milenek, bývalých příbuzných a bývalých kolegů. Všechny se nesly víceméně v duchu loučení, jako by se vydal na cestu bez návratu do místa, kam moderní komunikační prostředky nedosáhnou. Také dostal nabídku, jestli se nechce poradit, od expertního systému pro traumata vzkříšení z kliniky, kde mu dělali sken - prvních deset minut úplně zadarmo. Když se na jeho komunikační obrazovce objevila Kate, synchronizovaná s jeho zpomalením, a začala se s ním bavit, vylil jí své srdce.

Přesvědčila ho, aby vyskočení odložil, dokud nezváží jiné alternativy. Nemusela ho příliš přesvědčovat; pouhá její přítomnost měla na jeho názory nesmírně příznivý účinek. Řekla, že tisíce kopií přežily, přestože měly faktor zpomalení třicet, šedesát nebo i horší - nehrály žádnou roli v lidské společnosti, kromě pasivního výnosu ze svěřenských fondů nevydělávaly žádné peníze, žily si svou rychlostí a samy si také určovaly svou hodnotu. Neměl co ztratit, když to sám zkusí.

A pokud se s takovou izolovanou existencí nedokázal smířit? Vždycky se mohl pozastavit a doufat, že se ekonomické poměry ontologie nakonec vyvinou příznivěji - byť s rizikem, že se probudí a zjistí, že se rychlostí srovnal se světem, který je mnohem cizejší, mnohem nepřístupnější než ten současný ve zrychlení.

Pro někoho, kdo bláhově doufal, že se probudí v robotickém těle a bude žít dál, jako by se nic nezměnilo, byly slumy šok. Kate ho provedla po Pomalých klubech - místech, kde se setkávaly kopie, které byly ochotné synchronizovat se s rychlostí nejpomalejšího z přítomných. Po žádném miliardáři ani památky. V kabaretu Andalou hudebníci vystupovali jako oživené saxofony a kytary, písně byly viditelné a hmatatelné psychotropní záření, které se příjemně linulo zpěvákům z úst. Když se večer vydařil, dav se mohl po vzájemném souhlasu nechat strhnout dostatečně silným pocitem kamarádství, telepatie a synergie, který (na okamžik) setřel všechny osobní bariéry, psychické i pseudofyzické, a přetvořit publikum a účinkující v jediný organismus: stovka očí, dvě stovky končetin, jedna obrovská nervová síť rezonující vzpomínkami, vjemy a emocemi všech lidí, z nichž se skládala.

Kate mu ukázala několik prostředí, v nichž o samotě žila a pracovala. Několik si jich koupila, některá si vybudovala sama. Zarostlou, abnormálně velkou maloměstskou zahradu na počátku léta, vylepšenou a upravenou vzpomínku z

dětství, kde tesala masivní sochy, aniž by k tomu potřebovala víc než deset na desetitisící variant barev, textury a tvaru. Ponuré, šedé pobřeží pod věčně hrozivými mračny, s oblohou jako tmavý olej na plátně, obživlý obraz, kam se chodila uklidnit, když se nechtěla vědomě rozhodnout, že bude klidná.
Pomohla mu od základů přebudovat byt, transformovat jej z fotorealistické betonové králíkárny v soustavu vjemů, které mohly být tak trvalé nebo citlivé, jak si přál. Jednou před spaním se do celé struktury zabalil - jako kdyby to byl spací pytel - zmenšil ji a změkčil, až měl hlavu uloženou v kuchyni a tělo v ostatních pokojích. Změnil topologii tak, aby výhled z každého okna byl jiným oknem dovnitř, aby každá stěna sousedila s jinou; celý prostor se ve všech směrech uzavřel do sebe, konečný, ale bez hranic, vesmír jako lůno.
A Kate ho zasvětila do interaktivních filozofických her Daniela Lebesguea: Pozorovatele, Příčetného (jeho adaptace Pirandellova Enrica IV.) a samozřejmě Solipsistického národa. Hawthorne přijal roli Johna Becketta, zdráhavé kopie posedlé sledováním vnějšího světa - která se nakonec stane sama o sobě celou společností a kulturou. Software hry Hawthorneovi takový osud nepřehrál. Byl jak pro kopie, tak pro návštěvníky, a pracoval na úrovni vjemů a metafor, nikoli nervové rekonstrukce. Lebesgueovy myšlenky byly fascinující, avšak nepřesné, a dokonce ani on sám se je nepokusil naplnit - pokud bylo známo. Ztratil se v roce 2036; stal se poustevníkem, vyskočil nebo se pozastavil, nikdo nic přesnějšího nevěděl. Jeho stoupenci pak sepisovali manifesty a návody k virtuálním utopiím; ale ve zobecnělém pojetí být "Solipsistickým národem" jednoduše znamenalo přestat se podrobovat vnějšímu světu.
Tři subjektivní týdny - téměř čtyři roky reálného času - po vzkříšení Hawthorne slezl z kolotoče na dost dlouho, aby se zorientoval ve zprávách z vnějšího světa. Ve zpravodajských souhrnech nebylo vůbec nic mimořádně dramatického či nečekaného - žádné šokující politické změny, žádný úžasný technický průlom, o nic víc občanských válek nebo hladu než v minulosti.
Zprávy dne na BBC: Pět set lidí přišlo o život při bouřích v jihovýchodní Anglii. Evropská Federace snížila přijímání ekologických uprchlíků o čtyřicet procent. Korejští investoři uskutečnili svou hrozbu a v rámci obchodní války o biotechnologické tarify uvalili embargo na vládní dluhopisy vydané Spojenými státy, provozovatelé inženýrských sítí začali od federálních budov odpojovat elektřinu, vodu a komunikační služby. Nehledě na nejaktuálnější podrobnosti, všechno to působilo stejně povědomě jako instantní snídaně od známé značky: stejná konzistence, stejná chuť, jak si to pamatoval z minulosti vzdálené čtyři, osm let. Když upíral oči na terminál před sebou a nechával se těmi zvláštně uklidňujícími příznačnými záběry vtáhnout do děje, tři halucinatorní týdny tančících saxofonů a obyvatelných obrazů upadly do bezvýznamnosti, jako by to byl jenom živý sen. Nebo alespoň něco na jiném kanálu, co se nedá zaměnit se zprávami.
"Klidně tady můžeš sedět a dívat se na to věčně, pokud chceš," řekla Kate. "Některé kopie - říkáme jim svědkové - se vypracovávají v… systémy… které nedělají nic než to, že sledují zpravodajství; nejdůkladněji, jak jim to zpomalení dovolí. Žádné tělo, žádná únava, žádné rozptýlení. Ryzí pozorovatelé, kteří sledují, jak se tvoří dějiny."
"O to já nestojím."
Ale neodtrhl oči od obrazovky. Z nevysvětlitelných důvodů se tiše rozplakal. Přepadl ho smutek pro něco, co nedovedl pojmenovat. Ne pro svět definovaný zpravodajskými agenturami; v takovém nikdy nežil. Ani pro lidi, kteří mu poslali nahraná sbohem; tenkrát přišli vhod, ale teď už pro něho nic neznamenali.
"Ale?"
"Ale stále považuji za zcela reálné to, co je venku - přestože k tomu nemohu patřit. Maso a kosti. Pevná zem. Opravdové slunce. Nakonec je to pořád jediný svět, na kterém záleží. Nedokážu předstírat, že to nevím. Tady je všechno jen krásná, naprosto bezvýznamná fikce." Včetně tebe. Včetně mne.
"Můžeš to změnit," řekla Kate.
"Co změnit? Virtuální realita je virtuální realita. Nemůžu ji proměnit v něco jiného."
"Můžeš změnit svou perspektivu. Změnit svoje postoje. Přestat své zdejší prožitky brát jako něco, co je méně než reálné."
"To se snadněji řekne než udělá."
"Vůbec ne."
Vyvolala ovládací panel a ukázala mu software, jejž může použít: program, jenž provede analýzu jeho modelu mozku, identifikuje pochybnosti a obavy, které ho vedou k tomu, aby se ke světu obracel zády - a odstraní je.
"Lobotomie ve stylu udělej si sám."
"To tedy sotva. K žádnému ‚fyzickému' vyříznutí nedojde. Program metodou pokusů a omylů upravuje synaptické váhy, až najde minimální možnou změnu, která vede ke kýženému cíli. Bude přitom otestováno a zničeno několik miliard krátce žijících, zjednodušených verzí tvého mozku, ale tím se nemusíš trápit."
"Ty sama jsi to udělala?"
Zasmála se. "Ano. Ze zvědavosti. Jenže program nenašel nic, co by ve mně změnil. Byla jsem už rozhodnutá. Už venku jsem věděla, že chci přesně tohle."
"Takže… zmáčknu tlačítko a bude tady sedět někdo jiný? Vmžiku syntetizovaný spokojený zákazník? Jen tak jednoduše se zruším?"
"Ty jsi skočil ze skály."
"Ne. Já jsem ten, který neskočil."
"Není pravda, že se ‚zrušíš'. Jenom se změníš do té míry, jak musíš. A budeš si moci dál říkat David Hawthorne. Co víc bys mohl chtít? Co víc jsi kdy udělal?"
Mluvili o tom spolu hodiny, rozebírali detailní filozofická a morální hlediska; rozdíl mezi "přirozeným" smířením se situací a uvedením se do smířeného stavu. Ale když se nakonec rozhodl, připadalo mu to jako další epizoda snu, další bezvýznamná fikce. V tom smyslu byl starý David Hawthorne věrný svým názorům - přestože se o ně zároveň připravil.

Kate se však v jedné věci zmýlila. Přestože kontinuita jeho vzpomínek byla dokonalá, cítil nutkání podtrhnout změnu tím, že si zvolí nové jméno, první jednoslabičné slovo, které mu přijde na mysl.
"Minimální možná změna"? Bylo možné, že kdyby jeho příklon k Solipsistickému národu byl méně radikální, musel by pokřivit mnohem větší část své osobnosti, aby se vůbec dal přesvědčit. Několik odvážných, nezbytných řezů místo tisíce jemných zmrzačení.
První změna však otevřela cestu mnoha dalším. Peer (volbou) neměl trpělivost s nostalgií a sentimentalitou; když mu nějaká část osobnosti vadila, zbavil se jí. Některé vlastnosti (s největší pravděpodobností) zmizely navždy: sbírka malicherných žárlivostí, ješitností a zbytečných posedlostí; tendence k iracionální tísni a vině. Jiné přišly a odešly. Peer získal, odstranil a obnovil celou řadu vloh, sklonů k náladám a pohnutek; tužeb po poznání, umění a fyzických zkušenostech. Za několik subjektivních dní se dokázal změnit z asketického, těla znaveného studenta sumerské archeologie v poživačného gastronoma, kterému ke štěstí stačí připravovat a konzumovat rozmařile simulované hostiny, nebo v disciplinovaného odborníka na šotokanské karate.
Jádro zůstalo; jisté hodnoty, jisté emoční reakce, jisté estetické citlivosti přečkaly tyto změny bez újmy.
Stejně jako vlastní vůle přežít.
Peer se kdysi sám sebe zeptal: je to dost, to jádro invariantů - a víceméně nepřerušená nit paměti? Získal David Hawthorne pod jiným jménem nesmrtelnost, kterou si zaplatil? Nebo v některém okamžiku zemřel?
Odpověď neexistovala. Maximum, co se dalo v libovolném okamžiku říct, bylo to, že existoval někdo, kdo věděl - nebo věřil - že kdysi byl Davidem Hawthornem.
A tak se Peer rozhodl, že to stačí.
12
(Strmě atomu píce)
Červen 2045
Paul pustil terminál a navázal kontakt se svým starým organickým já. Džin vypadal unaveně a neupraveně; zdálo se, že veškeré doprošování a úplatky, k nimž se musel uchýlit, aby poslední fázi experimentu připravil, si vybraly svou daň.
Písk. "Experiment tři, test nula. Základnová data. Veškeré výpočty provádí procesorový cluster číslo čtyři šest dva, Superpočítačový ústav Hitachi, Tokio."
"Jedna. Dvě. Tři." Bylo příjemné konečně vědět, kde je. V Japonsku Paul ještě nebyl. "Čtyři. Pět. Šest." A ze svého pohledu tam nebyl ani teď. Za oknem bylo vidět Sydney, nikoli Tokio; proč se uchylovat k vnější geografii, když to na výsledek nemělo žádný vliv? "Sedm. Osm. Devět. Deset."
Písk. "Test číslo jedna. Model rozdělen na pět set úseků, počítaných v pěti stech procesorových clusterů, rozložených globálně."
Paul počítal. Pět set clusterů. Pouhých pět pro hrubě vymodelovaný vnější svět; celý zbytek byl vyčleněn jeho tělu - a nejvíc mozku. Zvedl ruku k očím - a informační tok, díky němuž měl motoriku a zrak, zdolával desítky tisíc kilometrů optického kabelu. Nezpůsobilo to žádnou znatelnou prodlevu; každá jeho část se při čekání na žádanou odezvu z celého světa jednoduše uložila k zimnímu spánku, bylo-li to nutné.
Bylo to samozřejmě vyložené šílenství, výpočetně i ekonomicky. Paul odhadoval, že stojí přinejmenším stokrát víc než obvykle - ale pětsetkrát ne, poněvadž kapacita každého clusteru se využívala pouze částečně - a jeho faktor zpomalení pravděpodobně stoupl ze sedmnácti až někam k padesáti. Kdysi se věřilo, že kdyby se každé kopii věnovaly stovky počítačů, problém zpomalení by se mohl zlepšit, nikoli zhoršit - jenže kritická místa při přenosu dat mezi procesorovými clustery nedovolovala ani nejbohatším kopiím stáhnout faktor pod sedmnáct. Bylo jedno, kolik superpočítačů kdo vlastnil, protože rozdělením se víc času promarnilo na spojení, než kolik se ušetřilo navýšením výpočetní kapacity.
Písk. "Test číslo dvě. Jeden tisíc úseků, tisíc clusterů." Mozek o velikosti planety - a já tady počítám do desíti. Paul si připomněl odvěký - naivní a paranoidní - strach, že všechny počítače na celém světě připojené k síti by mohly jednoho dne spontánně zrodit globální hypermozek; on však byl téměř jistě první inteligencí planetární velikosti na Zemi. Ale nijak zvlášť si nepřipadal jako digitální Gaia. Připadal si jako obyčejný člověk usazený v místnosti, která má několik metrů na šířku.
Písk. "Test číslo tři. Model rozdělený do padesáti úseků a dvaceti časových řad, nasazený na tisíc clusterů."
"Jedna. Dvě. Tři." Paul se snažil představit si vnější svět ze svého pohledu, ale bylo to prakticky nemožné. Nejen že byl rozptýlený po celé zeměkouli, ale stroje, které byly daleko od sebe, současně počítaly různé okamžiky jeho subjektivního času. Byla nyní vzdálenost mezi Tokiem a New Yorkem délkou jeho corpus callosum. Scvrkla se planeta na velikost jeho lebky - a kromě padesáti počítačů, které kdykoli přispívaly k tomu, co nazýval "přítomností", byla zcela vykázána z času?
Možná že ne - i když z pohledu nějakého hypotetického kosmického cestovatele byla celá planeta zdánlivě zamrzlá v čase a placatá jako lívanec. Relativita říkala, že tento pohled je naprosto legální - ale Paulův nebyl. Relativita připouštěla spojitou deformaci, ale žádné krájení a lepení. Proč ne? Protože musela brát v úvahu příčinu a následek. Vlivy musely být lokalizované, šířit se z bodu do bodu konečnou rychlostí; kdyby se časoprostor rozsekal a přeskupil, příčinná struktura by se rozpadla.
Ale co když jste pozorovatel, který nemá příčinnou strukturu? Když jste strukturou uvědomující si sama sebe, která se nepravidelně objevuje v nahodilých záchvěvech nějakého zdroje šumu, a vaše časové souřadnice tančí sem a tam kauzálně uznávaným "reálným časem"? Proč byste měli být prohlášeni za bytost druhé kategorie, která nemá právo vidět vesmír po svém? Kde je nějaký podstatný rozdíl mezi takzvanou příčinou a následkem a jakýmkoli jiným vnitřně logickým systémem vnímání?
Písk. "Test číslo čtyři. Model rozdělený do padesáti úseků a dvaceti časových řad; úseky a stavy náhodně rozděleny mezi tisíc clusterů."

"Jedna. Dvě. Tři."
Paul přestal počítat, rozpřáhl ruce a pomalu vstal. Jednou se otočil kolem dokola, aby si prohlédl místnost, zkontroloval, že je stále neporušená, celá. Potom zašeptal: "Tohle je prach. Samý prach. Tato místnost je v tomto okamžiku rozptýlena po celé planetě, je rozložena v rozmezí pěti set nebo více sekund - a přesto zůstává celá. Chápeš, co to znamená?"
Džin se objevil znovu a zamračil se, ale Paul mu nedal šanci promluvit. Proud slov, který se z něj vyřinul, se nedal zastavit. Pochopil to.
"Představ si to - vesmír bez jakékoli struktury, bez tvaru bez propojení. Mračno mikroskopických dějů jako útržky časoprostoru… s tím rozdílem, že žádný prostor nebo čas není. Čím je charakterizován jediný bod v prostoru, na jediný okamžik? Pouze hodnotami polí elementárních částic, pouze hrstkou čísel. Když se odvrhnou pojmy, jako je poloha, uspořádání, struktura, co zůstane? Mračno náhodných čísel.
To je vše. Nic víc není. Vesmír nemá vůbec žádný tvar, žádný čas ani vzdálenosti, žádné fyzikální zákony, žádnou příčinu a následek.
Ale: Když se struktura, která tvoří mne, mohla posbírat ze všech ostatních událostí odehrávajících se na této planetě… proč by se potom struktura, o které uvažujeme jako o "vesmíru", neměla poskládat, najít, přesně stejným způsobem? Když dokážu poskládat svůj koherentní časoprostor z dat, která jsou natolik rozptýlena, že by klidně mohla být součástí nějakého obřího oblaku náhodných čísel… z čeho pak usuzuješ, že neděláš totéž."
Džinův výraz zakolísal mezi úlekem a podrážděním.
Písk. "Paule… nechápu, jaký to má smysl. ‚Časoprostor je lidský konstrukt; vesmír ve skutečnosti není nic víc než moře vzájemně nesouvisejících událostí…' Podobná tvrzení nemají smysl. Můžeš tomu věřit, jestli chceš… jenže co se tím změní?"
"Co se tím změní? My vnímáme - nazýváme - jedno uspořádání množiny událostí. Ale proč by toto uspořádání mělo být jedinečné? Není důvod věřit, že struktura, kterou jsme našli, je jediným koherentním způsobem uspořádání prachu. Vedle nás musejí existovat miliardy jiných vesmírů složených z téhož materiálu - jen jinak uspořádaného. Když já mohu vnímat události vzdálené tisíce kilometrů a stovek sekund jako sousedící a současné, mohou být světy a tvorové sestaveni z toho, co bychom my považovali za body v časoprostoru rozptýlené po celé Galaxii, po celém vesmíru. My jsme jedno možné řešení obřího kosmického anagramu… ale bylo by pošetilé se domnívat, že je jediné."
Písk. "Kosmický anagram?" odfrkl Durham. "A kde jsou všechna zbývající písmena? Kdyby něco z toho byla pravda - a zárodečná abecední polévka skutečně byla neuspořádaná - nemyslíš, že je vysoce nepravděpodobné, abychom tomu všemu dali nějakou strukturu?"
Paul se nad tím vážně zamyslel. "Není pravda, že jsme našli strukturu ve všem. Vesmír je nepravidelný, na kvantové úrovni. Makroskopicky to vypadá jako dokonalý systém; mikroskopicky se to rozpadá na neurčitost. Smetli jsme zbytky neuspořádanosti až na nejnižší úroveň."
Písk. Džinovi viditelně dělalo potíže zachovat trpělivost. "Paule… nic z toho se nedá ověřit. Jak bychom mohli pozorovat planetu, jejíž stavební části jsou rozptýleny po celém vesmíru, natož komunikovat s jejími hypotetickými obyvateli? To, co říkáš, má jistou - čistě matematickou - platnost: Kdyby se vesmír dostatečně jemně rozemlel, prach by se mohl přeskupit jinými způsoby, jež by dávaly smysl stejně jako originál. Ale jestli jsou všechny tyto přeskupené světy nedostupné, je to stejné jako s počítáním andělů na špičkách jehel."
"Jak to můžeš říct? Já jsem byl přeskupen! Byl jsem v jiném světě!"
Písk. "Jestli je to tak, byl to umělý svět; vytvořený, ne objevený."
"Najít, vytvořit… ve skutečnosti v tom žádný rozdíl není."
Písk. "Co tím chceš říct? Že nějaký vliv z tohoto jiného světa přetekl do počítačů a změnil běh modelu?"
"To samozřejmě ne! Tvoje struktura nebyla narušena; počítače udělaly přesně to, co se od nich očekávalo. To však neznamená, že by moje perspektiva ztrácela platnost. Přestaň uvažovat o vysvětleních, příčinách a následcích; jsou pouze struktury. Rozptýlené události tvořící moji zkušenost měly stejně reálnou vnitřní konzistenci, jakou mají procesy v počítačích. A je možné, že nepocházela jenom z počítačů."
Písk. "Jak to myslíš?"
"Ty mezery v experimentu jedna. Co je vyplňovalo? Z čeho jsem byl utvořen, když mě nepopisovaly procesory? Což o to… vesmír je velký. Dost prachu, který může být mnou, mezi jednotlivými popisy. Dost událostí - nijak nesouvisejících s tvými počítači, možná ani s naší planetou a naší epochou - z nichž se dá vytvořit desetisekundová zkušenost."
Písk. Džin teď vypadal opravdu znepokojeně. "Jsi kopie ve virtuálním prostředí ovládaném počítači. Nic víc, a nic míň. Tyto experimenty dokazují, že tvůj vnitřní smysl pro prostor a čas je neměnný. Přesně to jsme předpokládali - nevzpomínáš? Vrať se dolů na Zem. Tvoje stavy se vypočítávají, tvoje vzpomínky musejí být tím, čím by byly bez manipulace. Nebyl jsi v žádných jiných světech, nesestavil ses ze zlomků vzdálených galaxií."
Paul se rozesmál. "Tvoje hloupost je… neskutečná. Proč jsi mě stvořil, když mě nehodláš ani vyslechnout. Zahlédl jsem hlubší pravdu, na níž stojí… všechno: prostor, čas, fyzikální zákony. To nemůžeš odbýt jen tím, že řekneš, že moje stavy byly nevyhnutelné."
Písk. "Kontrolní vzorek a subjekt jsou stále identičtí."
"No jasně že jsou! Vždyť o to jde! Je to jako… gravitace a zrychlení v obecné teorii relativity - všechno záleží na tom, co od sebe nemůžeš odlišit. Je to nový princip ekvivalence, nová symetrie mezi pozorovateli. Relativita rozbila absolutní čas a prostor - ale nezašla dost daleko. Musíme se oprostit od absolutní příčiny a následku!"
Písk. Džin zdrceně zamumlal: "Elizabeth říkala, že se to stane. Říkala, že je to jen otázka času, kdy ztratíš kontakt."
Paul na něho vytřeštil oči. "Elizabeth? Tvrdil jsi, že jsi jí o mne nic neřekl!"
Písk. "No tak už jsem řekl. Nechal jsem si to pro sebe, neboť jsem myslel, že bys nechtěl znát její reakci."

"A ta byla jaká?"
Písk. "Hádal jsem se s ní celou noc. Chtěla, abych tě vypnul. Říkala, že jsem… vážně narušený, když mě mohlo napadnout něco takového udělat."
Paula to zranilo. "A co by taky mohla vědět? Nevšímej si jí!"
Písk. Durham se omluvně zakabonil. Paul ten výraz okamžitě poznal a jeho útroby se proměnily v led. "Možná bych tě měl zastavit, než si to promyslím. Elizabeth vznesla několik… vážných etických otázek. Myslím, že bych si s ní o tom měl ještě jednou promluvit."
"Běž do prdele! Nejsem tady proto, abys mě dal k ledu pokaždé, když se ti v hlavě něco rozleží. A jestli se Elizabeth chce vyjadřovat k mému životu, ať si to ksakru probere se mnou."
Paul přesně věděl, co by se stalo. Pokud ho Durham pozastaví, jeho už znovu nepustí - vrátí se k původnímu skenovému souboru a začne znovu od začátku; bude se svým vězněm zacházet jinak a bude doufat, že nakonec bude subjekt ochotněji spolupracovat. Možná první sadu experimentu úplně vynechá.
Ty, díky nimž pochopil.
Ty, které ho udělaly tím, kým byl.
Písk. "Potřebuju čas na rozmyšlenou. Bude to jenom dočasné. Slibuju."
"Ne! Nemáš právo!"
Durham zaváhal. Paul si připadal otupělý, nevěřícný. Něco v něm odmítalo připustit nebezpečí - odmítalo se smířit s tím, že by zemřít mohlo být tak snadné. Pozastavení by ho nezabilo, neublížilo by mu, nemělo by na něho žádný vliv. Zabilo by ho, kdyby nebyl znovu spuštěn. Byl by pasivně zničen, zahynul by nezájmem. Potkal by ho osud jeho výkalů.
Durham sáhl mimo obrazovku.
13
(Sem potěr mutací)
Únor 2051
Maria řekla: "Přepočítej vše až po pátou epochu a potom mi ukaž východ slunce na Lambertu. Nula stupňů zeměpisné šířky, nula stupňů zeměpisné délky a nadmořská výška jedna."
Zírala do prázdného pracovního prostoru a čekala. Bojovala s pokušením změnit instrukce a nechat program zobrazit každou fázi simulace, čímž by se všechno značně zpomalilo. Po několika minutách se objevila rozpukaná, temná planina zalitá stříbrným světlem. Bezejmenná hvězda - oslnivá a nabobtnalá, neskutečně bílá vzhledem k tomu, jak nízko na obloze stála - proměnila řetěz vyhaslých sopek na obzoru v černé siluety podobající se řadě špičatých zubů. Povrch v popředí vypadal sklovitě, nehostinně.
Maria zvedla oko do výšky tisíce metrů a potom je nechala plout východním směrem. Terén se opakoval, zlověstně souměrné kužely vyhaslých vulkánů byly jedinou úlevou od rozpukaných vyvřelých planin. Tato konkrétní, podrobná krajina byla jen řada počítačově zpracovaných "uměleckých uripresí", vytvořených na požádání z čistě statistických údajů o topografii planety; vlastní simulace se nezabývala něčím tak puntičkářským, jako byly jednotlivé sopky.
Cestování po planetě bylo marnotratným způsobem jak něco zjistit - ale těžko se dalo odolat pokušení zahrát si na průzkumníka, přistupovat k tomuto světu tak, jako by jeho tajemství měla jít při vynaložení dostatečného úsilí odvodit z jeho vzhledu… přestože pravda byla přesně opačná. Maria neochotně zmrazila obraz a pustila se rovnou do numerických dat, z nichž vycházel. Atmosféra byla znovu příliš řídká. A tentokrát skoro úplně chyběla aqua.
Prošla simulaci pozpátku, aby zjistila, kdy se aqua ztratila, ale tato verze Lamberta nikdy neměla oceány, které by stály za řeč - ani polární čepičky, ani atmosférickou páru. Na začátku udělala malou změnu ve složení prvotního mračna plynu a prachu, zvětšila podíl modrých a žlutých atomů a doufala, že Lambert v konečné fázi získá hustší atmosféru. Dosáhla však toho, že z více než poloviny odpadu v Kuiperově pásu vznikla naprosto nová stabilní vnější planeta. V důsledku toho na Lamberta dopadlo mnohem méně komet z pásu, které byly bohaté na led, čímž planeta přišla o zdaleka největší zdroj aquy - a značnou část atmosféry. Plyn, který se uvolnil při sopečných erupcích, byl chabou náhražkou; tlak byl příliš malý a chemické složení úplně špatné.
Maria začínala litovat, že nemlčela. Trvalo jí téměř hodinu, než se jí po telefonu podařilo Durhama přesvědčit, ze stojí za to zasadit Lamberta do řádného astronomického kontextu a opatřit ho geologickou historií táhnoucí se až ke zrození jeho hvězdy.
"Pokud tento svět představíme jako hotovou věc a řekneme: ‚Podívějte, v Autoverzu může existovat'… logická reakce bude: ‚Ano, může existovat - když jej tam vložíte ručně - ale to neznamená, že je pravděpodobné, že by byl vznikl. Pokud budeme schopni předvést paletu výchozích podmínek, z nichž mohou vzniknout planetární soustavy s vhodnými planetami, ubude další prvek nejistoty, který proti nám mohou použít."
Durham nakonec souhlasil, takže vzala volně prodávaný program pro modelování planetárních soustav - neuctivě nazvaný Laplaceovské kasino - a přizpůsobila jej fyzice a chemii Autoverzu - nikoli základní fyzice autoverzového buněčného automatu, ale makroskopickým důsledkům těchto pravidel. Většinou se jednalo o stanovení vlastností pro různé autoverzové molekuly: pro vazebné energie, body táni a varu ve vztahu k tlaku a podobně. Aqua nebyla pouze jinak nazvaná voda, žluté atomy nebyly totožné s dusíkem - a přestože se některé chemické reakce daly převést, jako by existovala shoda jedna ku jedné, v obrovské frakční koloně zárodečné hvězdné mlhoviny mohly mít nepatrné rozdíly v měrné hustotě a těkavosti vážný dopad na výsledné složení každé planety.
Existovalo také několik zásadních rozdílů. Jelikož Autoverz neměl žádné jaderné síly, hvězda se bude zahřívat výhradně gravitační energií - rychlostí, kterou její molekuly získaly, když se rozptýlený zárodečný oblak plynu zhroutil do sebe. V reálném vesmíru vznikli z hvězd neschopných zažehnout fúzní reakce hnědí trpaslíci s krátkou životností, ale podle fyzikálních zásad Autoverzu mohlo gravitační vyhřívání dodávat energii dostatečně velké hvězdě miliardy let.
(Jednotky délky a času nebyly jednoznačně převoditelné, ale kromě puristů je převáděli všichni. Pokud se šířka

červeného atomu vzala za šířku atomu vodíku a rozestup mřížky za jeden tik hodin jako rychlost světla, vyplynula z toho víceméně rozumná korespondence.) Podobně platilo, že když planeta Lambert bude postrádat vnitřní teplo vznikají rozpadem radioizotopů, vlastní gravitační teplo z jejího stvoření bude dostatečně velké, aby bylo zdrojem tektonické činnosti prakticky po celou dobu, co bude hvězda zářit.
Bez jaderné fúze, která by syntetizovala prvky, zůstával jejich původ záhadou, a tak bylo nutno vyjít z předpokladu příhodného plynového oblaku se stopami všech dvaatřiceti prvků - a se správnou hmotností a rychlostí rotace. Maria by byla raději, kdyby mohla eventuální původ oblaku probádat, ale věděla, že by projekt nikdy nedotáhla do konce, pokud by se u Durhama pořád přimlouvala za to, aby rozšířil meze zkoumání. Smyslem bylo prozkoumat možnou různorodost autoverzového života, nikoli vymýšlet celou kosmologii.
Gravitace Autoverzu se v podmínkách, pro něž to mělo význam, blížila klasické newtonovské zásadě nepřímé úměry druhé mocnině stejně jako gravitace reálného světa. Při mimořádných hustotách by nespojitý charakter buněčného automatu způsobil prudký odklon od Newtona - a Einsteina a Chua - ale Maria neměla v úmyslu okořenit svůj vesmír černými dírami a dalšími exotickými prvky.
Ve skutečnosti byla gravitace považována za bezvýznamný vedlejší účinek Lambertovy původní volby pravidel automatu - neboť provozování dostatečně velkého Autoverzu, aby se mohla projevit, bylo očividně nemožné - a několik lidí se pokusilo tuto nadbytečnost odstranit při zachování neměnnosti všeho ostatního. Nikomu se to však nepodařilo; jejich "racionalizované" verze nevygenerovaly nic, co by se bohaté chemii originálu alespoň vzdáleně blížilo. Peruánský matematik Ricardo Salazar nakonec dokázal, že jejich snažení bylo marné: pravidla Autoverzu byla vyvážena na hranici mezi dvěma radikálně odlišnými úrovněmi algoritmické složitosti a jakýkoli zásah za účelem zvýšení efektivity nutně vedl ke zmaru. Vlastní přítomnost nebo nepřítomnost gravitace nijak nesouvisela s chemií Autoverzu - ale zdálo se, že kořeny obou jevů jsou ve složitých pravidlech automatu nerozdělitelně propleteny.
Maria usilovala o hvězdu se čtyřmi planetami, třemi malými a jedním obrem. Zárodečná planeta Lambert měla být druhá od hvězdy a pokud možno mít slušně veliký měsíc. Bez ohledu na to, zda přílivová jezírka byla či nebyla hnací silou evoluce v reálném světě, mostem, po němž se život dostal z moře na souš (a přesto, že hvězda jako taková by stejně působila malými slapovými vlivy), nemohlo být na škodu stvořit Larnberta tak, aby se obecně co nejvíc podobal Zemi, neboť Země zůstávala jediným příkladem, kde bylo možno hledat inspiraci. V situaci, kdy zůstávalo kolem terestrické evoluce tolik sporných otázek, bylo nejbezpečnější zohlednit každý faktor, který by mohl být významný. Gravitační působení ostatních planet by se postaralo o poměrně složitou soustavu Milankovitchových cyklů: malé změny oběžné dráhy a kolísání osy vyvolávající dlouhodobé změny klimatu, doby ledové a interglaciály. Pás komet by obraz dotvořil; nejenom tím, že by dal poměrně brzy vzniknout atmosféře, ale také tím, že by do miliard budoucích let přinesl možnost hromadného vyhynutí druhů.
Vtip byl v tom, jak zajistit, aby se všechny tyto rysy, teoreticky obohacující evoluci, sešly s takovou verzí Lamberta, jež by především poskytovala podmínky k přežití zárodečného organismu. Maria měla v hlavě půl tuctu modifikací A. lamberti, které přicházely v úvahu, ale s konečným rozhodnutím čekala, až uvidí, jaká prostředí budou k dispozici.
Otázka, zda zárodečný organismus - nebo jakýkoli život - mohl na Lambertu spíš vzniknout než tam být umístěn lidskýma rukama, tak zůstávala nezodpovězena. Max Lambert vymyslel Autoverz původně proto, že doufal v možnost pozorovat, jak z jednoduchých chemických směsí vznikají reprodukující se molekulární soustavy - tedy primitivní život. Úkolem Autoverzu bylo poskytnout kompromis mezi chemií reálného světa - obtížně a nákladně manipulovatelnou a sledovatelnou v podmínkách zkumavkových experimentů, věrnými simulacemi napodobitelnou pouze za cenu nepříjemně zdlouhavých výpočtů - a dráždivými vizemi nejranějšího "umělého života": počítačových virů, genetických algoritmů, strojů se schopností samoreprodukce, zasazených do jednoduchých prostředí buněčného automatu; vypočítat je bylo banálně snadné, ale nedokázaly vrhnout mnoho světla na zrození molekulární biologie reálného světa.
Lambert se deset let marně snažil najít podmínky, které by vedly ke spontánnímu vzniku autoverzového života. Aby se ujistil, že jeho cíl není nemožný, aby demonstroval, že živý organismus může v Autoverzu alespoň fungovat, ať se tam ocitl jakkoli, vytvořil A. lamberti - výsledek projektu, který zabral dvanáct let. A. lamberti ho natrvalo svedla stranou; k původnímu výzkumu se již nikdy nevrátil.
Maria snila o tom, že se jednoho dne sama pokusí o abiogenezi, ale nikdy v tomto směru nepodnikla žádné kroky. Byla to práce s otevřeným koncem; veškeré problémy s mutací A. lamberti vypadaly vedle toho poddajně a konkrétně. A přestože to v jistém smyslu sahalo k podstatě toho, co se Durham snažil dokázat, byla ráda, že zvolil kompromis; kdyby trval na tom, že svůj "myšlenkový experiment" zahájí s naprosto sterilním světem, v nejistotách kolem přechodu od neživé hmoty k nejjednoduššímu autoverzovému životu by zanikly všechny ostatní aspekty projektu.
Zrušila pouštní planetu Lambert a vrátila se k zárodečnému mračnu plynu. Vytáhla si panel s mnoha posuvnými ovladači a upravila složení mračna, o polovinu snížila předchozí poměrný nárůst počtu modrých a žlutých. Planetologie metodou pokusu a omylu. Výchozí podmínky pro soustavy s planetami pozemského typu v reálném světě byly zmapovány již dávno, ale pro Autoverz něco takového ještě nikdo neudělal. Nikdo neměl důvod.
Marií proběhla kratičká vlna stísněnosti. Pokaždé, když si připomněla, že tyto světy nebudou nikdy existovat - dokonce ani v tom smyslu, v jakém "existovala" kultura A. lamberti - celý projekt jako kdyby se objevil v jiné perspektivě, vzdálil se jí jako fáta morgána. Práce jako taková jí přinášela radost, sotva mohla chtít víc, ale pokaždé, když se přinutila zasadit vše do souvislostí - nikoli v Autoverzu, ale v reálném světě - zjistila, že se jí točí hlava, je dezorientovaná. Důvody, jež Durhama k projektu vedly, byly mnohem chatrnější než nenapadnutelná vnitřní logika věci samotné; ustoupit od práce bylo jako couvnout od planety pevné jako skála a spatřit, jak se proměnila ve volně uvázaný balon, nic víc.
Vstala, došla k oknu a rozhrnula závěsy. Ulice dole byla prázdná; beton žhnul v neskutečné záři poledního slunce.

Durham jí platil slušné peníze - peníze, jež jí pomohou zařídit Francesce naskenování. To byl dostatečný důvod, aby pokračovala. A přestože byl projekt možná v konečném důsledku k ničemu, alespoň neškodil. Bylo to lepší než pracovat na nějakém požitkářském letovisku ve virtuální realitě nebo interaktivní válečné hře pro psychotické děti.
Nechala závěsy klesnout na místo a vrátila se ke stolu.
Přibližně kulové mračno se vznášelo uprostřed pracovního prostoru a bylo zobrazeno jako viditelné, přestože v jeho vesmíru chyběly hvězdy. Bylo to smutné; znamenalo to, že budoucí obyvatelé Lamberta budou odsouzeni k tomu, aby zůstali sami. Bude jim zcela chybět perspektiva, že se někdy setkají s cizím životem - pokud si nepostaví vlastní počítače a nenamodelují si jiné planetární soustavy, jiné biosféry.
Maria řekla: "Přepočítej to a opět mi ukaž východ slunce."
Čekala.
A tentokrát - z definice ve falešných barvách - byl sluneční kotouč jasně, třešňově červený a vznášel se pod silnou hradbou mračen, žíhaných oranžově a fialově, která se táhla přes celou oblohu. A co víc, celá scenérie se před ní opakovala, táhla se do dáli, mihotavá a převrácená. Zrcadlila se ve vodní ploše.

Ve tři čtvrtě na osm Marii napadlo, že by měla práci ukončit a něco sníst. Stále byla v opojení úspěchem, ale cítila, jak málo chybí, aby byla dalších šestatřicet hodin nepoužitelná, pokud se bude dál přepínat.
Našla rozpětí výchozích podmínek mračna, z nichž důsledně vznikaly pohostinné verze Lamberta, a zároveň byla splněna všechna astronomická kritéria, o která usilovala - s výjimkou velké oběžnice, která by byla milá, ale její význam nebyl klíčový. Další den se mohla pustit do vytváření prostředků pro A. lamberti, aby dokázala na této planetě sama přežít, vyrobit si z řídkého vzduchu s pomocí slunečního světla vlastní nutrózu. Jiní programátoři již vytvořili spoustu pigmentových molekul schopných vázat energii; "doslovný překlad" chlorofylu neměl potřebné fotochemické vlastnosti, ale podařilo se objevit několik využitelných analogií, a nyní šlo o to, stanovit, kterou bude možno s nejmenšími komplikacemi začlenit do bakteriální biochemie. Zavést do Autoverzu fotosyntézu bude nejobtížnější část projektu, ale Maria si věřila; prostudovala Lambertovy poznámky a seznámila se s celým spektrem metod, které vypracoval pro přizpůsobení biochemických procesů zvláštnostem autoverzové chemie. Ale i kdyby pigment, který kvůli účelnosti zvolila, nebyl pro daný úkol tou nejvýkonnější molekulou, pokud by zárodečný organismus dokázal přežít a rozmnožit se, měl by potenciál k tomu, aby si nakonec našel lepší řešení sám.
Alespoň potenciál, když ne příležitost.
Právě v okamžiku, kdy se chystala Laplaceovské kasino vypnout, v popředí pracovního prostoru naskočila zpráva:

Juno: Ze statistické analýzy reakčních časů a výskytu chyb vyplývá, že vaše připojení k SSS je monitorováno. Chcete přejít na šifrovanější protokol?

Maria pobaveně zavrtěla hlavou. Určitě to byla moucha v programu a ne štěnice v připojení. Juno byla veřejně šířený program (zdarma, ale příspěvky vítány), který si stáhla čistě ze solidarity s americkou lobby na ochranu soukromí. Americké federální zákony nadále zakazovaly používání softwaru detekujícího štěnice a každé trochu slušnější kódování pro soukromé účely - ze strachu, že to FBI bude dělat problémy - a Maria proto poslala autorům Juno příspěvek, aby jim pomohla v boji za dobrou věc. To, že si program skutečně nainstalovala, byla legrace; představa, že by někomu stálo za to poslouchat její rozhovory s matkou a sledovat její nudnou práci na zakázkách pro VR nebo nestřídmou zálibu ve výletech do Autoverzu, byla absurdní.
Ale žert bylo třeba dovést až do konce. Rozjela si textový editor v SSS - lokální terminálový by se tomu, kdo se na linku napíchl, nijak neprojevil - a napsala:

Ať jsi kdokoli, varuji tě. Mám v úmyslu zobrazit Langfordova fraktálního baziliška pro výmaz mozku, takže -.

Zvonek na dveřích se rozezněl. Maria se podívala, co ukazuje záběr kamery v kukátku. Na předním schodu stála neznámá žena. Něco málo přes čtyřicet, konzervativně oblečená. Za ženou byla zcela jasně vidět věc, která ji neohrabaně prozrazovala: kompaktní dvousedadlové Mitsubishi "Avalon" s elektrickým pohonem. Policie Nového Jižního Walesu byla pravděpodobně jediným na světě, kdo tento model zakoupil, ještě než závod v Bankstownu v šestačtyřicátém zavřeli. Maria si často říkala, jestli by nebylo lepši to vzdát a namontovat na všechna domněle neoznačená auta modré majáčky; přiznat situaci by bylo důstojnější než se tvářit, jako by nikdo nic nevěděl.
Zapátrala v paměti, jestli se v poslední době něčeho nedopustila - nenašla však nic - a spěšně sešla do přízemí.
"Maria Delucová?"
"Ano."
"Já jsem detektiv seržant Haydenová. Oddělení počítačových podvodů. Chtěla bych vám položit několik otázek, jestli vám to nevadí."
Maria znovu zapátrala po provinilých tajemstvích; ani nyní nenašla žádnou stopu - přesto by byla bývala raději, kdyby návštěva byla z oddělení vražd nebo ozbrojených loupeží, kdyby to byl někdo, kdo si evidentně spletl dům. "Ale ovšem," řekla. "Pojďte dál." Pak, když ustoupila ode dveří, si uvědomila: "Ach - málem jsem zapomněla. Asi bych si měla ověřit…"
Haydenová jí s úzkým úsměvem očividně neupřímného souhlasu dovolila připojit notepad ke zdířce ve svém policejním odznaku. Notepad spokojeně pípl; odznak znal soukromý klíč, který souhlasil s platným veřejným klíčem vysílaným policejním oddělením.
Když se Haydenová posadila v obývacím pokoji, přešla rovnou k věci. Ukázala jí na displeji svého notepadu fotografii.

"Znáte tohoto muže?"
Maria si odkašlala. "Ano, znám ho. Jmenuje se Paul Durham. Vlastně… pro něho pracuji. Dal mi jistou programovací zakázku." Necítila překvapení; jen náraz, jak byla sražena k zemi. Bylo pochopitelné, že se na oddělení podvodů zajímali o Durhama. Bylo pochopitelné, že se jí pohádka posledních tří měsíců rozplyne před očima. Aden ji varoval. I ona to věděla. Byla to zakázka snů, příliš dobrá, než aby to mohla být pravda. Vzápětí se však od této reakce distancovala, rozčílená sama na sebe. Durham jí převedl peníze do svěřenského fondu, ne? Platil její nový účet v SSS. Příliš dobré, než aby to mohla být pravda, byl tupý fatalismus. Dva dospělí lidé o vlastní vůli dodrželi své sliby; skutečnost, že nikdo cizí transakci nepochopí, z ní ještě nedělala zločin. A po všem, co pro ni udělal, si zasloužil přinejmenším výsadu pochybností.
"Jakou programovací zakázku?" zeptala se jí Haydenová.
Maria se jí to - podle svých možností - pokusila vysvětlit, aniž by to znamenalo mluvit celou noc. Haydenová měla slušné počítačové vzdělání - což nebylo překvapivé - a dokonce věděla, co je to buněčný automat, avšak o Autoverzu buď neslyšela, nebo si to všechno chtěla poslechnout znovu v Mariině podání.
"Takže vy věříte tomu, že vám tenhle muž zaplatí třicet tisíc dolarů… když mu pomůžete vyjasnit čistě teoretickou otázku týkající se umělého života?"
Maria se snažila, aby z jejího hlasu nebylo moc poznat, že je zatlačena do kouta. "Sama jsem za Autoverz utratila desítky tisíc dolarů. Je to stejné jako spousta jiných koníčků, je to svět sám pro sebe. Lidé tomu dovedou propadnout a utratit za to spoustu peněz. Není to o nic divnější než… stavění modelů letadel. Nebo rekonstrukce bitev z dob americké občanské války."
Haydenová proti tomu nic nenamítla, ale netvářila se, že by na ni použitá srovnání zapůsobila. "Věděla jste, že Paul Durham prodává kopiím pojištění?"
"Věděla jsem, že je pojišťovací agent. Sám mi to řekl. To, že není profesionální programátor, přece neznamená, že nemůže -"
"Věděla jste, že se také snaží prodávat svým klientům podíly na jakémsi útočišti? Místu, kam by se mohli uchýlit - nebo tam poslat svůj klon - pokud by se politické klima obrátilo proti nim?"
Maria přimhouřila oči. "Ne. Jak to myslíte - útočiště? Superpočítač v soukromém vlastnictví? Snažil se získat peníze, vytvořit konsorcium…?"
Haydenová řekla na rovinu: "Peníze získává, to rozhodně - ale pochybuji, že někdy získá dost, aby mohl koupit hardware, jaký by potřeboval pro službu, kterou nabízí."
"Tak z čeho ho vlastně obviňujete? Že se pustil do podniku, v jehož úspěch zrovna vy nevěříte?"
Haydenová neodpověděla.
"Mluvila jste s ním o tom? Vše, co vám kdo řekl, může mít jednoduché vysvětlení. Mohlo se stát, že některá senilní kopie špatně pochopila jeho náborové řeči k věčnému fondu." Senilní kopie! Hm, mohlo se stát, že nějaký sken pořízený po rozvoji demence by odolal poznávacím opravným algoritmům.
"Samozřejmě jsme s ním mluvili," odvětila Haydenová. "Odmítl spolupracovat, není ochoten o té věci mluvit. Proto doufáme, že nám budete moci být nápomocná vy."
Mariin vzdorný optimismus zakolísal. Kdyby Durham neměl co skrývat, proč by se odmítl hájit?
"Nechápu, jak bych vám mohla pomoci," řekla. "Jestli si myslíte, že uvedl klienty v omyl, běžte si promluvit s jeho klienty. Jejich svědectví potřebujete, ne moje."
Rozhostila se trapná odmlka, kterou po chvíli ukončila Haydenová: "Svědectví kopie nemá žádnou váhu; z právního hlediska jsou kopie jen určitým druhem počítačového softwaru."
Maria otevřela ústa, ale pak si uvědomila, že každou výmluvou, kterou požije, ze sebe udělá ještě většího pitomce. Zachránila aspoň část hrdosti nevysloveným postřehem, že právní postavení kopií je natolik fraškovité, že každý normálně uvažující člověk může mít problémy s tím, aby si je zapamatoval.
Haydenová pokračovala: "Durham by mohl být obviněn z toho, že podvedl vykonavatele pozůstalosti, když softwaru, s nímž se radí, poskytl zavádějící údaje. Precedenty existují; je to úplně stejné, jako když zveřejníte v prospektu nepravdivé informace, které zapříčiní, že automatické nákupní programy koupí vaše akcie. Můžeme kopie vyslechnout jako neoficiální zdroj informací, podle něhož se při vyšetřování můžeme řídit, ale to, co řeknou, u soudu neobstojí."
Maria si vzpomněla na jednu epizodu z Rodiny Unclearových, kde vznikl podobný problém. Babette a Larry Unclearovi se stali svědky vytunelování bankovních účtů, když se příslušná datová stopa z nevysvětlitelných důvodů zhmotnila v podobě usvědčujícího živého obrazu z ledových soch na dvorku jejich kybernetického předměstí. Nepamatovala si přesně, jak to dopadlo; desetiletý Leroy nejspíš udělal něco, co bylo maličko ilegální, ale z morálního hlediska nežalovatelné, a lstí dohnal lupiče k tomu, aby se prozradili úřadům…
"Nevím, co očekáváte, že vám řeknu," promluvila. "Mne Durham nepodvedl. A o jeho záměru nic nevím."
"Ale pracujete na něm s ním."
"To rozhodně ne!"
"Navrhujete pro něho planetu," řekla chladně Haydenová "K čemu myslíte, že mu bude?"
Maria na ni vteřinu nechápavě zírala a pak se málem rozesmála. "Promiňte, asi jsem dost dobře nevysvětlila, jak se věci mají. Navrhuji planetu, jež by ‚mohla' existovat v Autoverzu v nejširším smyslu toho slova. Je to matematická možnost. Ale ta planeta je příliš velká, než aby se dala spustit na reálném počítači. Není to žádná nesourodá VR -"
Haydenová ji přerušila. "Já to naprosto chápu. To ovšem neznamená, že by rozdíl pochopili Durhamovi klienti. Technické podrobnosti týkající se Autoverzu zrovna nepatří mezi věci, které jsou všeobecně známé."
To byla pravda. Maria zaváhala. Ale -
"Stejně to nedává smysl. Především, tito lidé by určitě měli poradce, experty, kteří by jim řekli, že člověk, který jim

slibuje autoverzovou planetu, je idiot. A proč by jim Durham nabízel autoverzovou planetu - pokrytou zárodečným slizem - když jim mohl nabídnout standardní sadu prostředí ve VR, která by byla tisíckrát lákavější a tisíckrát věrohodnější?"
"Domnívám se, že jim nabízí obojí. Pro práci na části ve VR si najal architekta ve Spojených státech."
"Ale proč obojí! Proč ne jenom VR? Do Autoverzu nedostanete jedinou kopii - a i kdyby se vám to podařilo, na místě by zemřela. Na převedení lidské biochemie do podmínek Autoverzu by bylo třeba padesát nebo šedesát let výzkumu."
"Oni by to nevěděli."
"Mohli by si to zjistit během deseti vteřin. Vykašlete se na poradce; stačí jedno zavolání vyhledávači informací, celkové náklady pět dolarů. Tak proč vyprávět lež, která se dá tak snadno odhalit? Z hlediska kopie, v čem je autoverzová planeta výhodnější než nesourodá VR?"
Haydenová se nenechala vyvést z míry. "Vy jste odborník na Autoverz. To řekněte vy mně."
"Já nevím." Maria vstala. Začínala se jí zmocňovat klaustrofobie; neměla ráda cizí lidi v domě. "Mohu vám přinést něco na pití? Čaj? Kávu?"
"Ne. Ale pokračujte -"
Maria zavrtěla hlavou a znovu si sedla. Měla pocit, že kdyby odešla do kuchyně, nechtěla by se vrátit.
Nechápala, jaké mohl mít Durham důvody k tomu, aby odmítl mluvit s policií, pokud nebyl zapleten do něčeho dostatečně pochybného, aby ho to přinejmenším stálo místo. Do hajzlu s ním. Možná že ji nechtěl podvést, ale stejně ji převezl. Nedostane za dokončenou práci ani cent; pokud by Durham pouze zbankrotoval, ostatní věřitelé by na svěřenský fond neměli žádný nárok - ale jestli peníze byly výsledkem trestné činnosti…
Lorenzo Nádherný. To určitě.
Nejhorší na tom bylo, že Haydenová ji patrně považovala za dobrovolného spolupachatele. A jestli Durham hodlal nadále mlčet, bude muset své jméno očistit sama.
Jak?
Ze všeho nejdřív se o té boudě musela dozvědět co nejvíc a rozplést svou roli v ní.
"Co přesně kopiím slibuje?" zeptala se.
"Bezpečné útočiště. Místo, kde by je neohrozila žádná vlna zášti - protože by neměly spojení s vnějším světem. Žádné telekomunikace, žádné stopy. Nakrmí je dlouhou povídačkou o tom, jak přijde doba temna, kdy nemyté masy přestanou nadále tolerovat, že jim vládnou nesmrtelní boháči - a zlé socialistické vlády zkonfiskují všechny superpočítače v zájmu řízení počasí."
Vypadalo to, že Haydenové ta perspektiva připadá směšná. Maria se svým soudem počkala; důležité bylo, jak se na věc dívali Durhamovi klienti, a ona si dovedla představit, že Operace Motýl vzbudila v mnoha kopiích pocit ohrožení.
"Takže tam pošlou svůj klon a zabouchnou dveře pro případ, že by jejich originály čistky nepřečkaly. Ale co potom? Jak dlouho má ta ‚doba temna' trvat?"
Haydenová pokrčila rameny. "Kdo ví? Stovky let? Pravděpodobně sám Durham - nebo nějaký spolehlivý nástupce o několik generací později - rozhodne, kdy je bezpečné vyjít ven. Dvě kopie, jejichž vykonavatelé podali žalobu, si nepočkaly, až dovypráví plán do konce; vyhodily ho dřív, než se stačil k takovým podrobnostem dostat."
"Určitě byl i za jinými."
"Jistě. Nikdo další se nepřihlásil, máme však seznam potenciálních kandidátů. Bohužel, s majetkem přihlášeným v cizině; zatím se mi nepodařilo žádnou z těchto kopií vyslechnout - zatím zápasíme s jurisdikční byrokracií. Ale některé daly prostřednictvím svých právníků jasně najevo, že nebudou ochotny se o věci bavit - což podle všeho znamená, že Durhamovi na návnadu skočily a teď nechtějí slyšet nic, co by mluvilo proti němu."
Maria si to zkusila představit: Žádné komunikační prostředky. Odříznutí od reality na neurčitě dlouhou dobu. Několika kopiím vyznávajícím "Solipsistický národ" by se taková představa mohla líbit - jenomže většina z nich měla příliš málo peněz, než aby se staly terčem složitého podvodu. A i kdyby Durhamovi nejbohatší, nejparanoidnější klienti skutečně věřili, že chybí málo, aby se svět obrátil proti nim… co kdyby se situace venku zhoršila natolik, že by spojení nikdy nebylo obnoveno? Lidé, kteří by útočiště střežili, by mohli vymřít - nebo jednoduše odejít. Opravdu by byl někdo kromě kopií s nejradikálnějšími separatistickými tendencemi ochoten riskovat, že zůstane uvězněn v utajeném počítači, zahrabaném někde uprostřed pouště, bez možnosti zjistit, kdy bude stát za to znovu se připojit k civilizaci - a každopádně bez možnosti iniciovat kontakt?
Zdroje na principu radioizotopů mohly dodávat energii po tisíce let; mnohokrát redundantní hardware nejvyšší kvality mohl teoreticky vydržet skoro stejně dlouho. Jediné, co by tyto kopie měly, podle čeho by si pamatovaly realitu, by byly informace, které si s sebou vzaly na začátku. Pokud by se z toho stala cesta bez návratu, byly by jako mezihvězdní kolonisté, kteří si s sebou do kosmické prázdnoty odvezli otisk pozemské kultury.
Až na to, že mezihvězdní kolonisté by čelili pouze zvětšující se prodlevě rádiového spojení, nikoli absolutnímu tichu. A bez ohledu na to, co opustili, měli by se alespoň na co těšit: nový svět, který budou zkoumat.
Nový svět - a možnost nového života.
Dal by se v takovém případě najít lepší lék proti klaustrofobii než příslib, že si s sebou do úkrytu vezmou celou planetu, osetou potenciálem pro vývoj vlastního exotického života?
Maria nevěděla, jestli má mít vztek nebo být ohromená. Jestli měla pravdu, musela obdivovat Durhamovu troufalost. Když ji požádal o soubor výsledků, jež by přesvědčily "skeptiky" o šancích na autoverzovou biosféru, neměl na mysli akademiky z oboru umělého života. Chtěl přesvědčit svoje klienty, že i v naprosté izolaci budou mít všechno, co může realita lidstvu nabídnout - včetně něčeho na způsob "kosmického výzkumu", dokonce s možností kontaktu s mimozemšťany. A toto by byli praví mimozemšťané; žádné kreatury z návrhářské dílny jako ve hrách na principu VR, vzešlé jen a pouze z lidské psýchy; žádní skvělí, nepřesvědčiví biomorfové z nejdokonalejších modelů fenotypického

výběru, darwinovské obdoby platónských ideálů. Život, který urazil celou strastiplnou cestu, molekulu po molekule, stejně jako ve skutečnosti. Nebo téměř celou: vzhledem k tomu, jak málo bylo zatím známo o abiogenezi, měl Durham dostatek rozumu, aby začal od "vyrobených" mikrobů - jinak by jeho klienti nemuseli uvěřit, že na planetě vůbec nějaký život vznikne.
Maria jí váhavě vysvětlila, co ji napadlo. "Musel by tyto kopie přesvědčit, že provozovat Autoverz je mnohem rychlejší než namodelovat skutečnou biochemii - což je pravda - aniž by byl příliš konkrétní, co to bude obnášet. Ale i tak si myslím, že je to šílené riziko; kdokoliv by mohl snadno zjistit pravdu."
Haydenová se nad tím zamyslela. "A změnilo by se tím něco? Jestli je smysl tohoto světa především psychologický - jako místo, kam se dá ‚uniknout, když dojde k nejhoršímu a realita se stane trvale nepřístupnou - přestalo by záležet na tom, jak pomalu běží. Jakmile by se klienti vzdali naděje na obnovení kontaktu, zpomalení by se stalo bezvýznamnou veličinou."
"Ano, ale je rozdíl mezi pomalým a fyzicky nemožným. Jistě, mohli by přibrat hrubou skicu planety - což je to, o co mne Durham požádal - ale neměli by ani zlomek paměti, která by byla potřebná pro její oživení. A i kdyby to dokázali nějak obejít, mohlo by trvat miliardy let autoverzového času, než se zárodečný organismus vyvine v něco zajímavějšího, než jsou modrozelené řasy. Vynásobte si to zpomalením bilion… myslím, že chápete."
"Vybité baterky?"
"Vybitý vesmír."
"Avšak stejně…" namítla Haydenová, "pokud se nechtějí příliš vážně zabývat perspektivou, že skončí trvale uvězněni, je možné, že by neměli zájem blíž si ověřit ani nic z tohoto. Vaší zásluhou bude mít Durham štos působivých technických detailů, kterými jim může zamávat před obličejem, dostatečně přesvědčivých, aby to otupilo jejich strach z ponorkové nemoci. Možná jim o nic jiného nejde. Jediné, co je důležité, pokud všechno proběhne hladce, je konvenční virtuální realita - dostatečně dobrá, aby je vydržela bavit několik století reálného času - a ta sedí dokonale."
Marii připadalo, že je to hodně ukvapené tvrzení, ale přešla to bez jakéhokoliv komentáře. "A co hardware? Jak ten sedí?"
"Nesedí. Nikdy žádný hardware nebude. Durham zmizí mnohem dřív, než jej bude muset předvést."
"Zmizí? A s čím? S penězi, které mu někdo dá bez toho, že by se na něco zeptal - bez ochranných klauzulí, bez záruk?"
Haydenová se významně usmála. "S penězi, které mu někdo dá - většinou na legitimní účely. Objednal si město ve VR. Objednal si planetu v Autoverzu. Má nárok na procenta z honorářů - to není žádný zločin, pokud to řekne předem. Prvních několik měsíců bude všechno, co udělá, v nejlepším pořádku. Pak v jistém okamžiku požádá své příznivce, aby zaplatili konzultantům za zprávu - řekněme studii dostatečně silné hardwarové konfigurace. Vyhlásí nabídková řízení. Některé nabídky budou pravé - ale ty nejatraktivnější budou Jenom na oko. Později se Durham nechá slyšet, že má zprávu hotovou, ‚konzultanti' dostanou zaplaceno… a po něm se slehne zem."
"Hádáte," řekla Maria. "Nemáte ponětí, jaké má ve skutečnosti úmysly."
"Neznáme konkrétní podrobnosti - ale bude to asi něco v těchto intencích."
Maria klesla do křesla. "A co teď? Co mám dělat? Zavolat Durhamovi a říct mu, že je konec?"
"V žádném případě! Pokračujte v práci, jako by se nic nestalo - ale snažte se s ním stýkat častěji. Hledejte si záminky, abyste s ním musela mluvit. Zkuste získat jeho důvěru. Zkuste ho přimět, aby s vámi mluvil o své práci. O svých klientech. O útočišti."
Marii to rozhořčilo. "Nevzpomínám si, že bych nabídla, že vám budu dělat informátora."
"Záleží to na vás, ale jestli nejste ochotná spolupracovat, naši práci to velice ztíží…" řekla Haydenová naprosto klidným hlasem.
"Je rozdíl spolupracovat a hrát neplaceného špicla!" Haydenová se téměř usmála.
"Jestli vám dělají starost peníze, budete mít mnohem větší šance, že dostanete zaplaceno, když nám pomůžete Durhama usvědčit."
"Proč? Co mám udělat - zkusit ho zažalovat, až zbankrotuje, jak bude vracet peníze lidem, které podvedl?"
"Nebudete ho muset zažalovat. Je téměř jisté, že soud vám určí kompenzaci jako jednomu z poškozených - obzvlášť tehdy, když pomůžete dostat případ k soudu. Existuje na to fond, výnos z pokut. Není podstatné, jestli vám Durham bude moci zaplatit sám."
Maria o tom přemýšlela. Pravda byla taková, že to pořád smrdělo. Chtěla snížit ztráty na minimum a hodit to za hlavu. Předstírat, že se nikdy nic takového nestalo.
A copak? Připlazit se k Adenovi a škemrat o peníze? Zakázky zatím stále nebyly; nemohla si dovolit odepsat tříměsíční práci. Několik tisíc dolarů by na pořízení skenu Francescy nestačilo - ale kdyby je neměla, mohla by být přinucena prodat dům dříve, než chtěla.
"Co když vzbudím jeho podezření? Jestli se najednou začnu na všechno ptát…"
"Snažte se být přirozená. Každý na vašem místě by byl zvědavý; dal vám zvláštní zakázku, tak musí s otázkami počítat. Vím, že jste na začátku brala, co vám řekl, ale to neznamená, že jste o tom nemohla víc přemýšlet a zjistit, že zůstává několik věcí, které vám stále vrtají hlavou."
"Dobře," řekla Maria. "Udělám to." Měla vůbec na vybranou? "Nečekejte však, že mi řekne pravdu. Lhal mi už předtím; teď svou verzi nezmění."
"Možná ne. Ale třeba budete překvapená. Třeba potřebuje někoho, komu by se svěřil - někoho, komu by se mohl pochlubit. Nebo může jen utrousit několik narážek. Možné je cokoli, pokud s ním budete stále mluvit."
Když Haydenová odešla, Maria zůstala sedět v obývacím pokoji. Byla příliš rozrušená, než aby se vzmohla na něco jiného než na to, že si celý rozhovor v duchu opakovala. Před hodinou byla vyčerpaná, ale hřál ji pocit vítězství; teď si připadala unavená a hloupá. Pracujte dál, jako by se nic nestalo! Představa, že by teď měla začlenit fotosyntézu do A.

lamberti, aby se zavděčila oddělení podvodů, byla tak bizarní, že se jí zatočila hlava.
Byla to škoda, že k ní Durham nebyl upřímný a nepřizval ji k účasti na habaďůře. Kdyby od začátku věděla, že má pomoci oškubat bohaté kopie o trochu peněz, práce by alespoň získala základ v reálném světě, který jí celou dobu chyběl.
Nakonec vyšla do patra, aniž se najedla. Její připojení k SSS se automaticky ukončilo, ale v pracovním prostoru se stále vznášela lokálně generovaná zpráva od Juno. Pokynula terminálu, aby se vypnul, a ve stejnou chvíli ji napadlo, že se měla Haydenové zeptat: To jste vy, kdo se mi napíchl na telefonní linku?
14
(Sem potěr mutací)
Únor 2051
Thomas seděl v knihovně a prohlížel si poslední zprávu z výběru pořízeného jeho vyhledávačem informací z událostí uplynulého týdne reálného času. Na obrazovce se objevila reportérka v kabátě podšitém kožišinou, jak stojí v mělkém sněhu před budovou Nejvyššího soudu Spojených států a chystá se promluvit do kamery - i když pravděpodobněji seděla ve vyhřátém studiu a dívala se, jak softwarová loutka mimikou napodobuje její slova.
"Dnešní rozhodnutí v poměru pět ku jedné znamená, že kontroverzní kalifornský zákon zůstane v platnosti. Úřady, které zabaví počítačová paměťová média, aby prověřily, zda neobsahují simulace mozku, těla nebo osobnosti podezřelého ze spáchání trestného činu, mrtvého či živého, neporušují práva nejbližších příbuzných ani majitelů softwaru zamčená čtvrtým dodatkem ústavy. Předsedkyně nejvyššího soudu Andrea Steinerová zdůraznila, že rozhodnutí se nijak fledotkne postavení kopií. Jak řekla, software je možno zabavit a prověřit - ale nebude postaven před soud."
Na terminálu opět naskočilo menu. Thomas si protáhl ruce nad hlavou. Na okamžik si palčivě uvědomil rozpor mezi svým chatrným vzhledem a přirozenou silou, kterou cítil v pažích. Nakonec se přece jen znovu stal svým mladším já. Stal se jím fyzicky - bez ohledu na to, zda se rozhodl podívat se mu do tváře v zrcadle nebo ne.
Thomas sledoval ságu kalifornského zákona od samého začátku. Doufal, že Sandersonová a její kolegové vědí, co dělají; pokud by její úsilí mělo opačné účinky, mohlo to mít nepříjemné následky pro kopie všude. Thomasův model veřejného mínění pokrčil svými stochastickými rameny a prohlásil, že důsledky zákona se mohou vyvinout oběma směry podle toho, jaké kroky budou podniknuty k jeho naplnění a podle několika dalších faktorů, z nichž většinu by bylo těžké předvídat nebo jakkoli ovlivnit.
Záměrem evidentně bylo šokem dohnat lhostejné americké voliče k tomu, aby podpořili lidská práva pro kopie - ze strachu, že alternativou bude fakticky únos, vydrancování mysli a možná dokonce poprava, to vše bez soudu. Počítačově gramotní lidé pochopí, jak zbytečný bude zákon v praxi - jenomže jejich přízeň se již z větší části podařilo získat. Rodina Unclearových měla nejvyšší sledovanost u té demografické skupiny, která chápala technické aspekty nejméně, což byla studnice kladného poměru, která teprve čekala na vytěžení. Thomas si možnosti dovedl představit. Vzkříšený dělník Larry Unclear by se mohl ocitnout v podezření, že se v době své smrti dopustil vraždy. Prostřih do minulosti: Nedorozumění v baru vede k vášnivé, nápadné hádce mezi Larrym a hostující hvězdou X. Komická eskalace ve rvačku se vším všudy. Hostující hvězda Y využije zmatku a rozbije hostující hvězdě X o hlavu láhev - zatímco Larry se svou obvyklou nešikovností, jež mu získává přízeň, skončí v komatu pod stolem. Podle nového zákona by Larry mohl být uprostřed noci vytažen z domova a odveden od rodiny, aby se podrobil kafkovskému virtuálnímu výslechu, v němž by provinilé sny, ve kterých si vyčítá svou odpovědnost, byly uznány za vzpomínky na to, jak zločin skutečně spáchal… a hostující hvězda Y, stále živý člověk, absolvuje civilizovaný proces, vylže se a je zproštěna obvinění. Syn Leroy by jako obvykle mohl situaci na poslední chvíli zachránit.
Thomas zavřel oči a zabořil hlavu do dlaní. Většina místnosti se přestala počítat: představil si, jak pluje Durhamovým mořem náhodných čísel a nese si s sebou křeslo a kus podlahy, jediné předměty, jimž dává svým dotykem pevnost.
"Nic mi nehrozí," řekl. Místnost se na okamžik částečně obnovila, lehce pozměnila zvuk jeho slov a pak se znovu rozplynula v šumu.
Kdo by ho mohl obvinit? Nezůstal už nikdo, komu by na Annině smrti záleželo. Všechny je přežil.
Ale dokud v něm stále existovalo vědomí toho, co udělal, nemohl si být nikdy jist, že to nevyjde na povrch.
Několik měsíců po zločinu se mu zdály sny, ve kterých za ním Anna přišla do bytu. Probudil se s křikem, zpocený. Upíral oči do tmy pokoje a čekal, že se objeví. Čekal, až ze světa kolem něho strhne kůži normálnosti, až odhalí důkaz jeho zatracení: krev, oheň, šílenství.
V dalším období začal vstávat z postele, když ho těžký sen probudil, nahý prolézal stíny a vyzýval ji, aby tam byla. Přál si to. Prošel postupně všechny pokoje svého bytu, většinou tak tmavé, že si musel hledat cestu s nataženýma rukama, a čekal na okamžik, kdy se její prsty znenadání propletou s jeho.
Tak se to opakovalo noc co noc, a ona nikde. Z její nepřítomnosti se postupně stala hrůza sama o sobě, mrazivá, působící závrať. Stíny byly prázdné, tma lhostejná. Pod povrchem světa nebylo nic. I kdyby povraždil sto tisíc lidí, noc by stejně nevyčarovala jediný přízrak, který by se mu postavil.
Přemýšlel, jestli ho toto poznání nedožene k šílenství.
Nedohnalo.
Později se sny zcela změnily; už v nich nebyly žádné chodící mrtvoly. Místo toho se mu zdálo, jak přišel na hamburskou policejní stanici a ke všemu se přiznal.
Thomas si přejel rukou po jizvě na vnitřní straně pravého předloktí, kde se při nemotorném útěku poškrábal o cihlové zdivo zvenčí okna Annina pokoje. Nikdo se ho nikdy nezeptal, jak k ní přišel, měl v záloze věrohodné vysvětlení, ale lež zůstala nevyslovena.
Věděl, že si mohl nechat vzpomínky na zločin vymazat. Vyeditovat z původního skenového souboru, z aktuálního

modelu mozku, z jeho záložních snímků. Jiný důkaz neexistoval. Bylo absurdní si představit, že by někdy někdo měl sebemenší důvod - natož legální nárok, natož moc - vzít data, která ho tvořila, a prozkoumat je… ale pokud by to ulevilo jeho paranoidním obavám, proč to neudělat? Proč nezlikvidovat nervozitu z technické proveditelnosti toho, že by si někdo mohl přečíst jeho mysl jako knihu - nebo ROM - obrácením metaforické nebo téměř realistické pravdy ve svůj prospěch? Proč nepřepsat poslední obviňující verzi své minulosti? Jiné kopie využívaly toho, čím se staly, k pošetilým rozkošnickým výstřelkům. Proč si nedopřát trochu klidu duše?
Proč ne? Protože by ho to okradlo o identitu. Pětašedesát let ho břemeno myšlenek na tu jednu noc v Hamburku tížilo stejně vytrvale jako gravitace; projevovalo se ve všem, co od té doby udělal. Kdyby vyškubl celou zašmodrchanou žílu své psychy - a způsobil, že by se polovina zbývajících myšlenek stala nesrozumitelnými - zůstal by zmateným cizincem ve vlastním životě.
Jistě, s každým pocitem ztráty nebo dezorientace si také mohl poradit, odstranit jej… ale kde by se takový proces amputace zastavil? Kdo by zůstal, aby se mohl radovat z nezatíženého svědomí, které vyrobil? Kdo by spal spánkem spravedlivých v jeho posteli?
Editace paměti ovšem nebyla jedinou možností. Existovaly algoritmy, které ho mohly hladce a rychle přenést do stavu osvíceného smíření: uzdraveného, zahojeného, smířeného se sebou samým a s celou svou nezcenzurovanou minulostí. Nemusel by naprosto nic zapomenout; jeho absurdní strach, že bude obviněn na základě přečtení mysli, by jistě zmizel spolu s ostatními neurózami souvisejícími s pocity viny.
Nebyl však připraven podstoupit ani tento osud - bez ohledu na to, jak blažený pocit by se jím nejspíš rozlil po dokončení proměny. Nebyl si jist, zda mezi vykoupením a iluzí vykoupení je nějaký významný rozdíl… avšak jakási část jeho osobnosti - byť ji proklínal jako masochistickou a sentimentální - se bránila představě okamžité milosti.
Annin vrah byl mrtvý! Spálil jeho mrtvolu! Co víc mohl udělat, aby ze sebe zločin setřásl?
Když nemoc postoupila a on ležel na smrtelné posteli - když si každé ráno vrtkavě pohrával s vyhlídkou, že si objedná poslední sken - byl přesvědčen o tom, že být svědkem osudu svého těla bude dostatečně dramatické, aby ho to od vyčpělé, mechanické, vytrvalé viny očistilo. Anna byla mrtvá; to nemohlo nic změnit. Zpět ji nepřivedly ani výčitky svědomí, které ho pronásledovaly celý život. Thomas nikdy nevěděl, že si "zasloužil" právo mít od ní pokoj - jenže postupně si uvědomil, že nemá nic jiného, co by tomu maličkému cínovému metronomu v lebce nabídl, než výstřední usmiřovací rituál: smrt samotného vraha.
Jenže vrah ve skutečnosti nezemřel. Mrtvola, která šla do pece, nebyla nic než svlečená kůže. Dva dny předtím, než si nechal udělat sken, Thomas ztratil nervy a změnil dřívější instrukce, aby jeho já z masa a kostí bylo po naskenování umožněno znovu nabýt vědomí.
Takže umírající člověk se nikdy neprobudil, nikdy nezjistil, že má před sebou smrt. A žádný jiný smrtelný Thomas Riemann neodnesl břemeno viny do plamenů.

Thomas potkal Annu v Hamburku v létě roku 1983 v kavárně vlakového nádraží. Přijel do Hamburku, aby něco vyřídil pro svého otce. Ona jela do Západního Berlína na koncert. Nicka Cavea s Bad Seeds.
V kavárně bylo narváno, sešli se u jednoho stolku. Anna nevypadala nijak úžasně - tmavé vlasy, zelené oči, kulatý a plochý obličej. Kdyby se potkali na ulici, neohlédl by se za ní - ale brzy na něho udělala dojem.
Zhodnotila ho pohledem a potom prohlásila: "Za takovou košili bych vraždila. Máte nákladný vkus. Co děláte, abyste si ho mohl dovolit?"
Thomas opatrně zalhal: "Studoval jsem. Techniku. Před několika měsíci jsem toho nechal. Bylo to beznadějné, nic mi nešlo."
"Tak co tedy děláte?"
Zatvářil se zkormouceně. "Otec má obchodní banku. Šel jsem na techniku, abych se zkusil vymanit z rodinného podniku, ale -"
Neměla s ním ani trochu soucitu. "Ale podělal jste to a on vás teď má na krku."
"A naopak."
"Je hodně bohatý?"
"Ano."
"A vy ho nenávidíte?"
"Samozřejmě."
Mile se usmála. "Co kdybych ho unesla. Vy mi dáte všechny důvěrné informace a o výkupné se rozdělíme půl na půl."
"Vy se živíte unášením bankéřů?"
"Nejenom tím."
"Řekl bych, že pracujete v obchodě s hudebninami."
"To se pletete."
"Tak v second-handu s oblečením."
"Čím dál tím hůř."
"S kým se máte v Berlíně sejít?"
"Jen s několika přáteli."
Když ohlásili její vlak, zeptal se jí, jestli by mu dala číslo. Napsala mu je na rukáv košile.
V dalších několika měsících jí zavolal pokaždé, když měl cestu na sever. Třikrát si našla výmluvu. Už to chtěl vzdát, ale vždycky si vzpomněl na ten uštěpačný výraz v její tváři a věděl, že ji chce ještě někdy potkat.
Začátkem listopadu konečně řekla: "Tak se zastav, jestli chceš. Stejně nemám nic na práci."
Chystal se, že ji vytáhne někam do nočního klubu, ale měla doma dítě, jen několikaměsíčního chlapečka. "Není můj.

Hlídám ho jedné kamarádce." Dívali se na televizi a potom se pomilovali na pohovce. Když z něho Anna slezla, řekla: "Jsi vážně docela roztomilý." Políbila ho na tvář, pak zmizla do ložnice a zamkla se tam. Thomas usnul při sledování starého filmu s Johnem Waynem. Kolem druhé hodiny v noci zabušily na dveře dvě nedospělé dívky s rozmazanou maskarou a Anna jim prodala umělohmotný sáček s bílým práškem.
Thomas, který byl stále na pohovce, se jí zeptal, jestli to byl heroin nebo kokain.
"Heroin."
"Ty to svinstvo bereš?"
"Ne." Podívala se na něho s lehce pobaveným výrazem. Bylo jí jedno, jestli jí věří nebo ne.
Znovu se probudil o půl šesté. Anna odešla. Dítě bylo stále v postýlce a křičelo. Thomas je přebalil a nakrmil; Anna mu ukázala, kde všechno najde. Chtěl si dát sprchu, ale netekla teplá voda. Oholil se a odešel, tak aby stihl sjednanou schůzku; říkal si, že Anna se určitě brzy vrátí. Po celé dopoledne a během oběda cítil na rukou kyselý pach chlapcovy kůže a přemýšlel, jestli jej usmívající se realitní developeři cítí také.
Zatelefonoval z hotelu, kde zaplatil za noc, kterou tam nestrávil, protože věděl, že otec podrobí jeho výdaje kontrole. Anna byla doma; probudil ji. Opodál někdo podrážděně zavrčel. Thomas se o dítěti nezmínil.
Příště přijel v neděli odpoledne, kdy nemusel spěchat někam jinam. Setkali se v Alsterpavillonu, dali si kávu, pozorujíce šašky v loďkách na Binnenalsteru, šli nakupovat na Jungfernstieg. Thomas Anně zaplatil šaty, které si vybrala, značkový gotický šunt, který vypadal mnohem hůř než nejlacinější imitace; zdálo se, že doopravdy se nechce oblékat jako on. Chodili z obchodu do obchodu, zavěšeni do sebe, a ve vstupu do nejdražšího butiku se zastavili, několik minut se líbali a blokovali tak zákazníky, kteří se snažili projít kolem nich. Potom šli dovnitř a utratili spoustu peněz.
Později v nočním klubu, kde špatná kapela oblečená jako Beatles hrála písničky Sex Pistols, narazili na Martina, vysokého, šlachovitého, blonďatého mladíka, kterého mu Anna představila jako kamaráda. Martin ho v jednom kuse frajersky plácal po zádech, tak moc se snažil zastrašovat, až byl skoro k smíchu. Všichni společně se pak dopotáceli do Annina bytu, kde seděli na podlaze a poslouchali desky. Když Anna odešla na toaletu, Martin vytáhl nůž a řekl Thomasovi, že ho chce zabít. Byl hodně opilý. Thomas vstal, kopl ho jednou do obličeje, čímž mu přerazil nos, pak mu nůž vzal a sténajícího ho odtáhl na chodbu. Obrátil na bok, aby se neudusil vlastní krví, a zamkl dveře.
Anna vyšla z koupelny. Thomas jí řekl, co se stalo. Odešla se na Martina podívat a podložila mu hlavu polštářem. Když ho pak svlékala, Thomas řekl: "Jednou jsem v televizi viděl anglického vojáka, který se právě vrátil ze Severního Irska a prohlásil: ‚Bylo tam peklo, ale bylo to aspoň opravdový. Teď můžu říct, že jsem žil.'" Thomas se smutně zasmál. "Ten chudák to měl úplně převrácené. Zabíjení lidí je opravdové a žít normálním životem je nějaký sen, nějaká halucinace? Chudák, byl mladej, ale úplně zpitomělej."
Hledal na Anně stopy vpichů, ale žádné nenašel.
Když byl zpátky ve frankfurtské kanceláři, sám ve svém bytě nebo u jídelního stolu v domě rodičů, myslel na Annu, vybavoval si obrazy a vůně, které k ní patřily. Vzpomínky ho nikdy nerušily; dokázal vést rozhovor nebo číst zástavní podmínky, a přitom si ji v duchu přehrávat jako zvukovou kulisu.
O Velikonocích na něho otec přitlačil. "Měl bys uvažovat o tom, že by ses oženil. Mně je to jedno, ale má to sociální výhody, které budeš dřív či později potřebovat. A ber v úvahu i to, jakou radost bys udělal mámě."
"Je mi čtyřiadvacet," ohradil se Thomas.
"Já jsem byl ve čtyřiadvaceti zasnoubený."
"Třeba jsem na chlapečky. Nebo mám nevyléčitelnou pohlavní nemoc."
"Nevidím důvod, proč by jedno nebo druhé měla být překážka."
Thomas jezdil za Annou každý druhý víkend. Kupoval jí všechno, o co si řekla. Někdy u sebe měla dítě. Chlapeček se jmenoval Erik.
"Kdo je matka?" zeptal se Thomas. "Znám ji?"
"Nechceš," odvětila.
Občas si o ni dělal starosti - bál se, že skončí ve vězení, že ji zmlátí feťáci či konkurence - ale zdálo se, že se o sebe dokáže postarat. Mohl si najmout soukromé detektivy, aby záhady jejího života odhalili, a bodyguardy, aby na ni dávali pozor, ale věděl, že na to nemá právo. Mohl jí koupit byt, zaopatřit ji investicemi - ale nikdy o nic takového nepožádala, a on tušil, že by ji urazil, kdyby jí to nabídl. Jeho dary byly štědré, ale věděl, že by bez nich dokázala žít. Využívali se navzájem. Thomas si namlouval, že Anna je stejně nezávislá jako on.
Neřekl by, že ji miloval. Netrpěl, když spolu nebyli; cítil jen příjemnou otupělost a těšil se, až ji znovu uvidí. Žárlil, ale posedlost to nebyla, a ona mu své ostatní milence neukazovala; situace, kdy musel připustit jejich existenci, byly vzácné. Martina už nikdy neviděl.
Anna s ním jela do New Yorku. Usnuli přímo uprostřed představení na Broadwayi, byli se podívat v Mudd Clubu na Pixies, potom vylezli po schodech na vrcholek Manhattan Chase.
Thomas oslavil pětadvacáté narozeniny. Otec ho povýšil. Matka mu řekla: "Podívej se, kolik máš šedých vlasů."
Na jaře Erik zmizel. "Jeho matka odjela, odstěhovala se," odbyla to Anna.
Thomase to mrzelo; oblíbil si chlapcovu společnost. "Víš, říkal jsem si, že je třeba tvůj."
Nerozuměla tomu. "Proč? Řekla jsem ti, že není. Proč bych ti lhala?"
Thomas měl potíže se spánkem. Neustále se snažil představit si budoucnost. Až jeho otec umře, bude pořád jezdit jednou za čtrnáct dní do Hamburku za Annou, která bude prodávat heroin a spát s pasáky a feťáky? Z té představy se mu dělalo zle. Ne proto, že nechtěl, aby všechno zůstalo, jak je, ale proto, že věděl, že to tak nejde.
Tu červnovou sobotu nechybělo mnoho do druhého výročí jejich setkání. Odpoledne si zašli na bleší trh a on jí koupil bižuterii. "Kdyby to bylo hezčí, byly by z toho jen problémy," řekla.
Dali si něco k jídlu a šli tancovat. O půl třetí skončili zpět v Annině bytě. Tančili po maličkém obýváku a opírali se jeden

o druhého, víc unavení než opilí.
"Bože, ty jsi krásná," pronesl Thomas. Vezmi si mě.
Anna řekla: "Chci tě požádat o něco, o co jsem tě ještě nikdy nepožádala. Celý den se snažím sebrat odvahu."
"Můžeš mě požádat o všechno." Vezmi si mě.
"Mám kamaráda, který má hodně peněz v hotovosti. Skoro dvě stě tisíc marek. Potřebuje někoho, kdo může -"
Thomas od ní couvl a potom ji udeřil do tváře. Zděsil se. Ještě nikdy ji neuhodil; nikdy ho to nenapadlo. Začala mu pěstmi bušit do hrudi a do obličeje; on tam stál a chvíli si to nechal líbit, potom jí pevně chytil ruce za zápěstí.
Popadla dech. "Pusť mě."
"Promiň."
"Tak mě pusť."
Nepustil ji. "Nejsem žádná pračka špinavých peněz pro tvoje kamarády," řekl.
Soucitně se na něho podívala. "Propána, co jsem to udělala? Urazila jsem tvé morální zásady? Zeptala jsem se, nic víc. Mohl jsi být užitečný. Nevadí. Mělo mě napadnout, že chci příliš."
Přistrčil obličej skoro až k jejímu. "Kde budeš za deset let? Ve vězení? Na dně Labe?"
"Jdi do prdele."
"Kde budeš? Řekni mi to."
"Dovedu si představit horší osud," odpověděla. "Mohla bych si hrát na šťastnou rodinku s bankéřem ve středních letech."
Thomas ji prudce odstrčil směrem ke stěně. Než narazila, uklouzly jí nohy; jak padala, uhodila se hlavou o zeď. Nevěřícně se k ní skrčil. Týl měla rozseknutý širokou ranou. Dýchala. Popleskal ji po tvářích, potom jí zkusil otevřít oči - vyběhly nahoru do lebky. Zastavila se v poloze, kdy téměř seděla na podlaze, s nohama nataženýma před sebe, hlavou svěšenou a opřenou o stěnu. Kolem se rozlévala kaluž krve.
"Rychle mysli," řekl. "Rychle mysli."
Klekl si k ní tak, že měl každé koleno z jedné strany, vzal její obličej do dlaní a potom zavřel oči. Přitáhl si její hlavu k sobě a udeřil s ní o zeď. Pětkrát. Potom přidržel prsty u jejích nosních dírek, aniž otevřel oči. Necítil žádný výdech. Couvl od ní, otočil se a otevřel oči, potom se prošel po bytě a věci, kterých se mohl dotknout, otřel kapesníkem. Očima se jí vyhýbal. Brečel a třásl se, ale nedokázal myslet na to proč.
Ruce, košili, kalhoty a boty měl od krve. Našel pytel na odpadky, dal do něho všechno oblečení a pak si umyl krev z kůže. Uprostřed zorného pole měl černé místo, ale zvládl to. Pytel na odpadky schoval do kufříku a oblékl si čisté oblečení: modré džíny a černé tričko. Prošel byt a sbalil všechno, co mu patřilo. Málem sbalil i Annin adresář, ale když se podíval, zjistil, že v něm není. Zkusil pátrat po denících, ale žádné nenašel.
Desítky lidí je v uplynulých měsících viděly spolu. Její sousedé, její přátelé. Desítky lidí je viděly odcházet z nočního klubu. Nebyl si jist, kolik jejích přátel ví, co dělá, odkud je. Nikdy jim neřekl víc než své křestní jméno, ostatní si vždy vymyslel - ale Anna jim mohla říct vše, co věděla.
To, že ho s ní viděli, když ještě byla živá, bylo dost špatné; nemohl si dovolit riskovat, aby ho viděli odejít předními dveřmi té noci, kdy byla zabita.
Byt byl ve druhém poschodí. Koupelnové okno vedlo do uličky. Thomas hodil dolů kufřík; přistál s tichým žuchnutím. Uvažoval, že by skočil - téměř věřil, že by z dopadu vyvázl nezraněn, nebo téměř věřil, že by mu na tom nezáleželo - ale pod tímto šálením se skrývala šedivá jistota a miliardu let starý nástroj v jeho lebce, který chtěl jediné: přežít.
Vylezl do okenního rámu, do mezery vzniklé odsunutím jedné ze dvou tabulí, takže měl jednu nohu z každé strany drážky. Římsa jako taková tam nebyla, pouze dvě řady cihel samotné zdi. Musel se skrčit, aby prolezl, ale zjistil, že když levou ruku přitlačí k hornímu okraji rámu, udrží rovnováhu, zapře se.
Pootočil se, pak natáhl ruku podél vnější zdi a našmátral rám koupelnového okna sousedního bytu. Slyšel hluk dopravy a někde hrála hudba, ale z bytu nevycházelo žádné světlo a ulička dole byla opuštěná. Obě okna od sebe dělil necelý metr, jenomže druhé bylo zavřené, čímž se jeho šířka zmenšovala na polovinu. S jednou rukou na každé hraně přemístil pravou nohu do okna sousedů. Pak pevně stiskl mezilehlou zeď předloktími a přesunul levou nohu. Nakonec, když se pojistil přitlačením pravé ruky, se úplně pustil prvního rámu.
Šoupavě se přesunul přes římsu o šířce jediné cihly. Zápasil přitom s nutkáním tiše odříkávat Zdrávasy. Pros za nás hříšné? Uvědomil si, že přestal plakat. Nedaleko druhé strany okna vedla okapová roura. Představil si, jak si o zubatý rezavý kov roztrhne dlaně, ale roura byla hladká; musel vynaložit všechny síly, aby se na ní udržel, sevřít ji rukama a koleny. Když se nohama dotkl země, podlomila se mu kolena. Ale ne nadlouho.
Tři hodiny se schovával na veřejném záchodku a civěl do jednoho kouta místnosti. Světla a kachličky mohly patřit vězení nebo blázinci. Připadal si odtržený od světa, od minulosti; čas se pro něho rozpadal na okamžiky, šoky jasného vědomí, mihotavé kapky rtuti, kapičky potu.
To nejsem já. Je to něco jiného, co si myslí, že je mnou. A mýlí se to, mýlí, mýlí.
Nikdo ho nevyrušil. V šest hodin vyšel do ranního světla a nasedl do vlaku domů.
15
(Sem potěr mutací)
Duben 2051
Durhamův byt v severním Sydney byl malý a poměrně skromně zařízený, úplně jiný, než Maria čekala. Jediné, co viděla, byl spojený obývák s kuchyní, ale zvenčí bylo jasné, že o mnoho víc místa tam není. Durham bydlel v šestnáctém patře, ale budova byla ze všech stran obklíčená ošklivými kancelářskými mrakodrapy z konce dvacátého století, zrůdnostmi z modrorůžového umělého mramoru; tady se žádné drahé výhledy na přístav nekonaly. Na někoho, kdo oškubával důvěřivé milionáře - ale rovněž na někoho, kdo jim jenom prodával pojištění - Durham nepůsobil zrovna

úspěšným dojmem. Marii se nechtělo věřit, že by to zaranžoval jen kvůli ní, aby podpořil historku, kterou jí napovídal: aby demonstroval skromný životní styl, jenž mu údajně umožňoval, aby jí platil z vlastní kapsy. Pozvání přišlo celkem nečekaně; Maria neměla důvod naléhat, aby jí ukázal, kde bydlí.
Položila notepad na poškrábaný jídelní stůl a otočila jej tak, aby Durham viděl na grafy. "Tady mám poslední výsledky dvou nejslibnějších druhů. A. litophila má vyšší tempo mutací na generaci, ale rozmnožuje se mnohem pomaleji a je citlivější na změny klimatu. A. hydrophila je plodnější a má stálejší genom. Ve skutečnosti není houževnatější - je jenom lépe chráněna oceánem."
"Co vám říká šestý smysl?"
"A co vám?"
"A. litho se vyvine v slibnější druhy - jež všechny zahubí jedna velká krize. A. hydro pomalu vyprodukuje obrovskou zásobárnu mutací neutrálních z pohledu přežití, z nichž některé budou později užitečné na souši. Prvních sto tisíc druhů, které vylezou z moře, to nedokáže - ale to nevadí, vždycky se najdou další. Nebo se nechávám příliš ovlivnit pozemskými předsudky?"
"Lidé, které se snažíte přesvědčit, budou téměř jistě uvažovat stejným způsobem."
Durham se zasmál. "Neškodilo by být nejenom přesvědčivý, ale také mít pravdu. Pokud se tyto dvě ambice vzájemně nevylučují."
Maria neodpověděla. Sklopila oči k notepadu; nedokázala se Durhamovi podívat do očí. Mluvit s ním telefonem, se softwarovými filtry, bylo snesitelné. A vlastní práce byla cíl sám pro sebe; když se ponořila do složité hry autoverzové biochemie, dokázala pokračovat v práci bez sebemenších potíží, jako by vůbec nezáleželo, k čemu to bude. Neudělala však prakticky nic, aby napomohla tomu, že ji Durham do svého tajemství zasvětí. Proto s touto schůzkou souhlasila a proto jí musela využít.
Potíž byla v tom, že když tu teď seděla, byla tak nervózní, že se téměř nedokázala bavit o nejneutrálnějších technických záležitostech, aniž by se jí třásl hlas. Kdyby ze sebe Durham začal sypat lži, jak doufá, že si to v některém z příštích vydání Světa buněčného automatu rozdá se skeptickými členy mafie umělého života, pravděpodobně by začala křičet. Nebo, což bylo pravděpodobnější, by mu pozvracela holou linoleovou podlahu.
"Mimochodem," řekl, "dnes ráno jsem podepsal uvolnění vašeho honoráře - pověřil jsem svěřenský fond, aby vám vyplatil celou částku. Práce probíhají tak dobře, že mi to připadlo jako správná věc."
Maria k němu překvapeně vzhlédla. Tvářil se naprosto upřímně, ale přesto se - nikoli poprvé - nedokázala ubránit pomyšlení, jestli ví, že za ní přišla Haydenová, jestli přesně ví, co se dozvěděla. Cítila, jak červená. Příliš mnoho let používala telefony a filtry; nedokázala zabránit, aby její obličej prozradil, co se v ní děje.
"Děkuji," řekla po chvíli. "Ale nebojíte se, že nasednu do prvního letadla na Bahamy? Zbývá udělat ještě spoustu práce."
"Myslím, že vám mohu věřit."
V jeho hlase nebyla ani stopa ironie - ale prakticky tam žádná být nemusela.
"Když už je řeč o důvěře…" pokračoval, "je možné, že máte napíchnutý telefon. Promiňte; měl jsem vás na to upozornit dřív."
Maria na něho vytřeštila oči. "Jak jste na to přišel?"
"Přišel? Chcete říct, že máte? Zaznamenala jste jednoznačné příznaky?"
"Jistě to nevím. Ale jak…"
"Můj je. Odposlouchávaný. Takže je zcela logické, aby byl i váš."
Maria měla v hlavě zmatek. Co se chystal udělat - oznámit, že ho sledují z oddělení podvodů? Kdyby to rovnou vyklopil, asi by se už nedokázala dál přetvařovat. Musela by mu přiznat, že to ví - a pak by mu musela říct všechno, co se dozvěděla od Haydenové.
Shodit ze sebe všechen ten tlak. Nadobro tu frašku skončit. Neměla nadání k těmto hloupým hrám: čím dřív si budou moci přestat lhát, tím líp.
"A máte konkrétní představu, kdo to dělá?" zeptala se. Durham si vzal chvíli na rozmyšlenou, jako by se otázkou do té chvíle vážně nezabýval. "Špionážní tým nějaké firmy? Nějaká organizace hájící národní bezpečnost? Nedá se to zjistit. Vím o zpravodajských službách jen velmi málo; váš odhad by měl stejnou váhu jako můj."
"Tak proč si myslíte, že vás -"
Durham bezstarostně řekl: "Kdybych pracoval na vývoji počítače, který by byl řekněme o třicet řádů výkonnější než kterýkoli existující procesorový cluster, nemyslíte, že by to takové lidi mohlo zajímat?"
Maria se málem zalkla. "Jistě."
"Ovšemže na ničem takovém nepracuji. A oni se o tom nakonec přesvědčí a dají nám oběma pokoj. Takže není sebemenší důvod k obavám."
"Ano."
Durham se na ni vesele ušklíbl. "Pravděpodobně vycházejí jen z toho, že když jsem si objednal planetu v Autoverzu, mohl bych mít prostředek na to, abych ji skutečně spustil. Tenhle byt prohledali už několikrát; nevím, co si od toho slibovali. Malou černou skříňku posazenou v koutě některého pokoje? Schovanou pod květináčem, kde v tichosti louská vojenské šifry, hrabe majlant na burze - a jen tak bokem, aby se nenudila, simuluje jeden dva vesmíry. Každé pětileté dítě by jim řeklo, jak je to směšné. Možná si myslí, že jsem našel způsob, jak zmenšit jednotlivé procesory do velikosti atomu. Pak by to možná šlo."
A to jsem si myslela, že je konec lhaní. Nehodlal jí to nijak usnadnit. Tak dobře. Maria ze sebe klidným hlasem dostala: "A vám by každé pětileté dítě řeklo, že jestli vám někdo prohledal byt, bylo to oddělení podvodů."
Durham na sobě ani teď nedal nic znát. "Proč to říkáte?"

"Protože vím, že vás sledují. Byli za mnou. Řekli mi přesně, co děláte," Maria se teď na něho dívala zpříma. Byla napjatá z představy konfrontace, ale neměla se za co stydět; to on ji chtěl od začátku klamat.
"Nemyslíte, že oddělení podvodů by potřebovalo soudní příkaz a prohledalo by byt v mé přítomnosti?" prohlásil.
"Třeba ho vůbec nikdo neprohledal. O to nejde."
Lehce přikývl, jako kdyby přiznával jisté drobné porušení etikety. "Ne, nejde. Chcete vědět, proč jsem vám lhal."
"Já vím proč," vyhrkla Maria. "Prosím, nechovejte se ke mně jako k idiotovi." Její zatrpklost ji samotnou překvapila; musela ji hodně dlouho skrývat. "Sotva bych svolila, že se stanu vaším… spolupachatelem -"
Durham zvedl jednu ruku ze stolu v gestu, které bylo zpola smířlivé, zpola netrpělivé. Maria zmlkla, spíš úžasem nad tím, jak klidně to všechno bral, než proto, že by toužila dát mu šanci k obhajobě.
Řekl: "Lhal jsem, protože jsem nevěděl, jestli byste uvěřila pravdě. Myslím, že snad ano, ale jistý jsem si být nemohl. A nemohl jsem to riskovat. Omlouvám se."
"Samozřejmě že bych uvěřila pravdě! Dávalo by to mnohem víc smyslu než ty žvásty, kterými jste mě nakrmil! Ale chápu, proč jste to nemohl riskovat."
Durham ani teď nejevil známky zkroušenosti. "Víte, co vlastně nabízím svým podporovatelům? Těm, kteří hradili vaši práci?"
"Útočiště. Někde umístěný soukromý počítač."
"To je skoro pravda. Přijde na to, co si pod těmi slovy představujete."
Maria se cynicky zasmála. "Ano? Která slova vám nejsou jasná? Soukromý?"
"Ne. ‚Počítač.' A ‚někde'."
"Začínáte být dětinský." Sáhla pro notepad, odsunula židli, na níž seděla, a vstala. Když se snažila vymyslet nějakou pichlavou poznámku na rozloučenou, uvědomila si, že nejvíc ji na celé věci deptá fakt, že jí ten mizera zaplatil. Lhal jí, udělal z ní spolupachatele - ale ve skutečnosti ji neošidil. Durham k ní klidně vzhlédl.
"Nespáchal jsem žádný zločin," řekl. "Lidé, kteří mě podporují, přesně vědí, za co platí. Oddělení podvodů, stejně jako zpravodajské služby, dělají nepodložené, absurdní závěry. Pověděl jsem jim celou pravdu. Rozhodli se, že mi nebudou věřit."
Maria stála vedle stolu, ruku položenou na opěradle židle. "Prý jste se o tom odmítl bavit."
"To je přece lež. I když to, co jsem jim mohl říct, určitě nebylo to, co chtěli slyšet."
"Co jste jim mohl říct?"
Durham na ni pátravě pohlédl. "Budete poslouchat, když vám to zkusím vysvětlit? Posadíte se a budete poslouchat až do konce?"
"Možná."
"Protože jestli si to nechcete poslechnout celé, můžete odejít teď hned. Ne každá kopie na mou nabídku přistoupila. Jediné, které se obrátily na policii, byly ty, které mne odmítly vyslechnout."
"Proč by vám mělo záležet na tom, co si teď myslím?" zeptala se popuzeně Maria. "Vymámil jste ze mne veškerý autoverzový pseudožargon, který by se vám mohl hodit. A ja o té vaší boudě nevím o nic víc než policie. Nebudou mít důvod chtít po mně, abych proti vám svědčila, když budu moci u soudu říct pouze: ‚Detektiv Haydenová mi řekla to, detektiv Haydenová mi řekla ono.' Tak proč to raději nezabalíte, dokud máte nějakou výhodu?"
"Protože ničemu nerozumíte," odpověděl jednoduše Durham. "A já vám dlužím vysvětlení."
Maria zalétla pátravým pohledem ke dveřím, ale nesundala ruku z opěradla židle. Práce byla cíl sama o sobě - ale ona byla stále zvědavá, co přesně má Durham s plody její práce v úmyslu.
"Stejně, co bych celé odpoledne dělala? Modelovala přežití Autobacterium hydrophyla v mořské tříšti?" Sedla si.
"Mluvte. Poslouchám."
Durham začal: "Téměř před šesti lety - volně řečeno - si jeden můj známý udělal svou kopii. Když se ta kopie probudila, propadla panice a pokusila se vyskočit. Ale originál zesabotoval software; vyskočit nebylo možné."
"To je protizákonné."
"Já vím."
"Tak kdo byl ten muž?"
"Jmenoval se Paul Durham."
"Vy? Ten originál jste byl vy?"
"Ne, to ne. Já jsem byl ta kopie."
16
(Otěr pístu mamce)
Červen 2045
Paul cítil, jak mu něčí ruka sevřela předloktí. Pokusil se ji setřást, ale paže se mu prakticky nehýbala a z ramene mu vystřelovala strašná bolest. Otevřel oči a bolestí je znovu zavřel. Zkusil to znovu. Na pátý nebo šestý pokus se mu podařilo zahlédnout přes vybledlý jas a slzy tvář.
Elizabeth.
Zvedla mu ke rtům hrnek. Upil, vyprskl a zakuckal se, ale potom se donutil, aby alespoň trošku řídké, sladké tekutiny polkl.
"Brzy budeš v pořádku," řekla. "Hlavně buď klidný."
"Proč tady jsi?" Zakašlal a zavrtěl hlavou, ale vzápětí ho to zamrzelo. Byl dojatý, ale nic nechápal. Proč mu jeho originál lhal a tvrdil, že Elizabeth chce, aby ho vypnul, když ve skutečnosti s ním cítila tolik, že se odhodlala podstoupit tak náročný proces a navštívit ho?
Ležel v neznámé místnosti na něčem, co připomínalo zubařské křeslo. Na sobě měl nemocniční úbor; v pravé ruce

kapačku a v močovodu cévku. Když se podíval nahoru, spatřil propojovací přilbu, objemnou polokouli plnou magnetických induktorů axonových proudů, zavěšenou na portálu nízko nad jeho hlavou. Připadalo mu, že se to hodí, vytvořit simulované místo pro setkání, které vypadá jako místnost, v níž se musí nacházet její skutečné tělo. To, že ležel v křesle a měl všechny příznaky procitajícího návštěvníka, se mu zdálo trochu přehnané.
Levou rukou poklepal na křeslo. "Jaký to má ale smysl? Chceš, abych přesně věděl, co podstupuješ? Fajn. Jsem ti za to vděčný. A jsem rád, že tě vidím." Zachvěl se ulehčením a opožděným šokem. "Vlastně je to fantastické." Slabě se zasmál. "Vážně jsem si myslel, že mě zlikviduje. Ten člověk je úplný blázen. Věř mi, mluvíš s jeho lepší polovinou."
Elizabeth seděla na židličce vedle něho. "Paule. Snaž se pozorně poslouchat, co ti řeknu. Potlačené vzpomínky se ti samy od sebe začnou postupně vracet, ale pomůže ti, když si o tom všem s tebou nejdřív promluvím. Takže především, nejsi kopie. Jsi člověk z masa a kostí."
Paul zakašlal. V ústech měl kyselou chuť. Durham jí dovolil, aby s modelem jeho trávicí soustavy udělala něco nevyslovitelného.
"Z masa a kostí? To má být nějaký sadistický žert? Máš ponětí, jak to bylo těžké, jak dlouho mi to trvalo, než jsem se vyrovnal s pravdou?"
"Není to žert," odpověděla trpělivě. "Vím, že si zatím nevzpomínáš, ale… když sis nechal udělat sken, který měl být spuštěn jako kopie číslo pět, konečně jsi mi řekl, čím se zabýváš. A já jsem tě přesvědčila, abys ji nespustil - dokud nevyzkoušíš jiný experiment: nezkusíš si to na jejím místě. Abys bezprostředně poznal, co bude muset podstoupit.
A ty jsi souhlasil. Nechal sis potlačit vzpomínky z doby po zhotovení skenu, abys nemohl nijak poznat, že jsi jenom návštěvník, a vstoupil jsi do prostředí, v němž měla kopie žít."
"Já že -"
"Ty nejsi kopie. Rozumíš? Dělal jsi jenom to, že jsi byl na návštěvě prostředí, které jsi přichystal pro kopii číslo pět. A teď jsi z něho venku. Jsi zpátky v reálném světě."
Její obličej neprozrazoval ani náznak lži - jenže to se dá softwarově vyhladit. "Nevěřím ti," řekl. "Jak bych já mohl být originál? Vždyť jsem s originálem mluvil. Čemu mám věřit? On byl kopie? A myslel si, že je originál?"
"Samozřejmě že ne. To by kopii sotva ulehčilo, nemyslíš? Pátý sken nebyl nikdy spuštěn. Tu loutku, která si hrála na tvůj ‚originál', jsem ovládala já - charakteristickou slovní zásobu a jazyk těla poskytl software, ale za nitky jsem tahala já. Předem jsi mě instruoval, co má říkat a dělat. Už brzy si na to vzpomeneš." "Ale… ty experimenty?"
"Experimenty byly hrané. Asi pochopíš, že se sotva daly udělat s návštěvníkem, s fyzickým mozkem, ne?"
Paul zavrtěl hlavou a zašeptal: "Abulafia." Žádné okno rozhraní se neotevřelo. Paul se chytil křesla, zavřel oči a pak se rozesmál. "Chceš říct, že jsem s tím souhlasil. To jsem takový masochista? Já se zblázním. Nevím, kdo jsem!"
Elizabeth ho znovu vzala za ruku. "Jsi ještě dezorientovaný - nepotrvá to však dlouho. A ty víš, proč jsi na to přistoupil. Štvalo tě, že ti kopie pořád vyskakovaly. Musel ses s tím, co prožívají, nějak vypořádat. Strávit několik dní ve víře, že jsi kopie, mohlo projekt buď posunout dál, nebo potopit: buď budeš skutečně připraven konečně vytvořit kopii, která se dokáže se svým osudem vyrovnat - nebo se natolik slituješ nad jejich situací, že je přestaneš vytvářet.
Podle plánu ses to měl všechno dozvědět ještě uvnitř, po třetím experimentu. Jenže když jsi tam začal vyvádět, zpanikařila jsem. Nenapadlo mě nic lepšího než to, že jsem nechala loutku, která hrála tvůj originál, aby ti řekla, že tě pozastaví. Nechtěla jsem tě vyděsit. Nevěděla jsem, že tě to tak sebere."
Do místnosti vstoupil technik a vytáhl mu kapačku a cévku. Paul se zvedl na loktech a vyhlédl skleněnými výplněmi v lítacích dveřích pokoje; na chodbě zahlédl půl tuctu lidí. Neartikulovaně zařval z plných plic; všichni se otočili a podívali se jeho směrem. Technik nevzrušeně řekl: "Ještě hodinu nebo dvě možná budete cítit bodání v penisu."
Paul klesl zpátky na křeslo a obrátil se k Elizabeth. "Reagující davy bys mi nezaplatila. Já bych je nezaplatil. Vypadá to, že mluvíš pravdu."

Lidé, nádherní lidé: tisíce neznámých, kteří se mu s podezřením nebo s údivem dívali do očí, uhýbali mu na ulici z cesty - nebo, což byl častější případ, viditelně a vědomě to odmítali udělat.
Jak příjemná byla svoboda města. Celý den chodil po ulicích Sydney a znovu objevoval každou ohyzdnou obchodní pasáž, každý močí páchnoucí, mnoha odpadky zaneřáděný park a uličku, až se nakonec s bolavýma nohama prodral odpolední špičkou domů, aby se podíval na zprávy v reálném čase.
Nezůstal žádný prostor pro pochybnosti: nebyl ve virtuálním prostředí. Nikdo na světě by neměl důvod dát takové peníze jen za to, aby ho oklamal.
Když se ho Elizabeth zeptala, jestli se mu vrátila paměť, přikývl a řekl, že samozřejmě ano. Nepídila se po podrobnostech. Skutečnost byla taková, že poté, co si v duchu tolikrát probral její verzi, si jednotlivé fáze dovedl téměř přesně představit: pochybnosti po pořízení pátého skenu, opakovaný odklad spuštění modelu, přiznání projektu před Elizabeth, přijetí její výzvy, aby sám vyzkoušel, jak jeho kopie trpěly.
A jestli se potlačené vzpomínky ve skutečnosti neintegrovaly, to nevadí; podíval se do literatury a zjistil, že existuje dvouapůlprocentní riziko, že se to stane. Elektronické znemožnění přístupu ke vzpomínkám mohlo někdy trvale poškodit nervové spoje, v nichž byly zašifrovány.
Měl dokonce účet od databázové služby, který dokazoval, že se na tentýž článek už díval.
Znovu si přečetl a přehrál zprávy, na něž se díval zevnitř; žádné rozpory nenašel. Zběžně prolétl encyklopedické databáze - náhodně si zkontroloval jednotlivá fakta z historie, zeměpisu a astronomie - a přestože ho občas překvapily detaily, které doposud neznal, nenarazil na žádné překvapivé nesrovnalosti. Kontinenty se nepohnuly. Hvězdy a planety nezmizely. Války skončily týmiž vítězstvími a porážkami. Všechno souhlasilo. Všechno se dalo vysvětlit. Přesto se musel stále vracet k osudu kopie, která byla vypnuta a již nikdy nebyla spuštěna. Obyčejná lidská smrt byla jedna věc - vetkán do mnohem většího goblénu, byl to proces, který dokonale dával smysl. Ale z vnitřního pohledu kopie,

jejíž model byl jednoduše pozastaven, neexistovalo pro tuto "smrt" vůbec žádné vysvětlení - pouze okraj, kde struktura nenadále končila.
Ale jestli pochopil experimenty správně (bez ohledu na to, zda k nim skutečně došlo nebo ne), kdyby se kopie dokázala poskládat z prachu rozptýleného po celém světě a překlenout mezery ve své existenci prachem z celého vesmíru… proč by ji někdy měl potkat nesmyslný konec? Proč by se stuktura nemohla nacházet sama?
Nebo najít větší strukturu, s nímž by se mohla spojit?
Z teorie prachu vyplýval nespočet alternativních světů: miliardy různých možných příběhů poskládaných ze stejné zárodečné abecední polévky. Jedna varianta, v níž Durham skutečně spustil kopii číslo pět - a jiná, v níž to neudělal, zato se však nechal přesvědčit, aby zaujal její místo coby návštěvník.
Jenže jestli se návštěvník nechal dokonale oklamat a cítil všechno, co kopie dělala… co ty dva vlastně odlišovalo? Pokud člověk z masa a kostí neměl jak poznat pravdu, nemělo smysl mluvit o "dvou různých lidech" ve "dvou různých světech". Obojí myšlení a vnímání fakticky splynulo v jedno.
Kdyby kopii bylo umožněno běžet i poté, co se návštěvník dozvěděl, že je z masa a kostí, jejich dvě minulosti by se znovu rozešly. Jenže kopie byla vypnuta: neměla ve svém původním světě vůbec žádnou budoucnost, žádný samostatný život, který by mohla žít.
Takže dvě subjektivní minulosti zůstaly jako jedna. Paul byl návštěvník, který věřil, že je kopie. A také byl kopie jako taková. Obě struktury hladce splynuly; nedalo se říct, že jedna minulost je pravdivá a druhá falešná. Obě vysvětlení měla stejnou platnost.
Kdysi, když se chystal na skenování, měl dvě budoucnosti.
Teď měl dvě minulosti.

Paul se probudil ve tmě. Chvíli nechápal, co se děje, pak vytáhl zpod polštáře ruku, do níž dostal křeč, a podíval se na hodinky. Úsporná infračervená čidla v ciferníku hodinek zazamenala jeho pohled a rozsvítila údaj o čase - který vystřídala připomínka: V SEDM HODIN V LANDAU. Bylo teprve pět pryč, ale zdálo se, že už nestojí za to znovu usínat.
Vybavil si vzpomínky na minulou noc. Elizabeth na něho nakonec uhodila a zeptala se přímo, k jakému dospěl rozhodnutí, zda zanechá práce, které věnoval celý život, nebo bude s novou vervou pokračovat, když už poznal na vlastní kůži, o co jde.
Zdálo se, že ji svou odpovědí zklamal. Předpokládal, že už ji nikdy neuvidí.
Jak by to mohl vzdát? Věděl, že nikdy nemůže získat jistotu, zda odhalil pravdu - ale to neznamenalo, že ji nemůže získat někdo jiný.
Kdyby vytvořil kopii, nechal ji běžet několik virtuálních dnů a potom ji náhle ukončil… pak by alespoň ta kopie věděla, jestli její zkušenost existuje dál.
A kdyby jiný Paul Durham v jednom z nesčetných miliard alternativních světů mohl ukončené kopii poskytnout budoucnost - strukturu, s níž by mohla splynout - tento Durham z masa a kostí by možná celý postup zopakoval. A tak znovu a znovu.
A přestože by spojení bylo vždycky dokonalé, "vysvětlení" pro člověka z masa a kostí, který věřil, že měl druhou minulost jako kopie, by se nutně stalo ještě víc "vykonstruovaným", méně přesvědčivým… a teorie prachu by byla ještě přitažlivější.
Paul ležel ve tmě na posteli, čekal, až vyjde slunce, a díval se touto zrcadlovou chodbou do budoucnosti.
Jedna věc v něm hlodala. Byl ochoten přísahat, že měl sen, těsně před probuzením: složitý příběh, který mu přinesl nějaké poznání. To bylo všechno, co věděl - nebo si myslel, že ví. Podrobnosti visely na pokraji toho, co si dokázal vybavit.
Jeho sny však byly prchavé, a proto nečekal, že si na něco dalšího vzpomene.
17
(Sem potěr mutací)
Duben 2051
Maria na židli poposedla, aby se pokusila znovu rozproudit krev, ale vzápětí si uvědomila, že to nestačí. Vstala a belhavě se prošla po místnosti, pak se sklonila, aby si namasírovala pravé lýtko, do něhož ji chytla křeč.
"A vy tvrdíte, že jste třiadvacátý?" zeptala se. Téměř měla strach, že to od ní bude znít příliš skepticky; nebála se proto, že nechtěla Durhama urazit, ale proto, že si nebyla jistá, jestli již chce tak podivuhodně strhující historku rozmetat. Stačil by náznak posměchu a stavidla by se otevřela. "Jste třiadvacátý Durham z masa a kostí, jehož minulost obsahuje všechny, kteří byli před ním?"
"Možná se v přesném počtu mýlím," připustil Durham. "Je možné, že jsem tuto poslední verzi započítal více než jednou; jestli jsem schopen uvěřit ve třiadvacet inkarnací, některé z nich mohou být falešné. Povaha bludů, jimiž jsem trpěl, k nejistotě přispívá."
"Přispívá. Není to trochu slabé slovo?"
Durham zůstal klidný. "Dnes jsem vyléčený. Nanochirurgie byla úspěšná. Doktoři mě uznali za duševně zdravého a já nemám důvod o jejich závěru pochybovat. Udělali mi sken mozku; funguje bezchybně. Viděl jsem výsledky před a po. Aktivita v prefrontální kůře -"
"Vy vážně nechápete, jak je to absurdní? Uznáváte, že jste trpěl bludy. Trváte na tom, že teď jste vyléčený. Ale tvrdíte, že vaše bludy nebyly bludy -"
"Připouštím to od začátku," řekl trpělivě Durham, "můj stav vysvětluje všechno. Domníval jsem se - poněvadž jsem byl duševně nemocný - že jsem třiadvacátá generace kopie jiného Paula Durhama, z jiného světa."

"Protože jste byl duševně nemocný! Konec."
"Ne. Protože teď mám papíry na to, že jsem zdravý - a logiku teorie prachu chápu stejně dobře jako kdy dřív. Je úplně jedno, zda moje vzpomínky jsou pravdivé, falešné nebo obojí."
Maria zaúpěla. "Logika teorie prachu! To není teorie. Nedá se ověřit."
"Kdo ji nemůže ověřit?"
"Nikdo! Chci říct… i kdybych vyšla z toho, že všechno, čemu věříte, je pravda: ‚absolvoval' jste třiadvacet různých experimentů a pořád nevíte, co jste dokázal nebo vyvrátil! Jak říkáte: váš stav vysvětluje vše. Slyšel jste někdy o Occamově břitvě? Jakmile má nějaký jev dokonale jednoduché vysvětlení, není zbytečné pátrat po čím dál složitějších způsobech, jak vysvětlit totéž? Žádná teorie prachu není třeba." Její slova se ozvěnou rozléhala téměř prázdnou místnosu. "Potřebuji se nadýchat čerstvého vzduchu."
Durham pevně řekl: "Po třiadvaceti dvojznačných výsledcích už vím, jak to tentokrát udělat správně. Kopie plus virtuální prostředí je jen slátanina, chaos. Taková soustava není dost bohatá, dost podrobná ani dost konzistentní, aby se dokázala udržet sama o sobě. Kdyby byla, zachoval by se celý svět virtuální reality, v němž jsem byl, když jsem byl vypnut. Ale to se nestalo. Místo toho jsem - pokaždé - našel člověka z masa a kostí, který měl důvod se domnívat, že má se mnou společnou minulost. A to vysvětlovalo moji zkušenost mnohem lépe než VR - dokonce i pokud jde o šílenství.
Teď musím vytvořit pevnou strukturu, která může mít jen jednu minulost."
Maria se několikrát zhluboka nadechla. Bylo toho tolik, že se to téměř nedalo vydržet: Durhamův smutný byt, jeho kosmické vize, jeho houževnatá, mechanická logika, úporně se snažící pochopit odkaz jeho nemoci. Doktoři ho vyléčili, byl duševně zdravý. Pouze nechtěl popřít svou bludařskou minulost, a tak si vymyslel bezchybně logický, naprosto nevyvratitelný důvod, aby si ji ponechal.
Jestli skutečně tohle všechno pověděl policistům, proč po něm pořád šli? Měli poznat, že je neškodný, a dát mu pokoj -a nechat jeho debilní klienty, aby si poradili sami. Ten člověk nebyl nebezpečný ani sám sobě. A kdyby se mu někdy podařilo zkrotit část energie a inteligence, kterou vložil do tohoto "projektu", a nasměrovat ji k něčemu hodnotnějšímu-.
"Víte, co je to konfigurace Rajská zahrada?"
Marii otázka v prvním okamžiku zaskočila, avšak potom rekla: "Samozřejmě. V teorii buněčných automatů je to stav systému, který nemůže být výsledkem žádného předchozí stavu. Nemůže vzniknout žádným jiným uspořádáním buněk. Když chcete konfiguraci Rajská zahrada, musíte od ní začít - musíte ji zadat manuálně jako výchozí stav systému."
Durham se na ni zazubil, jako kdyby právě celý argument uznala. "Cože?" zeptala se.
"Není to jasné? Buněčný automat není jako nesourodá VR; je do nejmenšího detailu stejně pevný jako fyzický vesmír. Není to žádná změť účelových pravidel na vysoké úrovni; jedny a tytéž zákony platí pro každou buňku. Je to tak?"
"Ano, ale -"
"Takže když vytvořím v konfiguraci Rajská zahrada buněčný automat, nechám ho proběhnout několika biliony tiků a potom ho vypnu… struktura se bude v prachu nacházet dál - nezávislá na této mé verzi, nezávislá na tomto světě, ale stále se bude jednoznačně odvíjet od toho počátečního stavu. Stavu, který se pravidly automatu nedá vysvětlit. Stavu, který musel být vytvořen v jiném světě - přesně jak si to pamatuji.
Celý problém zatím spočíval v tom, že se moje vzpomínky vždycky dají beze zbytku vysvětlit v rámci nového světa. Vypnu se jako kopie - a ocitnu se v těle z masa a kostí s reálnými vzpomínkami, které mohly fyzikální zákony vytvořit z předchozích stavů reálného mozku. Tento svět mne dokáže vysvětlit pouze jako člověka, jehož bludy jsou neuvěřitelně nepravděpodobné - ale nedá se popřít, že skutečně mám celistvou minulost navíc, která není vyloženě, fyzicky nemožná. Takže bez ohledu na to, čemu bych věřil raději, musím dojít k závěru, že výsledek experimentu zůstává dvojznačný. Stále se mohu mýlit.
Ale buněčný automat nemůže poskytnout ‚minulost navíc' konfiguraci Rajská zahrada! Je to matematicky nemožné. Když se ocitnu ve vesmíru buněčného automatu a podaří se mi vysledovat svou minulost po konfiguraci Rajská zahrada, bude to nezvratný důkaz, že jsem v předchozí inkarnaci celý vesmír skutečně založil. Teorie prachu bude obhájena. A já budu konečně vědět - nezpochybnitelně - že jsem celou dobu nebyl blázen."
Maria si připadala zpitomělá. Na jedné straně věděla, že by se mu měla přestat přizpůsobovat, měla by přestat brát jeho myšlenky vážně. Na druhé straně měla pocit, že když se Durham tolik mýlí, měla by být schopna uvést důvody proč. Neměla by být nucena prohlásit ho za blázna a odmítnout mu nadále naslouchat.
"Najít se ve světě buněčného automatu?" zeptala se. "Snad nemyslíte Autoverz -"
"Ovšemže ne. Není naděje, že by se mohlo podařit převést lidskou biochemii do Autoverzu."
"Tak do čeho?"
"Existuje buněčný automat, kterému se říká TVC. Podle Turinga, von Neumanna a Chianga. Chiang jej dokončil kolem roku 2010; je to vylepšená, elegantnější verze von Neumannovy práce z padesátých let dvacátého století."
Maria jen nejistě přikývla; slyšela o tom, ale nebyl to její obor. Věděla však, že John von Neumann a jeho studenti vypracovali dvourozměrný buněčný automat, jednoduchý vesmír, do něhož bylo možno zasadit složitou soustavu buněk - "strojek" do značné míry podobný stavebnici z Lega - který se choval jako univerzální konstruktér a zároveň univerzální počítač. Se správným programem - řetězcem buněk, které fungovaly spíš jako kódované instrukce než součást stroje - mohl provést jakýkoli výpočet a zkonstruovat cokoli bez výjimky. Včetně další své kopie - která mohla postavit další kopii a tak dál. Maličké počítače-hračky, schopné reprodukovat samy sebe, mohly vznikat bez konce.
"Chiangova verze byla trojrozměrná, že?" řekla Maria.
"Mnohem lepší. N-rozměrná. Čtyř, pěti, šesti, jak se vám zlíbí. Díky tomu je spousta místa pro snadno dostupná data. Ve dvou rozměrech musel původní von Neumannův stroj sahat dál a dál - a čekat čím dál déle, aby získal každou další

informaci. V šestirozměrném TVC automatu můžete mít trojrozměrnou síť počítačů, která se nekonečně rozrůstá - a každý má vlastní trojrozměrnou paměť, která může rovněž růst bez omezení."
"A kde je v tom všem vaše místo?" zeptala se otupěle Maria. "Jestli považujete převod lidské biochemie do podmínek Autoverzu za složitý, jak se chcete zmapovat pro šestirozměrný svět zkonstruovaný výhradně pro podporu von Neumannových strojů?"
"TVC vesmír je jeden velký, stále se rozrůstající procesorový cluster. Poběží v něm moje kopie -"
"Já myslela, že celým smyslem je skoncovat s kopiemi!"
"- v prostředí VR, které mi umožní interakci s úrovní TVC. Ano, bude to nesourodá kopie jako vždycky - jiná alternativa neexistuje - ale zároveň to bude propojené s vlastním buněčným automatem. Budu svědkem jeho fungování, budu cítit jeho zákony. Tím, že jej budu pozorovat, jej začlením do toho, co je třeba vysvětlit.
A až bude simulovaný TVC vesmír, spuštěný na fyzickém počítači, znenadání vypnut, nejlepším vysvětlením toho, čeho jsem byl svědkem, bude pokračování tohoto vesmíru - prodloužení vzešlé z prachu."
Maria to téměř viděla: obrovskou mřížku z počítačů, zárodek řádu v moři náhodného šumu, šířící se od jednoho okamžiku do druhého pouhou silou vnitřní logiky, "nabírající" potřebné stavební kameny z chaosu nečasoprostoru samotným definováním prostoru a času.
Ale představit si nebylo totéž co uvěřit.
"Kde berete takovou jistotu?" zeptala se. "Proč by to neměl být jen další pacient z psychiatrie, který věří, že byl - na okamžik - kopií spuštěnou v TVC automatu spuštěném na procesorovém clusteru v jiném světě?"
"To vy jste připomněla Occamovu břitvu. Nemyslíte, že soběstačný TVC vesmír je mnohem jednodušší vysvětlení?"
"Ne. Bude pravděpodobně nejbizarnější, jaké si dovedu představit."
"Je bizarní mnohem méně než zase další verze tohoto vesmíru, která bude obsahovat další mou verzi vybavenou další soustavou vhodných halucinací."
"Kolik vašich klientů tomu všemu uvěřilo? Kolik si jich myslí, že se také svezou?"
"Patnáct. A šestnáctého to láká, jestli se nemýlím."
"A zaplatili -?"
"Každý asi po dvou milionech." Odfrkl si. "Je docela legrační, jaký tomu policie dala význam. Pár velkých sum peněz změnilo majitele ze složitějších důvodů, než je zvykem a tak došli k závěru, že určitě dělám něco nezákonného. Přitom se ví o miliardářích, kteří přispěli většími částkami církvi Boha, který se neprojevuje." Odmlčel se a pak spěšně dodal: "Z mých ani jeden."
Marii dělalo potíže vyrovnat se s měřítkem celé věci. "Vy jste našel patnáct kopií, které byly po vyslechnutí těchto žvástů ochotny postrádat dva miliony dolarů? Jestli je někdo tak důvěřivý, nic lepšího než přijít o peníze si nezaslouží."
Durham se tím nenechal urazit. "Kdybyste byla kopie, také byste teorii prachu uvěřila. Cítila byste její pravdivost ve svých neexistujících kostech. Někteří z těchto lidí prošli stejnou zkušeností jako já - nechali se vypočítat po náhodných zlomcích - ale jiní to nepotřebovali. Věděli již, že se dokážou rozptýlit v reálném čase a reálném prostoru, a přitom se dál nacházet. Každá kopie si teorii prachu dokazuje milionkát za den."
Marii najednou napadlo, že Durham si mohl tohle všechno vymyslet jenom pro ni - ale svým klientům říct přesně to, co si myslela Haydenová: nějakou podvodnou, ale metafyziky prostou pohádku o ukrytém superpočítači. Ale nechápala, co mohl získat, když jí poplete hlavu… a příliš mnoho detailů najednou dávalo až příliš smysl. Jestliže jeho klienti celou šílenou vizi přijali, zmizel problém, jak je přinutit k tomu, aby uvěřili v neexistující superpočítač. Nebo se alespoň změnil z otázky důkazu v otázku víry.
"Takže jste slíbil, že do konfigurace Rajská zahrada zasadíte sken každého ze svých ‚podporovatelů' plus software, aby mohli běžet v TVC?" zeptala se.
"To všechno a ještě víc," odpověděl hrdě Durham. "Nejvýznamnější světové knihovny; ne úplně celý obsah, avšak desítky milionů souborů - textových a zvukových, vizuálních, interaktivních - týkající se všeho myslitelného. Takové množství databází, že se nedají vypočítat - včetně všech zmapovaných genomů. Software: expertní systémy, vyhledávače informací, metaprogramátory. Tisíce dostupných prostředí virtuální reality: pouště, džungle, korálové útesy, Mars a Měsíc. A zadal jsem zakázku samotnému Malcolmu Carterovi, aby vytvořil obrovské město, které bude fungovat jako ústřední shromaždiště: Město permutací, metropole TVC vesmíru.
A samozřejmě tam bude váš příspěvek: zárodek mimozemského světa. Lidstvo v tomto vesmíru jednou najde jiný život. Mohli bychom se vzdát naděje, že se nám podaří totéž? Jistě, budeme mít vlastní softwarové potomky, znovu vytvořená pozemská zvířata a dozajista i nové, zcela umělé bytosti. Nebudeme sami. Ale stejně potřebujeme šanci na setkání s Jiným. Nesmíme se té možnosti vzdát. A co by mohlo být cizejší než autoverzový život?"
Marii naskočila husí kůže. Ta Durhamova logika neměla chybu. Nekonečně expandující TVC vesmír, v němž všemi směry vzniká z ničeho nová výpočetní kapacita, "bude" nakonec dost velký, aby v něm mohla běžet autoverzová planeta - nebo dokonce celá planetární soustava. Sbalená verze planety Lambert - zkomprimovaný popis obsahující namísto skutečných hor a řek topografické souhrny - by se do paměti počítače v reálném světě snadno vešel. Pak by Durhamova kopie mohla jednoduše počkat, až bude síť TVC dostatečně velká - nebo se pozastavit, kdyby nechtěla čekat -a nechat to celé rozvinout.
Durham pokračoval: "Pracuji na softwaru, pod nímž budou běžet první okamžiky TVC vesmíru na počítači v reálném světě. Pravděpodobně jsem schopen dokončit jej sám. Ale autoverzovou práci bez vás nedokončím, Marie."
Ostře se zasmála. "Vy chcete, abych pro vás dál pracovala? Lžete mi. Kvůli vám za mnou přijdou z oddělení podvodů. Přiznáte se mi, že jste byl duševně nemocný. Potom mi řeknete, že jste třiadvacátá verze milionáře z paralelního světa-"
"Bez ohledu na to, co si myslíte o teorii prachu - a bez ohledu na to, co si myslíte o mém duševním zdraví - vám mohu

dokázat, že nejsem zločinec. Moji podporovatelé to zaručí: všichni mají dokonalý přehled o tom, k čemu se jejich peníze používají. Nikdo z nich není oběť podvodu."
"Já to beru. Jenom -"
"Tak přijměte honorář. Dokončete práci. Bez ohledu na to, co vám namluvila policie, máte na ty peníze plné právo a já mám plné právo je vám dát. Nikdo vás nepožene před soud, nikdo vás nezavře do vězení."
Maria byla zmatená. "Prosím, zadržte. Nechal byste mě, abych se zamyslela?" Durhamova holá logičnost začínala být stejně vyčerpávající jako ohnivá rétorika každého očividného fanatika. A během poslední půl hodiny se toho změnilo tolik, že zatím neměla šanci, aby aspoň začala přehodnocovat svou situaci: právně, finančně… a morálně.
"Proč vaši podporovatelé tohle všechno neřekli policii?" zeptala se. "Jestli mohou podpořit vaši verzi přede mnou, proč nemohou udělat totéž před policisty? Tím, že odmítají vypovídat, jenom přiživují podezření."
Durham souhlasil. "Vyprávějte mi o tom. Všechno je tak desetkrát složitější - ale budu s tím muset žít i nadále. Myslíte, že by riskovali, že se veřejnost dozví pravdu? K několika nepříjemným únikům informací už došlo - ale zatím se nám podařilo zakalit vodu vypuštěním vlastních dezinformací. Kopie, které fakticky ovládají miliardová obchodní impéria, budou mnohem raději, když si je lidé budou spojovat s nějakým pochybným pojišťovacím agentem a jeho průlomovým superpočítačem - a pověsti vyšumí, protože je nebude o co opřít - než by daly světu na vědomí, že se chystají poslat klon do umělého světa, jenž běží bez hardwaru. Akciové trhy dovedou docela znervóznět, když lidem začne vrtat hlavou, jestli všichni členové jisté správní rady začali ve volném čase hrát virtuálního Caligulu. Kdyby se rozkřiklo, že kopie ve vysokém postavení udělaly něco, co by se dalo považovat za náznak, že se již necítí vázány starat se o svou firemní zodpovědnost, o své osobní bohatství nebo další existenci planety Země…"
Maria došla k oknu. Bylo otevřené, ale venkovní vzduch se nehýbal. Stála sice u moskytiéry, ale vyšlo by nastejno, kdyby stála u pevné cihlové zdi. Teprve nyní si všimla, že v horním bytě se nějací lidé hlasitě hádají.
Když za ní Durham přišel poprvé, polovážně ji napadlo, jestli nebude zneužívat člověka, který ztratil zdravý rozum. Teď to nedokázala jen tak odbýt mávnutím ruky jako pokryteckou urážku jiného excentrika. Tady nešlo o nadšeného fanouška umělého života, který měl víc peněz než rozumu. Bývalý pacient psychiatrie se chystal utratit třicet milionů dolarů z peněz jiných lidí, aby "dokázal" vlastní příčetnost - a dovedl klony svých podporovatelů do kybernetického ráje, který vydrží nějakých dvacet sekund. Vzít si dílek pro sebe bylo trošičku jako dodávat jídlo pro jonestownský masakr.
"Jestli odmítnete dokončit zárodek biosféry, kde bych za vás našel náhradu?" řekl Durham. "Nevím o nikom, kdo by dokázal alespoň začít chápat, o co se jedná."
Maria se po něm ostře podívala. "Nesnažte se mi lichotit. A nic si nenalhávejte, ani pokud jde o ten zárodek. Chtěl jste balík přesvědčivých dat, a to je všechno, co dostanete - pokud svou práci dokončím. Jestli spoléháte na to, že se obyvatelé planety Lambert postaví na zadní a začnou s vámi mluvit… nemohu vám zaručit, že se to stane, když celou věc spustíte miliónkrát. Měl jste nasimulovat biochemii reálného světa. V takovém systému alespoň bylo dokázáno, že inteligentní život může vzniknout… a teoreticky byste na to měl výpočetní kapacitu."
Durham racionálně řekl: "A. lamberti se zdála jednodušší, jistější. Každý organismus z reálného světa - modelovaný subatomárně - by byl příliš velký program, než aby se dal předem vyzkoušet na nějakém fyzickém počítači. A kdyby se mi to nepodařilo, bylo by příliš pozdě na to, abych změnil názor a zkusil jiný přístup - uvězněný v TVC vesmíru, se spoustou knih a časopisů, ale bez odborníků."
Maria cítila, jak jí proběhlo zamrazení; pokaždé, když už si myslela, že se vyrovnala s tím, jak vážně Durham toto bláznovství bere, jí dal takovou odpověď, která jí to znovu zdůraznila.
"Může se ukázat, že autoverzový život je stejně nepoužitelný," namítla. "Může se stát, že A. hydrophila bude generaci za generací chrlit mutace, které budou na nic, a vy to nebudete mít jak napravit."
Vypadalo to, že Durham se chystá odpovědět, jenomže potom se zarazil. Maria cítila, jak se mrazení vrací, ale nejdřív nevěděla proč. V dalším okamžiku ho probodla rozhořčeným pohledem, stejně rozčilená, jako kdyby ji požádal rovnou. "Já tam nebudu, abych vám to spravila!"
Durham měl dost slušnosti, aby se na okamžik zatvářil zkroušeně - ale místo aby popřel, že mu něco takového někdy přišlo na mysl, jí řekl: "Když na teorii prachu nevěříte, co se tím změní, jestli v datech Rajské zahrady bude váš skenový soubor?"
"Nechci, aby se moje kopie probudila a žila několik subjektivních sekund s vědomím, že zemře!"
"Kdo mluvil o tom, že by měla být probuzená? Spuštění kopie v simulované TVC síti je počítačově náročná operace. Nemůžeme si dovolit probudit více než jednu kopii, dokud ještě poběžíme na fyzickém počítači. Mou kopii. Pokud se jedná o vás, váš skenový soubor by k vytvoření kopie ani nebyl použit; data by tam jen ležela, naprosto netknutá. A vy byste mohla sedět venku u terminálu a na celou operaci dohlížet, abyste se přesvědčila, že jsem dodržel slovo."
Maria byla pobouřená - přestože jí chvíli trvalo, než prokličkovala Durhamovou rozčilující logikou a našla cíl.
"A vy - jistý si, že se jednou probudím - byste mne pod falešnou záminkou rád vzal na palubu?"
Durham vypadal, že ho obvinění skutečně zaskočilo. "Pod falešnou záminkou? Poskytl jsem vám veškeré informace a obhajoval jsem svou věc nejlépe, jak dovedu; jestli mi stejně nevěříte, není to moje vina. Mám si snad připadat provinile proto, že mám pravdu?"
Maria začala odpovídat, ale potom jí to celé přišlo příliš směšné, než aby v tom pokračovala. "Nechte to být," řekla. "Nebudete mít šanci si připadat nijak, protože vám rozhodně nenabídnu skenový soubor."
Durham se uklonil. "Rozhodnutí je na vás."
Maria zkřížila ruce na prsou. Skutečně se maličko chvěla. Napadlo ji: Co je, bojím se, že ho využívám? Jestli na tom, co dělá, opravdu není nic nezákonného, dodělej práci a vezmi peníze. Jeho kopie bude několik sekund věřit, že je na cestě do nebe kopií - a stane se to bez ohledu na to, co udělám já. Těch patnáct klonů to stejně všechno zaspí, jako by nikdy

nebyly vytvořeny. To není žádný Jonestown.
"Odměna by byla šest set tisíc dolarů," řekl Durham.
"Nemám zájem, ani kdyby to bylo šest set milionů," odmítla Maria. Chtěla to zakřičet, ale její slova přešla v šepot.
Šest set tisíc dolarů by stačilo Francesce zachránit život.
18
(Sem potěr mutací)
Květen 2051
Vypadalo to, jako by se Peer s Kate miloval, ale on o tom pochyboval. Ležel v příjemné sluneční záři na měkké suché trávě louky bez hranic. Kate měla delší vlasy než obvykle; lechtaly ho na kůži všude, kde ho líbala, přejížděly po něm s erotickou precizností, která mohla být stěží dílem náhody. Bylo slyšet cvrlikání hmyzu a ptačí zpěv. Peer si vzpomněl, jak David Hawthorne kdysi píchal v poli jednu trpělivou milenku. Vraceli se do Londýna z pohřbu jejího otce, který se konal v Yorkshire; tenkrát mu to připadalo jako dobrý nápad. Tohle bylo jiné. Žádné větvičky, kamínky ani zvířecí trus. Žádná vlhká zem, žádné skvrny od trávy, žádné svědění.
Dokonalá louka sama o sobě nebyla důvodem k podezření; ani jeden z nich nepatřil k podivínům, kteří si zakládali na věrohodnosti a masochisticky obnovovali realističnost včetně rozčilujících detailů. Dobrý sex byl stejnou měrou záležitostí volby. Peer se přesto přistihl, jak přemýšlí, jestli s tím Kate skutečně souhlasila. Nemilovala se s ním už několik měsíců - i když vzpomínky na to, jaké to bylo posledně, od té doby mnohokrát použil - a on v žádném případě nemohl vyloučit možnost, že se pouze rozhodl oklamat se, aby uvěřil, že nakonec svolila. Ještě nikdy tak daleko nezašel - pokud momentálně věděl - ale mlhavě si vzpomínal, jak se rozhodl důkladně zamaskovat důkazy, pokud to někdy udělá.
Jasně si vybavoval, jak Kate začala flirtovat, když spolu procházeli Carterovo město, a pak k němu natáhla ruce a začala ho svlékat, když na odchodu stáli ve dveřích.
Zatímco mu rozepínala košili, zrušil pro ni všechna omezení přístupu ke svému tělu - a zařval ohromením a rozkoší, když ho uprostřed jejich fyzicky věrohodné předehry vzala do ruky neviditelná druhá Kate, dvacetkrát větší než on, zvedla si ho k ústům a olízala ho od prstů na nohou po čelo jako nějaký obr se zálibou ve sladkostech, který slizává polevu z cukroví ve tvaru člověka.
Nepřipadalo mu to nijak zvlášť nepravděpodobné; kdyby se Kate rozhodla, že se s ním znovu pomiluje, dovedl si představit, že by něco takového udělala. Samo o sobě to nic nedokazovalo. Mohl tuto představu předepsat tak, aby odpovídala všemu, co o ní věděl - či zvolit scénář a následně přepsat své "povědomí" o ní, aby odpovídalo dění. V obou případech mohl software naklást stopu falešných vzpomínek: věrohodný přechod od jejich setkání s Cartrem - jehož skutečností si byl jist - po tenhle okamžik. Veškeré vzpomínky na to, jak klam připravoval, by se dočasně potlačily.
Kate přestala přirážet. Zavrtěla hlavou, přičemž mu pokropila obličej a hruď potem, a řekla: "Jsi tam, kde se zdáš být, nebo jsi někde jinde?"
"Chystal jsem se ti položit stejnou otázku."
Uličnicky se usmála. "Hm. V tom případě je možné, že toto tělo, o kterém doufáš, že jsem to já, se tě zeptalo jako první jenom proto, aby ses upokojil."
Na obloze nad jejím ramenem Peer zahlédl osamělý mrak který změnil tvar, aby vypadal jako výstřední socha parodující těla na trávě pod sebou.
"A potom se k tomu přiznalo?" zeptal se.
Kate přikývla a začala se zvedat. "Ovšem. Ze stejného důvodu. Kolik úrovní blufování bude třeba, aby tě to začalo nudit a řekl jsi: Do prdele, vždyť mně je to vlastně jedno?"
Zvedla se, až se téměř rozdělili. Zavřel oči a porušil geometrii, slízl jí pot, jejž měla mezi lopatkami, aniž pohnul jediným svalem. Odpověděla tím, že mu strčila jazyk do obou uší současně. Rozesmál se a otevřel oči.
Mrak na obloze ztmavl. Kate se na něho znovu spustila a velice slabě se zachvěla.
"Nepřipadá ti to ironické?" řekla.
"Co?"
"Translidé se baví stimulováním kopií nervových drah, které bývaly odpovědné za pokračování druhu. Ze všeho, co se nabízelo, lpíme právě na tom."
"Ne, nepřipadá mi to ironické," odpověděl Peer. "Nechal jsem si buňky pro ironii vzít. Měl jsem na vybranou, buď to, nebo kastrace."
Usmála se na něho. "Vážně tě miluju. Ale řekla bych ti to? Nebo bys byl dost pitomý, abys předstíral, že jsem to udělala?"
Začal padat teplý, příjemný déšť.
"Je mi to jedno, je mi to jedno, je mi to jedno."

Peer seděl na nejnižším ze čtyř dřevěných schodů, kterými se vycházelo na černou verandu jejich statku. Čas od času zavadil pohledem o bosé nohy a útlé, hnědé ruce. Desetilety kluk ze statku za soumraku. Prostředí i tělo mu vytvořila Kate a jemu se tato poklidná nálada líbila. Žádná vymyšlená rodina, žádná role, kterou by měl hrát: toto byl obraz, nikoli drama. Jedno místo, jeden okamžik trvající tak dlouho, jak v něm chtěl být. Scenérie nebyla úplně fotorealistická - obsahovala jisté drobné deformace tvaru, barvy a struktury, které znemožňovaly zapomenout, že se nachází v uměleckém díle - ale žádné těžkopádné techniky v ní použity nebyly: žádné viditelné tahy štětcem ani van Goghovy světelné efekty.
Přímo před ním, metr nad hlínou posypanou krmením pro kuřata, viselo uživatelské okno, které celou estetiku rozbíjelo.

Klonovací utilita trvala na dodržení složitého potvrzovacího postupu: Peer neustále opakoval: "Prosím, přejdi k poslední otázce, vím přesně, co dělám -" jenomže před oknem stále naskakovaly ikony v právnických parukách a talárech a s vážným výrazem prohlašovaly: "Musíte si pozorně přečíst toto upozornění. Před dalším krokem bude váš model mozku přímo prohledán, jestli obsahuje důkaz, že jste upozornění plně pochopil."
Bylo to tisíckrát těžší než vyskočit - byl si tím jist, protože to málem udělal - jenomže vyskočení také znamenalo pro lidi venku méně právních komplikací. Peerovu pozůstalost spravovala vykonavatelka, která podepsala smlouvu, jež ji zavazovala jednat podle "všech náležitě ověřených pokynů včetně zrakové nebo sluchové, případně komplexní simulace lidské bytosti, která bude působit dojmem, že nabízí instrukce či radu". Obsah pojmu náležitě ověřený se točil kolem devětadevadesátimístného číslicového kódu, který byl "pevně zanesen" do Peerova modelu mozku, když jeho kopii vygenerovali z jeho skenového souboru. Mohl si jej vědomě vybavit, kdyby musel, v nějaké nepravděpodobné krizové situaci, ale k normálnímu používání stačila pouze vůle. Nahrál videopohlednici, přál si, aby byla náležitě ověřena - a stalo se. Dokud by mu klíč někdo neukradl - nevytáhl přímo z paměti počítače obsahujícího data, která vyjadřovala jeho mozek - byl Peer jediným softwarem na planetě schopným zakódovat instrukce své vykonavatelce v takové podobě, jež byla kompatibilní s jejím odpovídajícím klíčem. Neměl nic, co by se víc podobalo právní identitě. Podle zákona musel každý klon, který ze sebe kopie vytvoří, dostat nový klíč. Bylo na původní kopii, existující ještě před klonováním, aby rozdělila světské statky mezi dvě budoucí já - nebo spíš na dvě portfolia vykonavatele pozůstalosti.
Peer bojoval s přesvědčováním klonovací utility, že jeho úmysly jsou skutečně takové, jak tvrdí od začátku: Klon nebude potřebovat žádný vlastní majetek. Peer jej bude vydržovat, sám zaplatí čas, kdy bude běžet. Neměl v úmyslu držet jej při vědomí déle než minutu nebo dvě; jen tak dlouho, aby se ubezpečil, že se rozhodl správně.
Skoro si přál, aby tam s ním byla Kate. Nabídla se, že zůstane, ale on odmítl. Byl by rád měl její podporu, ale toto bylo nutno udělat v soukromí.
Nakonec utilita řekla: "Máte poslední šanci operaci zrušit. Opravdu chcete pokračovat?"
Peer zavřel oči. Když uvidím svůj originál, jak sedí na verandě, budu vědět, kým jsem, a uznám to.
"Ano, opravdu chci."
Necítil žádnou změnu. Otevřel oči. Jeho nově vytvořené dvojče stálo na zemi v místě, kde předtím bylo okno rozhraní, a dívalo se na něho s vytřeštěnýma očima. Peer se zachvěl. Poznal v chlapci sebe, a nejen po intelektuální stránce - dílko, které pro něho Kate vytvořila, zahrnovalo úpravy všech částí jeho mozku, které měly co dělat s obrazem jeho těla, aby ho pohled do zrcadla nešokoval víc než to, jak při chůzi cítil své končetiny. Avšak v konečném důsledku ani tolik neprohlédl "přestrojení" desetiletého těla, jako se spíš přistihl, že o klonu - a o sobě - uvažuje, jako by skutečně oba byli tak mladí. Jak by mohl toto dítě poslat do vyhnanství?
Peer tu absurdní představu zapudil. "Tak co?"
Klon vypadal omámeně. "Já -"
"Víš, co chci slyšet," napověděl mu Peer. "Jsi na to připravený? Jsi spokojený se svým osudem? Rozhodl jsem se správně? Ty jsi ten, kdo to teď ví."
"Ale já nic nevím." Prosebně se na Peera podíval, jako by doufal, že mu pomůže. "Proč to dělám? Připomeň mi to."
Peera to zaskočilo, avšak jistá dezorientace se dala očekávat. Vlastní hlas mu zněl "normálně" - zásluhou nervových úprav - ale klon přesto mluvil jako vystrašené dítě. "Kate," řekl vlídně. "Chceme být s ní. S oběma -"
Klon horečně přikývl. "Samozřejmě." Nervózně se zasmál. "A samozřejmě jsem připravený. Všechno je v pořádku." Těkal očima po dvorku, jako by hledal únikovou cestu.
Peer cítil, jak se mu svírá hruď. "Jestli nechceš, nemusíš v tom pokračovat," řekl klidně. "To víš. Jestli je to pro tebe lepší, můžeš hned vyskočit."
Klon se zatvářil ještě polekaněji. "Ne, to ne! Chci zůstat s Kate." Zaváhal a pak dodal: "Bude tam šťastnější, bezpečnější. A já tam s ní chci být; chci ji poznat z té stránky."
"Tak v čem je problém?"
Klon klesl na kolena do hlíny. Peer si v prvním okamžiku myslel, že vzlyká, ale pak si uvědomil, že ten zvuk je smích.
Klon se znovu postavil a prohlásil: "V ničem není problém - ale jak to mám podle tebe brát? Jen my dva, odříznutí od všeho ostatního. Nejenom od reálného světa, ale od všech ostatních kopií."
"Když ti začne být smutno, můžeš si vytvořit nové lidi. Budete mít přístup k ontogenetickému softwaru - a nebudete mít důvod brát ohled na zpomalení."
Klon se znovu rozesmál. Po tváři mu stékaly slzy. Zkřížil ruce na prsou a svalil se bokem k zemi. Peer se na něho nechápavě díval. Klon řekl: "Já se tady snažím sebrat odvahu k svatbě a ty už mi hrozíš dětmi."
Najednou vymrštil ruce, popadl Peera za kotník a strhl ho ze schodu dolů. Peer s prudkým žuchnutím dopadl zadkem na zem. Jeho prvním instinktem bylo připravit klon o schopnost přímého kontaktu s ním, ale zarazil se. Nehrozilo mu žádné nebezpečí - a jestli si jeho dvojče chtělo na svém bratrovi-stvořiteli vybít trochu agresivity, mohl to snést. Byli koneckonců rovnocennými soupeři.
O dvě minuty později ležel Peer obličejem v prachu a ruce měl znehybněny za zády. Klon klečel na něm, sice bez dechu, ale triumfální.
"Tak dobře, vyhrál jsi," uznal Peer. "Teď ze mne slez, nebo zdvojnásobím svou výšku, přiberu čtyřicet kilo, vstanu a zašlápnu tě."
"Víš, co bychom měli udělat?" zeptal se klon.
"Potřást si rukama a rozloučit se."
"Hodit si mincí."
"O co?"

Klon se zasmál. "Hádej."
"Řekl jsi, že půjdeš rád."
"Půjdu. Ale ty bys měl taky. Říkám, že si hodíme mincí. Když vyhraju, prohodíme si čísla identifikačního klíče."
"To se nesmí!"
"Nesmí!" odfrkl pohrdavě klon. "Slyšte: kopie, jež se hlásí k Solipsistickému národu, se dovolává zákonů světa! Je to snadné. Software existuje. Stačí, když budeš souhlasit."
Peerovi se mluvilo těžko; vyplivl písek, ale mezi zuby mu uvízlo nějaké semínko, kterého se nedokázal zbavit. Přesto cítil zvláštní neochotu "podvádět" - odstranit semínko z úst nebo klon ze svých zad. Bylo to tak dlouho, co naposledy musel snášet něco nepříjemného, že to vypadalo, jako by novost toho pocitu vyvažovala nepohodlí.
"Tak fajn," řekl. "Udělám to."
A když prohraje? Ale proč by se toho měl bát? Ještě před pěti minutami byl připraven stvořit klon, který bude dělat černého pasažéra. Jaképak stvořit, stát se jím.
Minci vyrobili společně, jen tak se dalo zajistit, že nebude reagovat na skryté vlivy. Editor reality, který společně spustili, jim pro jejich potřeby nabídl standardní, předchystaný předmět, který vyzdobili jako librovou minci. Fyzikální jevy spojené s vyhozením reálné mince vůbec nevstoupí do hry; každá kopie by si snadno spočítala, jak musí lusknout palcem, aby dostala předem určený výsledek, a podle toho by akci provedla. Výsledek se bude řídit generátorem náhodných čísel, ukrytým hluboko v nitru operačního systému.
"Já hodím, ty si řekneš," navrhl Peer - přesně ve stejném okamžiku jako klon. Zasmál se. Klon se též nepatrně usmál.
Peer se chystal ustoupit, ale potom se rozhodl počkat. O několik vteřin později sám řekl: "Tak dobře, hodíš ty."
Ve chvíli, kdy mince vylétla, Peera napadlo uzavřít ji do druhého předmětu, do neviditelně tenkého pouzdra, které by ovládal pouze on - ale na dlouhém seznamu atributu poctivé mince se pravděpodobně nacházel takový, který by upozornil na podvod, kdyby byly pravé strany ukryty. Vykřikl: "Hlava!" těsně předtím, než mince dopadla na zem.
Oba padli na ruce a na kolena, až se málem srazili hlavami. Peer kopnutím dozadu zahnal slepici, která se k nim přiblížila. V prachu se leskl prezident Kinnock z profilu.
Klon se mu podíval do očí. Peer se snažil, aby na sobě nedal znát úlevu - dalo mu to dost práce, pokud nechtěl přerušit vazby se svým tělem. Pokusil se přečíst výraz ve tváři klonu, ale nepodařilo se mu to; jediné, co zahlédl, byl odraz vlastní sílící otupělosti. Pirandello řekl, že je nemožné cítit opravdové emoce při pohledu do zrcadla. Peer se rozhodl vzít to jako dobré znamení. Ostatně, byli stále jedním člověkem - a to byl celý smysl.
Klon se postavil a oprášil si kolena a lokty. Peer vytáhl ze zadní kapsy džin knihovní kartu s vyraženým hologramem a podal mu ji; byla to ikona od kopie všech prostředí, individuálně upravených utilit, těl, vzpomínek a ostatních dat, která od svého vzkříšení nashromáždil.
"Nedělej si o mne starosti - ani o Kate," prohlásil klon. "Dokážeme se o sebe postarat. Budeme spokojení." Zatímco mluvil, plynule se přeformoval do staršího těla.
"Nápodobně," řekl Peer. Zvedl ruku a potřásl si s mladíkem pravicí. Pak přivolal jedno ze svých řídicích oken a klon zmrazil. Nehybné tělo nechal viditelné jako ikonu snímkového souboru. Zmenšil je na několik centimetrů, zploštil je do podoby dvourozměrné pohlednice a na zadní stranu napsal: MALCOLMU CARTEROVI.
Pak se po cestě vrátil kilometr zpátky k jednomu z milých detailů, které tam Kate vytvořila, poštovní schránce označené US MAIL, a hodil pohlednici dovnitř.

19

(Sem potěr mutací)
Červen 2051
Anesteziolog řekl: "Počítejte pozpátku od desíti."
"Deset," začala Maria.
Zdálo se jí, jak přišla k Francesce s kufříkem plným peněz. Když šla chodbou za matkou, kufřík se otevřel a stodolarovky se rozlétly vzduchem jako konfety.
Francesca se k ní otočila, zářící zdravím, a láskyplně řekla: "To jsi neměla, holčičko. Ale já ti rozumím. S sebou si to vzít nemůžeš."
Maria se rozesmála. "Ty si to s sebou vzít nemůžeš."
Její otec byl v obýváku, oblečený jako ve svatební den, i když nebyl tak mladý. Zářivě se usmál a natáhl k Marii ruce. Za ním stáli jeho rodiče a rodiče Francesky - a když Maria přistoupila blíž a stoupla si na špičky, spatřila, že za jejími prarodiči stojí bratranci a tety, praprarodiče a pratety, Jedna řada příbuzných a předků za druhou, táhnoucí se do nitra domu, a všichni se smáli a klábosili. Peníze je všechny probudily k životu. Jak mohla být tak sobecká a chtít jim toto velké shledání odepřít?
Maria si razila cestu davem, zdravila se s lidmi, o jejichž existenci neměla ponětí. Hezcí, tmavoocí bratranci ze sedmého kolena jí líbali ruku a šeptali komplimenty v krásném dialektu, jemuž nerozuměla. Závoji zahalené vdovy v černých šatech stály ruku v ruce se svými vzkříšenými manžely. Děti se motaly dospělým mezi nohama, po hrstech kradly jídlo a na útěku si je cpaly do úst.
Ukázalo se, že neuroložka z kliniky je její vzdálená příbuzná. Maria jí přitiskla ruce k uchu a překřičela hluk družné zábavy: "Je už sken hotový? Bude si z toho moje kopie něco pamatovat?" Neuroložka jí vysvětlila, že sken zaznamenává pouze vzpomínky, které jsou uloženy trvale jako změny v synaptických vazbách; pomíjivá elektrochemie tohoto snu bude navždy ztracena. "Ztracena pro toho, kdo ji nemá," dodala tajemně.
Maria cítila, že se probouzí. Náhle dostala strach, že by mohla být kopie, a ze všech sil se snažila zůstat ve snu - jako by se mohla protlačit davem, dějem zpátky a odejít jiným východem. Jenže okolí bylo čím dál mlhavější a méně přesvědčivé; cítila tíživou existenci svého procitajícího těla: bolest v ramenou, opuchlý jazyk.

Otevřela oči. Byla sama ve vesele vyzdobeném pokoji pooperační péče na Landauově klinice; předtím, než ji uspali, ji tudy provezli na vozíčku, aby přesně věděla, co může čekat. Přesto několik vteřin trvalo, než pravdivost snu vybledla. Její otec byl mrtvý. Prarodiče byli mrtví. Žádné velké shledání se nekonalo. A nikdy se konat nebude.
Pokud se jednalo o kopii… její skenový soubor ještě ani neexistoval; potrvá několik hodin, než budou surová tomografická data zpracována na anatomickou mapu s vysokým rozlišením. Ale ještě pořád se mohla rozmyslet a výsledky Durhamovi vůbec nesvěřit. Zaplatil klinice za naskenování, jenomže kdyby odmítla soubor předat, nic by s tím nenadělal.
Pokoj pooperační péče byl ozářen měkkým světlem. Dokola stály modré a oranžové květiny bez vůně. Maria zavřela oči. Jestli Durhamova logika něco znamenala, mohla se surová tomografická data pravděpodobně zpracovat sama, najít v sobě vědomí stejně snadno jako každá kopie, která byla rozporcována a spuštěna nahodile. Dokončený skenový soubor byl zbytečný.
Dokonce ani nebylo zapotřebí nechat se naskenovat; naprosto stejná data zcela jistě existovala, roztroušena po vesmíru, bez ohledu na to, zda kdy byla vytažena z jejího mozku a shromážděna v něčem, co si představovala jako jedno místo.
Vlastně, jestliže měl Durham pravdu - pokud se události, o nichž si myslel, že se v TVC vesmíru stanou, dokážou samy najít v prachu, pak se stanou, ať se děje, co se děje. To, co někdo udělal v tomto světě, na tom nemohlo nic změnit. Celý projekt Rajské zahrady byl nadbytečný. Každá permutace prachu, která by byla schopna uvědomit si sama sebe, dát si smysl, by to udělala. A ona by odmítnutím nechat se naskenovat dosáhla pouze toho, že by Marii z oné permutace odepřela minulost, která by působila dojmem překryvu s jejím konkrétním životem. Zatímco třetí žena - v jiném světě, v jiné permutaci - by tuto roli přijala.
Maria pomalu otevřela oči. Zrovna si vzpomněla, co byla první věc, kterou chtěla po procitnutí udělat. Každé skenovací zařízení bylo naprogramováno tak, aby poznalo - v reálném čase, před zahájením náročného zpracování, které následovalo - spektrum magnetické rezonance čtyř z pěti barviv, jež se dala použít pro nastavení a identifikaci. Snímkovací technik jí ochotně zapůjčil značkovač "číslo tři" a nastavil skenovací zařízení, aby bylo vůči tomuto barvivu slepé.
Vytáhla ruce zpod přikrývky. Na levé dlani stále měla napsáno: NEJSI KOPIE.
Naslinila si prsty a začala zbytečná slova mazat.

Maria dorazila do bytu v severním Sydney kolem půl jedné. Na Durhamově kuchyňském stole stály vedle sebe dva terminály; kromě nich byl byt stejně strohý jako při její poslední návštěvě.
Přestože to nebylo technicky nezbytné, Maria trvala na tom, aby po dobu toho, čemu Durham říkal "start" - spuštění prvních okamžiků TVC vesmíru v podobě programu na reálném počítači, z čehož se měl hypoteticky zrodit nezávislý, soběstačný vesmír, který naváže v místě, kde verze spoléhající na hardware v reálném světě skončí - byli oba fyzicky na stejném místě. Mohla tak alespoň kontrolovat klávesy, které Durham stiskne, a slova, která vyřkne, aniž by musela přemýšlet o tom, jestli je jí ukazováno to, co na té úrovni skutečně probíhá. Neměla představu, před čím se chrání - ale Durham byl vysoce inteligentní člověk s jistými velice zvláštními názory, a ona neměla důvod věřit, že jí odhalil své bludy v plném rozsahu. Jeho klienti část jeho verze potvrdili - a oni měli dost prostředků na to, aby si ji prověřili mnohem důkladněji než ona - ale o tom, co se děje v jeho hlavě, - jim Durham i tak mohl lhát.
Chtěla mu věřit, chtěla uvěřit, že konečně nalezla pravdu - ale bylo těžké stanovit nějaké hranice toho, do jaké míry by se přesto mohla mýlit. Měla pocit, že ho zná dost dlouho na to, aby nemusela mít vážné obavy o svou fyzickou bezpečnost - ale stále existovala možnost, že se znovu ukáže, že veškeré její představy o tom, jak dobře mu rozumí, byly naprosto mylné. Kdyby vytáhl z kuchyňského dřezu porcovací nůž, začal jím mávat a klidně jí oznámil, že má v úmyslu obětovat ji Duchu nového měsíce, neměla by právo cítit se zrazena nebo překvapena. Nemohla očekávat, že bude žít z výnosu šílenství, a zároveň spoléhat na obvyklé parametry civilizovaného chování.
Durham z masa a kostí představoval jen jednu polovinu problému. Jakmile bude program simulující TVC buněčný automat odstartován, podle plánu neměla ona ani Durham nijak zasáhnout. Každý zásah by porušil pravidla automatu - základní zákony nového vesmíru - a celé úsilí by zesměšnil. Pouze Durhamova kopie běžící na simulovaných TVC počítačích mohla jednat v souladu s těmito zákony. Vždycky budou mít možnost projekt předčasně ukončit, vytáhnout šňůru ze zásuvky - ale ve všech ostatních směrech bude mít vývoj pod palcem kopie.
(Jistě, předčasné ukončení simulace v případě, že by se něco pokazilo, by - podle Durhama - nezabránilo zplození nezávislého vesmíru, nad nímž by neměli žádnou moc… ale mohlo by jim zůstat dost nevyužitého počítačového času na další pokus.)
Vzhledem k tomu, že bude mít ruce svázané, jakmile se vesmír rozběhne, mohla ovlivnit, co se stane nebo nestane, pouze prostřednictvím konfigurace Rajská zahrada - do níž patřily všechny programy, které v TVC síti zpočátku poběží. Maria napsala část tohoto startovacího softwaru sama; zbytek napsal Durham, nebo si jej nechal udělat na objednávku; ona ale všechen osobně zkontrolovala. A zabudovala do něj pojistku: všechny kopie kromě Durhamovy budou zablokovány, aby se nedaly spustit, dokud TVC procesory nevyřeší přiměřeně obtížnou matematickou rovnici. Maria odhadovala, že spojené počítačové zdroje celého světa by nedokázaly problém vyřešit dřív než za deset let; třicet milionů dolarů bez režijních nákladů by na to zdaleka nestačilo.
Podle Durhama a jeho stoupenců to však nebyla žádná překážka; pro stále mohutnící zdroje bobtnajícího TVC vesmíru to bude hračka, vyřeší rovnici během jednoho dvou týdnů od rozběhu. Ale dokud by žádný takový vesmír nevznikl - a pokud by se test nepodařilo obejít - nehrozilo, aby se druhá Maria Delucová nebo kdokoli jiný probudil. Byla to její záruka, že se nebude konat žádný virtuální Jonestown. Jen jeden osamocený prorok, jenž na okamžik vznikne a pak zanikne.

Durham připravil instantní kávu. Maria se rozhlédla po spartánsky zařízeném pokoji. "Mělo by to vypadat jinak," řekla. "Měli bychom mít dvě stě lidí se sluchátky na uších a obrovskou obrazovku přes celou stěnu. Jako byla ta, kterou kdysi při letech do kosmu používala NASA."
Durhamův hlas přehlušil vařící vodu. "Nedělejte si starosti, budeme využívat větší výpočetní kapacitu za sekundu, než jakou použila NASA na celý program Apollo."
Výpočetní kapacita. Další důvod ke znepokojení. Maria se připojila na burzu BIPS; kurs od její poslední kontroly maličko stoupl, ale zatím žádný náznak toho, z čeho měla hrůzu. Kdyby právě dnes znovu vstoupila na trh Operace Motýl, Rajská zahrada by byla vytlačena, musela by počkat, až se kurs BIPS vrátí na normální úroveň. Pro Durhama nebo jeho podporovatele by se tím nic nezměnilo - dokonce ani v případě, že by startovací program byl ze sítě vyhozen v polovině a dokončen dny nebo týdny později. Na reálném čase nezáleželo. Maria dovedla pochopit logiku, kterou to mělo - ale při pomyšlení na zdržení nebo nečekané zpomalení se jí přesto žaludek stahoval úzkostí. V každém právním posudku, který dostala, bylo jasně řečeno, že ona ani Durham s největší pravděpodobností nemohou být trestně stíháni - a i kdyby proti nim byla vznesena obvinění, bylo velice nepravděpodobné, že by mohli být odsouzeni - a i kdyby k tomu došlo, odvolání by bylo téměř jistě úspěšné. Přesto měla po každém dni, kdy pracovala s Durhamem coby vědomý "spolupachatel", pocit stále větší zranitelnosti ze strany úřadů a jejich rozmarů. Haydenová se k ní chovala velmi chladně, když se přiznala, že přestala hrát svou směšnou "špionskou" roli. Riziko, že bude obtěžována, samozřejmě s dokončením projektu nezmizí - ale i tak to bude značná úleva.
Začínala litovat, že dodržela svůj slib, že se nebude snažit zaznamenat prohlášení Durhamových klientů, v nichž ji ujišťovali, že se na plánu podílejí jako plně informovaní spoluúčastníci. Ověřené zprávy, které mohla vidět - na veřejných terminálech - by sice neměly stejnou váhu jako svědectví člověka, ale kdyby je měla uloženy někde na čipu, cítila by se mnohem jistěji. Bez ohledu na právní postavení kopií, nedokázala si představit, že by mohla být stíhána za podvod, kdyby mohla dokázat, že faktické "oběti zločinu" moc dobře věděly, za co platí.
Durham položil její kávu na stůl. Maria mu polohlasně poděkovala, když si vedle ní sedl. "Žádné výčitky na poslední chvíli? Ještě pořád můžete vycouvat, jestli chcete."
Zůstala viset očima na obrazovce, na mihotavém koláčovém grafu burzy BIPS. "Nepokoušejte mne." Jako by vážně uvažovala o tom, že se připraví o jedinou reálnou naději, jak dosáhnout toho, že Francesca bude mít sken - po veškeré práci, po veškeré úzkosti - jen kvůli směšnému, mikroskopickému strachu, že by se tento umělý vesmír skutečně mohl rozvinout do soběstačné existence.
Durhamův terminál zapípal. Maria zalétla pohledem na obrazovku. Komunikační okno hlásilo: SPĚŠNÁ ZPRÁVA. Když si začal prohlížet text, odvrátila zrak.
"Když už mluvíme o výčitkách na poslední chvíli, Riemann si to rozmyslel. Chce přistoupit."
"Řekněte mu, že je pozdě," odvětila podrážděně Maria. "Řekněte mu, že loď už odjela." Nemyslela to vážně; podle toho, co věděla o finančním zajištění projektu, byl Durham v situaci, že s trochou štěstí do večera nebude ve ztrátě. Cena dalšího lístku by jeho majetkovou situaci zásadním způsobem změnila.
"Klid," řekl, "postačí nanejvýš půl hodiny, aby se tam dostal. A jeho poplatek pokryje o dost víc než jen zvětšení objemu dat; budeme moci nechat celý start běžet o něco déle."
Maria musela chvíli počkat, než jí to došlo. Potom řekla: "Vy chcete vyhodit většinu ze dvou milionů eur za protahování něčeho, co -"
Durham se usmál. "Co? Co by stejně fungovalo?"
"Co by podle vás stejně fungovalo!"
"Čím déle uvidím svou kopii, jak pozoruje TVC vesmír, tím budu šťastnější. Nevím, jaké to bude, ukotvit pravidla automatu - ale jestli zní deset jednoznačných experimentů dobře, jedenáct zní ještě lépe."
Maria odstrčila židli dozadu a odešla od svého terminálu. Durham začal ťukat do klávesnice. Nejdřív spustil programy, které přepočítají konfiguraci Rajská zahrada, aby se do ní vešel nový pasažér se zavazadly - a pak nasměroval neočekávané peníze od Riemanna přímo na účet projektu v SSS.
"Co je vám?" zeptala se. "Dva miliony eur je víc než dva miliony dolarů! Mohl jste z toho žít až do smrti."
Durham psal dál a podrobil Riemannovy dokumenty několika zkouškám pravosti. "Nějak vyjdu."
"Tak jste je mohl dát na charitu!"
Durham se zamračil, ale trpělivě řekl: "Pokud vím, Thomas Riemann každoročně štědře přispívá na zmírnění následků hladomoru a výzkum plodin. Rozhodl se, že tyto peníze dá za místo v mém útočišti; není mým úkolem nasměrovat prostředky z jeho fondů do něčeho, co je podle vás nebo mne nejzáslužnější věc." Podíval se na ni a s předstíranou vážností dodal: "Tomu se říká podvod, slečno Delucová. Můžete za to jít do vězení."
Marii to nepohnulo. "Mohl jste si něco nechat pro sebe. Pro tento život, pro tento svět. Myslím si, že vaši klienti neočekávali, že to všechno budete dělat za nic."
Durham dokončil práci u terminálu a otočil se k ní. "Neočekávám, že to pochopíte. Berete celý projekt jako žert - a to je v pořádku. Ale sotva můžete čekat, že se k němu podle toho budu chovat já."
Maria už vlastně ani nevěděla, proč má zlost, jestli je příčinou zpožděný start, nemravné plýtvání penězi - nebo jenom to, jak tam Durham seděl, zcela bezchybně logický jako vždycky.
"Ten projekt je žert," řekla. "Přes tři sta milionů lidí žije v uprchlických táborech a vy nabízíte útočiště šestnácti miliardářům! Před čím potřebují chránit? Žádná protikopiová revoluce nikdy nebude! Nikdy nebudou vypnuti! Víte stejně dobře jako já, že tam dalších deset tisíc let budou jen sedět a bohatnout!"
"Možná."
"Takže vlastně jste podvodník, ne? I kdyby vaše ‚svatyně' opravdu vznikla - i kdyby se ukázalo, že vaše hýčkaná teorie je správná - co vaši podporovatelé získají? Pošlete jejich klony do izolace, toť vše. Je to stejné, jako byste je

zavřel do černé skříňky na dně těžní jámy."
Durham se lehce usmál. "To není tak docela pravda. Říkáte, že kopie přežijí deset tisíc let. A co když jich bude deset miliard? Sto miliard?"
Zachmuřila se. "Nic nevydrží tak dlouho. To vám uniklo? Zjistili, že temné hmoty je dost, aby to za méně než čtyřicet miliard let zvrátilo rozpínání vesmíru -"
"Přesně tak. Tento vesmír nevydrží."
Maria jizlivě přikývla a pokusila se říct něco shazujícího, ale slova jí uvízla v hrdle.
Durham bezstarostně pokračoval. "TVC vesmír se nikdy nezhroutí. Nikdy. Sto miliard let, sto bilionů; na tom nezáleží, bude se rozpínat stále."
"Entropie -" začala chabě Maria.
"Není problém. ‚Rozpínání' je vlastně špatné slovo; TVC vesmír roste jako krystal, nenatahuje se jako balon. Přemýšlejte o tom. Rozpínání běžného vesmíru zvyšuje entropii: všechno se stává rozptýlenějším, neuspořádanějším. Pokračujícím budováním buněčného automatu TVC pouze získáte víc prostoru pro data, větší výpočetní kapacitu, víc řádu. Obyčejná hmota by nakonec podlehla rozpadu, ale tyto počítače nejsou z hmoty. V pravidlech buněčného automatu není nic, co by jim zabránilo vydržet věčně."
Maria si nebyla jistá, co si představovala předtím; že Durhamův vesmír - tvořený stejným "prachem" jako opravdový, jen přeskupeným - potká stejný osud? Evidentně o tom předtím příliš nepřemýšlela, protože takový verdikt byl absurdní. Přeskupení bylo nejen v prostoru, ale i v čase; Durhamův vesmír si mohl vzít bod časoprostoru z doby těsně před Velkým krachem a po něm vzít další z doby deset milionů let před Kristem. A i kdyby se dalo pracovat pouze s omezeným celkovým množstvím "prachu", nebyl důvod, proč by se nedal opět použít v jiných kombinacích, znovu a znovu. Stačilo, aby osud TVC automatu měl vnitřní logiku - a neexistoval důvod, aby někdy skončil.
"Takže vy jste těm lidem slíbil… nesmrtelnost?" zeptala se.
"Ovšem."
"Absolutní nesmrtelnost? Že přežijí vesmír?"
Durham předstíral, že je nevinný, ale viditelně si vychutnával šok, který jí způsobil. "To je význam toho slova. Nikoli: zemřít za velice dlouhou dobu. Prostě: nezemřít. Tečka."
Maria se s rukama založenýma opřela o stěnu. Snažila se vymanit z pocitu, že celý rozhovor je stejně neskutečný jako všechny Durhamovy halucinace na psychiatrickém oddělení v Blacktownu. Pomyslela si: Až bude mít Francesca sken, udělám si dovolenou. Zajedu za Adenem do Soulu, pokud budu muset. Cokoli, abych byla pryč z tohoto města, od tohoto muže.
"Takové myšlenky mají moc," prohlásila. "Dřív nebo později někomu ublížíte."
Durham se sám zatvářil zraněně. Řekl: "Jen jsem se snažil být upřímný. Já vím: původně jsem vám lhal - a teď mě to mrzí. Neměl jsem na to právo. Jenomže co jsem měl dělat s pravdou? Nechat ji zamčenou ve své hlavě? Schovat ji před světem? Nedat nikomu jinému šanci věřit nebo nevěřit?" Upřel na ni oči, klidné a příčetné jako vždy; uhnula pohledem.
"Když jsem vyšel z nemocnice, chtěl jsem všechno publikovat," řekl. "A zkusil jsem to… ale nikoho renomovaného to nezajímalo - a publikovat v časopisech, které se zabývají pseudovědou, by bylo jen přiznání, že je to celé nesmysl. Co jiného mi tedy zbývalo, než vyhledat soukromé podporovatele?"
"Rozumím," uznala Maria. "Zapomeňte na to. Udělal jste to, co jste podle vás musel udělat - nemám vám to za zlé."
Málem se jí z těch frází zvedl žaludek, ale nedokázala myslet na nic jiného než na to, jak ho umlčet. Měla už plné zuby připomínání, že myšlenky, které pro ni byly jen prostředkem k dosažení jistého cíle - myšlenky, které bude moci za osm hodin navždycky pustit z hlavy - představovaly pro tohoto muže celý život.
Pátravě se na ni podíval, jako by skutečně hledal radu. "Kdybyste věřila všemu tomu, čemu věřím já, nechala byste si to pro sebe? Strávila byste celý život tím, že byste předstírala světu, že jste byla šílená, nic víc?"
Marii zachránilo před odpovědí pípnutí Durhamova terminálu. Konfigurace Rajská zahrada byla přepočítána; sken Thomase Riemanna byl zabudován do Velkého třesku jejich buněčného automatu.
Durham se i s křeslem otočil čelem k obrazovce. "Všichni na palubě lodi bláznů!" pronesl vesele.
Maria zaujala místo vedle něho. Natáhla k němu ruku a váhavě mu ji položila na rameno. Aniž se na ni podíval, sáhl na její ruku, lehce ji stiskl a potom ji z ramene sundal.
V souladu s dlouhou tradicí buněčných automatů, program, který měl TVC vesmír nastartovat, se jmenoval FIAT.
Durham stiskl klávesu a na obou jejich obrazovkách se objevila ikona vybuchující hvězdy.
Otočil se k Marii. "Ujměte se toho vy." Chystala se proti tomu něco namítnout, ale pak zvítězil pocit, že nestojí za to se kvůli tomu hádat. Půlku práce udělala ona, ale byl to Durhamův výtvor, bez ohledu na to, kdo přestřihne pásku.
Když na ikonu poklepala, rozprskla se jako laciná raketa z ohňostroje. Na obrazovce po ní zůstal jehelníček zářících červených a zelených stop.
"Hodně laciné."
Durham se vesele ušklíbl. "Myslel jsem, že se vám to bude líbit."
Ozdobný efekt se vytratil a na jeho místě se objevila mihotavá modrobílá krychle, zpodobnění TVC vesmíru. Stav Rajská zahrada obsahoval miliardu hotových procesorů, tisíc na každé hraně krychle - ale přesný počet již v tuto chvíli neplatil. Maria tak tak dokázala rozeznat jednotlivé strojky, podobné malým krystalům; každá tečka v sobě měla šedesát milionů buněk automatu - nepočítaje paměťové seskupení, které se táhlo do dalších rozměrů a v tomto pohledu nebylo vidět. Data, která byla předem načtena do procesorů, se počítala na terabyty: skenové soubory, knihovny, databáze; zárodek planety Lambert - včetně její hvězdy a tří dalších planet bez života. Všechno bylo shromážděno ne-li v jednom počítači - TVC vesmír byl pravděpodobně rozdělen v patnácti nebo dvaceti procesorových clusterech - pak alespoň jako jeden logický celek. Jeden systém.

Durham tak dlouho snižoval tempo hodin, až se modrobílé mihotání zpomalilo na stroboskopické blýskání a potom pravidelné střídání jasně rozlišitelných barev. Procesory na samém okraji stavěly svoje kopie; v tomto pohledu modrá patřila hotovým, fungujícím procesorům a bílá patřila nedokončeným strojům. Na každé vrstvě modré vyrostla vrstva bílé, která prudce zmodrala a tak dál. Slupka tohoto vesmíru vznikla s instrukcí, aby vybudovala další vrstvu, která bude přesně stejná jako ona (včetně kopie stejných instrukcí), a pak čekala na další příkazy, které se mají z centra předat dál.
Durham dvousetkrát zvětšil obraz, ještě víc zpomalil tempo hodin a potom změnil vyjádření, aby bylo vidět jednotlivé buňky automatu v podobě barevně rozlišených symbolů. Procesory se proměnily z monotónních modrých nebo bílých krabic do složitých, barevných, trojrozměrných bludišť, primového filigránu sršícího jiskrami světla.
Bylo vidět, jak každý procesor v křečích reprodukce chrlí stovky párů jemných, červených a zelených "stavebních drátů", které vyrůstaly přímo do okolního prázdného prostoru - až dosáhly shodné, předem dané délky, prudce zatočily o sto osmdesát stupňů a těsně vedle začaly růst opačným směrem. Dráty, zářící složitě se pohybujícími pruhy, kmitaly sem a tam mezi povrchem mateřského počítače a nevyznačenou hraniční rovinou, dokud úplně nevyplnily mezilehlý prostor, jako by to bylo nějaké zvláštní elektronické hedvábí tkané do pevného kokonu.
V detailu se dráty proměnily v dlouhé čáry buněk označených šipkami, z nichž některé byly vyvedeny sytějšími odstíny, jež představovaly "aktivované" stavy. Zářící pruhy budované z binárního kódu jasná/tlumená postupovaly po drátu od šipky k šipce, jak se data plánu na dceřiný stroj přesouvala z centrální paměti dál.
Když se hodiny ještě víc zpomalily, bylo možno sledovat proces v detailu. Jakmile jasný impuls dorazil na konec stavebního drátu, průhledné "vakuum" nulového stavu se změnilo v "zárodečnou" buňku zobrazenou jako nerozlišená šedá krychle. Následná data nové buňce řekla, čím se má stát - každý impuls, případně nepřítomnost impulsu, ji změnil na přechodový stav, jenž byl o něco specializovanější, a přiblížil ji konkrétnímu konečnému stavu, který byl požadován. Stavební dráty vyrůstaly z mateřského počítače podle tohoto principu; prodlužovaly se tak, že na koncích stavěly další své dílky.
Po vyplnění celého prostoru, který měl dceřiný stroj zaujímat, zahájily opačný proces: kousek po kousku se stáhly, rozmotaly cikcak utkaný kokon a zanechaly na místě to, co plán vyžadoval. Celý proces vypadal groteskně neúčinně - mnohem víc času padlo na prodlužování a stahování drátů jako takových, než na budování buněk dceřiného stroje - jenomže umožňoval, aby pravidla automatu byla co nejjednodušší.
"Řekl bych, že je to v pořádku," promluvil Durham. "Můžeme pokračovat?"
"Jistě." Maria postupně upadla do fascinovaného stavu; zapomněla na naléhavost, kterou cítila, zapomněla na sebe.
"Popožeňte to." Při rychlostech, v nichž by byli schopni sledovat dění na úrovni jednotlivých procesorů - natož jednotlivých buněk - by k ničemu užitečnému nedošli. Durham vrátil tempo hodin na maximum, jež si mohli dovolit, a mřížka se rozmazala.
V porovnání s tím bude další fáze bolestivě pomalá. Durham udělal kávu a připravil sendviče. Výsledkem režijních nákladů souvisejících se spuštěním kopie v soustavě počítačů, jež byla sama o sobě simulací, byl faktor zpomalení kolem dvou set padesáti. Více než čtyři minuty reálného času na jednu subjektivní sekundu. Obousměrná komunikace nepřicházela v úvahu - TVC vesmír byl hermetický, žádná data která do něj nebyla vložena od počátku, jej nemohla nijak ovlivnit - ale i tak mohli špehovat, co se děje. Každou hodinu se mohli podívat na dalších čtrnáct sekund toho, co dělala Durhamova kopie.
Maria se pustila do namátkové kontroly na jiných úrovních a začala softwarem, který běžel přímo v TVC mřížce. Strojový jazyk TVC počítačů byl přibližně stejně tajemný a absurdní jako jazyk všech hypotetických Turingových strojů, ať už šestirozměrných či ne, ale byl dostatečně jednoduchý, aby umožňoval zadat metaprogramátoru napsání - a pečlivé ověření - programu, který jim umožnil simulovat běžné moderní počítače. Takže procesorové clustery v Tokiu, případně Dallasu nebo Soulu simulovaly buněčný automat obsahující soustavu bizarních nehmotných počítačů které pro změnu simulovaly logiku (když už ne fyziku) samotných procesorových clusterů. Odtud už probíhalo všechno naprosto stejně jako na reálných strojích - pouze mnohem pomaleji.
Maria pomalu žvýkala sýr a listy salátu mezi silnými krajíci bílého chleba. Bylo úterý odpoledne; ve většině okolních bytů vládlo ticho a ulice dole byla bez života. Sousední kancelářské budovy byly bez nájemníků, obývalo je jen několik nenápadných squatterů; v místech, kde nejbližší budovou pronikaly sluneční paprsky pod správným úhlem, Maria zahlédla oblečení rozvěšené na šňůrách natažených mezi kancelářskými příčkami, aby uschlo.
Durham pustil hudbu, operu z dvacátého století s názvem Einstein na pláži. Nevlastnil reprodukční soustavu, ale operu si vytáhl z knihovny, kterou zakoupil pro Rajskou zahradu, pustil ji na pozadí a nechal ji hrát z reproduktorů svého terminálu.
"Co uděláte se sebou, až to bude hotové?" zeptala se Maria.
Durham odpověděl bez zaváhání. "Dokončím celou sérii padesáti experimentů. Spustím vývoj planety Lambert. Asi týden budu slavit. Projdu se po hlavní třídě Města permutací. Počkám, až vaše malé blokovací zařízení přestane působit. Probudím své pasažéry do jejich soukromých světů a budu doufat, že někteří z nich budou ochotni si se mnou čas od času promluvit. Začnu konečně číst Dostojevského v originále -"
"Velice zábavné. Ale já jsem se ptala na vás, ne na něho."
"Chtěl bych nás brát jako nedělitelné."
"Myslím to vážně."
Pokrčil rameny. "Co budete dělat vy?"
Maria odložila prázdný talíř a protáhla se. "Ách… spát až do poledne, celý týden. Ležet v posteli a přemýšlet, jak konkrétně oznámím matce, že si může dovolit nechat si udělat sken - aniž by to znělo, že jí říkám, co má dělat."
"Tak to nemáte šanci."

"Ona umírá," řekla jednoduše Maria. "A může se zachránit - aniž by někomu ublížila. Aniž by kradla potravu z úst příští generaci, nebo proč vlastně má za to, že je takový zločin nechat se naskenovat. Upřímně - opravdu si myslíte, že nechce zůstat naživu? Nebo by nechtěla, kdyby si to mohla s jasnou hlavou rozmyslet, beze všech pocitů viny a moralizujících nesmyslů, kterými ji zatížila její generace?"
Durham zůstal nestranný. "Neznám ji, takže na to nemohu odpovědět."
"Byla dítě devadesátých let. Učitelky v mateřské škole jí nejspíš řekly, že vrcholem její existence bude to, že po smrti přispěje k pohnojení deštného pralesa." Maria se nad tím zamyslela. "A nejkrásnější na tom je… že to pořád ještě může udělat. Pořídit si sken, nechat se nacpat do masomlýnku… a výsledek nechat rozházet nad Daintree."
"Jste perverzní."
"Již brzo budu mít peníze. Můžu si dovolit trochu vtipkovat."
Jejich terminály zazvonily současně; prvních čtrnáct sekund života uvnitř bylo připraveno, aby se na ně mohli podívat. Maria cítila, jak jí jídlo, které právě polkla, v útrobách tvrdne v hroudu o velikosti sevřené pěsti. Durham řekl programu, aby pokračoval.
Kopie seděla v jednoduchém stylizovaném velínu, obklopena vznášejícími se uživatelskými okny. Jedno okno ukazovalo znázornění malé části TVC mřížky. Kopie neměla možnost téhož božského pohledu na mřížku jako oni; software, jejž použili, mohl fungovat pouze na úrovni mimo jeho vesmír. Neexistoval jednoduchý způsob, jakým by mohl zjistit stav libovolné buňky automatu; místo toho byl kolem malé oblasti ve středu mřížky vybudován systém stavebních a senzorických drátů (vždycky spojených se specializovanými procesory). Durham tento aparát pojmenoval "Komora". Dění hluboko uvnitř Komory se dalo odvodit nepřímo z dat která postupovala senzorickými dráty. Nebylo to stejně složité jako odvodit, co se stalo při srážce v urychlovači částic na základě informací zaznamenaných okolními detektory - ale princip byl stejný a také účel byl stejný. Kopie musela uskutečnit experimenty, aby prověřila vlastní základní "fyzikální zákony" - pravidla TVC automatu. A (simulované) moderní počítače, na nichž běželo jeho VR prostředí, měly (simulované) spojení s Komorou - podobně jako počítače v reálném světě propojené s kterýmkoli reálným urychlovačem.
Kopie řekla: "Zahajuji první experiment." Zručně vyťukala na klávesnici sled kódových písmen. Durham celý postup nacvičoval, než si nechal udělat sken, dokud nedokázal každý z padesáti experimentů zvládnout za rovných deset sekund, ale Marii přesto překvapilo, že kopie - prudce probuzená v křesle velínu, bez jakéhokoli úvodu do situace, bez možnosti zvyknout si na svou identitu a svůj osud - měla tolik duchapřítomnosti, že se do úkolu hned pustila. Pro pobavení si představovala, jak se tato Durhamova verze probudí uvnitř počítače, konečně si uvědomí, že "ostatních třiadvacet případů" nebylo naprosto nic ve srovnání s tím, když je to teď doopravdy - a rázně to svému originálu oznámí. Ale zdálo se, že to není příliš pravděpodobné: kopie tam pouze seděla a ťukala do klávesnice, jako kdyby na tom závisel její život.
Experimentální projekty se daly zautomatizovat. I kontrola výsledků mohla probíhat automaticky. Kopie mohla dvě minuty sedět a dívat se na blikající zelený nápis, který by říkal: VŠECHNO JE PŘESNĚ TAK, JAK BYS BYL OČEKÁVAL, SLOŽITÝMI DETAILY SE NETRAP. Neexistovala žádná soustava vjemů, na jejichž základě by kopie byla schopna dokázat, že žije v buněčném automatu, který se řídí všemi pravidly, v jejichž dodržování doufala. Nakonec musela přijít ke slovu stará dobrá Occamová břitva - a víra v to, že když vidíme na displeji správný výsledek, bude to nejspíš skutečně tím, že je správný.
Maria zírala kopii přes rameno na obrazovku, na uživatelské okno uvnitř. Když kopie zadala poslední kódové písmeno, uspořádání buněk, které v Komoře vytvořila, ztratilo stabilitu a začalo vytvářet nové buňky v okolním "vakuu", čímž spustilo kaskádu, která nakonec narazila na senzorické dráty. Bylo to zvláštní, ale kopie sledovala vlastní simulaci toho, co se v Komoře mělo dít, a v těsném sledu rekonstrukci "skutečných" událostí založenou na senzorických datech. Obojí evidentně souhlasilo s výsledky simulací, které původní Durham uložil do paměti. Kopie s viditelnou radostí zatleskala, zakřičela něco nesouvislého a pak řekla: "Zahajuji dru -"
Marii se začínala točit hlava ze všech těch úrovní reality, které protínali - ale byla odhodlána vypadat stejně nad věcí jako jindy. Prohlásila: "Co jste s ním udělal, probudil ho s hlavou napumpovanou amfetaminy?"
Durham odpověděl ve stejném duchu: "Ne, je opilý životem. Kdybyste měla jenom dvě minuty, možná byste si je taky vychutnávala."
Čekali, trávili čas tím, že víceméně náhodně kontrolovali software, zobrazovali vše od stimulačních schémat v modelu mozku kopie po statistiky výkonu TVC počítačů. Poměrně spletitá hierarchie simulací uvnitř simulace se intuitivně zdála být zranitelná, nestabilní - potenciál katastrofy se s každou úrovní násobil. Ale pokud výchozí stav připomínal domeček z karet, byl to simulovaný balíček: dokonale vyvážený ve vesmíru bez vibrací a větru. Maria byla spokojená že architektura každé úrovně je bezchybná - dokud ji podpírá úroveň pod ní. Muselo by dojít k poruše na reálném hardwaru, aby se to všechno zhroutilo. Byla to málo pravděpodobná věc, nikoli však nemožná.
Podívali se na druhé pokračování kopie při práci a potom si udělali přestávku na kávu. Einstein na pláži hrál stále, opakovaně a hypnoticky. Maria se nedokázala uvolnit; byla příliš nabuzená kofeinem a nervní energií. Ulevilo se jí, že všechno běží hladce - žádné softwarové problémy, žádná Operace Motýl, žádné známky toho, že by se k ní některá Durhamova verze začínala chovat divně. Zároveň však cítila něco hluboce zneklidňujícího v perspektivě, že se to v nejbližších šesti hodinách všechno rozvine, přesně podle předpokladů, a potom to jednoduše skončí. Pak bude mít peníze pro Francesku, a to ospravedlňovalo všechno… přesto se nepřestávala znovu a znovu trápit absolutní marností jejich počínání - mezi záchvaty starostí o tak absurdní věci, jako bylo to, zda nemohla vylepšit reakci A. hydrophyla na dehydrataci. Durham jí dovolí publikovat veškeré její dílo v Autoverzu, takže to nebylo úplné marnění času - a mohla je vylepšovat tak dlouho, jak chtěla, než je předhodí skeptikům - avšak již teď si dovedla představit bizarní lítost, kterou bude cítit proto, že vylepšení přišla příliš pozdě, než aby se mohla zapracovat do "pravé" planety Lambert: právě té,

kterou momentálně splachovali spolu s mnoha miliony dolarů do kanálu.
"Škoda, že žádný z originálů vašich pasažérů nemá tělo," prohlásila. "Když už si to všechno zaplatili, měli by tady být a dívat se."
Durham souhlasil. "Někteří tady možná jsou duchem; poskytl jsem jim možnost stejného pohledu na simulaci, jaký máme my. A jejich auditoři dostanou od všeho ověřený záznam - důkaz, že dostali to, co si zaplatili. Ale máte pravdu. Není to bůhvíjaká oslava; měla byste si připíjet s ostatními a cpát se kaviárem."
Dotčeně se zasmála. "Ostatními? Nepatřím k vašim obětem - já jsem jenom komplic mistra podvodů, ne? A nejsem tady proto, abych slavila; jsem tady jen proto, abych měla jistotu, že váš dvojník nezkratuje software a neprobudí mne."
Durhama to pobavilo. "Proč by se pokusil vás probudit tak brzy? Myslíte si, že na něho během dvou minut padne nesnesitelná osamělost?"
"Nemám představu, co by mohl udělat nebo proč. To je celý problém. Je úplně stejný blázen jako vy."
Durham na to neřekl nic. Maria by svá slova nejraději vzala zpátky. Jaký to mělo smysl, znovu a znovu ho popichovat a posmívat se mu - myslela si snad, že by ho mohla přivést zpátky na Zemi Byla to otázka hrdosti; nemohla vydržet vteřinu bez toho, aby mu připomněla, že ji jeho myšlenky neuchvátily. Počítačový cvok, fanda umělého života; ona dosud stála nohama pevně v reálném světě. Jeho vize autoverzové biosféry na ni udělala dojem - když si myslela, že Durham chápe, že to nikdy nemůže být víc než myšlenkový experiment. A všechna práce, kterou na TVC vesmíru udělal, byla geniální - přestože byla v konečném důsledku výtečná. Svým způsobem dokonce obdivovala, jak tvrdohlavě vzdoruje zdravému rozumu a odmítá si přiznat svůj sebeklam.
Jednoduše nedokázala snést myšlenku, že by Durham třeba mohl chovat sebemenší naději, že ji přesvědčil, aby brala "prachovou hypotézu" vážně.

Tři minuty po desáté došly peníze - zůstalo jen tolik, aby to stačilo na závěrečný úklid. TVC automat byl vypnut mezi dvěma tiky; procesory a paměť, které obrovská simulace využívala, byly uvolněny pro jiné uživatele - paměť se kvůli bezpečnosti ze všeho nejdřív přemazala na uniformní nuly. Celá složitá struktura se v několika nanosekundách rozplynula.
Noc proměnila okna bytu v zrcadla. V prázdných kancelářských věžích nebyla vidět žádná světla; jestli si squatteři něco vařili na ohních, už dávno je uhasili. Maria se cítila odtržená, unášená časem; jízda na sever přes sluncem zalitý přístavní most jí připadala jako vzdálená vzpomínka, sen.
Jednotlivé části Rajské zahrady dosud zůstávaly ve velkokapacitní paměti. Maria vymazala svůj skenový soubor a pečlivě si prověřila kontrolní záznamy, aby se přesvědčila, že data nebyla přečtena víckrát, než měla být. Čísla souhlasila; nebyla to žádná záruka, ale uklidňovalo to.
Durham smazal všechno ostatní.
Záznamy špionážního softwaru zůstaly. Prohlédli si poslední krátkou sekvenci zachycující kopii při práci - a potom si přehráli celý dvouminutový záznam od začátku.
Maria se dívala s rostoucím pocitem hanby. Jednotlivé útržky na ni prakticky nezapůsobily, ale při nepřerušovaném sledování kopie budila dojem duševně vyšinutého vůdce nějaké sekty, který se za volantem autobusu plného zmrazených miliardářů řítí přímo k hraně útesu - a nadšeně zrychluje s neochvějnou jistotou, že tahle věc poletí a odnese všechny do země za obzorem, kam slunce zapadá. Podržela se svých racionálních vysvětlení: omezené samostatné identity kopie, jejího radostného odchodu.
Když se opakování uprostřed experimentu zastavilo, Durham zavřel oči a nechal hlavu klesnout dopředu. Tiše se rozplakal. Maria uhnula pohledem.
"Promiňte," řekl. "Uvádím vás do rozpaků."
Otočila se zpátky k němu; usmíval se a posmrkával. Pocítila nutkání ho obejmout, částečně sesterské a částečně sexuální. Byl bledý a neoholený, viditelně vyčerpaný - avšak v jeho očích bylo víc života než kdy dřív, jako by ho naplnění jeho posedlosti osvobodilo od minulosti tak dokonale, že se teď díval na svět jako novorozené dítě.
"Šampaňské?" zeptal se.
Maria ochladla. Stále neměla důvod mu důvěřovat. "Když dovolíte, nejdřív si zkontroluji stav svého účtu," řekla.
"Může se stát, že nebudu mít co slavit." Durham se uchichtl, jako kdyby pouhá představa, že ji mohl podvést, byla směšná. Nevěnovala mu pozornost a použila terminál. Šest set tisíc dolarů, které slíbil, bylo převedeno na účet.
Chvíli se dívala na číslice na obrazovce, otupělá podivnou pravdou, že to jednoduché uspořádání dat, která představovaly, posvěcených jako "bohatství", může vyjít ven do žijícího, dýchajícího, rozkladu podléhajícího světa… a vrátit se nezměřitelně obohaceno: s otiskem všeho, co dělalo Francesku člověkem.
"Jednu skleničku," řekla. "Jsem tady na kole."

Vypili celou láhev. Durham přecházel po bytě, čím dál hyperaktivnější. "Třiadvacet kopií! Třiadvacet kopií! Představte si, jak teď musí mému nástupci být! Má důkaz, ví, že měl pravdu. Já jenom vím, že jsem mu dal tu šanci - a dokonce ani to se nedá unést." Znovu se rozplakal, ale najednou přestal. Otočil se a úpěnlivě se na Marii podíval. "Dělal jsem to všechno sám sobě, ale stejně to bylo šílenství stejně to byla muka. Myslíte, že jsem věděl, když jsem začal, kolik bolesti a zmatku to bude obnášet? Myslíte, že jsem věděl, co to se mnou udělá? Měl jsem poslechnout Elizabeth - jenomže tady žádná Elizabeth není. Nejsem živý. Vy si myslíte, že jsem živý? Jestli kopie není člověk, co tedy jsem? Příbuzný z třiadvacátého kolena?"
Maria se snažila nepřipouštět si to. Nedokázala cítit obyčejný soucit - byla příliš poskvrněná, příliš provinilá - a tak se snažila necítit vůbec nic. Durham systematicky šel za tím, čemu věřil. Zašel nejdál, kam to šlo; buď ho to vyléčí, nebo bude zralý na další kolo nanochirurgických zákroků. Nemohla udělat nic, co by na tom něco změnilo. Začala si říkat, že

mu svou pomocí na projektu - aniž kdy uznala jeho premisu - možná pomohla zbavit se jeho bludů… ale o to nešlo. Dělala to všechno pro peníze. Pro Francesku. A pro sebe. Aby se uchránila před bolestí z toho, že Francesca umírá. Jak vůbec může uvažovat o tom, že by odmítla? Kopie, podobně jako pohřby, se dělaly pro ty, kteří přežili.
Durham najednou zmlkl. Posadil se vedle ní, neupravený a zkroušený; nebyla si jistá, jestli vystřízlivěl nebo jen přešel do dalšího stadia. Bylo půl třetí; opera už před hodinami dohrála, v bytě bylo ticho.
"Byly to hloupé řeči," prohlásil. "Omlouvám se."
Dvě otočná křesla, na nichž celý den seděli, byla kromě stolu jedinými kusy nábytku v místnosti; nebyla tam žádna pohovka, na které by se mohla vyspat, a podlaha vypadala studeně a tvrdě. Marii napadlo, že vyrazí domů; mohla se svézt vlakem a pro kolo se vrátit později.
Vstala; potom, téměř bez uvažování, se sklonila a políbila ho na čelo. "Sbohem," řekla.
Než se stačila narovnat, položil jí ruku na tvář. Prsty měl studené. Zaváhala a pak ho políbila na ústa - vzápětí málem ucukla, jak na sebe dostala zlost. Cítím se provinile, je mi ho líto, chci to jen nějak kompenzovat. Potom se jí podíval do očí. Už nebyl opilý. Věřila, že Durham chápe všechno, co cítí - celý ten propletenec zmatku a studu - a jediné, o co mu jde, je pomoci jí vyrovnat se s tím.
Znovu se políbili. Byla si jistá.
Cestou do ložnice jeden druhého svlékli. Pak promluvil: "Řekni mi, co chceš, řekni mi, co se ti líbí. Dlouho jsem to nedělal."
"Jak dlouho?"
"Několik životů."
Měl šikovný jazyk a byl vytrvalý. Málem měla orgasmus - ale než se to mohlo stát, všechno se rozpadlo na izolované pocity: sice příjemné, ale bezvýznamné, lehce absurdní. Zavřela oči a pokusila se dosáhnout toho vůlí, ale bylo to jako snažit se plakat bez důvodu. Když ho jemně odstrčila, nestěžoval si, neomlouval se ani neměl hloupé otázky; ocenila to.
Odpočívali a ona zkoumala jeho tělo. Byl pravděpodobně nejstarším mužem, jakého kdy viděla nahého; v každém případě nejstarším, jakého se kdy dotkla. Padesát. Byl… spíš chatrný než ochablý, jeho svaly byly spíš zesláblé, než že by se proměnily v tuk. Bylo téměř nemožné si představit, že Aden - čtyřiadvacetiletý a pevný jako socha - jednou podlehne stejnému procesu. Ale čeká ho to. A její tělo již začalo.
Sklouzla po něm a vzala do úst jeho penis. Snažila se přenést přes komickou cizost tohoto aktu, snažila se opít jeho pachem. Zpracovávala ho jazykem a zuby tak dlouho, až ji poprosil, aby přestala. Nemotorně změnili polohu, takže se ocitli bok po boku: vnikl do ní a okamžitě dospěl k orgasmu. Vykřikl, zařval zřejmou bolestí, nikoli hranou rozkoší. Než z ní vyklouzl, zaťal zuby a zpopelavěl; držela ho za ramena dokud se nevzmohl na vysvětlení. "Dostal jsem křeč… do levého varlete. Občas… se to stává. Je to pocit, jako kdyby mi je drtili ve svěráku." Zasmál se a zamrkal, aby z očí vyhnal slzy. Políbila ho a přejela mu prstem kolem genitálií.
"To je hrozné. Ještě to bolí?"
"Ano. Nepřestávej."
Později se přistihla, že se ho nechce dotýkat; když jim oschl pot, jeho kůže začala být lepkavá, a tak když se zdálo, že usnul, vysmekla se z jeho objetí a posunula se na kraj postele.
Nevěděla, co udělala: všechno jen zkomplikovala, zahájila další fázi jejich komplikovaného vztahu - nebo jednoduše dala punc jeho konci, rozloučila se s ním? Hodina katastrofálního sexu nic nevyřešila; stále měla provinilý pocit, že vzala peníze, že ho "využila".
Co by udělala, kdyby se s ní chtěl setkat znovu? Nedokázala si představit, že by dalšího půl roku poslouchala, jak básní o skvělé budoucnosti, která před jeho vesmírem vlastní výroby leží. Byla svým způsobem hrdá, že mu nikdy nepodlehla, nikdy ani na okamžik nepředstírala, že přijala jeho teorie - a nikdy nepotkala formálně příčetného člověka, který by s ní dokázal tak taktně nesouhlasit. Ale kdyby se pokusila vytvořit mezi nimi trvalejší přátelství, navzdory své skepsi, bylo by v tom cosi neupřímného. A kdyby se jí někdy podařilo vyvést ho z jeho sebeklamu… pravděpodobně by měla provinilý pocit i z toho.
Dlouhé bdění se na ní začínalo projevovat, bylo příliš obtížné o tom přemýšlet. Rozhodnutí budou muset počkat do rána.
Světlo z kuchyně jí dveřmi padalo na obličej; tiše zavolala na domácí ovladač, a když to nemělo žádný účinek, vstala a zhasla světlo ručně. Když si hmatem hledala cestu zpátky do ložnice, zaslechla, jak se Durham zavrtěl. Ve dveřích se zarazila, najednou zaváhala, jestli k němu má jít.
"Nevím, co si myslíš," řekl, "ale nic takového jsem si neplánoval."
Rozesmála se. Co si namlouval? Že ji svedl? "Ani já ne. Jediné, co jsem od tebe kdy chtěla, byly tvoje peníze."
Chvíli byl zticha, ale viděla, jak se mu ve tmě blýskají oči a zuby, a vypadalo to, že se usmívá.
"To nic," odvětil. "Jediné, co jsem od tebe chtěl, byla tvoje duše."
20
(Opět tací, rum sem!)

Když si pak Peer mezi sestupy dopřál odpočinek, vzhlédl a konečně si uvědomil, co ho mátlo. Oblaka nad mrakodrapem se nehýbala; nejen že stála vůči zemi, ale byla ztuhlá do posledního detailu. I ty nejnadýchanější výběžky na okrajích, podle všech předpokladů citlivé na nejslabší vánek, zůstávaly po celou dobu, co se na ně díval, beze změny. Tvary všech mračen vypadaly naprosto přirozeně - ale veškerá dynamičnost, kterou měly větrem modelované tvary v sobě, na první pohled podmanivá, byla jen čirou iluzí.
V prvním okamžiku nevěděl, co si má o tomto zvláštním detailu myslet. Potom si však vzpomněl, proč se pro něj

rozhodl.
Kate zmizela. Lhala mu: vůbec se nenaklonovala. Odstěhovala se do Carterova města a žádnou jinou verzi po sobě nezanechala.
Nechala ho - nebo jeho polovinu - o samotě.
Netrápil se tím zjištěním. Na mrakodrapu se nikdy ničím netrápil. Držel se stěny, pokojně sbíral síly a žasl nad tím, co udělal, aby se zbavil bolesti. Kdysi, v čase v oblacích, než zahájil svůj věčný sestup.
Nastavil prostředí jako obvykle - město, oblohu, budovu, ale znehybnil mraky, kvůli zjednodušení a také proto, aby mu sloužily jako příhodné memento.
Pak si naplánoval vodítka ke vzpomínkám a změnám nálady za posledních patnáct subjektivních minut. Stačilo, aby postup načrtl v hrubých rysech, jako když naivní hudebník brouká melodii přepisovacímu zařízení: software, který používal, skutečný sled stavů mozku dopočítal. Jeden okamžik bude "přirozeně" navazovat na další; jeho modelu mozku postačí jednoduše se řídit svou vnitřní logikou, jinak nebude muset dělat nic. Díky tomu, že logiku vyladil předem a načetl správné vzpomínky, se bude požadovaný sled duševních událostí odvíjet: z A do B do C do… A.
Peer se podíval přes rameno k zemi, která se nikdy nepřiblížila, a usmál se. Už dříve snil o tom, že to udělá, ale nikdy nenašel odvahu. To, že Kate navždy ztratil - přestože věděl, že je s ní - ho muselo konečně přesvědčit, že nemá co získat, když to bude dál odkládat.
Plán se mu z hlavy nevytratil úplně - mlhavě si pamatoval, jak prožíval stejné odhalení už několikrát předtím - jenže jeho krátkodobá paměť byla selektivně poškozena, aby omezila zřetelnost této opakující se falešné minulosti, a jakmile se přestal soustředit, několik volných asociací ho nakonec dovedlo zpátky do přesně téhož stavu mysli, v jakém byl na začátku cyklu. Jeho tělo bylo - vůči všem viditelným záchytným bodům v okolí - rovněž zpátky tam, odkud vyšlo. Zem a obloha se nehýbaly a všechna patra budovy byla stejná. A každý sval a kloub jeho těla se dokonale zotavil, jako vždy.
Peer se rozesmál nad vynalézavostí svého já v oblacích a znovu zahájil sestup. Byla to elegantní situace a on byl rád, že konečně našel dost rozumu, aby ji realizoval.
Byl tu však jeden detail, na který se nedokázal soustředit jedna volba, kterou v době v oblacích učinil, a zřejmě se rozhodl, že ji před sebou naprosto utají.
Naprogramoval své externí já, aby ho nechalo absolvovat cyklus předem určený počet opakování? ABCABCABC. a pak rozčísne oblohu jako boží pěst nějaké hřmotné DEF - nebo se výběžek kumulu dá skutečně do pohybu - a jeho věčný pohyb skončí? Mohlo se stát, že ho ze stěny budovy strhne hák nebo nějaká malá změna prostředí vykolejí jeho myšlenky z dokonale kruhové dráhy. Tak či tak, prožít jeden nepřerušený cyklus bude stejné jako prožít jich tisíc, takže jestli vůbec někde odtikával budík, subjektivně bude jeho další cyklus tím, kdy začne zvonit.
A jestli žádný budík nebyl? Mohl nechat svůj osud v rukou někoho zvenčí. Náhodná zpráva od jiné kopie nebo nějaká událost ve světě jako takovém mohla zafungovat jako spoušť, která ho uvolní.
Nebo se mohl rozhodnout pro absolutní solipsismus. Plahočit se cyklem bez ohledu na to, co jiného se děje, dokud vykonavatel jeho pozůstalost nezpronevěří, teroristé nevyhodí počítač do povětří atomovou bombou, civilizace se nezhroutí nebo nevyhasne slunce.
Peer se zastavil a zavrtěl hlavou, aby si z očí otřepal pot. Pocit déjavu, který tím vyvolal, byl s největší pravděpodobností čistě syntetický; neřekl mu nic o tom, kolikrát gesto ve skutečnosti zopakoval. Najednou se mu nezdálo pravděpodobné, že by mohl udělat něco tak nechutného a nechat cyklus proběhnout více než jednou. Jeho subjektivní čas se uzavřel do smyčky, valil se sám na sebe; nebylo nutné, aby po posledním okamžiku následovalo vnější opakování prvního. Bez ohledu na to, co se stalo - z vnějšího pohledu - "potom", smyčka byla plynulá a celistvá. Klidně se mohl úplně vypnout po vypočítání prvního cyklu a nepoznal by žádný rozdíl.
Vánek zesílil, chladil ho na kůži. Peer se nikdy necítil tak klidný; tak fyzicky vyrovnaný, tak duševně smířený. Ztráta Kate musela být těžká, ale již se přes ni přenesl. Jednou provždy.
Pokračoval v sestupu.
21
(Sem potěr mutací)
Červen 2051
Maria se probudila ze snu o tom, jak rodí. Porodní bába ji pobízela: "Tlačte! Tlačte!" Křičela přes zaťaté zuby, ale dělala, co jí bylo řečeno. Ukázalo se, že "dítě" je zakrvavená soška vyřezaná z hladkého, tmavého dřeva.
V hlavě jí hučelo. V místnosti byla tma. Náramkové hodinky si sundala už předtím, ale pochybovala, že spala dlouho; pokud by to tak bylo, postel by jí připadala cizí, potřebovala by nějaký čas, aby si vzpomněla, kde je a proč. Takto se jí však události té noci vybavily okamžitě. Bylo hodně po půlnoci, ale ještě nezačal nový den.
Poznala, že Durham tam není, ještě než natáhla ruku přes postel, aby se přesvědčila. Potom chvíli ležela nehybně a poslouchala. Jediné, co slyšela, byl vzdálený kašel, jenž se ozýval z jiného bytu. Nikde se nesvítilo; všimla by si světla linoucího se z jiné místnosti.
Když vyšla z ložnice, do nosu ji praštil strašný puch. Výkaly a zvratky, se sladkým nádechem, z něhož se zvedal žaludek. Představila si, že Durham zřejmě nezvládl celodenní stres a noční šampaňské, a málem se otočila a vrátila se do ložnice, aby otevřela okno a zabořila hlavu do polštáře.
Dveře do koupelny byly přivřené, ale zevnitř se neozývaly žádné zvuky, které by ukazovaly, že tam stále je; ani sten. Oči jí začaly slzet. Nechtělo se jí věřit, že mohla všechen ten hluk zaspat.
"Paule?" zavolala. "Jsi v pořádku?" Nedostala ale žádnou odpověď. Jestli ležel v bezvědomí v kaluži zvratků, alkohol s tím neměl nic společného; musel mít vážné zdravotní problémy. Otrávené jídlo? Otevřela dveře a rozsvítila.
Byl ve sprchovém koutě. Rychle z místnosti vycouvala, ale podrobnosti se jí přesto vybavovaly ještě dlouho poté, co

ji opustila. Kličky střev. Krvavě červené výkaly. Vypadalo to, jako by klečel a potom se rozjel do stran. V první chvíli byla přesvědčená, že zahlédla nůž, rudě kontrastující s bílými kachličkami - ale potom ji napadlo, že třeba viděla jen Rorschachovu kaňku nahodilé skvrny od krve.
Začaly se jí podlamovat nohy. Podařilo se jí dojít k židli. Seděla tam a hlava se jí točila. Musela napnout veškeré svoje síly, aby se vůbec udržela při vědomí; sice v životě neomdlela, ale pokud chtěla zůstat při smyslech, nedokázala nějakou dobu dělat nic jiného než sedět.
První věc, kterou cítila jasně, byl pocit úžasu nad vlastní hloupostí, jako by s očima dokořán napochodovala přímo do cihlové zdi. Durham věřil, že jeho kopie dosáhla nesmrtelnosti a dokázala prachovou hypotézu. Dokončením projektu se naplnil celý smysl jeho života. Co čekala, že potom udělá? Bude dál prodávat pojištění?
Slyšela ho, jak křičí přes zaťaté zuby, to on dal podobu jejímu snu.
A Durham to byl, kdo dál tlačil, Durham, který vypadal, jako by se snažil porodit.
Zavolala na ambulanci. "Rozpáral si nožem břicho. Rána je velice hluboká. Nedívala jsem se zblízka, ale myslím, že je mrtvý." Zjistila, že dokáže mluvit s loutkou z ústředny záchranných služeb naprosto klidně; věděla, že kdyby musela říkat stejné věci člověku, zkolabovala by.
Když zavěsila, začaly jí cvakat zuby a vydávala ze sebe krátké stísněné zvuky, které jako by k ní ani nepatřily. Chtěla se obléci, než přijede ambulance a policie, ale neměla sílu se pohnout - a pomyšlení, že by se měla starat o to, aby ji nenašli nahou, jí připadalo neuvěřitelně malicherné. Pak její ochromení něco zlomilo a ona vstala, potácivě obešla pokoj a posbírala oblečení, které jen před několika hodinami rozházeli.
Zjistila, že je úplně oblečená, choulí se v koutě obývacího pokoje a v duchu si předříkává litanii výmluv. Nikdy mu nepodlehla. Vystupovala proti jeho šílené víře při každé příležitosti. Jak ho mohla zachránit? Odstoupením od projektu? Tím by se nezměnilo nic. Mohla zkusit zařídit, aby ho hospitalizovali? Doktoři ho prohlásili za vyléčeného.
Nejhorší, co udělala, bylo to, že stála vedle něho a nechala ho vypnout vlastní kopii.
Ještě byla šance -
Prudce se postavila, přiskočila k nejbližšímu terminálu a znovu se přihlásila na účet projektu v SSS.
Jenomže Durhamův skenový soubor byl pryč, byl smazán stejně přepečlivě, stejně nevratně jako její. Kontrolní záznamy nedávaly naději, že by se data zachovala někde jinde; podobně jako její soubor, byla dokonce výslovně označena, aby nebyla zahrnována do automatických záloh SSS pořizovaných každou hodinu. Data byla reprodukována na jediném místě: uvnitř samotné konfigurace Rajská zahrada. A veškeré stopy této struktury byly smazány.
Seděla u terminálu a přehrávala si soubor, který ukazoval, jak Durhamova kopie provádí experimenty: testuje zákony svého vesmíru, radostně se řítí vstříc… čemu? Předem neohlášenému, nevysvětlitelnému zániku všeho, co budovala jako základ své existence?
A jeho mrtvola teď ležela v koupelně, usmrcená vlastníma rukama, tak jak to chtěl; oběť vlastní dokonalé logiky.
Maria zabořila obličej do dlaní. Chtěla věřit, že tyhle dvě smrti nejsou stejné. Chtěla věřit, že Durham měl celou dobu pravdu. Co pro kopii znamenaly počítače SSS v Tokiu a Soulu? Žádný experiment uskutečněný uvnitř TVC vesmíru nemohl existenci těchto strojů dokázat ani vyvrátit. Byly - pro něj - stejně bezvýznamné jako Francesčin směšný Bůh, který se neprojevuje.
Tak jak ho mohly zničit? Jak mohl být mrtvý?
Venku se ozvaly rychlé, těžké kroky a zabušení na dveře. Maria šla otevřít.
Chtěla věřit, ale nedokázala to.
22
(Sem potěr mutací)
Červen 2051
Thomas se připravil na to, že bude svědkem smrti.
Tím, kdo zabil Annu, byl Riemann z masa a kostí, nikoli kopie, která zdědila vrahovy vzpomínky. A Riemann z masa a kostí měl dostat příležitost to zohlednit, než zemřel. Měl dostat šanci přiznat svou vinu, přiznat svou smrtelnost. A dát svému následovníkovi rozhřešení.
Nebylo mu to umožněno.
Avšak ani teď nebylo příliš pozdě. Stále to za něho mohl udělat softwarový klon - který by věřil, že je z masa a kostí. Ukázal by, co by dělalo smrtelné, lidské já, kdyby vědělo, že umírá.
Thomas našel v albu vhodnou fotografii - staré chemicky vyvolané snímky na papíře, které krátce po propuknutí posledního stadia své nemoci nechal zdigitalizovat a zrestaurovat. Vánoce 1985: matka, otec, sestra Karin a on, seskupeni před rodinným domem, oslněni zimním sluncem. Karin, laskavá a ostýchavá, zemřela na rakovinu lymfatických uzlin ještě před přelomem století.
Oba jeho rodiče žili přes devadesát let. Vypadali, že nesmrtelnosti dosáhnou čirou silou vůle - ale zemřeli dřív, než byla skenovací technologie dovedena k dokonalosti. Když jim Thomas navrhl kryonickou konzervaci, pohrdavě ho odbyli. "Nemám ani náhodou v úmyslu udělat se sebou to, co američtí zbohatlíci udělali se svými domácími mazlíčky," vysvětlil stroze otec. Mladík na fotografii se příliš nepodobal obrazu, který by si Thomas vybavil, kdyby zavřel oči a zkusil si vzpomenout - ale výraz jeho tváře, zachycený při přechodu od vyplašenosti k aroganci, vypadal pravdivě. Zpola se bál, že fotoaparát odhalí jeho tajemství; zpola jej vybízel, aby to zkusil.
Thomas si schovával kopie svého skenu ze smrtelné postele - bez přímého přístupu, uvnitř trezorů v Ženevě a New Yorku - aniž k tomu měl konkrétnější důvod než velice mlhavou představu, že kdyby se jeho model nenapravitelně poškodil - v důsledku pomalého viru či malé programátorské chyby - a všechny pozdější zálohy by se nevyhnuly podezření, začít žít znovu bez vzpomínek na dobu po roce 2045 by bylo lepší než nic.

Když shromáždil nezbytné prvky, napsal celý scénář předem a nechal jej proběhnout - aniž se podíval na výsledek. Pak klon zmrazil a v posledním možném okamžiku jej poslal Durhamovi - bez šance vycouvat nebo se dokonce rozhodnout, že se první pokus nezdařil, a zkusit to znovu.
Nyní byl připraven zjistit, co udělal, zhlédnout fait accompli. Posadil se v knihovně - bar již předtím zamkl - a dal terminálu znamení, aby začal.
Stařec na posteli vypadal mnohem hůř, než Thomas předpokládal: měl propadlé oči, byl značně zežloutlý a skoro plešatý. (Tolik k upřímnosti vlastního vzhledu, "minimálním" změnám, které udělal, aby vypadal společensky přijatelně.) Hruď měl zbrázděnou jizvami, opředenou sítí elektrod; podobná spleť mu pokrývala lebku. Pumpička zavěšená vedle postele zásobovala jehlu zavedenou do jeho pravé ruky. Klon byl pod vlivem hrubě namodelovaného syntetického opiátu, jenž proudil do jeho hrubě namodelovaného krevního oběhu, obdobně jako byl Thomasův originál pod vlivem opravdového sedativa od okamžiku pořízení skenu až do své smrti, která nastala o tři dny později. Ale v tomto záznamu to bylo přichystáno tak, aby se koncentrace prudce snížila - aniž pro to byl fyzicky hodnověrný důvod; žádný však nebyl nutný. Pokles byl vyjádřen na diagramu v rohu obrazovky.
Thomas se díval, svíraný úzkostí, rozrušený nadějí. Konečně nadešel rituál, do něhož odjakživa vkládal naděje, že by ho mohl vyléčit.
Stařec nabyl vědomí, aniž by otevřel oči; klikyháky EEG Thomasovi nic neříkaly, ale software, který simulaci sledoval, opatřil situaci titulkem. Následoval další text:

Anestetikum ještě nezabralo. Copak nedovedou nic udělat pořádně? (Nesrozumitelná formulace.) Skenování nejspíš ještě neskončilo. Zatím nemohu být kopie. Kopie se probudí s jasnou hlavou, usazená v knihovně a předem upravená tak, aby necítila žádnou dezorientaci. Tak proč jsem vzhůru?

Stařec otevřel oči.
"Zmrazit!" vykřikl Thomas. Potil se, bylo mu špatně od žaludku, ale neudělal nic, aby zbytečné projevy zapudil. Chtěl přece katarzi, ne? Nešlo především o to? Podtitulky poskytovaly jen přibližný obraz o tom, co klon prožíval. Mohl získat větší jasnost; záznam obsahoval stopy z hlavních nervových drah. Kdyby chtěl, mohl klonu číst myšlenky.
"Řekni mi, co si myslí, čím prochází," vyzval. Nic se nestalo. Zaťal pěsti a zašeptal: "Restartovat."
Knihovna zmizela; ležel na zádech na nemocničním lůžku a omámeně civěl do stropu. Když se podíval dolů, spatřil shluk monitorů vedle sebe, dráty na hrudi. S pohybem jeho očí a hlavy nebylo něco v pořádku - byly pochopitelné, ale znepokojivě nesouhlasily s jeho úmysly. Cítil se vystrašený a dezorientovaný - ale nebyl si jist, nakolik je to vlastní reakce a nakolik to patří ke klonu. Thomas v panice zavrtěl hlavou a knihovna se vrátila - i jeho tělo.
Zastavil přehrávání a znovu se zamyslel.
Mohl se vysvobodit, kdykoli bude chtít. Byl jenom pozorovatel. Neměl se čeho bát.
Potlačil pocit, jako by se dusil, zavřel oči a poddal se záznamu.

Nejistě se rozhlédl po pokoji. Nebyl kopie - to bylo jasné. A toto nebyla žádná část Landauovy kliniky; jako významný akcionář a budoucí klient prošel nemocnici příliš mnohokrát, než aby se mohl mýlit. Jestliže bylo skenování z nějakého důvodu odloženo, měl být zpátky doma - nebo na cestě tam. Ledaže by se stalo něco, co vyžadovalo lékařskou péči, jakou Landau nemohl poskytnout.
V místnosti nikdo nebyl a dveře byly zavřené. "Sestro!" zvolal chraptivě. Neměl dost síly, aby zakřičel.
Automatická pokojová služba odpověděla: "Momentálně se vám nikdo z personálu nemůže věnovat. Mohu vám nějak pomoci?"
"Můžeš mi říct, kde jsem?"
"Nacházíte se ve Valhalle, v pokoji 307."
"Ve Valhalle?" Věděl, že s nimi uzavřel nějaký obchod, ale nemohl si vzpomenout proč.
"Valhalla… je frankfurtský hospic Americké společnosti zdravotní dynamiky."
Hrůzou se mu uvolnily útroby; byly již prázdné. [Thomas se účastně zpotil, ale vydržel to a nevysvobodil se.] Valhalla byli řezníci, které si najal, aby se postarali o jeho tělo, až zůstane po pořízení skenu v komatu, dokud z něj nevyprchá život - s minimální lékařskou péčí, jakou zákon připouštěl bez heroických opatření k prodloužení života.
Sken už byl hotový - jenže to zbabrali. Nechali ho, aby se probudil.
Byl to šok, ale rychle se s ním vyrovnal. Neměl důvod propadat panice. Do šesti hodin odsud bude pryč a bude mít nový sken - a ten, kdo je za to zodpovědný, bude na ulici ještě dřív. Zkusil se zvednout, aby se posadil, ale z přetrvávajících účinků infúze se mu hlava točila tak, že nedokázal svoje pohyby koordinovat. Padl zpátky do polštářů, popadl dech a přinutil se klidně promluvit. "Chci mluvit s ředitelem."
"Je mi líto, ale ředitel není dostupný."
"Tak s nejvýše postaveným členem personálu, jehož najdeš."
"Momentálně se vám nikdo z personálu nemůže věnovat."
Pot mu stekl do očí. Nemělo smysl tomuto automatu hrozit žalobou. Vlastně… mohlo by být moudré nevyhrožovat žalobou nikomu. Na takovém místě by byli bez problému schopni zareagovat tím, že by mu jednoduše něco píchli, aby se vrátil do komatu.
Potřeboval informovat o situaci někoho zvenčí. "Chtěl bych si zavolat," řekl. "Můžeš mě spojit se sítí?"
"Nemám k tomu oprávnění."
"Můžu ti říct číslo svého účtu propojené s mou hlasovou identifikací a dát ti oprávnění, aby sis tu službu nechala zaplatit."

"Nemám oprávnění k přijetí čísla vašeho účtu."
"No, nevadí, tak tedy, prosím… zavolej na účet volaného Rudolfu Dieterlemu z firmy Dieterle, Holingworth a partneři."
"Nemám k takovému hovoru oprávnění."
Nevěřícně se rozesmál. "Jsi vůbec fyzicky schopná spojit mne se sítí?"
"Nemám oprávnění k vyzrazování technických podrobností."
Každá nadávka by byla jen plýtvání dechem. Zvedl hlavu a rozhlédl se po pokoji. Nebyl tam žádný nábytek, žádné zásuvky, žádný stůl, žádná židle pro návštěvu. Pouze monitory z jedné strany postele, narovnané na vozících z nerezové oceli. A žádný terminál, vůbec žádné komunikační zařízení - dokonce ani sluchátko na stěně.
Zkusil nahmatat jehlu v předloktí, z vnitřní strany těsně pod loktem. Místo vpichu zakrýval těsný, celistvý gumový rukáv, několik centimetrů široký; připadalo mu, že to trvalo celou věčnost, než se dostal nehty pod okraj - a i když se mu to podařilo, bylo to k ničemu. Rukáv byl až příliš těsný, než aby se dal z paže stáhnout, a příliš elastický, takže ho nemohl vyhrnout jako rukáv košile. Jak to sundávali? Zkusil zatahat přímo za hadičku infuze; rukáv ji držel pevně, nejevila žádné známky, že by chtěla vyklouznout. Druhý konec mizel uvnitř infuzní pumpičky.
[Thomase napadlo, jestli tato neodstranitelná jehla spolu s kafkovskou pokojovou službou nemohou vzbudit v klonu podezření - ale vysvětlení, že by nějaké budoucí já sken probudilo podruhé, bylo zřejmě příliš komplikované, než aby mu v takové krizi přišlo na mysl.]
Neměl jinou možnost než vzít pumpičku s sebou. Bylo to nepříjemné - ale jestli bude muset při hledání terminálu chodit po budově zabalený do prostěradla, sotva bude podezřeleji, než by beztak vypadal.
Začal si z hrudi sundávat elektrody, když vtom mu pravou paží proběhl impuls znecitlivujícího tepla. Pumpička dvakrát pípla; když se otočil, spatřil, že uprostřed pouzdra jasně září zelená kontrolka, jíž si předtím nevšiml.
Než stačil zareagovat - zalomit hadičku - z ramene se rozšířila ochromující vlna. Pokusil se svalit z postele, ale necítil, že by jeho tělo nějak zareagovalo.
Několikrát mrkl a zavřel oči. Snažil se zůstat při vědomí - a podařilo se mu to. [Scénář kopii dopřál několik minut jasného vědomí - což nemělo nic společného se skutečnými farmakologickými účinky opiátu.]
V počítači bude záznam jeho EEG. Určitě někoho brzy upozorní, že se probudil - a ten někdo pochopí, že jediná humánní možnost je oživit ho.
Jenže někdo měl být upozorněn už v okamžiku, kdy se probudil.
Bylo mnohem pravděpodobnější, že ho nechají zemřít.
[Thomasovi se z toho chtělo zvracet. To bylo sadistické, šíleně.
Ale na nějakou upejpavost bylo už pozdě. Všechno, čeho byl svědkem, se již stalo.]
Jeho tělo nic necítilo, ale mysl byla křišťálově čirá. Teď, když jej nerušily tělesné projevy, mu jeho strach připadal čistší, ostřejší než všechno ostatní, co kdy cítil.
Pokusil se vydolovat známé, uklidňující pravdy: kopie přežije, bude žít za něho. Toto tělo bylo odjakživa předurčeno k tomu, aby zemřelo; s tím se už dávno smířil. Smrt byla nevratný zánik osobnosti; toto nebyla smrt, bylo to svlečení kůže. Neměl se čeho bát.
Pokud se ve smrti nemýlil. Pokud se ve všem nezmýlil.
Ležel ochromený ve tmě. Chtěl usnout, a zároveň mu spánek naháněl hrůzu. Chtěl cokoli, co by ho rozptýlilo, a zároveň se bál, že promarní poslední drahocenné minuty, že nebude připravený.
Připravený? Co by to mohlo znamenat? Smrt nevyžadovala žádnou přípravu. Neuchyloval se k úpěnlivým prosbám na smrtelné posteli, adresovaným bohu, v něhož přestal věřit ve dvanácti letech. Nechystal se odvrhnout sedmdesát let svobody a zdravého rozumu, vrátit se ke své infantilní víře. Najdi Království nebeské jako dítě, nebo se do něho nedostaneš? Právě ten verš mu pomohl prohlédnout primitivní mechanismus lapení do pasti; překlad byl až příliš srozumitelný (dokonce i pro dítě). Inteligenci dospělého by tyhle nesmysly musely urazit - ale co na tom, spolkni je, nebo se budeš věčně smažit.
Ale stejně se pořád bál. Háčky se zasekly hluboko.
Ironií bylo, že konečně dostal rozum a odvrhl celou tu šílenou představu, že se nechal probudit úmyslně. Aby se podíval do tváře své smrtelnosti! Aby svou kopii očistil od viny! To by byl až příliš žalostný žert. A nyní se hypotetický dědic, jemuž by to pošetilé gesto prospělo, ani nedozví, že se to náhodou stejně stalo.
Tma v jeho lebce jako by se najednou rozevřela, neviditelný výhled se rozšířil v neviditelnou vyhlídku. Veškeré pocity, které mu připomínaly, že je na lůžku v hospicu, pouze ochromený a osleplý, teď zmizely; byl ztracený na planině temnoty.
Co by vůbec mohl kopii říct. Skličující pravdu? Umírám se strachem. Zabil jsem Annu jen ze sobectví a ze zbabělosti a teď, navzdory všemu, se stále bojím, že by mohl existovat posmrtný život. Bůh. Soud. Vrátil jsem se dost hluboko abych začal váhat, jestli by se z každé pověry, v níž jsem jako dítě věřil, nakonec nemohla vyklubat pravda - ale ne dost hluboko, abych přijal možnost pokání.
Nebo nějakou uklidňující lež? Umírám v míru. Našel jsem odpuštění, všechna svá strašidla jsem uložil k věčnému odpočinku. A ty teď můžeš žít vlastním životem. Syn nebude trestán za hříchy otce.
Fungovalo by to, a pomohlo by to? Nějaká fráze, stejně prázdná jako vůdů zpovědi, stejně líbivá jako poslední slova nějaké trpící duše nacházející hollywoodské vykoupení?
Cítil, jak se pohybuje tmou. Žádné tunely světla, vůbec žádné světlo. Uklidňující sny, žádné předsmrtné halucinace. Do smrti chyběly hodiny nebo dny; tou dobou bude jistě již znovu v komatu. Jedno malé milosrdenství.

Thomas nehybně seděl před terminálem ještě dlouho poté, co záznam skončil.
Klon měl pravdu: byl to nesmyslný, falešný rituál. Vrahem byl a vždycky bude; žádným způsobem nemohl dosáhnou

toho, aby se viděl jako nevinné softwarové dítě mrtvého Thomase Riemanna, nespravedlivě zatížené otcovou vinou. Leda by se celkově přetvořil - vyeditoval si vzpomínky, změnil svou osobnost. Vytesal ze své mysli někoho nového. Jinými slovy: zemřel.
To byly možnosti, které měl. Musel žít s tím, co je, jako s celkem nebo vytvořit nového člověka, který zdědí pouze část toho, čím byl.
Zlostně se rozesmál a zavrtěl hlavou. "Neprocházím žádným uchem jehly. Zabil jsem Annu. Zabil jsem Annu. To jsem já." Sáhl si na jizvu, která ho definovala, a pohladil ji, jako by to byl talisman.
Ještě chvíli tak seděl, ještě jednou prožíval tu noc v Hamburku a plakal hanbou nad tím, co udělal.
Pak odemkl domácí bar a dodal si sebejistotu a optimismus. Celý ten rituál byl zbytečný - ale když nic jiného, zbavil ho iluze, že by to mohlo být jinak.
O něco později se ke klonu v myšlenkách vrátil. Postupně upadl do narkózy. Protrpěl si hrubě vymodelovanou extrapolaci nemoci, která zabila jeho originál. A potom, v okamžiku simulované smrti, dostal nové tělo, mladé a zdravé - s obličejem podle fotografie pořízené o Vánocích 1985.
Vzkříšení - na okamžik. Pouhá formalita. Scénář mladého vraha zmrazil, aniž ho probudil.
A potom?
Thomas zašel příliš daleko, než aby se tím trápil. To, co udělal, udělal kvůli rituálu. Odevzdal klon do Durhamových rukou, aby mu dal - jako člověku z masa a kostí, za něhož se považoval - velice malou naději nového života ve světě za smrtí, nepoznatelném.
A jestli to celé byla chyba, nemohl už teď udělat nic, aby to změnil.
ČÁST DRUHÁ
Město permutací
23

Maria se probudila z bezesného spinku s čistou hlavou, klidná. Otevřela oči a rozhlédla se kolem sebe. Postel ani místnost neznala; obojí bylo prostorné a přepychové. Všechno se zdálo být nepřirozeně čisté, neumazané pobytem lidí, jako pokoj ve drahém hotelu. Byla dezorientovaná, ale z klidu ji to nevyvedlo; měla pocit, že vysvětlení přijde každým okamžikem. Měla na sobě noční košili, kterou nikdy v životě neviděla.
Najednou si vzpomněla na Landauovu kliniku. Bavila se s techniky. Půjčila si značkovač. Provedli ji po pokojích pooperační péče. Anesteziolog jí řekl, aby počítala.
Vytáhla ruce zpod přikrývky. Její levá dlaň byla prázdná; uklidňující vzkaz, který si tam napsala, byl pryč. Cítila, jak ve tváři ztrácí barvu.
Dřív, než se stačila zamyslet, vstoupil do pokoje Durham. V prvním okamžiku byla tak ohromená, že ani nehlesla a potom se na něho rozkřikla: "Co jste to se mnou udělal? Jsem kopie, že? Spustil jste kopii!" Uvězněnou ve startovacím softwaru, se dvěma minutami života?
"Ano, jste kopie," odvětil tiše Durham.
"Jak? Jak jste to udělal? Jak jsem to mohla dopustit?" Zírala na něho a zoufale čekala na odpověď, ze všeho nejvíc rozčilovaná představou, že by mohli oba zmizet dřív, než uslyší vysvětlení, než pochopí, jak se mu podařilo proniknout všemi jejími složitými pojistkami. Jenže Durham pouze stál u dveří a tvářil se zmateně a rozpačitě - jako by takovou reakci očekával, ale teď nedokázal tak docela uvěřit že k ní skutečně dochází.
Nakonec řekla: "Tohle není start, že ne? Tohle je později. Vy jste jiná verze. Ukradl jste mne a spustil jste mě později."
"Neukradl jsem vás." Zaváhal a pak opatrně dodal: "Myslím, že přesně víte, kde jste. Věřte, dělal jsem si výčitky, že vás budím - musel jsem to však udělat. Děje se tady příliš mnoho věcí, které vás budou zajímat, kterých se budete chtít účastnit; nemohl jsem vás nechat všechno to zaspat. Bylo by to neodpustitelné."
Maria neposlouchala, co říkal. "Nechal jste si můj skenový soubor i po startu. Nějak jste si udělal kopii."
"Ne. Jediné místo, kam se kdy data z vašeho skenového souboru dostala, byla konfigurace Rajská zahrada. Jak jsem slíbil. V TVC vesmíru - nyní všeobecně známém jako Elysium. Který se řídí jen svými vlastními zákony."
Maria se na posteli pomalu posadila a přitáhla kolena až k bradě. Snažila se smířit se situací, a přitom nepodlehnout panice, nesesypat se. Durham byl šílený, nepředvídatelný.
Nebezpečný. Kdy už to konečně pochopí? V hmotné podobě by mu pravděpodobně dokázala přerazit vaz, kdyby se musela bránit - jenže jestli měl toto prostředí pod palcem, byla bezmocná: mohl ji znásilnit, mohl ji mučit, mohl naprosto cokoli. Samotná představa, že by na ni zaútočil, jí stále připadala absurdní - jenže nemohla spoléhat na to, že by jeho předchozí chování k ní něco znamenalo. Byl to lhář a únosce. Vůbec ho neznala.
Zatím však byl stejně civilizovaný jako vždycky předtím; zdálo se, že má v úmyslu v šarádě pokračovat. Bála se zkoušet toto pozlátko pohostinnosti - přesto se přinutila klidně říct: "Chci použít terminál."
Durham pokynul k prostoru nad postelí, ve kterém se vzápětí objevil terminál. Marie se zmocnila úzkost; uvědomila si, že se dosud držela tenoučké naděje, že by mohla být člověk. A ještě to bylo možné. Samotný Durham měl kdysi vymazanou paměť a nechal se přesvědčit, že je kopie, přestože byl jenom návštěvník. Nebo alespoň tvrdil, že se to stalo, v jiném světě.
Vyzkoušela tucet čísel - začala Francesčiným a skončila Adenovým. Terminál všechna prohlásil za neplatná.
Nedokázala si dodat odvahu, aby zkusila vlastní. Durham mlčky přihlížel. Zdálo se, že kolísá mezi nefalšovanou účastí a určitou nezaujatou fascinací - jako by pokus o několik telefonátů vrhal stín pochyb na její duševní zdraví; jako by se dopouštěla bizarního, bláznivého jednání, jež si zaslouží bližší zkoumání: nahlížela za zrcadlo, jestli tam nenajde předměty, které viděla v odraze; jako by mluvila s televizním programem… nebo telefonovala hračkovým telefonem.

Maria vznášející se zařízení vztekle odstrčila; terminál se pohyboval lehce, ale zastavil se, jakmile od něho odtáhla ruce. Náhražková VR a její "fyzika toho, co se hodilo", jí připadala jako poslední urážka.
"Myslíte si, že jsem pitomá?" řekla. "Co dokazuje nějaký kašírovaný terminál?"
"Nic. Proč tedy nepoužijete vlastní kritéria?" Potom řekl: "Centrální počítač," a na terminálu naskočilo menu s mnoha ikonami nadepsané VÝPOČETNÍ CENTRUM MĚSTA PERMUTACÍ. "Dnes už toto rozhraní mnoho lidí nepoužívá; je to původní verze, navržená ještě před startem. Ale pořád vám poskytne přístup ke stejné výpočetní kapacitě jako nejmodernější kopersonální připojení."
Ukázal Marii textový soubor. Okamžitě jej poznala; byl to program k řešení velké, záměrně složité soustavy diofantovských rovnic, který sama napsala. Výstup z tohoto programu byl dohodnutým klíčem, jenž měl "po" startu otevřít Durhamovi přístup k ostatním kopiím.
Spustil jej. Terminál ihned vychrlil výsledky: plnou obrazovku čísel, z nichž nejmenší bylo dvacetimístné. Na každém počítači v reálném světě by to trvalo léta.
Na Marii to však neudělalo dojem. "Mohl jste nás zmrazit, když program běžel, aby to vypadalo, že neuběhl žádný čas. Nebo jste mohl výsledky vygenerovat předem." Ukázala na terminál. "Myslím, že je to celé podvod. Nemluvíte se skutečným operačním systémem, ve skutečnosti program vůbec nespouštíte."
"Klidně v rovnicích změňte některé parametry a zkuste to znovu."
Provedla to. Upravený program "proběhl" stejně rychle a vychrlil novou soustavu výsledků. Trpce se zasmála. "Co mám udělat teď? Odškrtnout si v hlavě tohle všechno jako pravé? Na tu obrazovku jste mohl dát cokoli, co vás napadlo; stejně bych nepoznala rozdíl. A kdybych napsala další program ke kontrole výsledků, mohl byste zfalšovat i jeho fungování. Ovládáte přece celé toto prostředí, ne? Takže nemůžu věřit ničemu. Bez ohledu na to, co udělám, abych si vaše tvrzení zkusila ověřit, můžete zasáhnout a přizpůsobit to tomu, co chcete. Proto jste celou dobu stál o můj skenovy soubor? Abyste mne tady mohl zavřít a zasypat lžemi - konečně někomu ‚dokázat' všechny ty své ujeté představy?"
"Jste paranoidní."
"Vážně? Vy jste odborník."
Rozhlédla se po luxusní vězeňské cele. Závěsy z červeného sametu rozvinoval vánek. Slezla z postele a přešla na druhou stranu pokoje, ignorujíc Durhama; čím víc se s ním hádala, tím obtížnější bylo fyzicky se ho bát. Vybral si svou metodu mučení a držel se jí.
Z okna se otevíral výhled na les třpytících se věží - nepochybně vykreslených přesně tak, aby to odpovídalo všem zákonům optiky, ale přesto příliš štíhlých, než aby mohly být skutečné… jako nějaká expresionistická filmová dekorace z dvacátých let dvacátého století. Viděla návrhy; toto bylo Město permutací - ať už běželo na jakémkoli hardwaru.
Podívala se dolů. Byli ve výšce asi sedmdesáti, osmdesáti pater, ulice byla prakticky neviditelná, avšak těsně pod oknem, asi deset metrů napravo, se k sousední budově táhla lávka a Maria viděla dvojice a trojice klábosících loutkových obyvatel, které se po ní ubíraly ke svým fiktivním cílům. Vypadalo to všechno nákladně - jenže se zpomalením se dá koupit dost subjektivního výpočetního času, pokud je člověk ochoten na takovou dohodu přistoupit. Kolik času uplynulo ve vnějším světě? Roky? Desetiletí?
Podařilo se jí zachránit Francesku?
"Myslíte, že jsem se zmocnil vašeho skenového souboru a spustil celé toto město jen proto, abych se mohl radovat z toho, jak jsem vás napálil?" zeptal se Durham.
"Je to nejjednodušší vysvětlení."
"To je směšné, a vy to víte. Promiňte, vím, že to pro vás musí být bolestivé. Nebylo však pro mne lehké to udělat. Uběhlo sedm tisíc let; měl jsem dost času, abych si to rozmyslel."
Prudce se k němu otočila. "Přestaňte mi lhát!"
Zvedl ruce v gestu, které vyjadřovalo kajícnost - a netrpělivost. "Marie… jste v TVC vesmíru. Start se podařil, prachová hypotéza se potvrdila. Je to skutečnost, a vy uděláte dobře, když se s tím smíříte, protože jste nyní součástí společnosti, která s tím žije už tisíce let.
Vím, řekl jsem, že vás probudím pouze v případě, že planeta Lambert skončí neúspěchem - pokud budeme potřebovat, abyste se ujala práce na zárodku biosféry. V tom jsem porušil slovo, přiznávám. Ale… dal jsem špatný slib. Planeta Lambert neskončila neúspěchem; je úspěšná tak, jak jsme si to nepředstavovali ani v nejdivočejších snech. Jak bych mohl dopustit, abyste to zaspala?"
Ve vzduchu vedle ní se otevřelo uživatelské okno ukazující částečně ozářenou, modrobílou planetu. "Nepředpokládám, že kontinenty budou vypadat povědomě. Poskytli jsme Autoverzu velké zdroje; to, co pro většinu z nás bylo sedm tisíc let, byly pro planetu Lambert nějaké tři miliardy."
"Ztrácíte čas," řekla na rovinu Maria. "Nemůžete mi ukázat nic, co by mne donutilo změnit názor." Přesto visela očima na planetě, když Durham obraz přiblížil.
Vylétli z mraků v blízkosti východního pobřeží velkého, hornatého ostrova, který byl součástí souostroví rozkládajícího se po obou stranách rovníku. Holý skalnatý povrch štítů měl okrovou barvu; v původním projektu žádný takový minerál neměla… jenže čas a geochemie mohly dodat něco nového. Vegetace, která pokrývala prakticky každý ostatní kousek souše až po vodní hladinu, byla zbarvena do modrozelených odstínů. Když oko kleslo ještě víc a ukázaly se drobnější struktury, Maria spatřila pouze "trávy" a "křoviny" - nic, co by vzdáleně připomínalo pozemské stromy.
Durham se zaměřil na louku nedaleko pobřeží - podle měřítka v dolní části obrazu několik set metrů - a to, co si byla odvodila z náznaků v krajině, se nečekaně potvrdilo. Ukázalo se, že něco, co zpočátku vypadalo jako oblak smetí unášeného větrem nad travinami - že by nějaká semena? Je roj lesklého černého "hmyzu". Durham zmrazil obraz a pak

jednoho tvora ukázal v detailu.
Pozemské definici hmyzu neodpovídal; nohy byly čtyři, nikoli šest, a tělo bylo viditelně rozděleno na šest článků: hlavu, části nesoucí přední nohy, křídla a zadní nohy, a ocas. Durham pokynul rukou a otočil obraz. Hlava byla tupá, ne úplně plochá, a měla dvě velké oči - pokud to oči byly: lesklé modravé kotouče bez viditelné struktury. Zbytek hlavy pokrývaly jemné chloupky uspořádané do složitých, symetrických obrazců, jež Marii připomněly maorská obličejová tetování. Čidla chvění - nebo pachu?
"Moc hezké, ale zapomněl jste na ústa," řekla.
"Vkládají si veškerou potravu do prohlubně přímo pod křídly." Otočil tělo, aby jí to ukázal. "Přichytí se na těchto štětinách a rozloží se působením enzymů, které vylučují. Člověk by čekal, že vypadne, ale nevypadne - dokud není trávení a vstřebávání živin ukončeno. Potom změní protein na štětinách tvar a přeruší adhezi. Celý jejich žaludek není nic víc než tahle lepkavá, ven otevřená kapka, která tam visí."
"Mohl jste si vymyslet něco uvěřitelnějšího."
Durham se zasmál. "Přesně tak."
Křídla, jichž byl jediný pár, byla průsvitně hnědá a vypadala, jako by byla z tenké vrstvy stejného materiálu jako exoskelet. Každá ze čtyř nohou měla jediný kloub a končila vějířovitým útvarem. Ocasní článek měl černohnědé vzoroví, které připomínalo terč, jenže uprostřed nebylo nic; ze spodní části okraje vybíhala tmavá trubice, která se zužovala do jehlově ostrého hrotu.
"Lamberťané mají diploidní chromozomy, ale jenom jedno pohlaví. Kteříkoli dva mohou jeden po druhém vstříknout DNA do určitých typů rostlinných buněk; jejich geny buňku ovládnou a změní ji v něco mezi cystou a vajíčkem. Obvykle si vybírají určité místo na stoncích určitého druhu křovin. Nevím, jestli se to dá nazvat parazitováním - nebo jen budováním hnízda na molekulární úrovni. Rostlina dodá zárodku živiny a přežije celý proces v dokonalém zdraví - a když se mláďata vylíhnou, oplatí jí službu roznesením semen. Jejich předkové ukradli před miliardou let část ovládacích mechanismů jednomu rostlinnému viru. Podobných genetických výměn je mnoho; ‚říše' jsou tady biochemicky mnohem příbuznější, než byly na Zemi."
Maria se od obrazovky odvrátila. Nejhloupější bylo, že pořád ještě cítila touhu se ptát, dostat z něho podrobnosti. "Co přijde teď?" zeptala se. "Půjdete ještě dál a ukážete mi jemnou anatomickou strukturu, buňky toho hmyzu, proteiny, atomy, autoverzové buňky - a budete čekat, že mne to přesvědčí, že celá planeta je zasazená do Autoverzu? Rozmrazíte toho tvora, necháte ho proletět kolem - a já si mám na základě toho udělat závěr, že tak složitý organismus, vymodelovaný na tak podrobné úrovni, by nemohl běžet ani na jediném počítači v reálném světě? Jako kdybych mohla osobně ověřit, že každé jeho mávnutí křídly odpovídá reálnému sledu několika bilionů stavů buněčného automatu. Je to úplně stejné jako výsledky těch rovnic. Nic by to nedokazovalo."
Durham pomalu přikývl. "Dobře. Co kdybych vám ukázal některé jiné druhy? Či evoluční historii? Paleogenetickou dokumentaci? Máme v archivu každou mutaci od roku nula. Chcete se k němu posadit a podívat se, jestli to vypadá autenticky?"
"Ne. Chci terminál, který bude fungovat. Chci, abyste mi umožnil zavolat svému originálu. Chci si s ním promluvit a třeba se nám společně podaří vymyslet, co udělám, až se z tohoto pitomého blázince dostanu na vlastní účet v SSS."
Durham se zatvářil polekaně - a ona na okamžik uvěřila, že snad konečně dosáhla toho, že ji začal poslouchat. Ale on řekl: "Měl jsem důvod vás probudit. Brzy navážeme s Lamberťany kontakt. Mohlo se to stát už dřív - ale nastaly komplikace, odklady z politických důvodů."
Teď u ní prohrál úplně. ",Kontakt s Lamberťany?' Co to má znamenat?"
Pokynul k nehybnému hmyzu, který k nim byl stále otočen zadní částí a genitáliemi. "Tento druh jsem nevybral náhodou. Je to vrchol autoverzového života. Mají vědomí, uvědomují si sami sebe, jsou vysoce inteligentní. Nemají prakticky žádnou techniku - ale jejich nervová soustava je asi tak desetkrát složitější než lidská - a při některých úkonech se mohou dostat ještě mnohem dál a provádět něco na způsob paralelních výpočtů v rojích. Mají chemii, fyziku, astronomii. Vědí, že existuje třicet dva atomů - byť zatím neodhalili základní pravidla buněčného automatu. A modelují prvotní oblak. Jsou to myslící bytosti a chtějí vědět, odkud se vzaly."
Maria natočila ruku před obrazovku, čímž vrátila do záběru Lamberťanovu hlavu. Začínala Durhama podezírat, že skutečně věří všemu, co říká - ale v tom případě bylo možné, že tyto mimozemšťany nestvořil přímo on. Možná nějaká jiná z jeho verzí - originál z masa a kostí? - oklamala jeho i ji. V tom případě se hádala s nesprávným člověkem, ale co jiného mohla dělat? Začít vykřikovat prosby o propuštění k nebi?
"Desetkrát složitější než lidský mozek?" zeptala se otupěle.
"Jejich neurony využívají k přenášení vodivé polymery místo membránových akčních potenciálů. Vlastní buňky jsou velikostí srovnatelné s lidskými, ale každý axon a dendrit přenáší více signálů." Durham posunul obraz za Lamberťanovo oko a předvedl jí to. Neuron optického nervu při detailním zkoumání obsahoval tisíce molekul podobných velice složitě zauzleným provazům, probíhajícím po celé délce buňky. Na druhém konci byl každý polymer napojen na jakýsi měchýřek. Tenký molekulární kabel se zdál být malinký ve srovnání s váčkem buněčné membrány, uštípnuté od vnějšího světa. "Existují téměř tři tisíce odlišných neurotransmiterů; všechno jsou to proteiny vystavěné ze tří podjednotek, přičemž na každou podjednotku připadá čtrnáct možností. Je to trochu jako lidské protilátky - stejná finta pro vytvoření širokého spektra tvarů. A vážou se na jejich receptory stejně selektivně jako protilátka na antigen; každá synapse je biochemická rozvodná deska se třemi tisíci kanály a žádným rušením. To je molekulární základ lamberťanského uvažování." Vzápětí trpce dodal: "Což je víc, než máme vy a já: molekulární základ pro všechno. My stále používáme staré, ošizené modely lidského těla - rozšířené a upravené podle vkusu, ale stále založené na stejných principech jako první mluvící kopie Johna Vinese. Existuje též dlouhodobý projekt, který má dát lidem možnost realizovat se na atomární úrovni… ale když pominu politické komplikace, dokonce i nadšenci neustále nacházejí

naléhavější věci, které je třeba udělat."
Durham vyjel okem ven z buněčné stěny a nasměroval je přímo proti koncové části neuronu. Změnil barevné schéma z atomárního na molekulární, aby tak zdůraznil jednotlivé neurotransmitery s vlastními, odlišnými odstíny. Potom obraz rozmrazil.
Několik měchýřků z šedé lipidické membrány se se škubnutím otevřelo a vyvrhlo záplavu jasně zbarvených teček. Když prolétaly kolem oka, ukázalo se, že jsou to složité, nepravidelné kapénky s ohromující pestrostí forem. Durham opět otočil zorný úhel dopředu a zamířil k opačnému konci synapse. Nakonec Maria rozeznala barevně odlišené receptory zasazené do buněčné stěny přijímacího neuronu: molekuly s dlouhými řetězci, stočené do sevřených, klikatých prstenců s boulovatými prohlubněmi na venkovním povrchu.
Několik minut se dívali, jak se od jednoho receptoru odrážejí tisíce neodpovídajících neurotransmiterů. Pak to Durhama začalo nudit a požádal software: "Ukaž nám zásah." Obraz se na vteřinu rozmazal a vrátil se k původní rychlosti právě v okamžiku, kdy správně tvarovaná molekula konečně našla svůj cíl. Narazila na receptor a zapadla na místo. Durham včas projel okem skrz buněčnou stěnu, aby ukázal, jak zapuštěná ocasní část receptoru zareagovala změnou konfigurace. Řekl: "To nyní podnítí aktivaci druhotného posla, který dodá energii příslušnému polymeru - pokud tam již není vázán zpomalující posel, který blokuje přístup." Znovu promluvil na software, který se vzápětí ujal ovládání oka a ukázal jim všechny události, které právě popsal.
Maria ohromeně zavrtěla hlavou. "Řekněte mi pravdu - kdo to všechno rozpracoval? Tři tisíce neurotransmiterů, tři tisíce receptorů, tři tisíce druhotných poslů? Věřím, že mi můžete ukázat individuální strukturu každého z nich - a věřím, že by se skutečně chovaly tak, jak tvrdíte. Pouhé napsání softwaru, který by to napodobil, by představovalo obrovskou práci. Koho jste si na tohle najal? Lidí, kteří by to vzali, nemůže být mnoho."
Durham se téměř neznatelně usmál. "Vás jsem si najal. To jste určitě nezapomněla. Zárodek biosféry? Důkaz, že život v Autoverzu může být stejně rozmanitý a složitý jako život na Zemi."
"Ne. Od A. hydrophila k tomuto by to trvalo -"
"Miliardy roků autoverzového času? Výpočetní kapacitu v řádech, které by přesahovaly možnosti Země jedenadvacátého století? To je to, co planeta Lambert potřebovala a přesně to dostala."
Maria ustupovala od obrazovky, dokud to šlo, pak se svezla po stěně vedle okna zakrytého červenými závěsy a zůstala sedět na koberci připomínajícím plyš. Složila obličej do dlaní a snažila se dýchat pomalu. Měla pocit, jako by byla upálena zaživa.
Věřila mu? Zdálo se, že teď už na tom ani nezáleží. Ať udělá, co udělá, Durham ji bude neustále bombardovat podobnými "důkazy", podporujícími jeho tvrzení. Bez ohledu na to, jestli záměrně lhal nebo ne - a bez ohledu na to, zda byl klamán nějakou svou jinou verzí nebo zda byla "prachová hypotéza" nakonec správná - nikdy ji odsud nepustí zpět do reálného světa. Ať už byl chorobný lhář, spoluobětˇ nebo klidný dodavatel pravdy, svobodu jí dát nemohl.
Její originál tam stále někde byl - s penězi na záchranu Francesky. To byl smysl celé té šílené hry, odplata za to, že dala všanc svou duši. Jestli si to dokáže pamatovat a opírat se o to, možná se jí podaří uchovat si zdravý rozum.
Durham pokračoval - buď její úzkost nevnímal, nebo měl v úmyslu zasadit jí poslední ránu. "Kdo by to mohl vymyslet?" zeptal se jí. "Přece víte, jak dlouho trvalo Maxi Lambertovi převést bakterii z reálného světa. Opravdu věříte, že jsem našel někoho, kdo by dokázal vyrobit fungující - nový - pseudohmyz jen tak z ničeho… natož ještě inteligentní?
Dobře, nemůžete si osobně srovnat makroskopické chování s pravidly Autoverzu. Ale můžete prostudovat všechny biochemické cesty, můžete je vystopovat až k prapůvodnímu druhu. Můžete pozorovat růst embry a buňku po buňce - sledovat gradienty řídicích hormonů, diferencující se vrstvy tkáně, vznik orgánů.
Celá planeta je pro nás otevřená kniha - můžete bádat o všem, co budete chtít, prověřit si to na kterékoli úrovni, od virů po ekosystémy, od aktivace molekuly sítnicového pigmentu po geochemické cykly.
Momentálně na planetě Lambert žije šest set devadesát milionů druhů. Všechny se řídí zákony Autoverzu. Všechny jsou prokazatelně odvozeny od jediného organismu, který žil před třemi miliardami let - a jehož charakteristiky, jak předpokládám, znáte zpaměti. Opravdu věříte, že by někdo mohl tohle všechno vyprojektovat?"
Maria k němu rozčíleně vzhlédla. "Ne. Ovšem že to vzniklo evolucí; muselo se to vyvinout. Klidně už zavřete hubu - zvítězil jste; věřím vám. Ale proč jste mě musel probudit? Já se tady zblázním."
Durham si dřepl a položil jí ruku na rameno.
Pokusila se rozpitvat své ztráty na kousky, které by dokázala alespoň nějak pochopit, a přitom začala chraptivě vzlykat. Francesca byla pryč. Aden byl pryč. Všichni její přátelé. Všichni lidé, které kdy potkala: osobně i na sítích. Všichni lidé, o kterých kdy slyšela: hudebníci, spisovatelé, filozofové, filmové hvězdy, politici a mnohonásobní vrazi. Nebyli dokonce ani mrtví; jejich životy neležely v její minulosti, celé a úplné. Byly rozptýlené kolem ní jako prach: nesmyslné, odtržené.
Všechno, úplně všechno, co kdy znala, bylo rozemleto na nahodilý šum.
Durham zaváhal a potom ji neohrabaně objal. Měla chuť mu něco udělat, ale místo toho se k němu přitiskla a rozplakala se, zuby zaťaté, ruce sevřené v pěst, roztřesená vztekem a žalem.
"Nezblázníte se," řekl. "Můžete tady žít, jak budete chtít. Sedm tisíc let nic neznamená; neztratili jsme starou kulturu - pořád máme všechny knihovny, archivy a databáze. A jsou tu tisíce lidí, kteří se s vámi budou chtít setkat; lidí, kteří mají úctu k tomu, co jste udělala. Jste mýtická postava, hrdinka Elysia; jste spící osmnáctý zakladatel. Na počest vašeho probuzení uspořádáme velkou slavnost."
Maria ho odstrčila. "Já o to nestojím. O nic takového nestojím."
"Dobře. Záleží to na vás."
Zavřela oči a schoulila se ke stěně. Věděla, že musí vypadat jako urážlivé dítě, ale bylo jí to jedno. Obořila se na něho:

"Měl jste poslední slovo. Smál jste se naposledy. Oživil jste mě, jenom abyste mi mohl vymáchat hubu v důkazu vaší drahocenné víry. A teď chci znovu usnout. Navěky. Chci, aby tohle všechno zmizelo."
Durham chvíli mlčel. Potom řekl: "Můžete to udělat, pokud opravdu chcete. Až vám ukážu, co jste zdědila, až vám ukážu, jak s tím nakládat, získáte moc izolovat se od zbytku Elysia. Pokud se rozhodnete usnout, nikdo vás už nikdy nebude schopen probudit.
Ale copak tam nechcete být, na planetě Lambert, až uskutečníme první kontakt s civilizací, která vděčí za svou existenci vám?"
24
(Město Rmut)

Peer byl ve své dílně a vyráběl na soustruhu nohu od stolu, když jeho pohled upoutala poslední zpráva od Kate: Tohle musíš vidět. Prosím! Sejdeme se ve Městě.
Odvrátil zrak.
Pracoval se svým oblíbeným dřevem, borovicí Lambertovou. Na základě genové knihovny a map rostlinných buněk si vytvořil vlastní lesík, vymodeloval jednotlivé vzory od každého typu buňky až po atomární úroveň, a pak jejich základní chování shrnul do pravidel, která mohl nechat proběhnout miliardou cyklů pro desítky tisíc stromů. Teoreticky mohl vybudovat celý lesík z jednotlivých atomů - a byl by to zdaleka nejelegantnější způsob - ale kdyby se zpomalil do takového časového režimu, v němž by stromy vyrostly tak rychle, jak potřeboval, musel by nechat Kate daleko za sebou.
Zastavil soustruh a přečetl si zprávu ještě jednou. Byla napsána na lístku připíchnutém na nástěnku v dílně (což byla jediná část jeho prostředí, kterou jí dovoloval navštěvovat, když pracoval). Lístek vypadal obyčejně, až na to, že písmena měla tendenci poskakovat nahoru a dolů, když se ocitla na okraji jeho zorného pole, aby upoutala jeho pozornost.
"Jsem tady šťastný," zabručel. "Je mi jedno, co dělají ve Městě." Dílna sousedila se skladištěm, které bylo plné noh od stolů - zatím jich bylo sto šedesát dva tisíc tři sta dvacet devět. Peer si nedokázal představit nic, co by ho snad mohlo uspokojit víc než dosažení dvousettisícové mety - byť věděl, že s největší pravděpodobností si to rozmyslí a odejde z dílny dřív, než k tomu dojde; jeho externí já ho převádělo na nová povolání v nepravidelných intervalech, ale statisticky měla další změna už teď zpoždění. Bezprostředně předtím, než se dal na práci se dřevem, vášnivě zhltal všechny texty v centrální knihovně, které se týkaly vyšší matematiky, prošel všechny výukové programy a potom osobně přispěl několika důležitými novými poznatky k teorii grup - aniž by ho nějak trápilo, že se o jeho práci žádný z elysijských matematiků nikdy nedozví. Předtím napsal více než tři tisíce komických oper s librety v italštině, francouzštině a angličtině - a většinu z nich inscenoval s loutkovými účinkujícími a publikem. Ještě předtím sedmašedesát let trpělivě studoval strukturu a biochemii lidského mozku; ke konci plně pochopil podstatu procesu vědomí, což mu udělalo radost. Každá z těchto činností ho ve své době naprosto pohlcovala a přinášela mu uspokojení. Dokonce se kdysi zajímal o Elysijce.
Jenomže to už nebyla pravda. Raději myslel na nohy od stolu.
Ale o Kate zájem neztratil. Zvolil si to jako jednu z několika málo invariantů. Ale poslední dobou ji zanedbával; nesetkali se bezmála deset let.
Melancholicky se rozhlédl po dílně a oči mu padly na hromádku čerstvého dřeva v koutě, jenže potom posílil své odhodlání. Radosti soustruhu lákaly - ale láska znamenala přinášet oběti.
Peer si svlékl pracovní plášť, protáhl si ruce a po zádech padl do nebe nad Městem.
Kate se s ním setkala ještě ve vzduchu. Kde se vzala, tu se vzala, slétla k němu, popadla ho za ruku a málem mu vykloubila paži. "Takže ještě žiješ!" překřičela vítr. "Začínala jsem si myslet, že ses uzavřel. Vypravil se hledat nový život beze mne." Řekla to sarkasticky, ale byl v tom výrazný podtón nefalšované úlevy. Deset let mohla být i teď dlouhá doba, když to člověk dopustil.
"Vždyť víš, kolik mám práce," řekl Peer tiše, ale slyšitelně. "A když pracuju -"
Pohrdavě se zasmála. "Pracuješ? Tak tomu říkáš? Libuješ si v něčem, co by i nejpitomějšího továrního robota unudilo k smrti?" Měla dlouhé, uhlově černé vlasy, které se jí míhaly kolem tváře, jako by se jich nahodile zmocňoval vítr, ale vždycky zakryly pouze tolik, aby to zamaskovalo její výraz.
"Jsi pořád -" Vítr mu slova sebral; Kate mu vyřadila afyzikální srozumitelnost. Zakřičel: "Jsi pořád ještě sochařka, ne? Měla bys to chápat. Dřevo, zrno, struktura -"
"Chápu, že potřebuješ náhražkové zájmy, aby ti pomohly zkrátit dlouhou chvíli - ale mohl bys zkusit nastavit parametry opatrněji."
"Proč bych měl?" Nutnost zvýšit hlas v něm probudila chuť se hádat; vůlí přiměl své externí já, aby účinek obešlo, a zakřičel s klidem: "Nahodile, vždycky po několika desetiletích, si najdu nové cíle. Je to dokonalé. Jak bych na tom mohl něco vylepšit? Nezůstávám u jedné věci věčně; ty si nejspíš myslíš, že marním čas, ale je to jen na padesát, na sto let. Co na tom v dlouhodobé perspektivě záleží?"
"Stejně by sis mohl líp vybírat."
"A co by to podle tebe mělo být? Něco společensky přínosného! Úsilí o zabránění hladomoru? Poradenská služba umírajícím? Nebo něco intelektuálně náročného! Odhalování základních zákonů vesmíru? Musím přiznat, že pravidla TVC mi úplně vypadla z hlavy; zabralo by mi možná celých pět vteřin, než bych si je znovu vyhledal. Hledám boha? To je těžké: Paul Durham mi zásadně nevolá. Objevování sebe sama -?"
"Nemusíš být přístupný každé absurdnosti, která člověka může napadnout."
"Kdybych omezil spektrum možností, zanedlouho bych se začal opakovat. A jestli ti stadium, jímž procházím, připadá

tak nesnesitelné, můžeš se s ním snadno vypořádat: můžeš se zmrazit, dokud se nezměním."
Kate to rozhořčilo. "Nemám v hlavě jenom tvůj časový režim!"
"Elysijci nikam neutečou." Neřekl jí, že ví, že se již několikrát zmrazila. Pokaždé na dobu o několik let delší než předtím. Otočila se k němu a rozhrnula si vlasy, aby bylo vidět jedno uhrančivé oko. "Stejně se obelháváš. Nakonec se začneš opakovat. I kdyby ses sebezoufaleji přeprogramoval, nakonec obejdeš celý kruh a zjistíš, že jsi už všechno někdy dělal."
Peer se shovívavě zasmál a zvolal: "Tohle všechno jsme určitě už někdy probrali - a ty víš, že to není pravda. Vždycky je možné syntetizovat něco, co tady ještě nebylo: novou uměleckou formu, nový obor studia. Novou estetiku, novou posedlost." Padat vedle ní chladivým vzduchem pozdního odpoledne bylo příjemné, ale už se mu stýskalo po vůni pilin.
Kate zařídila, aby vzduch kolem nich znehybněl a ztichl, i když pokračovali v sestupu. Pustila mu ruku a řekla: "Vím, že jsme to už probrali. Vzpomínám si, co jsi řekl naposledy: Když dojde na nejhorší, prvních sto let můžeš přemýšlet o čísle jedna. Druhých sto let můžeš přemýšlet o čísle dvě. A tak dál do nekonečna. Až čísla narostou natolik, že ti nebude stačit paměť, můžeš si ji vždycky rozšířit, aby se tam vešly. QED. Nikdy ti nedojdou nové a vzrušující zájmy."
"Kde je tvůj smysl pro humor?" odvětil klidně Peer. "Je to jednoduchý důkaz, že i nejhorší varianta je nekonečná. Nikdy jsem neřekl, že bych to skutečně udělal."
"Avšak velký rozdíl by v tom nebyl." Teď, když přestala schovávat tvář, vypadala spíš ztracená než rozzlobená - volbou, ne-li uskokem. "Proč ti musí všechno připadat tak… naplňující? Proč nemůžeš rozlišovat? Proč si nemůžeš dovolit, aby tě něco začalo nudit - a pak přejít k něčemu jinému? Později se k tomu můžeš vrátit, když budeš cítit, že to potřebuješ."
"Zní mi to hrozně lákavě. Moc lidsky."
"Jim to fungovalo. Občas."
"Ano. A věřím, že i tobě to občas funguje. Potácíš se sem a tam mezi svým uměním a pozorováním velké elysijské mýdlové opery. Mezitím nějakých deset dvacet let bezcílné deprese. Většinou jsi nespokojená - a když dovoluješ, aby se to dělo, je to vědomá volba, stejně uvážená a podřízená náladám jako všechno, čím se obelhávám já. Jestli tak chceš žít, nehodlám se tě snažit změnit. Ale nemůžeš očekávat, že tak budu žít já."
Neodpověděla. Po chvíli bublina nehybného vzduchu kolem nich povolila a ticho opět zamklo v burácení větru.
Občas přemýšlel, jestli se Kate ve skutečnosti vůbec někdy vyrovnala s šokem, který jí přineslo zjištění, že jako černí pasažéři nezískali několik set let v útočišti pro miliardáře ale sestup do propasti nesmrtelnosti. Kopie, která přesvědčila Davida Hawthornea, aby ukázal fyzickému světu záda, oddaná stoupenkyně - dokonce před smrtí - filozofie Solipsistického národa; žena, která nepotřebovala žádné úpravy mozku ani složité vnější mechanismy, aby se smířila se svou softwarovou inkarnací… se teď rok za rokem chovala čím dál víc jako někdo, kdo chce tělo z masa a kostí - nebo spíš někdo, kdo chce do Elysia. Přitom to bylo zbytečné. Jejich maličký dílek nekonečna byl stejně nekonečný jako celek; v konečném důsledku Elysijci nemohli dělat nic, co by nemohla ona.
S jediným rozdílem - nemohla mezi nimi chodit jako rovná a zdálo se, že právě po tom prahne nejvíc.
Jistě, Elysijci záměrně vykročili za získáním logického konečného výsledku všeho, o co by podle ní měly kopie usilovat - zatímco ona se pouze omylem svezla. Jejich svět bude "vždycky" (jeden elysijský okamžik vedle jiného elysijského okamžiku) větší a rychlejší než ten její. Proto "přirozeně" - podle archaických lidských hodnot, které neměla to srdce vymazat - chtěla být součástí hlavního dění. Ale Peerovi doteď připadalo absurdní, že se užírá závistí, když si může vytvořit - či dokonce odstartovat vlastní stejně složitou, stejně lidnatou společnost a ukázat Elysijcům záda stejně důkladně, jako oni ukázali záda Zemi.
Bylo to její rozhodnutí. Peer se s tím vypořádal stejně jako se všemi ostatními rozpory, které mezi nimi byly. Měl za to, že jestli spolu mají strávit věčnost, nakonec své problémy vyřeší - pokud se vůbec vyřešit daly. Byli teprve na začátku. Jako budou vždycky.
Převrátil se a podíval se dolů na Město - nebo spíš zvlástní, opakovaně použitelnou mapu Města, se kterou musel vystačit, ponoření do jeho stěn a základů. Tajný parazitický software Malcolma Cartera nebyl slepý vůči svému hostiteli; mohli sledovat, co se děje ve vyšších úrovních programu, na němž pirátsky běželi, byť nebyli schopni ovlivnit nic z toho, co se tam dělo. Mohli se zmocnit krátkých, částečných záznamů dění v opravdovém Městě a přehrát si je v omezeném náhradním prostředí. Bylo to trochu jako… být široce oddělenými písmeny v textu Odyssea, kde stálo: Peer a Kate četli: Leopold Bloom se toulal Dublinem. I když to zhutnění nebylo tak kruté.
Pohled z výšky byl každopádně úžasný; Peer musel uznat, že se pravděpodobně nedá odlišit od reality. Mezitímco klesali, slunce zapadalo do oceánu a Ulamské vodopády se na východě třpytily jako jantarová tabule zasazená do žulové stěny Révové hory. V předhoří zachycovalo světlo asi tucet stříbrných jehel a obsidiánových hranolů, bizarních rozhleden, a rozlévalo je mezi sebe. Peer sledoval tok řeky bujnými tropickými pralesy a temnými travnatými pláněmi až do samotného Města.
Budovy na předměstí byly nízké a rozlehlé, ale postupně se zvyšovaly a zužovaly; profil stoupal křivkou, která odrážela tvar Révové hory. V blízkosti centra propojovalo věže Města na každé úrovni tisíc křišťálových lávek, tak hustých, hvězdicovitě se rozbíhajících, až se zdálo, že každá budova je přímo spojena se všemi ostatními. Nebyla to pravda - ale pocit, že by to tak mohlo být, byl přesto podmanivý.
Ulice a lávky byly plné dekorativních davů, tupých loutek, které se řídily těmi nejjednoduššími pravidly, ale vypadaly stejně cílevědomě a zaneprázdněné jako kterýkoli lidský dav. Byla to možná zvláštní ozdoba - ale ne o mnoho zvláštnější než vůbec mít budovy a ulice. Většina Elysijců toto místo pouze navštěvovala, ale když se Peer takovými věcmi zabýval naposledy, několik set - především ze třetí generace - se jich rozhodlo zabydlet se ve Městě trvale: přijmout veškeré detaily jeho architektury a geografie jako dané parametry, odpřisáhnout věrnost jeho euklidovským

vzdálenostem. Všichni ostatní - většinou z první generace - byli chováním této sekty zděšeni. Bylo zvláštní, že "obrat" byl největší tabu mezi nejstaršími Elysijci, kteří byli ve většině ostatních ohledů tak konzervativní. Možná se báli, že by se jim zastesklo po domově.
"Radnice," řekla Kate.
Následoval ji tmavnoucím vzduchem dolů. Peerovi Město vždycky vonělo příjemně, ale uměle, jako právě rozbalená elektronická hračka z dětských let Davida Hawthornea, nic víc než mikročipy a umělá hmota. Spirálovitě klesali kolem ústřední zlaté věže, nejvyšší ve Městě, proplétali se mezi průhlednými lávkami. Hráli si na Petra Pana a Zvoněnku. Peer už se s Kate dávno přestal hádat kvůli složitým cestám, které pro přístup k rekonstrukcím vybírala; spustila tuto špehýrku do Města z vlastního času a úplně ovládala přístup k prostředí. Mohl buď přistoupit na její pravidla, nebo zůstat úplně stranou. A smyslem toho, že tu byl, bylo udělat jí radost.
Slétli na dlážděné náměstí před hlavním vstupem do radnice. Peer v jedné z fontán překvapeně poznal zvětšenou verzi ukázky, na níž jim Malcolm Carter předvedl své algoritmické pašerácké triky: cherubín bojující s hadem. Určitě si jí už někdy všiml - stál na tomto místě stokrát - ale v tom případě to zapomněl. Jeho paměť byla zralá na údržbu; bylo to už dávno, co zvýšil objem příslušných sítí, a s největší pravděpodobností byly před zaplněním. Obyčejné dodání nových neuronů zpomalovalo paměť - vzhledem k ostatním mozkovým funkcím - způsobovalo, že měl člověk v některých režimech uvažování pocit, jako by plaval v sirupu; musela přijít celá spousta dalších úprav, aby načasování působilo přirozeně. Elysijci si napsali software, aby tuto harmonizaci zautomatizovali, ale jemu se nelíbily výsledky verzí, o něž se mezi sebou podělili (čímž mu je zpřístupnili), proto si napsal vlastní - ale musel ji teprve vypilovat. Věci jako nohy od stolu mu v tom neustále bránily.
Náměstí nebylo prázdné, ale všichni lidé kolem nich vypadali jako loutky, které pouze procházejí. Vlastníci Města již byli uvnitř - a tak se o výpočet vzhledu jejich okolí, nyní oficiálně nepozorovaného, staral Katin software, který skutečné Město potají sledoval a rekonstruoval je pro ně dva. Vzal Kate za ruku - a ona mu to dovolila, i když svou kůži učinila chladnou jako mramor. Pak vstoupili do sálu.
Obrovská místnost byla zaplněna zhruba z poloviny, takže se na zasedání dostavilo asi tak osm tisíc Elysijců. Peer si shromážděné krátce prohlédl z ptačí perspektivy. Byla zde zastoupena celá řada módních směrů v odívání - nebo neodívání - a tělesných typů, zahrnujících jednotlivé generace, ale většina lidí se rozhodla zúčastnit ve více či méně tradiční lidské podobě. Výjimky bily do očí. Jedna klika Elysijců ze čtvrté generace se dostavila v podobě modifikovaných Babbageových strojů; při "zachování měřítka" by se do celé síně nevešel ani jeden z nich, a tak různé části mechanismu vyčnívaly do míst, která jim patřila, z nějakého skrytého prostoru. Totéž platilo pro ty, kteří se dostavili jako "Searleovy čínské pokoje": obrovské skupiny jednotlivých lidí (nebo automatů v lidské podobě) provádějících vždy několik jednotlivých úkonů, které dohromady vydaly za celý fungující počítač. "Komponenty" usazené v síni byly rozmazané šmouhy s rukama jako bohyně Kálí, dávající znamení neviditelným kolegům tajnými pohyby rukou, jež byly tak rychlé, že zdánlivě splývaly ve statickou vícenásobnou expozici.
Peer neměl ponětí, jakým způsobem ten či onen systém odebírá ze svého okolí zvukové a vizuální informace pro naprosto normální Elysijce, které tyto neskladné počítače v konečném důsledku všech těch rotujících koleček a horečných pohybů rukou (pravděpodobně) simulovaly - nebo zda dotyční lidé necítí téměř nic jiného, než by cítili, kdyby jednoduše ukázali světu standardní psychologický model.
Kromě okázalých, přepychových rób bylo vidět různorodý houf zvířecích těl - která mohla a nemusela odrážet skutečné modely svých obyvatel. Mohlo být pozoruhodně příjemné být lvem či dokonce hadem - pokud si člověk nechal pro takovou změnu vhodně uzpůsobit mozek. Peer nějakou dobu žil v tělech zvířat, historických i mýtických, a ve všech mu bylo dobře - jenomže když to stadium pominulo, zjistil, že stačí velice malá modifikace a může se v lidském těle cítit úplně stejně dobře. Připadalo mu vkusnější najít pohodlí s fyziologií předků. Většina Elysijců mu zřejmě dávala za pravdu.
Osm tisíc byla typická návštěvnost - ale Peer nedokázal odhadnout, jakou část celkové populace to představuje. I při vynechání Callase, Shawové a Riemanna - tří zakladatelů, kteří zůstávali ve svých soukromých světech a s nikým nebyli v kontaktu - mohly být stovky a tisíce příslušníků pozdějších generací, kteří se rozhodli opustit základní komunitu, aniž vůbec ohlásili svou existenci.
Stále rostoucí krychle Elysia byla od počátku rozdělena do čtyřiadvaceti stále rostoucích, kosých pyramid; jedna pro každého z osmnácti zakladatelů a jejich potomky a šest pro společné podniky (jako vlastní Město permutací - ale především planeta Lambert). Většina Elysijců - nebo alespoň většina těch, kteří používali Město - se rozhodla synchronizovat se s běžným objektivním během času. Tento Standardní čas postupně zrychloval vůči Absolutnímu času - tikotu hodin buněčného automatu TVC - takže každý Elysijec potřeboval stále rostoucí příděl procesorů, aby udržel krok; jenže samotné Elysium se rozrůstalo ještě rychleji a každému tak poskytovalo stále větší přebytek výpočetní kapacity.
Teritorium každého ze zakladatelů bylo autonomní a dále se dělilo podle jeho představ. Touto dobou mohl každý vydržovat několikabilionovou populaci žijící podle Standardního času. Ale Peer měl podezření, že většina procesorů je ponechána v nečinnosti - a čas od času snil o tom, jak někdo z páté generace Elysijců, studující dějiny Města, na Malcolma Cartera něco zajímavého vyšťourá a vynutí si na některém ze zakladatelů, aby mu poskytl volné výpočetní zdroje téměř prázdné pyramidy na pátrání po černých pasažérech uvnitř Města. Veškerá Carterova velice důmyslná kamufláž - a pravděpodobnost na úrovni atomu v kupce sena, jež jim dávala pravou záruku, že nebudou odhaleni - by při takové prověrce neměla šanci obstát, a jakmile by jejich přítomnost byla zjištěna, bylo by snadné je vytáhnout ven - za předpokladu, že by Elysijci byli natolik šlechetní, aby to pro pár zlodějíčků udělali.
Kate zastávala názor, že v dlouhodobé perspektivě k tomu musí dojít. Peer se příliš netrápil, zda je najdou nebo ne; pro něho bylo skutečně důležité pouze to, že zároveň konstantně narůstá výpočetní infrastruktura Města, aby stačilo jak

zvyšující se populaci, tak stále rostoucím požadavkům elysijského Standardního času. Dokud tento proces pokračoval, zvětšoval se také nepatrný zlomeček těchto zdrojů, který využíval on. Nesmrtelnost by nebyla k ničemu, pokud by byl uvězněn ve "stroji" s konečným počtem možných stavů; v konečném čase by vyčerpal seznam všech možných věcí jimiž mohl být. Pouze příslib věčného růstu dával věčnému životu smysl.
Kate načasovala jejich vstup do záznamu přesně. V okamžiku, kdy usedli do prázdných křesel v zadní části sálu, na pódium přišel samotný Paul Durham.
"Děkuji vám, že jste se ke mně připojili," začal. "Svolal jsem toto shromáždění, abychom probrali důležitý návrh týkající se planety Lambert."
Peer zaúpěl. "Mohl jsem spokojeně vyrábět nohy od stolu, a ty jsi mě vytáhla na Útok vraždících včel, díl tisící devadesátý třetí."
"Můžeš si vybrat, že tady budeš rád," namítla Kate. "Nemáš důvod být nespokojený."
Peer zmlkl a Durham - zastavený přerušením - pokračoval. "Jak většina z vás ví, Lamberťané poslední dobou činí vytrvalé pokroky ve vědeckém řešení své kosmologie. Celá řada týmů teoretiků přišla s modely prachoplynových mračen, z nichž mohla jejich planetární soustava vzniknout - modely, které se velice blíží pravdě. Přestože v Autoverzu žádný takový proces fakticky neproběhl, byl v hrubých rysech nasimulován před startem, aby bylo snazší sestavit uvěřitelný, hotový systém. Lamberťané se nyní zaměřují na parametry té simulace." Ukázal na obří obrazovku za ním, na níž se vzápětí objevil obraz: několik tisíc hmyzovitých Lamberťanů rojících se ve vzduchu nad sytě modrozelenou loukou.
Peera to zklamalo. Vědecké řešení své kosmologie znělo jako dílo technologicky vyspělé kultury, ale na scéně nebyly vidět žádné vyrobené předměty: žádné budovy, stroje, dokonce ani nejjednodušší nástroje. Zastavil obraz a jednu jeho část zvětšil. Samotní tvorové mu připadali úplně stejní jako o několik set tisíc lambertovských roků dřív, když byli označeni za "druh, který s největší pravděpodobností vybuduje civilizaci". Jejich článkovaná, chitinová těla byla stále nahá a bez ozdob. Co čekal? Hmyz v laboratorních pláštích? Ne - ale stejně bylo nesnadné smířit se s tím, že se skoky, kterých dosáhli v inteligenci, nijak neprojevily na jejich vzhledu ani na jejich okolí.
Durham pokračoval: "Sdělují si jednu z verzí teorie a zároveň aktivně demonstrují matematiku, na níž je postavena; jako když jedna skupina badatelů posílá druhé počítačový model - jenže Lamberťané umělé počítače nemají. Pokud tanec vypadá přesvědčivě, ostatní skupiny jej převezmou a pokud u něj zůstanou dostatečně dlouho, osvojí si jej, takže se k němu později budou moci vrátit, aniž by ho musely stále předvádět."
Peer zašeptal: "Poleť se mnou zpátky do dílny, zatancujeme si pár kosmologických modelů. Co říkáš?" Kate si ho nevšímala.
"Převládající teorie využívá přesnou znalost chemie a fyziky Autoverzu a zahrnuje podrobný rozpad stavby prvotního mračna. Dál nejde. Zatím neexistuje žádná hypotéza, jak toto konkrétní mračno mohlo vzniknout; žádné vysvětlení původu a relativní četnosti prvků. A žádné vysvětlení, žádná rozumná historie toho, co bylo předtím, být nemůže; Autoverz nic takového nenabízí. Žádný Velký třesk. Obecná teorie relativity neplatí, jejich časoprostor je plochý, vesmír se nerozpíná. V nitru hvězd nevznikají žádné prvky, nejsou tam žádné jaderné síly, žádná termojaderná syntéza; hvězdy hoří jenom díky gravitaci - a slunce Lamberťanů je jediná hvězda.
Takže tito kosmologové narazí na cihlovou zeď - nikoli však vlastní vinou. Podle Dominika Repetta nastal ideální okamžik, abychom s Lamberťany navázali kontakt. Oznámili svou existenci. Vysvětlili původ jejich planety. Zahájili pečlivě řízenou kulturní výměnu."
Shromážděnými proběhl tichý šum. Peer se otočil ke Kate. "To je ono? To je ta zpráva, kterou jsem si nemohl nechat ujít?"
Soucitně se na něho podívala. "Tady se mluví o prvním kontaktu s mimozemskou civilizací. Vážně jsi to chtěl zaspat?"
Peer se rozesmál. "První kontakt? Pozorují tenhle hmyz do mikroskopických detailů od doby, kdy to byly jednobuněčné řasy. Všechno se o nich už ví: jejich biologie, jazyk, kultura. Všechno se to dá najít v ústřední knihovně. Tihle ‚mimozemšťané' se vyvinuli na sklíčku mikroskopu. Nemají v zásobě žádná překvapení."
"Kromě toho, jak na nás zareagují."
"Nás? Na nás nikdo nezareaguje."
Kate po něm střelila jedovatým pohledem. "Jak zareagují na Elysijce."
Peer se nad tím zamyslel. "Čekal bych, že i o tom někdo všechno ví. Někdo určitě namodeloval reakci lamberťanske ‚společnosti' na odhalení, že nejsou nic víc než experiment v oboru umělého života."
Na pódium přišel Elysijec, který se prezentoval jako vysoký, hubený mladý muž. Durham ho představil jako Dominika Repetta. Peer už se dávno přestal snažit mít přehled o rozrůstajících se dynastiích, ale měl pocit, že toto jméno je z poslední doby; rozhodně si nevzpomínal, že by se nějaký Repetto věnoval studiu Autoverzu v době, kdy měl pro něj vášeň on.
Repetto promluvil ke shromáždění. "Domnívám se, ze Lamberťané již mají koncepční rámec, který potřebují, aby pochopili naši existenci a porozuměli naší roli v jejich kosmologii. Je pravda, že nemají umělé počítače - ale celý jejich jazyk myšlenek je založen na tom, že svět kolem sebe vyjadřují v podobě numerických modelů. Tyto modely byly původně variacemi na několik geneticky daných témat - terénních map ukazujících zdroje potravy, algoritmů pro předvídání chování predátorů - ale u moderních Lamberťanů se vyvinula schopnost vytvářet a testovat celé nové třídy modelů způsobem, který je jim stejně vlastní, jako byla pro nejstarší lidi schopnost používat jazyk. Skupina Lamberťanů je schopna rozebírat a posuzovat matematický popis populační dynamiky roztočů, které pasou za účelem obstarání potravy, stejně snadno, jako dokázali předstartovní lidé vytvořit nebo pochopit jednoduchou větu.
Nesmíme je posuzovat podle antropomorfních měřítek; lidské mezníky ve využívání techniky jednoduše nejsou relevantní. Lamberťané si odvodili většinu autoverzové chemie a fyziky pozorováním svého přirozeného světa,

doplněným o velice malý počet řízených experimentů. Vytvořili pojmy obdobné teplotě, tlaku, energii a entropii - bez ohně, metalurgie nebo kola… natož parního stroje. Vypočetli body tání a varu pro většinu prvků - aniž by je vůbec někdy získali v čisté podobě. To, že nemají techniku, dělá jejich intelektuální úspěchy ještě úžasnějšími. Je to stejné, jako kdyby staří Řekové psali o bodu varu dusíku nebo kdyby Egypťané předpověděli chemické vlastnosti chloru."
Peer se pro sebe cynicky usmál; zakladatelé odjakživa rádi slyšeli, když se někdo zmínil o Zemi - a pokud se zmínky týkaly dob, které o mnoho předcházely jejich narození, tím lépe.
Repetto se odmlčel; viditelně narostl do výšky a jeho mladistvé rysy se změnily v důstojnější, vyzrálejší. Většině Elysijců to určitě nepřipadalo jako větší snaha o manipulaci než změna postoje nebo hlasu. S vážným výrazem pokračoval.
"Většina z vás bude znát usnesení městského shromáždění z 5. ledna 3052, které zakázalo kontakt s Lamberťany, dokud si nevytvoří vlastní počítače a neprovedou simulace - experimenty na poli umělého života - jež budou stejně složité jako samotný Autoverz. Bylo to považováno za nejbezpečnější možnou laťku… ale podle mne se ukázalo, že toto rozhodnutí bylo pomýlené a naprosto nevhodné.
Lamberťané hledají odpovědi na otázky svého původu. My víme, že uvnitř samotného Autoverzu se žádné odpovědi najít nedají - ale já se domnívám, že Lamberťané jsou intelektuálně vybaveni, aby pochopili větší pravdu. Máme odpovědnost za to, aby se tu pravdu dozvěděli. Navrhuji, aby toto shromáždění změnilo usnesení z roku 3052 a pověřilo tým autoverzových odborníků, aby vstoupili na planetu Lambert a - kulturně citlivým způsobem - informovali Lamberťany o jejich dějinách a celkovém kontextu."
Šum diskuse zesílil. Peer, přestože se tomu bránil, pocítil okrajové hryzání zájmu. Ve vesmíru bez smrti či nedostatku politika nabývala zvláštní podoby. Kdyby některý ze zakladatelů nesouhlasil s tím, jak je planeta Lambert spravována, mohl si klidně překopírovat celý Autoverz do svého teritoria a naložit se svou soukromou verzí podle vlastního uvážení. V protikladu se snadností takové operace se zde každé frakci naskýtala vzácná příležitost demonstrovat svůj "vliv" a zvýšit svou "prestiž" tím, že shromáždění přesvědčí, aby zákaz kontaktu s Lamberťany ponechalo v platnosti - aniž to oponenty vyprovokuje k tomu, aby si Autoverz naklonovali a stejně pokračovali po svém. Mnozí příslušníci první generace pořád ještě dávali přednost posouzení takových věcí.
Vzápětí se vztyčila Elaine Sandersonová, oslnivá ve světle modrých šatech a v těle, jež společně s nimi hlásalo: 1972 až 2045, a jsem na to pyšná (přestože si obojí brala jen při oficiálních příležitostech). Peer si dopřál druhý výlet časem: když měl David Hawthorne něco pod dvacet, viděl Sandersonovou z masa a kostí v televizi, jak skládala přísahu coby ministryně spravedlnosti Spojených států amerických - země tvořené v čase přísahy základními částicemi, z nichž některé se klidně mohly překrývat s částí těch, jež v tomto okamžiku představovaly Elysium.
Sandersonová řekla: "Děkuji, pane Repetto, že jste nás seznámil se svým pohledem na tuto závažnou věc. Je škoda, že tak málo z nás věnuje čas tomu, aby měli aktuální informace o pokroku Lamberťanů. Přestože Lamberťané ušli celou cestu od jednobuněčných forem života po současný, vysoce sofistikovaný stav bez našeho přímého zásahu, pravda je taková, že jsou v každém okamžiku v naší péči a my všichni máme povinnost přistupovat k této odpovědnosti s maximální vážností.
Ještě si vzpomínám na některé první plány, které jsme pro nakládání s Autoverzem vypracovali: záměrně před sebou utajit podrobnosti o životě na planetě Lambert, čekat a přihlížet, jakoby z dálky, až obyvatelé vyšlou sondy k ostatním planetám své soustavy, dorazit jako ‚badatelé' v ‚kosmických lodích', kteří chtějí poznat jazyk a zvyky této ‚cizí civilizace' - snad dokonce zajít tak daleko, že bychom do Autoverzu zahrnuli neviditelnou vzdálenou hvězdu s ‚rodnou planetou', z níž bychom mohli přicestovat. Otrocké napodobování hypotetických mezihvězdných výprav, jež jsme nechali za sebou. Bizarní šarády.
Naštěstí jsme od těchto dětinských názorů už dávno upustili. Nebude žádná falešná ‚objevitelská mise' - a žádné lhaní Lamberťanům ani sobě.
Tyto staré, směšné plány však mají jednu vlastnost, na niž bychom neměli zapomínat. Vždycky jsme měli v úmyslu setkat se s Lamberťany jako se sobě rovnými. Hosté ze vzdáleného světa, kteří rozšíří jejich vidění vesmíru - ale nepodkopou je, ani je nespolknou jako celek. Přijdeme k nim jako sourozenci, kteří obhajují svůj názor - nikoli bohové odhalující božskou pravdu.
Žádám shromáždění, aby zvážilo, jestli tyhle dva stejně chvályhodné úmysly, upřímnost a pokoru, není možné sloučit. Pokud Lamberťanům hrozí krize chápání jejich původu, který povýšený instinkt nás nutí, abychom k nim vtrhli a naservírovali jim okamžité řešení? Pan Repetto nám říká, že již vydedukovali vlastnosti chemických prvků - prvků, jež zůstávají záhadné a neviditelné a projevují se pouze ve složitých jevech přirozeného světa. Lamberťané evidentně mají talent pro odhalování skrytých struktur, skrytých vysvětlení. Kolik dalších století může trvat, než uhodnou pravdu o vlastní kosmologii?
Navrhuji, abychom kontakt oddálili, dokud hypotéza naší existence nevznikne mezi Lamberťany spontánně a nebude důkladně probádána. Dokud se sami přesně nerozhodnou, co bychom pro ně mohli znamenat. Dokud oni neproberou, jako to teď probíráme my, jak nejlépe by s námi mohli jednat. Kdyby mimozemšťané navštívili Zemi v okamžiku, kdy lidé poprvé vzhlédli k nebi a zakusili první krizi chápání, byli by uvítáni jako bohové. Pokud by dorazili na počátku jedenadvacátého století - kdy lidé po několik desetiletí předvídali jejich existenci a zvažovali logistické otázky kontaktu - byli by přijati jako rovnocenní partneři; zkušenější, dovednější, informovanější, ale v podstatě nic víc než očekávaná součást správně se chovajícího, dobře chápaného vesmíru.
Domnívám se, že bychom měli počkat na obdobný okamžik lamberťanské historie: kdy budou Lamberťané netrpělivě očekávat důkaz naší existence - kdy pro ně bude mnohem obtížnější vysvětlit naši nepřítomnost než náš příchod. Až začnou mít podezření, že odposloucháváme každý hovor, který o nás vedou, bylo by nečestné zůstat v utajení. Do té doby bychom jim měli dopřát příležitost, aby našli co nejvíc odpovědí sami, bez nás."

Sandersonová se znovu posadila. Část obecenstva jí zdrženlivě zatleskala. Peer reakci lenivě zmapoval a porovnal ji s návštěvou; zdálo se, že má velký úspěch u hlavního proudu třetí generace - ale jeho příslušníky provázela pověst, že ochotně zfalšují všechno.
"Nechtěl by ses zapojit do diskuse?" zeptala se Kate; byl v tom částečně sarkasmus, částečně sebelítost.
"Ne," odvětil vesele Peer. "Ale jestli v té věci sama máš vyhraněné názory, navrhl bych ti, aby sis celý Autoverz zkopírovala a zkontaktovala Lamberťany osobně - nebo je nechala v nezkažené nevědomosti. Jak sama chceš."
"Ty víš, že na to nemám místo."
"A ty víš, že na tom nezáleží. V ústřední knihovně je kopie původního zárodku biosféry, celý zhuštěný popis. Mohla by sis ho zkopírovat taky a zmrazit se, dokud konečně nebudeš mít dost místa, abys ho mohla rozvinout. Funguje to deterministicky - každý Lamberťan by ti zamával křidélky úplně stejně, jako zamával Elysijcům. Až do okamžiku kontaktu."
"Vážně věříš, že město doroste do takové velikosti? Že po miliardě let Standardního času to všechno nevyhodí a nepostaví něco nového?"
"Nevím. Ale nějaká alternativa se vždycky najde: mohla bys rozjet celý nový TVC vesmír a udělat si tolik místa, kolik budeš potřebovat. Půjdu s tebou, když budeš chtít." Myslel to vážně; následoval by ji kamkoli. Stačilo, aby řekla jediné slovo.
Ale ona odvrátila zrak. Toužil ji udělat šťastnou, ale rozhodnutí bylo na ní: pokud si chtěla představovat, že stojí venku ve sněhu - nebo spíš zazděná uvnitř zdí - a dívá se, jak si Elysijci vychutnávají realitu, nemohl na tom nic změnit.
Následovalo tři sta sedm řečníků; sto šedesát dva podpořilo Repetta a sto čtyřicet Sandersonovou. Pět tlachalo, aniž měli nějaký program; pozoruhodně malý podíl. Peer snil o zvuku, který vydává brusný papír na dřevě.
Když konečně došlo na hlasování - každý původní příchozí měl jeden hlas, klonování na poslední chvíli se neuznává - Sandersonová zvítězila s desetiprocentním rozdílem. Vystoupila na pódium a v krátkém projevu poděkovala hlasujícím za jejich rozhodnutí. Peer tušil, že mnoho Elysijců již ze svého těla nenápadně vyklouzlo a bylo již touto dobou někde jinde.
Také Dominie Repetto řekl pár slov. Byl viditelně zklamaný, ale přijal porážku taktně. Zato Paul Durham - pravděpodobně jeho učitel a patron - měl lehce tupý výraz modelu těla s obličejovými svaly hrubě oddělenými od modelu mozku. Durham - s neobvyklou minulostí, kdy jako kopie krátce pobýval v jiných permutacích - působil dojmem, jako by si nikdy neosvojil předstartovní stav věcí, natož elysijské novátorství; když měl co skrýt, bylo to na něm zřetelně vidět. Nesl rozhodnutí těžce.
"A je to," řekla chladně Kate. "Splnil jsi svou občanskou povinnost. Můžeš jít."
Peer rozšířil oči a zbarvil je do hnědá. "Pojď se mnou do dílny. Můžeme se pomilovat v pilinách. Nebo jenom sedět a povídat si. Buď šťastná jenom tak. Nebylo by to tak špatné."
Kate zavrtěla hlavou a rozplynula se. Peera zabolelo zklamání, ale netrvalo to dlouho. Jindy to vyjde.
25

Thomas se krčil v rámu koupelnového okna, zpola venku z Annina bytu. Věděl, že tentokrát budou hrany zdiva ostřejší než břitvy. Přešel k sousednímu oknu, přesně zopakoval známé pohyby, přestože mu z rukou a předloktí crčela krev. Z ran vylézal hmyz a rojil se mu po pažích a po tváři, lezl mu do úst. Vyzvracel se, ale nezakolísal.
Slezl po okapové rouře dolů. Z uličky pod domem se vrátil do bytu. Anna šla po schodech vedle něho. Znovu tančili. Znovu se pohádali. Znovu došlo ke rvačce. "Rychle mysli. Rychle mysli."
Klekl si k ní tak, že měl každé koleno z jedné strany, vzal její obličej do dlaní a potom zavřel oči. Přitáhl si její hlavu k sobě a udeřil s ní o zeď. Pětkrát. Potom přidržel prsty u jejích nosních dírek, aniž otevřel oči. Necítil žádný výdech.
Thomas byl ve svém frankfurtském bytě, měsíc po vraždě, a zdálo se mu, že Anna stojí vedle postele. S očima zavřenýma vytáhl ruce zpod přikrývky a sáhl do tmy. Vzala ho za ruku. Druhou rukou ho zlehka pohladila po jizvě na předloktí, pak zatlačila a snadno pronikla prstem skrz jeho křehkou kůži a měknoucí maso. Zmítal sebou v prostěradlech, ale ona ho nepustila; zarývala se hlouběji, až držela holou kost. Když mu zlomila loketní a vřetenní kosti, zkroutil se bolestí a znenadání ejakuloval; vše, co jeho zkažené tělo drželo v sobě, vyšlo jediným proudem: tmavá sražená krev, červi, hnis, výkaly.
Thomas byl ve své předměstské vile, seděl nahý na podlaze na konci chodby. Překvapilo ho to. Zvedl pravou ruku a zjistil, že v ní drží malý nůž na zeleninu. A vzpomněl si proč.
Na břiše měl sedm narůžovělých jizev, sedm číslic, dosud čitelných, z jeho pohledu správně otočených: 1053901. Začal znovu vyrývat prvních šest.
Nevěřil těm hodinám. Lhaly. A přestože se každý zářez, který si do kůže udělal, po čase zahojil, dlouho se zdálo, že se mu dařilo čísla opravovat dřív, než vyblednou. Nevěděl, co měří, věděl jenom to, že údaj se pravidelně zvyšuje, ale vypadaly jako prubířský kámen něčeho, co mělo blízko ke zdravému rozumu.
Předělal poslední číslici na dvojku, olízl si prsty a setřel krev. Zpočátku ještě prosakovala, ale když to zopakoval pětkrát šestkrát, čerstvá rána se čistě, červeně rýsovala na jeho bledé kůži. Několikrát číslo vyslovil. "Jeden milion padesát tři tisíce devět set dvě."
Thomas se ztěžka postavil a vykročil chodbou. Jeho tělo znalo jen čas, který do něho vyřezával; nikdy se necítil unavený, vyhládlý a dokonce ani špinavý - mohl spát nebo nespát, jíst či nejíst, mýt se nebo se nemýt; nebyl v tom žádný znatelný rozdíl. Vlasy a nehty mu nedorůstaly. Obličej nestárnul.
Před knihovnou se zastavil. Měl za to, že všechny knihy metodicky roztrhal na kusy, jenže cucky byly v jeho nepřítomnosti pokaždé uklizeny a knihy vráceny na místo.

Vešel do pokoje. Zalétl pohledem k terminálu v koutě objektu jeho nejhlubšího odporu; nikdy se mu jej nepodařilo poškodit - rozbít, ulomit, ohnout nebo alespoň poškrábat některou část jeho viditelné formy. Ať byl či nebyl nezničitelný, nikdy nefungoval.
Přecházel od jedné police k druhé, ale každou knihu četl nejmíň desetkrát. Naprosto všechny ztratily smysl. Knihovna byla poměrně dobře vybavená a Thomas prostudoval svaté texty každé víry; těch několik, o nichž se při pružném výkladu básnické licence snad dalo říct, že popisují jeho stav, nenabízelo vůbec žádnou vyhlídku, jak jej změnit. Ve vzdálené minulosti prodělal několik horečných konverzí; dovolával se každého božstva, které kdy lidstvo zavedlo. Jestli narazil na to, které existovalo - to, jež bylo odpovědné za jeho zatracení - jeho úpěnlivé prosby se nedočkaly žádné odezvy.
Jediné, co po smrti nikdy neočekával, byla nejistota. Zpočátku se tím velice trápil: být uvržen do pekla, aniž by alespoň zahlédl nebe, aby věděl, o co přišel, a vyslechl si blazeované "já jsem ti to říkal" od věrných stoupajících vzhůru - natož aby došlo na nějaký formální soud před bohem z jeho dětství, při němž by každé dogmatické tvrzení, o němž kdy pochyboval, bylo prohlášeno za absolutní pravdu a každá teologická disputace byla jednou provždy vyřešena.
Ale později došel k závěru, že pokud je jeho stav věčný a nevratný, sotva záleží na tom, jak se jmenuje bůh, který to tak zařídil.
Thomas se s překříženýma nohama posadil na podlahu knihovny a pokusil se vyprázdnit mysl.
"Rychle mysli. Rychle mysli."
Anna ležela před ním, krvácela a byla v bezvědomí. Čas se zpomalil. Měl pocit, že okamžik, k němuž se blíží, nemůže zvládnout, nemůže jej prožít znovu - ale posunul se k němu a pochopil, že nemá sílu se odvrátit.
Postupně také pochopil, že veškeré obrazy jeho rozkladu a zmrzačování jsou jen složitými gesty nenávisti k sobě samému. Když mu někdo trhal maso z těla, bylo to rozptýlení - téměř úleva. Jeho utrpení nevysvětlilo jeho zločin; utopilo jeho myšlenky ve znecitlivujícím oparu. Byla to představa moci, představa trestu.
Zde však nebyl žádný balzám pokrytecké bolesti, žádné předstírání, že jeho barokní muka působila nějakou alchymii spravedlnosti. Klečel nad Annou a nedokázal plakat, nedokázal ucuknout, nedokázal se oslepit před rozměrem toho, co udělal.
Mohl zavolat záchranku. Mohl jí zachránit život. Stačilo by tak málo síly, tak málo odvahy, tak málo lásky, že nedokázal pochopit, jak může mít člověk od každého tak málo, a přitom dál chodit po Zemi.
Ale u něho to tak bylo. U něho ano.
Proto hlavu přitáhl k sobě a udeřil s ní do zdi.
26

Po týdnu, kdy byla Durhamovým hostem, se Maria vydala hledat si vlastní příbytek.
Její hněv vyprchal, otupělost prvotního šoku pominula, pátá nebo šestá vlna nevěřícnosti konečně odezněla. Přesto se nadále cítila téměř ochromená podivuhodností pravd, které byla nucena přijmout: vyhnání z vesmíru lidstva z masa a kostí; neskutečné existence Elysia; inteligentního života v Autoverzu. Nemohla se v těchto věcech začít orientovat, dokud nenajde pevný bod, na který by se mohla postavit.
Odmítla si sbalit jakékoli zavazadlo, které by její skenový soubor doprovodilo do příštího života; měla by pocit, že se Durhamovi podvoluje, kdyby učinila sebemenší ústupek potřebám kopie, v jejíž spuštění nevěřila. Žádná prostředí, žádné vybavení bytu, žádné šaty; žádné fotografie, diáře ani naskenované věci na památku. Na žádné napodobenině své staré úzké terasy ve VR by se necítila jako doma. Mohla se pustit do toho, že si ji zrekonstruuje podle paměti, detail po detailu - nebo nechat architektonický software vytáhnout dokonalou imitaci rovnou z jejího mozku - ale necítila se dost silná na to, aby si poradila s citovými rozpory: vábením starého světa, stínem sebeklamu. Raději se rozhodla pro jeden z předdefinovaných bytů přímo ve Městě.
Durham ji ubezpečil, že se na ni kvůli využívání veřejných prostředků nikdo nebude dívat skrz prsty. "Jistě, mohla byste si zkopírovat Město do vlastního teritoria a rozběhnout si soukromou verzi ve vlastní režii - a celý smysl tak popřít. Toto je jediné prostředí v celém Elysiu, které se podobá místu ve starém smyslu. Každý může chodit po ulicích, každý tady může žít - ale nikdo nemůže přeskupit dominanty obzoru, jak se mu zlíbí. Když tady někdo chce změnit barvu pouličních ukazatelů, strhne se vášnivější debata, než když se průměrné místní zastupitelstvo rozhodlo změnit územní plán celé čtvrti."
Město permutací jí tak zdarma poskytovalo svou falešnou, místními předpisy svázanou, kvaziobjektivní existenci, zatímco model těla běžel na procesorech v jejím vlastním teritoriu - a oba systémy vyměňováním dat vytvářely dojmy, které získávala, když chodila po ulicích, vcházela do štíhlých kovových budov a prohlížela si prázdné byty, jež možná měly být cítit barvami, ale nebyly. Samotná se cítila nervózní, a tak Durham chodil s ní, starostlivý a uctivý jako vždy. Jeho lítost působila na určité úrovni upřímně - bolest, kterou jí způsobil, mu nebyla lhostejná - ale nezdálo se, že by hlouběji bylo místo pro pochybnosti: viditelně očekával, že mu probuzení dřív nebo později úplně odpustí.
"Jaké to je, mít sedm tisíc let?" zeptala se ho.
"Přijde na to."
"Na co?"
"Na to, jak se chci cítit."
Našla si byt v severovýchodním kvadrantu, v polovině mezi centrální věží a okrajem Města. Z ložnice viděla hory na východě, třpytící se vodopád, v dálce kus lesa. K dispozici byly i lepší výhledy, ale tento jí připadal tak akorát; kdyby si pořídila něco okázalejšího, cítila by se nesvá.
Durham jí ukázal, jak se přihlásit: stačil jen krátký rozhovor s bytovým softwarem. "Jste jediný Elysijec v této věži,"

řekl, "takže si můžete naprogramovat všechny své sousedy, jak budete chtít."
"Co když neudělám nic?"
"Implicitní chování: nebudou se vám plést do cesty."
"A co ostatní Elysijci? Jsem taková kuriozita, že mne lidé budou vyhledávat?"
Durham se nad tím zamyslel. "O vašem probuzení se všeobecně ví - ale zdejší lidé jsou většinou dost trpěliví. Pochybuji, že by někdo byl tak neuctivý a začal vás obtěžovat na ulici. Vaše telefonní číslo zůstane neveřejné, dokud se sama nerozhodnete jinak - a vlastní byt teď ovládáte vy; je stejně bezpečný jako soukromá prostředí. Software prošel přísnými testy: vloupání či vniknutí někoho nepovolaného je matematicky nemožné."
Durham ji nechal, aby se zabydlela. Chodila po pokojích a snažila se zvyknout si v nich, přijmout je za vlastní; přinutila se k procházce okolními ulicemi, snažila se najít klid. Byt ve stylu art deco, věže Fritze Langa a ulice plné komparsistů, to všechno ji znervózňovalo - ale zpětně si uvědomila, že nemohla jít nikam jinam. Když se pokusila představit si své "teritorium", svůj soukromý díl Elysia, připadalo jí to stejně děsivé a nezvladatelné, jako kdyby zdědila jednu čtyřiadvacetinu starého vesmíru z galaxií a vzduchoprázdna. To, že nový vesmír byl v podstatě neviditelný a byl vystavěn z mřížky samovolně se množících počítačů, které zase byly vystavěny z buněk buněčného automatu - jež nebyly nic víc než řady čísel, bez ohledu na to, jak snadno se daly barevně odlišit a uspořádat do úhledných struktur - pouze nekonečně umocňovalo pocit, že je v jeho nesmírnosti ztracená. Úplně stačilo, že její skutečné tělo bylo soustavou výpočtů rezonujících v maličké části jinak tiché krystalické pyramidy, která se v TVC vesmíru táhla do dálky odpovídající tisícům světelných let. Při představě, že by se svými smysly pohroužila do falešného světa, jenž byl ve skutečnosti jiným koutem téže stavby - úplně se stáhla do tmy té obrovské, zatuchlé krypty - se jí panikou stahoval žaludek.
I když Město bylo stejně nereálné, alespoň to byla halucinace, kterou sdíleli ostatní Elysijci - a ona, ukotvená tímto konsenzem, našla odvahu zkoumat neviditelný svět tam dole z bezpečné - byť iluzorní - vzdálenosti. Seděla v bytě a studovala mapy Elysia. V největším měřítku byla většina krychle vyobrazena jednotvárně: pyramidy ostatních sedmnácti zakladatelů byly soukromé a její byla prakticky nevyužitá. Veřejné teritorium se dalo zbarvit podle softwaru, který v něm běžel - identifikovat jednotlivé procesy, vysledovat toky dat - ale i potom byla většina jednobarevná: pět z šesti veřejných pyramid bylo věnováno Autoverzu a na jednom procesoru za druhým běžel tentýž jednoduchý program, který zaváděl pravidla autoverzového buněčného automatu - zcela odlišná od pravidel pro TVC. Na tuto oblast byla navlečena tenká metalická síťka, podobná spleti tenkých drátů ponořených do neznámé substance s účelem sondovat její vlastnosti. To byl software, který sledoval planetu Lambert - zcela izolovaný od Autoverzu, nepodléhající jeho zákonům. Jeho původní verzi napsala samotná Maria, ale nikdy nedostala příležitost vyzkoušet jej v planetárním měřítku. Generace elysijských odborníků na Autoverz jej pečlivě rozpracovaly a vylepšily, takže teď nahlížel bilionem neexistujících trhlin v prostoru, porovnával, interpretoval a velice přehledně třídil vše, co viděl. Výsledky proudily do centra Elysia, do ústřední knihovny kanálem, který díky hustotě toku dat zářil jako stříbro rozžhavené do běla.
Vlastní centrum byl oslnivý mnohostěn, seskupení databází obklopených komunikačními strukturami, které zvládaly příval informací proudících k pyramidám a opačně. Prošel tudy každý kontakt mezi Elysijci z různých klanů; od telefonních hovorů po potřesení rukama, od sexu po nejrůznější složité polidské intimnosti, které Elysijci za posledních sedm tisíc let vynalezli. Z mapy se však nedalo nic poznat; i při maximálním zvětšení a nejpomalejším přehrávání vypadaly proudící balíky dat jako jednotvárné světelné body, jejichž obsah byl bezpečně anonymní.
Druhý nejjasnější tok dat spojoval centrum s Městem, projevujícím se jako jemný labyrint algoritmů lpících na jedné stěně šesté veřejné pyramidy. Díky tomu, že autoverzový software na druhé straně hranice byl vyjádřen temnou modří, Město vypadalo jako chaotický, neony ozářený lunapark na okraji obrovské pouště, na konci třpytivé dálnice. Maria přiblížila obraz a dívala se, jak se z centra vyřinuly balíky dat odpovědných za vlastní mapu.
Neexistovala jednoznačná korespondence mezi tímto pohledem a Městem, jak je ukazovaly smysly. Veškeré davy falešných chodců, rozptýlených po viditelné metropoli, se tu daly najít jako těsné seskupení maličkých blýskavých bloků nadepsaných DAVOVÉ CHOVÁNÍ nebo RŮZNÉ SKLONY. Polohy a ostatní atributy jednotlivců byly zašifrovány do datových struktur, které byly příliš malé, než aby se daly pozorovat bez trvalého zvětšení. Mariin byt byl stejně mikroskopický, byl však produktem širokého rozptylu jednotlivých složek, natolik rozdílných jako OPTIKA POVRCHŮ. DYNAMIKA VZDUCHU, TEPELNÉ ZÁŘENÍ a TEXTURA KOBERCE.
Mohla spatřit své tělo jako podobný diagram funkčních modulů - ale usoudila, že to počká.
Nejdřív jedna pitva, potom druhá.
Začala zkoumat informační zdroje Elysia - datové sítě, jež se jako datové sítě zobrazovaly - a dvakrát denně opouštěla byt a sama se procházela po Městě; poznávala dva prostory odpovídající těm, jež znala z minulosti.
Probrala se knihovnami, nikoli jen tak náhodně, prolistovala si Homéra a Joyce, prohlédla si Rembrandty, Picassy a Moory, přehrála si pasáže z Chopina a Liszta, podívala se na kousky z Bergmana a Bunuela. Potěžkala váhu korpusu lidské civilizace, který si Elysijďané vzali s sebou.
Připadal jí lehký. Dubliňané teď byli stejně neskuteční jako Iliada, ke Guernice ve skutečnosti nikdy nedošlo - anebo jestli došlo, zachytit elysejský pohled přesahovalo síly každého umělce. Sedmá pečeť byla šílená, nesmyslná pohádka. Jediné, co zůstalo, bylo Nenápadný půvab buržoazie.
Rozhodnutí jakkoli se změnit bylo příliš obtížné, a tak, implicitně věrná lidské fyziologii, přijímala potravu, zbavovala se strávených zbytků a spala. Existovaly tisíce způsobů, jak si vykouzlit potravu, od gurmánských pokrmů z kulinářské databáze, které se doslova vynořily z obrazovky jejího terminálu, po časově úspornou volbu nasycení stisknutím tlačítka, přičemž příjemná chuť v ústech zůstala. Staré rituály se však dožadovaly toho, aby je dodržovala, a tak si došla nakoupit syrové ingredience od loutkových prodavačů v lahůdkářství a vařila si sama, často špatně. Čím dál víc ji

unavovalo sledovat fungování nedokonalé chemie, jako by tu obtížnou simulaci podvědomě prováděla sama.
Tři noci se jí zdálo, že je zpátky ve starém světě a baví se o banalitách s rodiči, přáteli ze školy, jinými autoverzovými nadšenci a bývalými milenci. Ať však byla scéna jakákoli, vzduch byl nabit, vyzařovala z něj sebevědomá autentičnost. Probouzela se z těchto snů zmrzačená ztrátou, snažila se zachytit prchající jistoty, věřila - pět nebo deset vteřin - že ji Durham omámil, zhypnotizoval, vymyl jí mozek, aby se jí zdálo o Elysiu, a tak se vlastně pokaždé, když si myslela, že tady "usnula", probudila do pozemského života, který nikdy nepřestala žít.
Potom se mlha v jejím mozku rozptýlila a ona poznala, že to není pravda.
Poprvé se jí zdálo o Městě. Byla venku na Patnácté avenue, když ji loutky začaly prosit, aby se k nim chovala, jako by to byly normálně myslící bytosti. "Turingovu testu přece vyhovujeme, ne? Je cizinec v davu méně než člověk jenom proto, že nemůžete být svědkem jeho vnitřního života?" Tahaly ji za oblečení jako žebráci. Odpověděla jim, že nemají být směšné. "Jak si můžete stěžovat?" řekla jim. "Vy vůbec nic nechápete? Odstranili jsme nespravedlnost." Muž v černém obleku jako ze škatulky se na ni ostře podíval a zamručel: "Chudí budou vždycky." Ale neměl pravdu.
A zdálo se jí o samotném Elysiu. Proplétala se TVC mřížkou v mezerách mezi procesory, transformována v jednoduchou, autonomní soustavu buněk podobnou nejstarším, nejprimitivnějším formám umělého života; nic nenarušovala, ale pozorovala všechno - a ve všech šesti rozměrech. Probudila se, když si uvědomila, jak je to absurdní: TVC vesmír nebyl zaplaven žádnou analogií světla, která by široko daleko roznášela informaci o každé buňce. Být zapojen do mřížky znamenalo být prakticky slepý k jejímu obsahu; jediným způsobem, jak něco zjistit, bylo natáhnout se dál a horlivě to tam propátrat - často se zničujícími důsledky.
Pozdě odpoledne, v zlatavém světle, které pronikalo do pokoje ložnicovým oknem po tisíci nahodilých, propočítaných odrazech mezi mrakodrapy, si obvykle pobrečela. Připadalo jí to nepřiměřené, povrchní, smutné, nemorální. Nechtěla "truchlit" pro lidstvo - ale nevěděla, jak chápat jeho nepřítomnost. Odmítala představu, že svět je již dávno mrtvý - jako kdyby ji elysijská tisíciletí spánku postrčila do nejisté budoucnosti Země - a tak se snažila svázat se s časem, který si pamatovala, a v duchu sledovat život své dvojnice. Představovala si usmíření s Adenem; nebylo to nemožné. Představovala si ho velice živě, stejně citlivého, sobeckého a tvrdohlavého, jako byl vždycky. Snila o těch nejobyčejnějších, nejméně napadnutelných okamžicích jejich soužití a nemilosrdně odstraňovala všechno, co působilo příliš optimisticky, co se příliš podobalo zbožnému přání. Nelákalo ji vymýšlet pro druhou Marii dokonalý život; chtěla pouze vytušit nepoznatelnou pravdu.
Ale musela dál věřit, že se jí podařilo zachránit Francesku. Cokoli jiného by bylo nesnesitelné.
Snažila se pohlížet na sebe jako na vystěhoválce, někoho, kdo připlul za oceán před vynálezem letadel, před telegrafem. Ti lidé nechali ve svém dřívějším domově vše, a přežili. Dařilo se jim. Prosperovali. Jejich životy to nezničilo; přijali neznámo a byli obohaceni, změněni.
Neznámo? Žila v artefaktu, matematickém objektu, který pomohla Durhamovi vytvořit pro jeho miliardáře. Elysium byl uspořádaný vesmír. Neobsahovalo žádné skryté divy, žádné ztracené kmeny.
Ale obsahovalo Autoverz.
Čím déle o tom přemýšlela, tím víc se jí zdálo, že planeta Lambert je klíč k jejímu duševnímu zdraví. I po třech miliardách let evoluce to byla jediná věc v Elysiu, která ji spojovala s minulým životem - vracela ji do noci, kdy se stala svědkem toho, jak A. lamberti strávila mutózu. Nit byla nepřerušená: zárodečný organismus A. hydrophila byl odvozen ze stejného kmene. A jestli byl Autoverz tenkrát nejdokonalejším útěkem od reality, exkluzivní intelektuální hrou ve světě sužovaném problémy, nyní byla situace úplně opačná: Autoverz byl domovem mnoha stovek milionů forem života, vzkvétající civilizace, kultury na prahu vědecké revoluce. Ve vesmíru řídícím se rozmary, pohodlím a fantazií to vypadalo jako jediný kousek pevné půdy, který zbyl.
A přestože si nijak nenalhávala, že Lamberťany osobně "stvořila" - to, že načrtla ranou historii planety a slátala jim předka uzpůsobením převodu pozemské bakterie, jejž uskutečnil někdo jiný, jí stěží dávalo právo připisovat si zásluhy za jejich vícenásobnou nervovou soustavu a venkovní trávicí ústrojí, natož fakt, že si uvědomovali sami sebe - nedokázala si jednoduše umýt ruce nad jejich osudem. Nevěřila, že by planeta Lambert vůbec někdy mohla vzniknout - nicméně pomohla tomu, aby se to stalo.
Částečně ani teď nechtěla dělat nic víc než se bouřit proti svému probuzení a oplakávat, co ztratila. Přijmout Autoverz jí připadalo jako urážka památky Země - a znamení, že akceptovala způsob, jakým se k ní Durham zachoval. Ale začínala mít pocit, že obrátit se zády k jediné věci, jež mohla dát jejímu novému životu nějaký smysl, bylo zvrácené na hranici šílenství - pouze Durhamovi natruc, jen aby důvody ke svému probuzení proměnila v lež. Byly jiné možnosti, jak mu dát najevo, že mu neodpustila.
Byt - zpočátku nemyslitelně velký, téměř neobyvatelný - pomalu ztratil svou cizost. Desátý den ráno se konečně probudila s očekáváním přesně takového pohledu na svou ložnici, jaký našla. Neznamenalo to ovšem, že by se smířila se situací, ale přinejmenším nebyla překvapená, že je tam, kde je.
Zatelefonovala Durhamovi a oznámila mu: "Chci se připojit k expedici."

Kontaktní skupina zaujímala jedno podlaží ve věži v jihovýchodním kvadrantu. Maria, kterou teleportace nelákala, dorazila pěšky, přešla z jedné budovy do druhé po lávce, ignorujíc loutky a kochajíc se výhledem. Bylo to jistě rychlejší než se přesouvat v úrovni ulic, a Maria postupně přemáhala strach z výšek. Tady se mosty nehroutily v důsledku nepředpokládaných vibrací. Plexisklové trubice se neřítily k zemi a nevysypávaly mrtvá těla na chodník. Nezáleželo na tom, jestli Malcolm Carter vůbec něco věděl o pozemním stavitelství; sotva se dalo předpokládat, že se město bude obtěžovat pracným modelováním napětí a zatížení jen proto, aby zjistilo, zda by se jeho části měly nebo neměly v zájmu realismu zřítit. Všechno bylo dokonale bezpečné z rozhodnutí.
Durham na ni čekal ve vestibulu. Uvnitř ji pak představil Dominiku Repettovi a Alise Zemanské, dalším vedoucím

projektu. Maria ovšem nevěděla, co může od prvního kontaktu s pozdější generací Elysijců očekávat, ale jevili se jako elegantně oblečení lidé, muž a žena, oba "před čtyřicítkou". Měli na sobě oděv, který by nepůsobil jako nemístně výstřední v žádné kanceláři Sydney jedenadvacátého století. Z úcty k ní? Doufala, že ne - ledaže by v jejich subkultuře bylo obvyklé ukazovat se každému v jiné podobě, odvozené právě tak, aby mu byla příjemná. Repetto byl dokonce tak neobyčejně pohledný, až se málem štítila pomyslet, že si on - nebo jeho rodič - takovou tvář záměrně vybral. Jenže co teď znamenaly kódy marnivosti z doby plastické chirurgie a genového inženýrství? Také Zemanská byla úžasná, s tmavě tečkovanýma, fialovýma očima a plavými vlasy, které jí trčely jako hřebíky. Durham vypadal - alespoň na Marii to tak působilo - téměř stejně jako muž, kterého v roce 2050 poznala. Začalo jí vrtat hlavou, jak se asi jeví mladým Elysijcům ona. Pravděpodobně jako nějaká čerstvá vykopávka.
Repetto si s ní nekonečně dlouho potřásal rukou. "Je to obrovská, obrovská čest vás potkat. Nedokážu vyjádřit, jak moc jste nás všechny inspirovala." Obličej mu zářil; vypadalo to, že to myslí upřímně. Maria cítila, jak červená, a zkusila si představit sebe samotnou v obdobné situaci, jak si třese rukou s… kým? Maxem Lambertem? Johnem von Neumannem? Alanem Turingem? Charlesem Babbagem? Adou Lovelaceovou? Věděla, že ve srovnání s kterýmkoli z těchto průkopníků neudělala nic - ale měla sedm tisíc let na to, aby její pověst byla přikrášlena. A tři miliardy let na to, aby její práce přinesla ovoce.
Patro bylo rozčleněno na kanceláře oddělené jen několika příčkami, ale zdálo se, že nikdo další tam není. Durham si všiml, jak nakukuje za přepážky, a tajemně řekl: "Pracuje tu víc lidí, ale přicházejí a zase odcházejí."
Zemanská je uvedla do malé zasedací místnosti. Řekla Marii: "Můžeme vstoupit do vyjádření planety Lambert ve VR, pokud chcete - ale měla bych vás varovat, že to může být dezorientující: být tam, ale nehmotná, procházet vegetací a tak dál. A pohyb rychlostmi, které jsou nezbytné pro sledování Lamberťanů, může přivodit cestovní nemoc. Jistě, existují nervové úpravy, které oba tyto problémy odstraňují-"
Maria nebyla připravena začít zasahovat do svého mozku - ani vkročit na povrch cizí planety. Prohlásila: "Myslím, že s obrazovkami to bude jednodušší. Bude mi to lépe vyhovovat. Nevadí vám to?" Zemanská vypadala, jako by se jí ulevilo.
Repetto se postavil na konec stolu a promluvil ke všem třem, i když Maria věděla, že je to všechno kvůli ní.
"V poslední době se toho na planetě Lambert děje tolik, že jsme ji zpomalili srovnatelně se Standardním časem, abychom byli schopni držet krok s vývojem." Na stěně za ním se objevila eliptická mapa povrchu planety. "Poslední zprávy hovoří o tom, že desítky nezávislých skupin chemiků začaly hledat jednodušší, unifikovanější model, který by byl základem nejnovější atomární teorie." Objevila se zvýrazněná místa, rozptýlená po celé mapě. "Téměř před třemi sty lety se standardní model - dvaatřicet atomů s pravidelným uspořádáním hmotností, mocenství a vzájemných afinit - stal obecně uznávaným. Lamberťanská obdoba Mendělejevovy periodické tabulky." Letmo se usmál na Marii, jako by mohla být Mendělejevovou současnicí - nebo možná proto, že byl hrdý na exotickou znalost dějin vědy, která již neplatila. "V té době byly atomy považovány za základní entity, nedělitelné, nevyžadující žádné další vysvětlení. V posledních dvaceti letech tento pohled konečně začal dostávat trhliny."
Maria již přestávala chápat. Z toho, co si narychlo přečetla v posledních několika dnech, se dozvěděla, že Lamberťané upravili vžitou teorii, když byl zjištěn nový jev, který teorie nedokázala vysvětlit. Repetto si jejího výrazu zřejmě všiml, neboť se odmlčel, jako by čekal, co řekne.
"Autoverzové atomy jsou nedělitelné," namítla. "Neexistují žádné stavební části, jež by se daly izolovat, žádné menší stabilní entity. Můžete srazit jeden s druhým s energií, jakou chcete, a ony se nanejvýš odrazí - a Lamberťané nemají možnost je srazit s žádnou energií. Takže… určitě neznají ze zkušenosti nic, co by současná teorie nemohla dokonale vysvětlit."
"Rozhodně nic ze svého bezprostředního okolí. Jenomže problém je v kosmologii. Zdokonalovali modely vývoje své hvězdné soustavy a nyní hledají vysvětlení pro složení prvotního oblaku."
"Vzali třicet dva atomů s jejich vlastnostmi jako hotovou věc - ale nedokážou udělat totéž v případě neodůvodněného množství každého z nich v prvotním mračnu?"
"Je to tak. Je těžké přesně přeložit jejich motivaci, ale mají velice vytříbenou estetiku, která velí, jakou teorii přijmou - a je pro ně fyzicky téměř nemožné odporovat jí. Když zkusí zatančit teorii, jež nerezonuje s nervovou soustavou, která hodnotí její jednoduchost, tanec ztratí koordinaci." Na okamžik se zamyslel a pak ukázal na obrazovku za sebou; objevil se na ní roj Lamberťanů. "Tady je příklad - z ne tak vzdálené minulosti. Toto je tým astronomů - dokonale obeznámených s pohyby planet po obloze vůči slunci - kteří testují teorii, jež se pokouší tato pozorování vysvětlit s využitím předpokladu, že planeta Lambert stojí na místě a všechno ostatní obíhá kolem ní."
Maria tvory velmi pozorně sledovala. Měla by potíže, kdyby měla identifikovat rytmy jejich složitých, proplétajících se pohybů - ale když se roj začal rozbíhat, úpadek koordinace byl očividný.
"A tady máme heliocentrickou verzi o několik let později."
Tanec byl znovu příliš složitý, než aby se dal analyzovat - byť skutečně působil harmoničtěji - a po čase začal být téměř hypnotický. Tmavé tečky míhající se na pozadí bílé oblohy zanechávaly stopy na jejích sítnicích. Všudypřítomná tráva pod nimi působila jako zvláštní prostředí pro astronomické teoretizování. Lamberťané se zřejmě smířili se svým stavem - v němž pasení roztočů představovalo nejvyšší formu ovládání přírody - jako by byl stejně utopický jako elysijská absolutní svoboda. Stále je ohrožovali dravci. Mnozí umírali v mladém věku následkem nemocí. Jídla však bylo vždy dost: namodelovali své populační cykly a naučili se tlumit oscilace ve velice raném stadiu. A bez ohledu na to, zda byli či nebyli milovníky přírody, nedocházelo k "ideologickým" půtkám o "kontrolu porodnosti"; jakmile se populační model rozšířil, stejná opatření ihned převzaly komunity po celé planetě. Lamberťanská kulturní pestrost byla omezená; v jejich případě byl geneticky určován mnohem větší podíl chování, než tomu bylo u lidí - mláďata se rodila soběstačná a měla mnohem menší nervovou přizpůsobivost než lidské malé děti - a příslušné geny měly relativně málo

variací.
Heliocentrická teorie byla vcelku přijatelná; tanec si zachoval soudržnost. Repetto jí celou scénu přehrál ještě jednou s "překladem" v menším okně, jenž v každém okamžiku ukazoval pozice znázorňovaných planet. Maria ani pak nezaznamenala soulad - Lamberťané rozhodně nelétali dokola, aby jednoduše napodobili hypotetické oběžné dráhy - ale zdálo se, že synchronizované rytmy planet a hmyzích astronomů někde v jejím zrakovém centru splynuly a aktivovaly nějaký detektor souvislostí, který dost dobře nevěděl, jak si má tu zvláštní rezonanci vyložit.
"Takže Ptolemaios měl jednoduše špatnou gramatiku," prohlásila. "Jasný nesmysl. Velenedobré. A ke Kopernikovi dospěli o několik let později? To tedy zírám. Jak dlouho jim trvalo, než se dostali ke Keplerovi… k Newtonovi?"
"To byl Newton," vysvětlila zdvořile Zemanská. "Gravitační teorie a pohybové zákony, to vše bylo součástí modelu, který tančili; Lamberťané by nedokázali vyjádřit tvary oběžných drah, aniž by zahrnuli jejich zdůvodnění."
Maria cítila, jak se jí vzadu na šíji ježí chloupky.
"Jestli to byl Newton - co tomu předcházelo?"
"Nic. Byl to první úspěšný astronomický model - vyvrcholení asi deseti let pokusů a omylů prováděných týmy po celé planetě."
"Museli přece něco mít. Primitivní mýty. Želvy. Sluneční bohy na vozech."
Zemanská se rozesmála. "Evidentně žádné želvy ani vozy - ale ne: žádné naivní kosmologie. Jejich nejstarší jazyk vznikl z věcí, které mohli snadno pozorovat a modelovat - ekologické vztahy, populační dynamika. Dokud byla kosmologie mimo jejich chápání, ani se nesnažili ji rozřešit; byla to věc, o které se nemluví."
"Žádné mýty o stvoření?"
"Ne. Uvěřit nějakému ‚mýtu' - nějakému mlhavému, nestabilnímu vysvětlení - by pro Lamberťany bylo jako… trpět halucinacemi, vidět přeludy, slyšet hlasy. Nedokázali by vůbec fungovat."
Maria si odkašlala. "V tom případě jsem zvědavá, jak zareagují na nás."
"Momentálně jsou stvořitelé něco, co je mimo diskusi," přidal se Durham. "Lamberťané takovou hypotézu nepotřebují. Chápou evoluci: mutace, přirozený výběr, dokonce přišli s myšlenkou makromolekulárního genu. Ale původ života je otevřená otázka, příliš obtížná, než aby se dala vyřešit, a pravděpodobně by trvalo staletí, než by přišli na to, že jejich prvotní předchůdce byl zasazen ‚ručně'… pokud vůbec je nějaký důkaz, který by to mohl potvrdit, logický důvod, proč by A. hydrophila nemohla vzniknout v nějaké imaginární prebiotické historii.
Ale k tomu nedojde; myslím, že ještě několik desítek roků si budou na problému prvotního mračna vylamovat zuby a pak uhodnou, o co jde. Myšlenka, jejíž čas nadešel, se může rozšířit po celé planetě během několika měsíců, i kdyby byla sebeexotičtější; tihle tvorové nelpí na tradicích. A jakmile teorie, že jejich svět byl stvořen, vyvstane ve správném vědeckém kontextu, nezblázní se z toho. Alisa chtěla říct jenom to, že primitivní pověry, na které věřili první lidé, by prvním Lamberťanům nedávaly smysl."
"Takže co…?" zeptala se Maria. "Počkáme, až ‚stvořitelé' přestanou být tématem mimo diskusi, než tam vrazíme a oznámíme, že to jsme my?"
"Přesně tak," odvětil Durham. "Máme povolení navázat kontakt, jakmile Lamberťané nezávisle vysloví předpoklad naší existence - ne dřív." Zasmál se a s viditelným uspokojením dodal: "Čehož jsme dosáhli tím, že jsme žádali mnohem víc."
Maria stále neměla dobrý pocit - ale nechtěla zdržovat, když se teprve učila chápat nuance lamberťanské kultury. Řekla: "Dobře. Kosmologie je aktivátor, ale oni hledají hlubší vysvětlení své chemie. Daří se jim to?"
Repetto znovu vyvolal mapu planety Lambert; symboly označující polohu týmů teoretiků vystřídaly ve stejných místech sloupcové diagramy. "Toto je časové vyjádření tanců konaných pro různé subatomární modely, které byly v období posledních pěti let zkoumány. Několik teorií vypadá do jisté míry slibně a každé vylepšení je posouvá o kousek dál; ostatní skupiny dosahují poměrně nahodilých výsledků. Nikdo nepřišel s ničím, co by byli schopni přenést na větší vzdálenost; tyto tance mají příliš krátký život, než aby si je skupiny poslů zapamatovaly."
Maria znovu ucítila, jak jí naskočila husí kůže. Falešná poselství zemřou cestou. Všechna ta efektivita, ta nemilosrdná honba za pravdou, v sobě měla cosi hrůzného. Avšak možná to byla jen raněná pýcha: stavět se k některým nejtvrději vybojovaným intelektuálním úspěchům lidstva, jako by byly prakticky samozřejmé, nebyl nejpříjemnější rys, jaký mohl cizí druh mít.
"Takže… žádný tým v této chvíli nemá pravdu na dosah?" zeptala se.
Repetto zavrtěl hlavou. "Zatím ne. Ale pravidla Autoverzu jsou podle téměř všech kritérií nejjednodušším vysvětlením dvaatřiceti atomů."
"Pro nás nejjednodušším. Lamberťané nemají ve svém prostředí nic, co by je navedlo, aby uvažovali v jazyce buněčných automatů."
Zemanská namítla: "V jejich prostředí nebylo nic, co by je navedlo, aby uvažovali v jazyce atomů."
"To sice ne, ale staří Řekové o atomech uvažovali - nevymysleli však kvantovou mechaniku." Maria si nedokázala představit, že by člověk z doby před průmyslovou revolucí mohl vymyslet buněčný automat - byť jenom jako matematickou abstrakci - natož pokračovat dál a dojít k hypotéze, že by jím mohl být samotný vesmír. Mechanické kosmologie vznikly až po fyzických hodinách; počítačové kosmologie vznikly po fyzických počítačích.
Lidské dějiny však naprosto zjevně nebyly nejlepším vodítkem k lamberťanské vědě. Měli již svůj newtonovský - "mechanický" - planetární model. Nepotřebovali, aby jim cestu ukazovaly artefakty.
Řekla: "Pokud se jedná o tu ‚estetiku', kterou se řídí přijatelnost teorií - podařilo se vám zmapovat nervové struktury, které se na tom podílejí? Dokážete kritéria reprodukovat?"
"Ano," odpověděl Repetto. "A myslím si, že vím, na co se chcete zeptat."
"Vypracovali jste vlastní verze možných lamberťanských teorií buněčného automatu? A poměřili jste je lamberťanskou estetikou?"

Skromně sklonil hlavu. "Ano. Samozřejmě nemodelujeme celé mozky - to by bylo velmi neetické - ale můžeme si pustit simulace zkušebních tanců na lamberťanských nervových modelech, které nemají vědomí."
Modelování Lamberťanů modelujících Autoverz… "A jak to šlo?"
Repetto zaváhal. "Výsledky zatím nejsou průkazné. Žádná teorie, kterou jsem vytvořil, nefungovala - ale je to nesnadný úkol. Dá se těžko říct, jestli skutečně vyjadřuji hypotézu tak, jak by to udělali Lamberťané - nebo zda jsem v modelu postrádajícím vědomí skutečně zohlednil všechny jemnůstky příslušného chování."
"Ale slibně to nevypadá?"
"Je to neprůkazné."
Maria se nad tím zamyslela. "Samotná pravidla Autoverzu nevysvětlí četnost prvků - jež je hlavním problémem, který se Lamberťané snaží vyřešit. Takže co se stane, pokud celou představu buněčného automatu vynechají a přijdou s úplně jinou teorií: něčím naprosto pomýleným, co však bude souhlasit se všemi daty? Vím, všechno ostatní, co se jejich světa týká, pochopili mnohem snáze, než se to kdy podařilo lidem, ale to neznamená, že jsou dokonalí. A pokud nemají tradici v tom, že by řešení obtížných otázek vzdali s odkazem na ruku stvořitele, mohlo by se jim podařit splácat dohromady něco, co vysvětlí jak zárodečné mračno, tak chemické vlastnosti prvků - aniž by se to alespoň trochu přiblížilo pravdě. Nemožné to není, ne?"
Rozhostilo se těžkopádné ticho. Marii napadlo, jestli se nedopustila nějakého strašného faux pas, když nadhodila možnost, že by se kritéria pro kontakt nemusela nikdy naplnit… ale sotva mohla těmto lidem říkat něco, co už sami nezvážili.
Pak Durham klidně řekl: "Ne, nemožné to není. Takže si budeme muset počkat, kam Lamberťany jejich logika dovede."
27
(Město Rmut)

Peer ucítil, jak začala změna, a vypnul soustruh. Bezmocně se rozhlédl po dílně, zastavil se očima na každém předmětu, bez něhož si život nedokázal představit: pásové brusce, pak polici plné obráběcích nástrojů pro soustruh, velkých plechovkách oleje a menších plechovkách fermeže. Na hromádce čerstvě nařezaného dřeva. Vzdát se těchto věcí - nebo hůř, vzdát se lásky k nim - mu připadalo jako definice zániku.
Pak začal situaci vnímat jinak. Cítil, že vykročil z tesařského života do většího plánu světa - nebo neplánu: nahodilého koktání od jedné záminky ke druhé, které dávalo jeho existenci různé významy. Nedokázal si pocit ztráty udržet; nadšení pro všechno, čemu se v posledních sedmdesáti šesti letech věnoval, se rozplynulo jako sen. Fáze, kterou nechával za sebou, v něm nebudila odpor ani nechápavost - ale nijak netoužil ji prodloužit nebo zopakovat.
Jeho nástroje, jeho oblečení, samotná dílna, to vše se rozplynulo a zanechalo po sobě jednotvárnou šedou pláň táhnoucí se do nekonečna pod oslnivou modrou oblohou, bez slunce, ale přesto zářivou. Klidně čekal, až objeví své nové povolání. Vzpomněl si na poslední přechod a pomyslel si: Tato krátká mezidobí jsou životem sama o sobě.
Napadlo ho, že by příště mohl stejný řetěz myšlenek uchopit znovu a potáhnout jej o něco dál.
Pak kolem něho vyrostla z holé země obrovská místnost táhnoucí se stovky metrů všemi směry, vyplněná řadami dřevěných zásuvek na preparáty. Vysoký strop se zaprášenými světlíky uzavřel prostor nad jeho hlavou a celou scénu dokončil. Zamžoural očima do šera. Na sobě měl silné černé kalhoty a vestu oblečenou na škrobené bílé košili. Jeho externí já, jež mu vybralo posedlost, která by ve světě vyspělých počítačů byla nesmyslná, ho vyšňořilo pro roli viktoriánského přírodovědce.
Věděl, že zásuvky jsou plné brouků. Stovek tisíc brouků. Ve svém čase teď nemohl dělat nic jiného než je zkoumat, kreslit, popisovat a třídit: vzorek po vzorku, druh po druhu, desetiletí za desetiletím. Byla to tak blažená perspektiva, že se radostí málem svalil.
Když přistoupil k nejbližším zásuvkám - kde na něho již čekal čistý skicák a tužka - zaváhal a pokusil se dát smysl svým pocitům. Věděl, proč je tady šťastný: jeho externí já mu znovu přepojilo mozek, jak je k tomu naprogramoval. Jaký větší smysl chtěl?
Rozhlédl se po zatuchlé místnosti, snažil se zjistit zdroj své nespokojenosti. Všechno bylo dokonalé, tady a teď, ale minulost s ním byla stále, šedá pláň přechodu, desetiletí strávená u soustruhu, chvíle ve společnosti Kate, jeho předchozí vášně. Dávno mrtvý David Hawthorne, neviditelný, jak se drží skalní stěny. Nic z toho nemělo žádnou spojitost s jeho nynějšími zájmy, s jeho současným okolím - ale detaily se přesto dál vznášely na okraji jeho úvah jako zbytečné, anachronické rušivé elementy. Byl oblečen pro svou roli - tak proč iluzi nedokončit? Hrál si s falešnými vzpomínkami už dřív. Proč nevytvořit virtuální minulost, která "vysvětlovala" jeho situaci a jeho nadšení pro úkol, který měl před sebou, v podmínkách zapadajících do prostředí? Proč nevytvořit osobu, která by na Peera neměla žádné vzpomínky a mohla by se skutečně ztratit v radostech, které přinášelo vypuštění do této drahocenné sbírky?
Otevřel okno ke svému externímu já a společně začali vymýšlet životopis entomologa.

Peer se zaraženě podíval na blikající elektrickou lampu v koutě místnosti, pak k ní došel a přečetl si vzkaz načmáraný na stole pod ní.

POTŘEBUJU S TEBOU MLUVIT. NĚCO SE STALO.

Zaváhal a pak vytvořil vedle lampy dveře. Kate jimi prošla. Byla popelavá.
"Sháním tě celou věčnost," uvítala ho. "Kdy už to přestane?" Její hlas byl nevýrazný, jako by se chtěla hněvat, ale neměla sílu. Peer zvedl ruku k její tváři; Kate ji odstrčila.
"V čem je problém?" zeptal se.

"Problém? Čtyři týdny jsi byl pryč."
Čtyři týdny? Peer se málem rozesmál, ale Kate vypadala tak otřeseně, že se zarazil. "Víš, pohltilo mě to, co dělám. Je to pro mě důležité. Ale mrzí mě, jestli sis dělala starosti -"
Umlčela ho. "Byl jsi pryč. Neřekla jsem, že jsi mi nebral telefon. Prostředí, v němž se nacházíme - a jeho majitel - neexistovalo."
"Proč si to myslíš?"
"Komunikační software oznámil, že žádný proces nepřijímá data adresovaná na tvůj osobní uzel. Systém tě ztratil."
Peera to překvapilo. Původně Malcolmu Carterovi nevěřil, avšak po takové době se zdálo nepravděpodobné, že by v infrastruktuře, kterou pro ně do Města vetkal, byly nějaké vážné problémy.
"Možná že mě přestal sledovat," řekl. "Jenže na jak dlouho?"
"Dvacet devět dní."
"Stalo se to už někdy?"
Kate se trpce zasmála. "Ne. Myslíš, že bych si to nechala pro sebe? Nikdy jsem nenarazila na žádnou zásadní softwarovou chybu, až doteď. A automatické záznamy to potvrzují. Teď k tomu došlo poprvé."
Peer se pod tuhým límcem poškrábal na krku. Přerušení ho dezorientovalo; nedokázal si vybavit, co dělal, než si povšiml blikající lampy. Jeho paměť potřebovala údržbu. "Je to znepokojivé," uznal, "ale nechápu, co bychom s tím mohli dělat, nanejvýš nechat proběhnout nějaké kontroly, zkusit identifikovat problém."
"Udělala jsem kontrolu, když problém existoval."
"A-?"
"Rozhodně se nic nestalo s komunikačním softwarem. Ale žádný ze systémů, na kterých tak či onak běžíš, diagnostika vůbec nenašla."
"To není možné."
"Nepozastavil ses?"
"Samozřejmě že ne. A to by stejně nic nevysvětlilo; i kdybych se pozastavil, systémy, které za mne odpovídají, by byly dál aktivní."
"Tak co jsi dělal?"
Peer se podíval přes místnost zpět k místu, kde stál. Na jednom stole ležela zásuvka s preparáty a vedle ní tlustý skicák. Přešel ke stolu. Kate ho následovala.
"Asi jsem kreslil brouky," prohlásil. Snad sto stránek skicáku bylo použito a otočeno. Nedokončenou kresbu jednoho z exemplářů bylo vidět. Peer si byl jist, že ji nikdy předtím neviděl.
Kate skicák zvedla, zadívala se na obrázek a potom letmo prolistovala několik předchozích stránek.
"Proč ten pseudonym?" otázala se. "Přestrojení nestačí?"
"Jaký pseudonym?"
Přistrčila skicák před něho a ukázala na podpis. "Sir William Baxter, FRS."
Peer se opřel o stůl a horečně se snažil mezeru vyplnit. Hrál si s pamětí, to bylo jasné - ale určitě by to zařídil tak, aby nakonec pochopil, co se dělo, ne? Když se s ním Kate spojila a kouzlo zlomila, jeho externí já mu mělo poskytnout úplné vysvětlení. V duchu si vyvolal jeho záznamy; poslední zdokumentovaná událost byl jeho poslední nahodilý přechod. Po tom, co dělal pak, ať to bylo cokoliv, jako by se slehla zem.
"To jméno mi nic neříká," přiznal nechápavě.
Co bylo ještě podivnější, představa, že strávil posledních devětadvacet dní kreslením brouků, ho nechávala chladným. Veškerá vášeň, již měl pro hmyzí taxonomii, zmizela spolu se vzpomínkami - jako by celý balík patřil někomu úplně jinému, kdo si ho teď vzal a odešel.
28

Jak se jí Město otiskovalo do mozku - po každém oslnivém západu slunce zůstával zlatý obraz vypálený do jejích neexistujících sítnic, každá podniknutá cesta zapisovala mapy neexistujících ulic do jejích neexistujících synapsí - Maria cítila, že se vzdaluje vzpomínkám na starý svět. Podrobnosti byly stejně ostré jako dřív, avšak její minulost ztrácela svou sílu, svůj smysl. Jelikož zavrhla myšlenku truchlení za lidi, kteří nezemřeli - a kteří ji neztratili - zdálo se, že jí z pocitů zůstala jen nostalgie… ale i ta byla podkopána rozpory.
Stýskalo se jí po pokojích, ulicích, vůních. Někdy to bolelo tak, až to bylo komické. Ležela, byla vzhůru a přemýšlela o nejzchátralejších opuštěných budovách Pyrmontu nebo umělém pachu syntetického popcornu linoucího se z VR salonů na George Street. A věděla, že by dokázala zrekonstruovat svůj starý dům a jeho okolí, celé Sydney, a nejen je, do takových podrobností, jaké by chtěla; věděla, že i s tou nejpitomější bolestí, kterou jí amputovaná minulost působila, by se mohla vypořádat v okamžiku. Přesné pochopení, jak daleko může zajít, více než stačilo, aby se vzdala jakékoli touhy udělat byť jen jediný krok tím směrem.
Ale zdálo se, že rozhodnutím nesnažit se ulevit mučivému stesku po domově přišla o právo na cit. Jak mohla tvrdit, že touží po něčem, co mohla tak snadno mít - a zároveň si to dál odpírat?
A proto se pokusila odsunout minulost stranou. Přičinlivě studovala Lamberťany, připravovala se na den, kdy bude kontakt povolen. Pokusila se vžít do role legendárního osmnáctého zakladatele, probuzeného ze spánku trvajícího tisíce let, aby mohl být přítomen triumfálnímu okamžiku, kdy se obyvatelé Elysia konečně setkají tváří v tvář s cizí kulturou.
Lamberťanské komunity - navzdory jistým společným rysům s pozemským společenským hmyzem - byly mnohem složitější a mnohem méně hierarchické než mraveniště a včelí úly. Jednak byli všichni Lamberťané stejně plodní; neměli

žádné královny, dělnice ani trubce. Mláďata byla počata v rostlinách na okraji lokálního teritoria a po vylíhnutí obvykle překonala stovky kilometrů, aby se začlenila do vzdálených komunit. Tam se přidala ke skupinám a naučila se jejich specifickou činnost - ať už to bylo pasení, obrana před dravci nebo modelování vzniku planetárních soustav. Specializace zpravidla byla na celý život, ale členové skupiny občas měnili profese, pokud taková potřeba vyvstala.
Lamberťanské skupinové chování mělo dlouhou evoluční historii a zůstalo hnací silou kulturního vývoje - neboť jednotliví Lamberťané nebyli fyzicky schopni vymýšlet, ověřovat nebo si sdělovat modely, jejichž prostřednictvím se vyjadřovaly nejsložitější myšlenky. Když se jedinec účastnil úspěšného tance, mohl si model osvojit dostatečně, aby byl schopen vyměnit si roli s jiným jedincem, až se bude tančit příště - ale nikdy nemohl o dopadech myšlenky přemýšlet sám, o samotě. Jazyk tance byl jako lidské písemné vyjadřování, formální logika, matematická symbolika a počítání to vše spletené do jednoho - jenomže základní dovednosti byly vrozené, nikoli kulturní. A byl natolik úspěšný - a natolik harmonizovaný s ostatními aspekty jejich společenského chování - že Lamberťané neměli důvod vypracovat samostatnou alternativu.
Jedinci ale zdaleka nebyli nemyslícími součástkami. Měli vlastní plné vědomí; skupiny plnily mnoho rolí, ale "společná mysl" mezi ně nepatřila. Jazyk zvuků, pohybů a pachů používaný jednotlivci byl mnohem jednodušší než skupinový jazyk tance, ale přesto byl schopen vyjádřit většinu pojmů, jimiž se lidé před zavedením písma zabývali: úmysly, minulé zkušenosti, životy druhých.
A individuální Lamberťané mluvili o jednotlivé smrti. Věděli, že zemřou.
Maria prohledala literaturu, jestli nenajde nějaké vodítko k tomu, jak se vypořádávají se svou smrtelností. Mrtvá těla byla ponechávána tam, kam padla; nekonal se žádný rituál, který by událost zdůraznil, a nebylo patrné nic, co by se podobalo smutku. K žádné lidské emoci - dokonce ani fyzické bolesti - neexistovaly jasné lamberťanské analogie. Když se zranili, intenzivně si to uvědomovali a sami podnikali kroky k minimalizaci škod - ale v tomto případě vstupovaly do hry spíš specifické pudové reakce než celkové biochemické změny podílející se na změnách nálady u člověka. Lamberťanská nervová soustava byla "úspornější" než lidská; nedocházelo k žádnému zaplavování určitých oblastí mozku velkými dávkami endogenních stimulantů nebo sedativ - vše se přenášelo uvnitř uzavřených synapsí.
Žádný smutek. Žádná bolest. Žádné štěstí? Maria před tou otázkou couvla. Lamberťané měli vlastní spektrum uvažování a chování; každý pokus převést je do lidských podmínek by byl stejně falešný jako barvy samotných autoverzových atomů.
Čím víc se dozvídala, tím víc se zdálo, že role, kterou při vzniku Lamberťanů sehrála, ztrácí na významu. Tenkrát jí jemné vyladění jejich jednobuněčného předka připadalo jako událost nejvyššího významu - už jenom v zájmu přesvědčení skeptiků, že se autoverzový život může rozvinout. Teď - třebaže několik jejích biochemických triků zůstalo i po třech miliardách let zachováno - bylo těžké připisovat změnám, které udělala, nějaký reálný význam. Přestože celou lambertovskou biosféru mohlo transformovat k nepoznání, kdyby zvolila jiný tvar jediného enzymu v A. hydrophila, nedokázala na Lamberťany pohlížet, jako kdyby byli závislí na jejích činech. Rozhodnutí, která udělala, ovlivňovala to, čeho byla svědkem na svém terminálu, nic víc; kdyby se rozhodla jinak, viděla by jinou biosféru, jinou civilizaci - jenže nedokázala uvěřit, že by samotní Lamberťané nežili tímtéž životem i bez ní. Nějak by si našli způsob, jak se poskládat z prachu.
Ale pokud to byla pravda - pokud by pro jejich vznik stačila vnitřní logika jejich zkušenosti - pak nebyl důvod věřit, že se nechají přesvědčit k tomu, aby usoudili, že jejich vesmír potřeboval stvořitele.
Pokusila se srovnat toto sílící přesvědčení s optimismem kontaktní skupiny. Oni studovali Lamberťany tisíce roků - kdo jí dal právo zpochybňovat jejich odbornost? Potom ji napadlo, že se Durham a jeho kolegové mohli rozhodnout předstírat smířenost s politickými omezeními, jež na ně byla uvalena, dokud nebudou vědět, jaké stanovisko ve věci zaujímá ona. Dokud nezávisle nedojde ke stejným závěrům? Durham možná tušil, že se nenechá dotlačit, aby se přidala na jejich stranu; bylo mnohem diplomatičtější dát jí volnost, aby si zformovala vlastní názory - a dokonce použít trochu reverzní psychologie pro nasměrování kýženým směrem.
Nebo to byla nefalšovaná paranoia?
Po pěti dnech studia Lamberťanů, sledování historie jejich stále úspěšnějších pokusů o vysvětlení svého světa - a pěti nocích snahy přesvědčit se, že to brzy všechno vzdají a uznají svůj statut umělého života - již nebyla schopna ty rozpory v hlavě udržet.
Zatelefonovala Durhamovi.
Byly tři hodiny ráno, ale on byl zřejmě někde mimo Město; Standardní čas udával tempo, nikoli však cyklus střídání dne a noci, a Durham měl za sebou místnost oslnivě zalitou sluncem.
Řekla rovnou: "Myslím, že bych si ráda poslechla pravdu. Proč jste mne probudil?"
Zdálo se, že ho otázka nepřekvapila, ale odpověděl obezřetně. "Co si o tom myslíte vy?"
"Chcete získat moji podporu pro uspíšenou expedici na planetu Lambert. Chcete, abych prohlásila - s veškerou pochybnou autoritou ‚matky' Lamberťanů - že nemá význam čekat, až přijdou na to, že existujeme. Oba totiž víme, že se to nikdy nestane. Ne, pokud nás nespatří na vlastní oči."
"S Lamberťany máte pravdu," řekl Durham, "ale na politiku zapomeňte. Probudil jsem vás proto, že vaše teritorium sousedí s oblastí, kde běží Autoverz. Chci, abyste mi umožnila využít je k nabourání do planety Lambert." Vypadal jako dítě, které se s vážnou tváří přiznává k nějakému dětskému přečinu. "Přístup přes centrum je přísně kontrolován a všichni jej mohou vidět. V šestém veřejném klínu je spousta nevyužitého prostoru, takže bych mohl zkusit proniknout dovnitř odtamtud - ale opět platí, že je to potenciálně viditelné. Vaše teritorium je soukromé."
V Marii se vzedmula vlna hněvu. Nechtělo se jí věřit, že někdy mohla skočit na vysvětlení, že byla probuzena proto, aby nepřišla o slávu spojenou s kontaktem - samotný fakt, že ji Durham zneužil, nebyl nijak zvlášť překvapivý; bylo to stejné jako za starých časů - jenže být probuzena nikoli pro svou odbornost, nikoli pro své postavení, ale proto, aby

mohl vykopat tunel z jejího dvorku…
"Proč se potřebujete nabourat do Autoverzu?" řekla trpce. "Existuje snad nějaký závod, o kterém se mi nikdo neobtěžoval říct? Zasraní nesmrtelní, kteří se koušou nudou, se perou o to, kdo si připíše první nepovolený kontakt s Lamberťany? Udělali jste z xenobiologie nový olympijský sport?"
"Nic takového."
"Ne? Tak o co jde? Zmírám touhou se to dozvědět." Maria se snažila přečíst výraz jeho tváře, i když to nic neznamenalo. Dovolil si vypadat zahanbeně - avšak zároveň působil pevným, odhodlaným dojmem, jako by skutečně věřil, že neměl jinou možnost.
Najednou jí to došlo. "Vy si myslíte… že Elysiu hrozí ze strany Autoverzu nějaké nebezpečí?"
"Ano."
"Chápu. Takže jste mě probudil, abych o to nepřišla? To je od vás velice pozorné."
"Marie, omlouvám se. Kdyby byla jiná možnost, nechal bych vás spát věčně -"
Rozesmála se, ale zároveň se rozechvěla. Durham přitiskl dlaň na obrazovku; stále ještě na něho měla zlost, ale dovolila mu sáhnout skrz terminál z jeho sluncem ozářené místnosti a vzít ji za ruku.
"Proč musíte jednat tajně?" zeptala se. "Nemůžete přesvědčit ostatní, aby dali souhlas se zastavením Autoverzu? Musejí přece chápat, že Lamberťanům by to neublížilo; nastartovalo by je to naprosto stejně, jako to nastartovalo Elysium. O genocidě nemůže být řeč. Jistě, pro autoverzové badatele by to byla ztráta - ale kolik jich může být? Co znamená planeta Lambert pro průměrného Elysijce? Je to jen jedna z forem zábavy."
"Už jsem se ho pokusil vypnout. Mám pravomoc nastavovat rychlost, kterou běží, vůči Standardnímu času - a dočasně zmrazit celý Autoverz, pokud usoudím, že je třeba přehradit informační tok, abychom mohli dohonit rychlý vývoj."
"A co se stalo? Přinutili vás, abyste ho znovu spustil?"
"To ne. Vůbec se mi ho nepodařilo zmrazit. Už se to nedá udělat. Tempo hodin se nedá zpomalit pod určitou mez; software příkazy ignoruje. Nic se nestane."
Maria cítila, jak se jí z dolního konce páteře rozlézá mrazivý chlad. "Jak ignoruje? To přece není možné."
"Bylo by to nemožné, kdyby všechno fungovalo - takže zřejmě se něco pokazilo. Otázka zní, na jaké úrovni. Nedokážu uvěřit, že řídící software po celé té době najednou odhaluje skrytou chybu. Jestli nereaguje tak, jak by měl, pak se procesory, na nichž běží, nechovají správně. Takže buď byly nějakým způsobem poškozeny… nebo se změnil samotný buněčný automat. Myslím si, že pravidla TVC jsou podkopávána - nebo začleňována do něčeho většího."
"Máte pro to nějaký konkrétní důkaz?"
"Ne. Nechal jsem znovu proběhnout staré kontrolní experimenty, které jsem udělal během startu, a nadále fungují - bez ohledu na to, kde jsem je vyzkoušel - ale procesorům, na nichž běží Autoverz, nejsem schopen dát příkaz, aby provedly vlastní diagnostiku, natož aby prověřily, co se tam děje na nejnižší úrovni. Dokonce ani nevím, jestli je problém omezen na určitou oblast nebo jestli se pomalu šíří… nebo jestli k tomu už dochází všude, ale projevy jsou tak nenápadné, že se nedají zachytit. Pravidla se totiž dají prověřit pouze zvláštním aparátem. Tak co mám dělat? Rozebrat polovinu procesorů v Elysiu a postavit místo nich testovací komory? A i kdyby se mi podařilo prokázat, že k porušování pravidel dochází, jak by to pomohlo?"
"Kdo další o tom ví?"
"Pouze Repetto a Zemanská. Nevím, co by se stalo, kdyby to proniklo na veřejnost."
Marii to rozčílilo. "Co vám dává právo nechávat si to pro sebe? Někteří by mohli podlehnout panice… ale čeho se bojíte? Nepokojů? Rabování? Čím víc lidí o problému ví, tím je pravděpodobnější, že někdo najde řešení."
"Možná. Anebo by pouhý fakt, že o tom víc lidí ví, všechno ještě zhoršil."
Maria to strávila mlčky. Sluneční světlo, jež se linulo terminálem, vrhalo hvězdicovité stíny. Místnost vypadala jako středověký dřevořez alchymisty objevujícího kámen mudrců.
"Víte, proč jsem si vlastně zvolil Autoverz - místo fyziky reálného světa?" zeptal se Durham.
"Méně výpočtů. Snadnější osetí životem. Moje skvělé výsledky s A. lamberti."
"Žádné jaderné pochody. Žádné vysvětlování původu prvků. Říkal jsem si: v nepravděpodobném případě, že by na planetě vznikl inteligentní život, by dokázal najít svoje vysvětlení jen naším prostřednictvím. Tenkrát to všechno vypadalo vzdáleně a nepravděpodobně. Nikdy mne nenapadlo, že by mohli pominout zákony, jež jako zákony známe, a celý problém obejít."
"Zatím se pro žádnou teorii nerozhodli. Ještě stále mohou přijít s modelem buněčného automatu - včetně potřeby stvořitele."
"Mohou. Ale co když to neudělají?"
Marii vyschlo v krku. Znecitlivující abstrakce již ztrácely svou hypnotickou moc; začínala se cítit až příliš reálně: příliš tělesná, příliš zranitelná. Dobré načasování: ve stejnou chvíli, kdy si konečně začala zvykat na iluzi, že je ze skutečného masa a kostí, se najednou zdálo, že se základy tohoto vesmíru mohou každou chvíli proměnit v tekoucí písek.
"To mi řekněte vy," odvětila. "Už mě nebaví hádat, co se děje ve vaší hlavě."
"Nemůžeme je vypnout. Myslím, že to dokazuje, že již Elysium ovlivňují. Pokud se jim podaří vysvětlit svůj původ způsobem, který bude v rozporu s pravidly Autoverzu, může to deformovat pravidla TVC. Možná jenom v oblasti, kde Autoverz běží - nebo možná všude. A pokud ztratíme oporu v pravidlech TVC -"
Maria nesouhlasila. "To je… jako tvrdit, že by prostředí virtuální reality mohlo změnit fyzikální zákony reálného světa, aby si zaručilo vnitřní konzistenci. Přestože v prostředí VR byly tisíce kopií, na Zemi se nic takového nestalo."
"Ne, jenomže co má blíž k reálnému světu: Elysium, nebo Autoverz?" Durham se zasmál, bez hořkosti. "Pořád jsme jenom nesourodé kopie, většina ve vlastních pohádkových světech. Naše těla jsou jen účelové aproximace. Naše města jsou nezničitelné tapety. ‚Fyzikální zákony' všech prostředí v Elysiu si navzájem - a vnitřně - odporují miliónkrát

za den. Ano, v konečné fázi všechno běží na TVC procesorech, všechno je v souladu s pravidly TVC - ale jedna úroveň je od druhé izolovaná, navzájem jsou neviditelné, bezvýznamné.
Všechno, co se děje na planetě Lambert, je těsně svázáno s jednou soustavou fyzikálních zákonů používaných jednotně, všude. A trvá to tři miliardy let. My možná už ani nevíme, co jsou nejhlubší zákony, ale každá událost, které jsou Lamberťané svědky, je částí soudržného celku. Pokud dojde ke konfliktu mezi dvěma verzemi reality, nemůžeme spoléhat na to, že naše verze dostane přednost."
Maria nedokázala hájit, že by nesourodá VR mohla obstát proti pevné logice Autoverzu. Řekla: "Potom by určitě bylo nejbezpečnější zajistit, aby k žádnému konfliktu nedošlo. Přestaňte pozorovat Autoverz. Vzdejte se plánů na kontakt. Izolujte obě vysvětlení. Zabraňte jim ve střetu."
"Ne," odpověděl rozhodně Durkam. "Konflikt již nastal. Proč jinak je nejsme schopni vypnout?"
"Nevím." Maria odvrátila zrak. "Kdyby došlo k nejhoršímu… nemohli bychom začít znovu? Vytvořit novou konfiguraci Rajská zahrada? Znovu se nastartovat, tentokrát bez Autoverzu?"
"Pokud budeme muset." Pak dodal: "Pokud si myslíme, že se můžeme na TVC vesmír spolehnout, že udělá všechno, co je naprogramován udělat - aniž by změnil startovací proces, pokazil jej… nebo dokonce předal dál upravené zákony, o nichž si myslíme, že jim unikáme."
Maria se rozhlédla po Městě. Budovy se nehroutily, iluze se nerozpadala. "Jestli mu nemůžeme do takové míry věřit, co zbývá?"
"Nic," řekl chmurně Durham. "Jestli už nevíme, jak tento vesmír funguje, jsme bezmocní."
Vyprostila svou ruku. "Co tedy hodláte udělat? Myslíte si, že když budete mít přístup k větší části Autoverzu, než umožňují datové kanály vybíhající z centra, může se vám podařit pravidla TVC uplatnit? Že když celá jedna stěna pyramidy zakřičí na sousední procesory stop, bude to mít větší váhu než normální hierarchie příkazů?"
"Ne. Mohlo by to stát za pokus. Ale nevěřím, že to bude fungovat."
"Tak… co?"
Durham se naléhavě předklonil. "Musíme pravidla vybojovat zpět. Musíme jít do Autoverzu a přesvědčit Lamberťany, aby přijali naše vysvětlení své historie - dřív než budou mít jasnou alternativu.
Musíme je přesvědčit, že jsme je stvořili, než to přestane být pravda."
29

Thomas seděl na zahradě a pozorně se díval, jak roboti ošetřují květinové záhony. Jak sahali mezi oslnivě bílé květy, jejich stříbrné údy se blyštěly na slunci. Každý jejich pohyb byl přesný, ekonomický; žádné zakolísání, žádný odpočinek. Udělali, co museli udělat, a postoupili dál.
Když zmizeli, posadil se a čekal. Tráva byla měkká, obloha modrá, vzduch zcela klidný. Nenechal se oklamat. Podobné okamžiky již zažil: okamžiky blízké klidu. Nic neznamenaly, nic nezvěstovaly, nic neměnily. Vždycky přijde další vize zkázy, další děsivé zohavení. A další návrat do Hamburku.
Poškrábal si hladkou kůži na břiše; poslední číslo, které si tam vyřezal, se již dávno zahojilo. Od té doby si probodl břicho na tisícovce míst; podřezal si zápěstí a hrdlo, propíchl si plíce, přeťal stehenní tepnu. Alespoň si to myslel; žádná památka po těch zraněních nezůstala.
Tichost zahrady ho začala znervózňovat. Scéna v sobě měla bezobsažnost, kterou nedokázal proniknout; jako by se díval na nesrozumitelný diagram nebo abstraktní obraz, jejž nebyl schopen analyzovat. Rozhlížel se po trávníku, když v tom se barvy a textury, které vnímal, najednou úplně rozpadly do nesmyslných světlých ploch. Nic se nepohnulo, nic se nezměnilo - ale jeho schopnost interpretovat uspořádání odstínů a barev zmizela; zahrada přestala existovat.
Thomas v panice - poslepu - sáhl po jizvě na předloktí. Když ji jeho prsty našly, účinek byl okamžitý: svět kolem něho se znovu poskládal. Seděl, na okamžik nehybný, a čekal, co se stane dál, ale tmavě zelený pruh v koutku oka zůstal stínem vrženým fontánou, širá modrá plocha nahoře zůstala oblohou.
Stočil se v trávě do klubíčka, hladil si mrtvou kůži a tiše si broukal. Měl za to, že si jednou jizvu usekl; nová rána, kterou si způsobil, se zahojila beze stopy - ale původní tenká bílá čárka se objevila na svém místě. Bylo to teď jediné znamení jeho identity. Když se v zrcadlech uvnitř domu podíval do obličeje, byl k nepoznání. Jeho jméno byla nic neříkající změť zvuků. Ale pokaždé, když začal ztrácet ponětí o tom, kdo je, stačilo dotknout se té jizvy, aby si vzpomněl na všechno, co ho definovalo.
Zavřel oči.
Tančil s Annou po celém bytě. Byla cítit alkoholem, potem a parfémem. Byl připraven požádat ji o ruku; cítil, jak se ten okamžik blíží, a téměř se dusil strachem a nadějí.
"Bože, ty jsi krásná," řekl.
Dej mému životu řád. Bez tebe nejsem nic: útržky času, útržky slov, útržky pocitů. Dej mi smysl. Dej mě dohromady.
Anna řekla: "Chci tě požádat o něco, o co jsem tě ještě nikdy nepožádala. Celý den se snažím sebrat odvahu."
"Můžeš mě požádat o cokoli."
Dovol mi, abych tě pochopil. Dovol mi, abych tě složil a držel tě pohromadě. Dovol mi, abych ti pomohl najít své vysvětlení.
Řekla: "Mám kamaráda, jenž má hodně peněz v hotovosti. Skoro dvě stě tisíc marek. Potřebuje někoho, kdo může -"
Thomas od ní couvl a potom ji udeřil do tváře. Cítil se zrazený; poraněný a směšný. Začala mu pěstmi bušit do hrudi a do obličeje; on tam stál a chvíli si to nechal líbit, potom jí pevně chytil obě ruce za zápěstí.
Popadla dech. "Pusť mě."
"Promiň."

"Tak mě pusť."
Nepustil ji. "Nejsem žádná pračka špinavých peněz pro tvoje kamarády," řekl.
Soucitně se na něho podívala. "Propána, co jsem to udělala? Urazila jsem tvé morální zásady? Zeptala jsem se, nic víc. Mohl jsi být užitečný. Nevadí. Mělo mě napadnout, že chci příliš."
Přistrčil obličej skoro až k jejímu. "Kde budeš za deset let? Ve vězení? Na dně Labe?"
"Jdi do prdele."
"Kde budeš? Řekni mi to."
"Dovedu si představit horší osud," odvětila. "Mohla bych si hrát na šťastnou rodinku s bankéřem ve středních letech."
Thomas ji prudce odstrčil směrem ke stěně. Než narazila, uklouzly jí nohy; jak padala, uhodila se hlavou o zeď. Nevěřícně se k ní skrčil. Týl měla rozseknutý širokou ranou. Dýchala. Popleskal ji po tvářích, potom jí zkusil otevřít oči; vyběhly nahoru do lebky. Zastavila se v poloze, kdy téměř seděla na podlaze, s nohama nataženýma před sebe, hlavou svěšenou a opřenou o stěnu. Kolem se rozlévala kaluž krve.
"Rychle mysli," řekl. "Rychle mysli."
Čas se zpomalil. Každý detail v pokoji se dovolával pozornosti. Světlo z jediné matné žárovky na stropě bylo téměř oslepující; každý okraj každého stínu byl ostrý jako břitva. Thomas se na trávníku posunul. Cítil, jak se o něho tráva otřela. Stačilo tak málo síly, tak málo odvahy, tak málo lásky. Nebylo to nepředstavitelné.
Annina tvář ho pálila do očí, milá a děsivá. Nikdy neměl takový strach. Věděl, že jestli ji nezabil, nebyl nic; nic už z něho nezůstalo. Pouze její smrt dávala smysl tomu, čím se stal, hanbě a šílenství, které byly vším, co mu zbylo. Uvěřit, že jí zachránil život, by znamenalo navždycky se zapomenout.
Zemřít.
Přinutil se nehybně ležet v trávě; jeho tělem se přelévaly vlny otupělosti.
Roztřeseně zatelefonoval pro záchranku. Hlas ho překvapil; zněl klidně, rozhodně. Potom si klekl k Anně a zasunul jí ruku pod hlavu. Teplá krev mu stékala po paži, pod rukáv košile. Jestli přežije, možná nepůjde do vězení, ale skandál ho stejně zničí. Vynadal si a přitiskl ucho k jejím rtům. Nepřestala dýchat. Otec ho vydědí. Nepřítomně hleděl do budoucnosti a hladil Annu po tváři.
Zaslechl na schodech muže ze záchranky. Dveře byly zamčené; musel vstát, aby je pustil dovnitř. Když ji prohlíželi, bezmocně couvl. Potom ji zvedli na nosítka. Doprovodil je za dveře. Jeden z mužů se mu nepřátelsky podíval do očí, když manévrovali s nosítky na podestě. "Někdo si připlatí, aby je mohl trochu pocuchat, co?"
Thomas nevinně zavrtěl hlavou. "Tak to není."
Zdráhali se, avšak nakonec ho nechali jet vzadu. Thomas slyšel, jak řidič vysílačkou zavolal policii. Držel Annu za ruku a díval se dolů na ni. Prsty měla ledové, tvář bílou. Sanitka prudce zatočila; chytil se volnou rukou, aby nespadl. Aniž zvedl hlavu, zeptal se. "Bude v pořádku?"
"To se pozná až po rentgenu."
"Byla to nešťastná náhoda. Tančili jsme. Podjela jí noha."
"Když to říkáte."
Řítili se ulicemi, kličkovali vesmírem neonů a reflektorů, přehlušeným kvílením sirény. Thomas z Anny nespouštěl oči. Pevně ji držel za ruku a celým svým bytím si přál, aby žila, ale odolal nutkání se modlit.
30

Velitelé kontaktní skupiny se sešli u Marie v bytě. Sotva se posadili, Durham řekl: "Myslím, že bychom se měli přestěhovat do mého teritoria, než budeme pokračovat. Jsem na opačné straně centra, než je Autoverz - třebaže to je bez záruky. Jestli vzdálenost ještě něco znamená, měli bychom aspoň zkusit své modely pustit někde na spolehlivém místě."
Marii se udělalo nevolno. Vlastní Město bylo hned vedle Autoverzu: lunapark na okraji pouště. Ale ve veřejném prostoru se žádní Elysijci nepočítali, pouze budovy a loutkoví chodci. Řekla: "Šest dalších zakladatelů má pyramidy, které sousedí s Autoverzem. Jestli si myslíte, že hrozí průnik těchto jevů za hranici… nedokážete si najít výmluvu, jak je přesvědčit, aby své lidi odstěhovali co nejdál? Nemusíte jim všechno vyklopit - nemusíte jim říct nic, co by mohlo zvýšit riziko."
"Měl jsem dost starostí s tím, abych přesvědčil třicet sedm zanícených autoverzových badatelů, že se mají věnovat projektům, při nichž nám nebudou překážet. Kdybych přišel za Elaine Sandersonovou, Angelem Repettem a Tetsuo Tsukamotou, aby přeskupili geometrii svých výpočetních zdrojů, trvalo by jim asi deset vteřin, než by nechali prověřit celý Autoverz, aby zjistili, co se děje. A zbývající tři pyramidy obývají poustevníci, již se od startu neukázali; nemohli bychom je varovat, ani kdybychom chtěli. Nejlepší, co můžeme udělat, je poradit si s problémem co nejrychleji - a co nejmíň nápadně."
Maria zalétla pohledem k Dominiku Repettovi, ale zřejmě byl smířen s potřebou nechat svou rodinu v nevědomosti. Řekla: "Připadám si jako zbabělec. Prchnout na opačnou stranu vesmíru a šťourat do sršního hnízda pomocí dálkového ovládání."
"Nedělejte si starosti," odpověděl stroze Repetto. "Vůbec nevíme, jestli má geometrie TVC nějaký význam. Logické spojení mezi námi a Autoverzem nás může vystavit většímu riziku, než jaké hrozí nejbližším fyzickým sousedům."
Maria i teď raději dělala všechno ručně, prostřednictvím svého "pevného" terminálu; žádná okna rozhraní vznášející se ve vzduchu, žádná telepatická spojení s externím já. Zemanská jí předvedla, jak použít obskurní utilitu, která ji přenese přímo z jejího teritoria. Méně zámožné kopie kdysi na Zemi při pátrání po nejlevnějších BIPS přebíhaly z kontinentu na

kontinent, jenže v Elysiu nikdy nebyl důvod, aby se někdo takovým způsobem stěhoval. Když na terminálu potvrdila poslední dotaz, představila si, jak je její model zastavován, rozebírán a přenášen přes centrum do Durhamovy pyramidy - nepochybně za doprovodu miliardy pečlivých kontrolních kroků… těžko se však dalo odhadnout, jak obstojí i ty nejpřísnější verifikační procedury nyní, kdy nejzákladnější pravidla, o něž se opíraly, byla zpochybněna.
Nakonec Durham naklonoval byt a všichni se, nepostřehnutelně, přenesli do zkopírované verze. Maria vyhlédla z okna.
"Zkopíroval jste i celé Město?"
"Ne. To, na co se díváte, je originál; přidělal jsem opravdový výhled."
Zemanská otevřela na stěně obývacího pokoje několik uživatelských oken; jedno ukazovalo oblast, v níž běžel Autoverz, s frontálním pohledem na trojúhelníkovou stěnu, která sousedila s Mariinou pyramidou. Softwarovou mapu - temnou modř programu autoverzového buněčného automatu, velice jemně žilkovanou stříbrným výzvědným softwarem - překryla schématem lambertovské planetární soustavy, jejíž oběžné dráhy byly podivně rozsekány a přeskupeny, aby se vešly do pěti sousedních pyramid. Modelovaným prostorem byl relativně tenký disk, široký pouze několik set tisíc kilometrů, ale pokračující ještě asi padesát procent za oběžnou dráhu nejvzdálenější planety. Většina byla prázdná - nebo vyplněná pouze světlem linoucím se ze slunce - ale nic nebylo ošizeno; každý krychlový kilometr, i ten nejjednotvárnější, byl modelován do úrovně autoverzových buněk. Byla to ohromující marnotratnost; Maria se prakticky nedokázala na mapu podívat, aniž by se snažila vymyslet možnosti, jak výpočty probíhající v celém tom téměř vakuu aproximovat. Když byla donucena přestat a smířit se s tím, že to tak prostě je, uvědomila si, že vlastně nikdy úplně nepochopila rozměry Elysia. Absolvovala cestu lambertovskou biosférou z planetární úrovně až po molekulární - ale to nebylo nic ve srovnání se subatomárními výpočty, jaké by si vyžádala sluneční soustava.
Durham ji jemně uchopil za loket. "Budu potřebovat vaše oprávnění." Došla s ním k terminálu, který pro sebe vytvořil v koutě pokoje, a zadala číselný kód, který byl začleněn do jejího skenového souboru ještě na zemi; devadesát devět číslic splynulo z jejích prstů velice snadno, jako kdyby to nacvičovala tisíckrát. Kód, který by jí na Zemi otevřel přístup k její pozůstalosti, tady odblokovával procesory pyramidy.
"Teď už skutečně jsem váš komplic," řekla. "Kdo půjde do vězení, když s použitím mé identifikace spácháte zločin?"
"My tady nemáme vězení."
"Tak co přesně nám Elysijci udělají, až zjistí, čeho jsme se dopustili?"
"Vyjádří náležitou vděčnost."
Zemanská přiblížila mapu, aby byly vidět jednotlivé TVC procesory na hranici, a pak zvětšila obraz ještě víc, aby ukázala jejich složitou strukturu. Vypadalo to jako schéma soustavy trojrozměrných mikroobvodů ve falešných barvách, bylo to však příliš přímkové, až příliš dokonalé, než aby to mohl být mikrosnímek nějakého reálného předmětu. Mapa teď byla z větší části odhad: simulace řízená omezenými daty přitékajícími ze samotné mřížky. Existovaly pádné důvody, proč "měla být" správná, ale nedal se najít žádný nezpochybnitelný důkaz, že to, co vidí, tam skutečně je.
Zemanská upravovala pohled tak dlouho, až se dívali přímo dolů středem tenké vrstvy "nulových" buněk, které oddělovaly oblast Autoverzu od Mariina teritoria - a Maria tak poprvé spatřila své procesory. Šipka v malém diagramu nahoře ukazovala orientaci; dívali se přímo ke vzdálenému centru. Všechny procesory měly totožnou stavbu, avšak ty v Autoverzu žily kódovanými řadami aktivovaných stavů, jež vyznačovaly datové toky, zatímco její byly téměř nečinné. Pak Durham připojil její teritorium k softwaru, který měl spuštěný, a z centra se vyvalila vlna dat - trochu to připomínalo scénu s hvězdnou bránou z filmu 2001 - jak docházelo k přeprogramování procesorů. Reálná vlna by proběhla v pikosekundě Standardního času; mapa byla dost chytrá, aby událost ukázala zpomaleně.
Přeprogramované procesory se rozblikaly daty - a potom začaly chrlit stavební dráty. Každý procesor v TVC mřížce byl von Neumannův stroj a také Turingův - univerzální budovatel a zároveň univerzální počítač. Jediný stavební úkol, který tyto procesory v minulosti prováděly, byla jednorázová vlastní reprodukce, ale zůstával jim potenciál k postavení čehokoli, pokud by dostaly náležitý plán.
Stavební dráty se natáhly přes propast a dotkly se povrchu autoverzových procesorů. Maria zadržela dech; skoro čekala, že uvidí obrannou reakci, protiútok. Durham si udělal analýzu možných variant předem: pokud by se pravidla TVC udržela, každá "válka" mezi těmito stroji by se velmi brzy dostala do fáze věčného patu; dokázaly by věčně stát proti sobě a navzájem si ničit "zbraně" stejnou rychlostí, jakou rostly, a žádná strategie by tento nerozhodný výsledek nedokázala zvrátit.
Kdyby ale pravidla TVC prohrála, výsledek se nedal předpovědět.
Žádný zachytitelný protiútok se nekonal. Stavební dráty se stáhly a zanechaly po sobě datová propojení překlenující mezeru mezi pyramidami. Jelikož mapa ukazovala propojení jako neporušená, software musel získat nějaký důkaz, že skutečně fungují: autoverzové procesory přinejmenším reagovaly na jednoduché testy neporušenosti spojů tak, jak měly.
"Aspoň něco," poznamenal Durham. "Nepodařilo se jim postavit nás úplně mimo hru."
Repetto se ušklíbl. "Říkáš to, jako by se Lamberťané procesorů zmocnili - jako by rozhodovali, co se tady děje. Zatím ani nevědí, že tato úroveň existuje."
Durham nespouštěl oči z obrazovky. "Ovšemže nevědí. Ale stejně z toho mám pocit, jako bychom podnikali diverzi proti nějakému… myslícímu protivníkovi. Lamberťanským strážným andělům: znají všechny úrovně, ale žárlivě si brání tu verzi reality, která vyhovuje jejich lidem." Povšiml si Mariina znepokojeného pohledu a usmál se: "To byl jenom vtip."
Maria sledovala, jak Durham a Zemanská udělali několik testů, aby prověřili, že se skutečně napojili na autoverzovou oblast. Všechno souhlasilo - ale na druhé straně, tytéž testy fungovaly, když byly provedeny prostřednictvím oprávněného spojení, přes centrum. Podezřelé procesory fungovaly jen jako poslové předávající data obrovskou oklikou, která potvrzovala, že spolu ještě mohou hovořit - že se základní struktura mřížky nerozpadla.

"Teď zkusíme zastavit hodiny," řekl Durham. Stiskl několik kláves a Maria se dívala, jak jeho příkazy proběhly spojeními. Hlavou jí blesklo: Třeba se něco pokazilo v centru. Třeba se ukáže, že celá krize je jen malá, lokálně omezená chyba. Něco, co se dá dokonale vysvětlit. A snadno spravit.
"Nepodařilo se," oznámil Durham. "Zkusím běh zpomalit."
Příkazy byly opět ignorovány.
Následně zrychlil běh autoverzových hodin o padesát procent - úspěšně - a potom jej po malých krocích zpomalil, až se vrátil na původní hodnotu.
"Jakou to má logiku?" zeptala se otupěle Maria. "Můžeme ho pustit, jak rychle chceme - v rámci kapacity výpočetních zdrojů, které mu můžeme poskytnout - ale když ho zkusíme zpomalit, narazíme na cihlovou zeď. To je prostě… zvrácené,"
"Podívejte se na to z hlediska Autoverzu," ozvala se Zemanská. "Zpomalení Autoverzu znamená zrychlení Elysia; vypadá to, jako kdyby existovala mez, jak rychle můžeme v Elysiu běžet my - mez výpočetních zdrojů, které pro nás může vyhradit."
Maria zbledla. "Co tím chcete říct? Že Elysium je teď počítačový program běžící někde v Autoverzu?"
"Ne. Ale existuje jistá symetrie. Princip relativity. Elysium bylo zamýšleno jako pevný referenční systém, prubířský kámen reality - ve srovnání s nímž mohl být Autoverz deklarován jako pouhá simulace. Ukázalo se, že pravda je rafinovanější: neexistují žádné pevné body, žádné nepohyblivé předměty, žádné absolutní zákony." Zemanská na sobě nedávala znát strach, blaženě se usmívala, když mluvila, jako by ji ty myšlenky okouzlily. Maria toužila zjistit, zda jen skrývá své emoce nebo jestli si tváří v tvář sesazení svého světa z trůnu navolila vyrovnanost.
"Symetrie byly stvořeny proto, aby se daly porušit," prohlásil Durham. "A pořád máme výhodu: stále víme o Elysiu - a Autoverzu - mnohem víc než Lamberťané. Není důvod, proč by naše verze pravdy nemohla dávat stejný smysl jim, jaký dává nám. Stačí, abychom jejich myšlenky zasadili do správného kontextu."
Repetto vytvořil loutkový tým Lamberťanů, kterému přezdíval Mluvčí. Byl to roj maličkých robotů připomínajících Lamberťany, kteří mohli fungovat v Autoverzu - byť byli v konečném důsledku ovládáni signály zvenčí. Také vytvořil čtyři "dálkově řízené roboty" v lidské podobě, pro každého z nich jednoho. S pomocí Mluvčího coby tlumočníka se mohli "zjevit" Lamberťanům a zahájit složitý proces navazování kontaktu.
Zbývalo zjistit, zda je Autoverz pustí dovnitř, nebo ne.
Zemanská zobrazila zvolený vstupní bod, a to opuštěnou travnatou plochu na jednom z rovníkových ostrovů planety Lambert. Repetto pozoroval vědecký tým v nedaleké komunitě. Spektrum myšlenek, jimiž se zabývali, bylo širší než v případě většiny ostatních týmů; proto se domníval, že by mohli být elysijským teoriím přístupní.
"Je čas namočit palec do vody," řekl Durham. Do druhého okna zkopíroval travnatou krajinu a pak závratným tempem zvětšil jedno místo ve vzduchu, až se objevil opar koulejících se molekul a potom jednotlivé autoverzové buňky. Vzduchoprázdno mezi molekulami tak bylo znázorněno průhledně, ale mřížovou strukturu vykreslovaly tenké čáry.
"Jeden červený atom," řekl. "Jeden malý zázrak. Je to příliš mnoho?"
Maria se dívala, jak příkazy postupují TVC mapou: instrukce jedinému procesoru, aby přepsal data, která představovala tuto mikroskopickou část Autoverzu.
Nic se nestalo. Vzduchoprázdno zůstalo vzduchoprázdnem.
Durham tiše zaklel. Maria se otočila k oknu. Město dosud stálo; Elysium se nerozpadalo jako sen podkopaný pochybnostmi. Přesto cítila, že se potí, cítila, jak ji tělo táhne na pokraj paniky. Nikdy úplně neuvěřila Durhamovu tvrzení, že je nebezpečné svěřit se s tím, co vědí, ostatním Elysijcům, jenže teď chtěla sama utéct z místnosti, schovat obličej před důkazem, aby náhodou nepřidala na misku nedůvěry.
Durham to zkusil ještě jednou, ale Autoverz zůstal věrný svým zákonům. Červené atomy se nemohly spontánně zjevit z ničeho - porušilo by to pravidla buněčného automatu. Kdysi ta pravidla možná nebyla víc než několik řádek počítačového programu - programu, který bylo možno vždy zastavit a přepsat, přerušit a stornovat, zkrotit vyššími zákony - ale to už teď neplatilo. Zemanská měla pravdu: již neexistovala žádná pevná hierarchie reality a simulace. Řetězec příčin a následků teď tvořil smyčku - nebo uzel s neznámou topologií.
Durham klidným hlasem řekl: "Dobře. Plán B." Otočil se k Marii. "Vzpomínáte si, jak jsme se bavili o izolování Autoverzu? Jak jej udělat konečný, ale neohraničený… povrch čtyřrozměrného toroidu?"
"Ano. Ale byl příliš malý." Nevěděla, co si má myslet o té změně tématu, ale rozptýlení uvítala; hovor o starých časech ji maličko uklidnil. "Sluneční světlo by během několika hodin oblétlo celý vesmír a vlilo se zpět do systému; výsledkem by bylo, že planeta Lambert by byla příliš dlouho příliš horká. Zkoušela jsem tepelnou rovnováhu změnit různými fintami, ale nic pořádně nefungovalo. Tak jsem tam hranici nechala. Světlo a sluneční vítr zmizí za hranicí, opustí model. A dovnitř se dostane jenom -"
Najednou se zarazila. Věděla, co zkusí v další fázi.
Durham dořekl za ni: "Dovnitř se dostane pouze chladné tepelné záření a malý proud atomů, jako nahodilý přítok mezihvězdného plynu. Přijatelné hraniční podmínky - lepší než systém nějakým kouzlem zasadit do dokonalého vakua. Ale nemá to žádnou pevnou logiku, žádný model na úrovni Autoverzu, který by přesně popisoval, co tam má být. Mohlo by tam být úplně všechno."
Vyvolal pohled na okraj Autoverzu; atomů plujících dovnitř bylo tak málo, že musel poslat Maxwellova démona, aby nějaký našel. Software, který napodoboval přítomnost uvěřitelného mezihvězdného média, vytvářel atomy v tenké vrstvě buněk "vedle" hranice. Tato vrstva nepodléhala autoverzovým pravidlům - jinak by atomy nebylo možno stvořit - ale její obsah působil na sousední autoverzové buňky obvyklým způsobem a umožňoval maličkým hurikánům atomů přeplout za hranici.
Durham poslal jednoduchý příkaz podprocesu, který atomy tvořil - instrukci, jež měla splynout s tokem nahodilých

požadavků, které již přijímal: vlož červený atom do jistého bodu, s jistou rychlostí.
Fungovalo to. Atom byl vyčarován v hraniční vrstvě a následně přestěhován do vlastního Autoverzu, přesně v pravý okamžik.
Durham poslal sekvenci tisíce podobných příkazů. Následovalo tisíc dalších atomů a všechny se pohybovaly se stejnými vektory. "Nahodilý přítok" již nebyl nahodilý.
Elysium působilo na Autoverz; byli na druhé straně.
Repetto zajásal. Zemanská se tajemně usmála. Maria se cítila hůř než kdy dřív. Doufala, že se ukáže nenarušitelnost Autoverzu - a pak by symetricky mohlo být stejně imunní vůči zásahu zvenčí Elysium. Oba světy, ať už si navzájem odporovaly nebo ne, by mohly pokračovat každý svou cestou.
"Jak nám to pomůže?" otázala se. "I kdyby se vám pomocí tohoto programu podařilo vložit loutky do vesmíru, jak je bezpečně dostanete na planetu Lambert? A jak byste chtěl řídit jejich chování, až tam budou? Pořád nejsme schopni sáhnout dovnitř a manipulovat s nimi - to by porušilo pravidla Autoverzu."
Durham měl všechno promyšlené. "Za prvé je dáme dovnitř v kosmické lodi, kterou necháme přistát. Za druhé je uděláme na ovládání rádiem a budeme jim vysílat signály z okraje modelu. Když dokážeme přesvědčit software řídící přítok atomů, aby dovnitř poslal kosmickou loď, dokážeme přesvědčit software chladného tepelného záření, aby dovnitř vyslal maserový paprsek."
"To tady chcete sedět a snažit se vyprojektovat kosmickou loď, která může fungovat v Autoverzu?"
"Nemusím; už je to hotové. Jeden ze starých plánů kontaktu počítal se zamaskováním za ‚cizince' z jiné části Autoverzu, aby to pro Lamberťany nebyl tak velký kulturní šok. Chtěli jsme jim říct, že existují miliardy dalších hvězd, nespatřitelných zásluhou prachových mračen, která jejich soustavu zakrývají. Celá představa byla samozřejmě nemorální a byla zavržena před tisícovkami let - mnohem dřív, než se objevili myslící Lamberťané - jenomže technická část byla dokončena a uložena do archivu. Všechno to tam pořád je, v Ústřední knihovně; mělo by nám trvat asi tak hodinu poskládat z jednotlivých částí fungující expedici."
Znělo to bizarně, ale Maria v principu nedokázala v plánu najít chybu. "Takže… nakonec přece jen poletíme za mimozemšťany vesmírem?" řekla.
"Vypadá to tak."
Repetto výraz zopakoval. "Letět za mimozemšťany vesmírem. Museli jste tenkrát mít zvláštní nápady. Někdy mě skoro mrzí, že jsem tam nebyl."

Maria to vzdala a naučila se pracovat s ovládacím panelem viděným v duchu, aby se tak mohla přepínat mezi elysijským tělem a autoverzovým dálkově řízeným robotem. Natáhla ruku robota a rozhlédla se po lesknoucí se pilotní kabině Ambasadora. Ležela v akceleračním křesle vedle ostatních členů posádky. Podle letového plánu robot v tuto chvíli neměl téměř žádnou tíži - ale ona se stejně rozhodla účinky abnormální gravitace, ať už vysoké nebo nízké, odfiltrovat. Robot za všech okolností věděl, jak se má v reakci na její přání pohybovat; bylo by absurdní postihovat se kvůli "realismu" kosmickou nemocí. Nakonec nebyla v Autoverzu - nestala se tímto robotem. Celý její model lidského těla stále běžel v Elysiu; robot byl s tímto modelem spojen způsobem, jenž se příliš nelišil od spojení na principu nervové indukce, jaké bylo mezi návštěvníkem VR z masa a kostí a jeho softwarovou loutkou.
V duchu se přepnula a vrátila se do naklonovaného bytu. Durham, Repetto a Zemanská seděli v křeslech a s prázdným výrazem civěli před sebe; opravdu dělali jen o málo víc než to, že zabírali místo. Vrátila se do Ambasadora, ale v koutku zorného pole si otevřela malé okno, které ukazovalo byt viděný jejíma elysijskýma očima. Pokud měla v Autoverzu pouze spuštěnou loutku, chtěla mít jasno v tom, kde se nachází její "skutečné" tělo. Vědomí, že místo ní sedí v křesle nepozorovaná, nic necítící panna z výlohy, jí nestačilo.
Z akceleračního křesla se dívala na - prostorovou - obrazovku vysoko na protější stěně pilotní kabiny, která ukazovala jejich předpokládanou trajektorii, klesající po mělké šroubovici k planetě Lambert. Prošli lodí přes hranici v nejbližším možném místě - sto padesát tisíc kilometrů nad rovinou oběžné dráhy - s příhodnou, přednastavenou rychlostí; k dosažení cíle a na sestup jim mělo stačit jen velice málo paliva.
"Ví někdo, jestli se někdo obtěžoval nacvičit s tím skutečné přistání?" zeptala se. Když mluvila, měla z hlasového ústrojí, ať bylo kdekoli, naprosto normální pocit - ale barva hlasu jí přes robotovy uši připadala zvláštní. Na triky, které se děly v jejím modelu mozku, aby se odstranilo narůstající rádiové zpoždění mezi jejími úmysly a konáním robota, raději ani nemyslela.
"Všechno se nacvičovalo," řekl Durham. "Kvůli zkušebním letům znovu vytvořili celou planetární soustavu před vznikem života. Jediný rozdíl mezi tenkrát a dnes je v tom, že mohli zhmotnit loď přímo ve vakuu, všude, kde je napadlo - a ovládat loutkovou posádku přímo."
A všude porušovat pravidla Autoverzu. Bylo zneklidňující slyšet, jak to někdo řekl nahlas: mrtvý Autoverz se všemi subatomárními detaily byl pouhou simulací; vše se změnilo až existencí Lamberťanů.
Druhá obrazovka ukazovala vlastní planetu zabíranou kamerou vně trupu. Pohled se nijak nelišil od toho, co jí tisíckrát ukázal špionážní software; přestože kamera a oči robota podléhaly čistě autoverzové fyzice, jakmile byl obraz převeden do jejího neautoverzového mozku, byly použity obvyklé konvence falešných barev. Maria se dívala, jak se modrobílý kotouč přibližuje, a v hrudi měla svíravý pocit. Beztížný stav s iluzí tíže. Klesání a nehybnost.
"Proč se ukazovat Lamberťanům přímo?" optala se. "Proč neposlat napřed Mluvčího, aby připravil půdu, aby se přesvědčil, že jsou na nás připraveni? Žádný živočich tady není větší než vosa - a žádný nemá vnitřní kostru a nechodí po zadních nohou. Humanoidní roboti vysocí sto osmdesát centimetrů budou vypadat jako nějaké stvůry z jejich nočních můr."
"Lamberťané si s novými stimuly nedělají problémy," odvětil Repetto. "Neupadnou do šoku. Ale určitě upoutáme

jejich pozornost."
"Přišli jsme se ukázat jako stvořitelé vesmíru," dodal Durham. "Nemá význam se za to stydět."
Do horních vrstev atmosféry pronikli nad noční stranou. Jak pevnina, tak oceán ležely v téměř dokonalé tmě: žádné měsíční světlo, žádný hvězdný svit, žádné umělé osvětlení. Loď začala vibrovat; přístrojové desky v pilotní kabině bzučely a čelo jedné obrazovky slyšitelně prasklo. Vzápětí přerušil rádiové spojení kužel ionizovaného plynu kolem trupu, a jim nezbylo než se vrátit do bytu, aby tam přečkali nejhorší. Maria se rozhlížela po zlatých věžích Města a poměřovala sílu jejich majestátní, vnitřně deklarované nezranitelnosti s nenapadnutelnou logikou škubání, jehož byla právě svědkem.
Vrátili se na posledních deset sekund sestupu, již po rozvinutí padáků. Vlastní dopad vypadal relativně hladce - ale možná ji jenom hýčkal gravitační filtr. Opustili akcelerační křesla a počkali, až trup ochladne; kamery ukazovaly, že tráva kolem nich zčernala, ale v souladu s předpověďmi požár prakticky okamžitě uhasl.
Repetto vybalil z odkládací schránky Mluvčího, otevřel nádobu s robotickým hmyzem a vytřepal jej do vzduchu. Maria trhaně uhýbala, když roj v prvních několika vteřinách poletoval bezcílně, než se seskupil do sevřené formace v jednom koutě kabiny.
Durham otevřel dveře přechodové komory, nejdřív vnější a potom vnitřní. Roboti žádnou pneumu nepotřebovali, jenže konstruktéři Ambasadora si zřejmě pohrávali s možností zmapování lidské biochemie do Autoverzu - skutečného vytvoření "mimozemšťanů", kteří by se mohli s Lamberťany setkat jako se sobě rovnými - místo aby si hráli se složitými maskami.
Vyšli na sežehlou půdu. Bylo časné ráno. Maria přimhouřila oči před sluncem prozářenou, čistou bílou oblohou. Teplo na robotově kůži o sobě dávalo znát. Modrozelená louka se táhla do dáli, kam až oko dohlédlo; když odstoupila od lodi - keramického, nízkého komolého kužele, jehož bílý tepelný štít zčernal šmouhami - zahlédla pahorky na jihu, které loď zakrývala. Svahy byly porostlé hustou vegetací, ale vrcholky byly holé, rezavě červené.
Vzduch byl plný tichého cvrlikání a bzukotu. Podívala se, kde je Mluvčí, ale vznášel se v blízkosti Repetta, téměř neslyšitelně; zvuky přicházely ze všech směrů. Některá volání poznala - poslechla si několik neinteligentních druhů v rámci rychlého kursu evoluční historie, jež vedla k lamberťanské komunikaci - a musela konstatovat, že na nich není vůbec nic zvláštního; kdyby poslouchala cikády, včely, vosy a komáry, znělo by to stejně. Když ale zavanul slabý větřík od východu a přinesl něco, co robotův čichový aparát identifikoval jako pach slané vody, na Marii náhle dolehlo zdrženlivé seskupení emocí tak silně, až se lekla, že se jí podlomí nohy. Ale nestalo se to; nepokusila se záměrně omdlít, takže robot stál jako socha.
Durham k ní přistoupil. "Vy jste na Lambertu ještě nebyla, že?"
Zakabonila se. "Jak bych mohla?"
"Pasivně. Většina autoverzových badatelů to tak udělala." Maria si vzpomněla, jak jí Zemanská nabídla vyjádření ve VR, když se s kontaktní skupinou setkala poprvé. Durham se shýbl, uškubl hrst trávy a potom stébla rozházel.
"Jenomže tohle jsme nikdy předtím udělat nemohli."
"Aleluja, bohové přistáli. Co budete dělat, když se Lamberťané začnou dožadovat zázraku? Utrhnete několik lístků na znamení své všemohoucnosti?"
Pokrčil rameny. "Vždycky jim můžeme ukázat loď."
"Nejsou pitomí. Loď nic nedokazuje. Proč by nám měli věřit, že provozujeme Autoverz, když nedokážeme ani porušit jeho zákony?"
"Kosmologie. Prvotní mračno. Příhodné množství každého prvku."
Nedokázala se ubránit tomu, aby se tvářila skepticky.
"Na čí straně jste?" zeptal se. "Vy jste navrhla prvotní mračno! Vy jste načrtla původní topografii! Vy jste vytvořila předka celé lambertovské biosféry! Chci od vás jen to, abyste jim to řekla. Je to pravda a oni se s tím musejí smířit."
Maria se rozhlédla. Marně hledala slova. Připadalo jí jasnější než kdy jindy, že tento svět nestvořila; existoval sám za sebe.
Namítla: "Není to stejné jako říct… že váš originál z masa a kostí byl jen blázen, který trpěl zvláštními bludy? A že každé jiné, lepší vysvětlení, které pro svůj život vymyslel, muselo být špatné?"
Durham chvíli mlčel. Pak řekl: "V sázce je Elysium. Co máme podle vás udělat? Převést se do chemie Autoverzu a odejít žít sem?"
"Viděla jsem horší místa."
"Slunce za další miliardu let zmrzne. Slíbil jsem těmto lidem nesmrtelnost."
"Jste připraveni?" zavolal na ně Repetto. "Zahlédl jsem tým; nejsou daleko. Asi tři kilometry na západ." Maria byla v první chvíli zmatená, dokud si neuvědomila, že Repetto má stále přístup k výstupům ze špionážního softwaru. Pořád byli vně Autoverzu a nahlíželi dovnitř.
"Deset sekund!" křikl Durham. Otočil se k Marii. "Chcete se na tom podílet, nebo ne? Musí se to odehrát tak, jak jsem to naplánoval - a vy se toho můžete buď držet, nebo jít zpátky."
Chystala se mu hněvivě odseknout, že nemá právo dávat jí ultimáta, když si všimla maličkého okna s pohledem do bytu, které se vznášelo v koutku jejího zorného pole.
V sázce bylo Elysium. Statisíce lidí. Lamberťané ten šok přežijí, až se dozvědí svou "pravou" kosmologii. Elysium by to mohlo, avšak nemuselo přežít, když Lamberťané přijdou s alternativou.
"Máte pravdu," řekla, "je třeba to udělat. Pojďme šířit slovo boží."

Tým se vznášel ve volné formaci nad loukou. Marii napadlo, že by mohli být napadeni, ale zdálo se, že Lamberťané neberou jejich přítomnost vůbec na vědomí. Zastavili se asi dvacet metrů od roje. Dál pokračoval pouze Mluvčí.

"Účelem tohoto tance je sdělit, že pro ně máme zprávu."
Mluvčí se zastavil v sevřené vertikální rovině a jednotliví roboti se začali navzájem obletovat v proplétajících se osmičkách. Lamberťané okamžitě zareagovali a uspořádali se do podobné roviny. Maria zalétla očima k Repettovi; zářil jako desetiletý kluk, z jehož krátkovlnného rádia domácí výroby se právě začaly linout slibné praskavé zvuky.
Zašeptala: "Vypadá to, jako by nás dokonale ignorovali… a mysleli si, že mluví se skutečnými Lamberťany - nebo si všimli rozdílů?"
"To nepoznám. Avšak jako skupina se zatím chovají normálně."
Zemanská řekla: "Kdyby vás robot přivítal vaším jazykem, vy byste mu neodpověděla?"
Repetto přikývl. "A u Lamberťanů ten instinkt má mnohem hluší kořeny. Myslím, že… nerozlišují. Jestli si rozdílů všimli, budou je nakonec chtít pochopit - ale hlavní prioritou zůstane přijmout zprávu. A posoudit ji."
Mluvčí se začal přesouvat do složitější formace. Marie vůbec nic neříkala, jenže si všimla, že Lamberťané začínají změnu váhavě napodobovat. Teď to přišlo: Durhamův a Repettův souhrnný kosmologický balík. Vysvětlení prvotního mračna a základních pravidel autoverzové chemie: buněčný automat vytvořený před pěti miliardami let s hotovým oblakem. Dvě miliardy let planetárního vývoje, které se tak docela neodehrály, v tu chvíli vypadaly jako odpustitelná dobře míněná lež; podobné komplikované detaily mohly přijít na řadu později, pokud bude základní myšlenka přijata.
"Chybné zprávy zpravidla není možno předat příliš daleko," řekl Durham. "Skutečnost, že Mluvčí není tým z žádné sousední komunity, by mohla teorii dodat důvěryhodnost."
Nikdo neodpověděl. Zemanská se optimisticky usmívala. Maria hypnotizované sledovala tančící roje. Zdálo se, že Lamberťané napodobují Mluvčího téměř dokonale - ale to pouze dokazovalo, že zprávu "přečetli". Zatím to neznamenalo, že jí uvěřili.
Maria se odvrátila a zahlédla na pozadí oblohy černé tečky. Přetrvávání zrakových vjemů patřilo zpátky do Elysia, k jejímu modelu mozku. Vzpomněla si, jak byla zklamaná, když brala autoverzové molekuly do reálných rukou a rukavic. Udělala vůbec nějaký pokrok k pochopení skutečné povahy Autoverzu?
Repetto řekl: "Ptají se. Žádají o… objasnění." Maria se otočila zpět. Lamberťané porušili souhru s Mluvčím a roj se přeskupil do něčeho, co vypadalo jako vlnící se černý létající koberec. "Chtějí ‚zbytek zprávy' - zbytek teorie. Chtějí popis vesmíru, v němž byl buněčný automat stvořen."
Durham přikývl. Vypadal omámeně, ale šťastně. "Odpověz jim. Poskytni jim pravidla TVC."
Repetta to překvapilo. "Určitě to chceš udělat? To v plánu nebylo -"
"A co máme dělat? Říct jim, že do toho jim nic není?"
"Přeložím pravidla. Dejte mi pět sekund."
Mluvčí zahájil nový tanec. Vlnící se koberec se rozpadl a pak začal pohyby přejímat.
Durham se otočil k Marii. "Je to lepší, než jsme se odvažovali doufat. Takto nás posílí. Nejenom že přestanou zpochybňovat naši verzi; pomohou ji podepřít."
"Zatím ji nepřijali," připomněla mu Zemanská. "Řekli jen to, že první část toho, co jsme jim sdělili, sama o sobě nedává smysl. V dalším kroku mohou požádat o fyziku reálného světa."
Durham s úsměvem zavřel oči. "Ať se zeptají," řekl tiše. "Všechno jim vysvětlíme - až po velký třesk, jestli budeme muset."
"Myslím, že to neobstojí."
Durham zalétl pohledem k roji. "Dej jim šanci. Ani to pořádně nezkusili."
"Máš pravdu. Ale už posílají zpět… vyvrácení důkazů."
Nová formace roje byla pevná a jednoduchá: koule, jíž po rovnoběžkách, od pólu k pólu, probíhaly kruhové vlny.
Repetto prohlásil: "Software jejich reakci neumí přeložit. Požádám jej, aby znovu prošel všechna stará data; je možné, že v několika případech již tanec pozorován byl - ale bylo jich příliš málo, než aby to bylo vyhodnoceno jako statisticky významné."
"Třeba jsme udělali nějakou gramatickou chybu," nadhodila Maria. "Pokazili jsme syntax a oni se nám smějí do obličeje - aniž by se obtěžovali přemýšlet o zprávě jako takové."
"Tak to není," řekl Repetto. Zamračil se jako někdo, kdo se snaží představit si něco ožehavého. Mluvčí začal sférickou formaci napodobovat. Maria ucítila, jak se do jejích elysijských útrob vkrádá chlad.
"Co to děláš?" zeptal se ostře Durham.
"Jen projevuji zdvořilost. Potvrzuji přijetí jejich zprávy."
"Která říká?"
"Obávám se, že to nebudeš chtít slyšet."
"Zjistím si to sám, když budu muset." Postoupil o krok blíž k Repettovi, ale vyzařovala z toho spíš netrpělivost než hrozba. Z trávy se s hlasitým cvrkotem vzneslo mračno maličkých, modrých, komárům podobných tvorů.
Repetto se podíval na Zemanskou; mezi oběma proskočilo něco elektrizujícího. Marii to vyvedlo z míry - bylo jasné, že jsou milenci, avšak ona si toho do této chvíle nevšimla. Ale možná signály předtím chodily jinými kanály, které před ní byly stíněny. Až teď -.
Repetto řekl: "Odpovídají, že pravidla TVC jsou falešná - poněvadž systém, který ta pravidla popisují, by přetrval věčně. Odmítají všechno, co jsme jim řekli, protože to vede k něčemu, co je z jejich hlediska nesmysl."
Durham se zakabonil. "Ty mluvíš nesmysly. Znají transfinitní matematiku tisíce let."
"Jako formální nástroj - mezikrok při jistých výpočtech. Žádný jejich model nevede k nekonečným výsledkům. Většina týmů by ani nezašla tak daleko, že by se takový model pokusila sdělit dál; proto jsme tuto reakci mohli vidět jenom vzácně."
Durham chvíli mlčel a potom odhodlaně řekl: "Potřebujeme čas, abychom se rozhodli, co s tím udělat. Vrátíme se,

prostudujeme si historii nekonečna v lambertťanské kultuře, najdeme způsob, jak problém obejít, a vrátíme se."
Marii vyrušilo nějaké jasné pulsování, jež zahlédla koutkem oka. Otočila hlavou - ale ať to bylo cokoli, zdálo se, že to letí kolem ní stejně rychle, jak to stačila sledovat. Pak si uvědomila, že je to okno do Elysia; prakticky mu přestala věnovat pozornost, vyplnila je jako slepou skvrnu. Zkusila na ně zaostřit zrak, ale nedařilo se jí obraz rozeznat. Přemístila okno do středu a zvětšila je.
Kolem okna bytu se valily věže Města permutací. Ohromeně vykřikla a zvedla ruce, pokusila se upozornit ostatní. Budovy pouze neodplouvaly, ale měkly, roztékaly se, deformovaly se. Padla na kolena, rozpolcená mezi touhou vrátit se do svého pravého těla, ochránit je - a hrůzou, co by se mohlo stát, kdyby to udělala. Zabořila ruku do lambertovské hlíny; působila opravdově, pevně, spolehlivě.
Durham ji uchopil za rameno. "Vracíme se. Zachovejte klid. Je to jen pohled - nejsme součástí Města."
Přikývla a obrnila se, přemohla instinkty, které jí říkaly, kde je nebezpečí a kterým směrem by měla prchnout. Naklonovaný byt vypadal stejně pevně jako vždy… a i kdyby zanikl, nemohlo jí to ublížit. Tělo, které musela bránit, bylo neviditelné: model běžící na opačném konci Durhamova teritoria. Kdyby předstírala, že je na planetě Lambert, nebyla by ve větším bezpečí, než kdyby předstírala, že je v naklonovaném bytě.
Vrátila se.
Všichni čtyři stáli u okna a bez hlesu se dívali, jak město rychle a tiše… imploduje. Kolem se řítily budovy ztrácející okraje a detaily, sbíhající se ke středu. Následovala předměstí, pole a parky plynoucí ke zlaté kouli, která byla vším, co z tisícovky věží zůstalo. Kolem se mihla zelenomodrá šmouha dešťového pralesa. Vzápětí výjev zčernal, jak se přivalily kopce a pohřbily místo, z něhož se dívali, ve skalní stěně.
Maria se otočila k Durhamovi. "Co lidé, kteří tam byli…"
"Všichni odešli. V šoku, ale nezranění. Nikdo nebyl tam - v softwaru - o nic víc, než jsme tam byli my." Byl otřesen, ale zdál se být přesvědčen.
"A co zakladatelé, kterým patří sousední teritorium?"
"Budu je varovat. Všichni můžou přijít sem, všichni se můžou přemístit. Tady budeme v bezpečí. TVC mřížka se neustále rozrůstá; můžeme postupovat dál, než naplánujeme další krok."
"TVC mřížka se rozpadá," pravila pevně Zemanská. "Jediný způsob, jak se dostat do bezpečí, je začít znovu. Sbalit všechno do nové konfigurace Rajská zahrada a nastartovat Elysium ještě jednou."
"Jestli to jde," namítl Repetto. "Jestli je nekonečno ještě možné." Zdálo se, že ho, narozeného ve vesmíru bez omezení, bez smrti, verdikt Lambertťanů ochromil.
V dálce se objevila červená záře; vypadalo to jako obrovská koule zářící suti. Maria se dívala, jak útvar zjasněl a pak se rozpadl do formace světel propojených jemnými stříbrnými nitkami. Neonový labyrint. Lunapark v noci, při pohledu ze vzduchu. Barvy byly špatné, jenomže tvar se nedal zaměnit: byla to softwarová mapa Města. Jediné, co chybělo, byla dálnice, datové spojení s centrem.
Dřív než Maria stačila cokoli povědět, formace se znovu přeskupila. Zdánlivě nahodilá podmnožina procesů vyvolala oslnivé světelné body, které se vzápětí daly do pohybu směrem k sobě a shlukly se do těsně spojeného jádra. Matnější slupka vytvořená kolem nich zbývajícím softwarem se usadila do symetrické konfigurace. Systém vypadal uzavřeně, soběstačně.
Mlčky se dívali, jak se vzdaluje.
31

Peer se otočil a podíval se za sebe. Kate se zarazila uprostřed lávky. Zdálo se, jako by ji opustila veškerá energie; položila obličej do dlaní a pak klesla na kolena.
"Odešli, že?" řekla sklesle. "Určitě nás objevili… a to je jejich trest. Nechali Město běžet… ale vyklidili je."
"Zatím to nevíme."
Netrpělivě zavrtěla hlavou. "Udělali si jinou verzi - zbavenou kontaminace - jen pro sebe. A my už je nikdy neuvidíme."
Trojice elegantně oblečených loutek se k nim přiblížila a s úsměvem, zabrána do hovoru, prošla skrz Kate.
Peer k ní přistoupil a sedl si na překřížené nohy vedle ní. Marně vyslal softwarové sondy, aby pátraly po jakýchkoliv stopách Elysijců - ale Kate trvala na tom, aby prohledali rekonstrukci Města pěšky, jako by jim oči nějakým kouzlem mohly odhalit náznak osídlení, který softwaru unikl.
"Dá se najít tisíc jiných vysvětlení," řekl vlídně. "Někdo mohl… třeba… vytvořit nové prostředí, jež bylo tak úžasné, že se tam všichni nahrnuli, aby si je prohlédli. Módní trendy se šíří Elysiem jako mor - ale toto je jejich shromaždiště, centrum jejich vlády, jejich kus pevné země. Vrátí se."
Kate odkryla tvář a soucitně se na něho podívala. "Jaká móda by dokázala z Města odlákat všechny Elysijce během několika vteřin? A kde se doslechli o tom skvělém uměleckém díle, které museli vzít útokem a vidět na vlastní oči? Sleduji všechny veřejné sítě; neobjevilo se na nich nic mimořádného, co by mohlo způsobit exodus. Ale jestli nás objevili - jestli věděli, že posloucháme - asi by ho nevyhlásili veřejnými kanály, nemyslíš?"
Peer neviděl důvod, proč by to nemohli udělat; kdyby je Elysijci našli, zároveň by zjistili, že on ani Kate nemají moc jakkoli ovlivnit Město - natož jeho obyvatele. Utajená evakuace neměla logiku. Dost těžko dokázal uvěřit, že by někdo chtěl potrestat dva neškodné černé pasažéry - ale ještě těžší bylo smířit se s tím, že byli "posláni do vyhnanství", aniž museli absolvovat složitý rituál spravedlnosti - nebo byli aspoň za svůj zločin veřejně zpranýřováni a pak formálně odsouzeni. Elysijci si nikdy nenechali ujít příležitost k malému divadlu; rychlá, tichá odplata se k nim nehodila.
"Co když se neúmyslně přerušilo datové spojení s centrem -"
"To už by spravili," řekla pohrdavě Kate.

"Možná. To záleží na tom, o jaký problém by se jednalo." Zaváhal. "Ty čtyři týdny, co jsem byl pryč… pořád nevíme, jestli mne od tebe odřízla softwarová chyba na naší úrovni - nebo jestli byl problém někde hlouběji. Jestli se objevují chyby v samotném Městě, nějaká mohla přetrhnout spojení se zbytkem Elysia. A mohlo nějaký čas trvat, než závadu identifikovali; najít věc, které trvalo sedm tisíc let, než se projevila, může bý docela problematické."
Kate chvíli mlčela a potom řekla: "Můžeme snadno zjistit, jestli máš pravdu. Zvětši naše zpomalení - zvětšuj je víc a víc - a uvidíme, co se bude dít. Naprogramuj naše externí já, aby zasáhla a přehodila nás zpátky na normální rychlost, pokud se objeví nějaký náznak Elysijců… ale jestli se to nestane, žeň to dál do budoucnosti, dokud nebudeme oba přesvědčeni, že jsme čekali dost dlouho."
Peera to překvapilo; myšlenka se mu líbila - ale myslel si, že Kate dá přednost prodlužování nejistoty. Nebyl si jist, zda je to dobré znamení či ne. Znamenalo to, že chce za Elysijci udělat tlustou čáru? Co nejrychleji zahodit poslední zbytky naděje v jejich návrat? Nebo to byl jen důkaz toho, jak zoufale touží, aby se vrátili?
"Víš jistě, že to chceš udělat?" zeptal se.
"Ano. Pomůžeš mi to naprogramovat? Ty jsi na takové věci odborník."
"Tady a teď?
"Proč ne? Jedná se přece o to, abychom si ušetřili čekání."
Peer vytvořil ve vzduchu před nimi ovládací pult a společně sestavili jednoduchý stroj času.
Kate stiskla tlačítko.
Zpomalení sto. Loutky používající chodník náhle zrychlily v neviditelné šmouhy. Zpomalení deset tisíc. Noci a dny běžely kolem, potom se míhaly, pak kmitaly a nakonec - zpomalení milion - splynuly. Peer zvedl oči k obloze a díval se, jak po ní oblouk sluneční dráhy, napodobující střídání ročních dob, čím dál rychleji klouže nahoru a dolů, až se rozmazal do slabě zářícího pruhu. Zpomalení miliarda. Pohled teď byl dokonale statický. Virtuální obloha neměla naprogramovány žádné dlouhodobé astronomické cykly. Žádné budovy nevyrostly do výšky, ani se nezhroutily k zemi. Prázdné, nezranitelné město nemělo na práci nic jiného než se opakovat: existovat, existovat a existovat.
Zpomalení bilion.
Peer se otočil ke Kate. Seděla v pozorné póze, s hlavou vzhůru a očima odvrácenýma, jako kdyby něco poslouchala. Hlas elysijské hyperinteligence, konečné fáze miliardy let usměrňované mutace, která se rozhodla obsáhnout celou TVC mřížku? Objevovala jejich osud? Soudila je, odpouštěla jim a dávala jim svobodu?
"Řekl bych, že jsi tu sázku vyhrála," poznamenal Peer. "Ti už se nevrátí." Zalétl pohledem k ovládacímu panelu a pocítil chvilkovou závrať; uplynulo více než sto bilionů let Standardního času. Jenomže jestli s nimi Elysijci přerušili veškeré kontakty, Standardní čas neměl smysl. Peer zvedl ruku, aby jejich zrychlování zbrzdil, ale Kate ho chytila za zápěstí. Tiše řekla: "Proč se tím zatěžovat? Ať to šplhá do nekonečna. Stejně už je to jenom číslo."
"Máš pravdu." Sklonil se k ní a políbil ji na čelo.
"Jedna instrukce za století. Jedna instrukce za tisíc let. A stejně na tom nezáleží. Konečně jsi dosáhl svého."
Houpal Kate v náručí, zatímco elysejské věky letěly dál. Hladil ji po vlasech a pozorně sledoval ovládací panel. Pouze jedno číslo stoupalo; kromě zvláštní fikce uběhlého Standardního času zůstávalo všechno přesně stejné.
Město, které přestalo být svázáno s růstem Elysijců, zůstávalo na všech úrovních neměnné. A to zase znamenalo, že struktura, kterou pro ně Carter vložil do softwaru, se také přestala rozvíjet. Simulovaný "počítač", na němž běželi, poskládáni z rozptýlených redundancí Města, byl teď konečným "strojem" s konečným počtem možných stavů.
Byli znovu smrtelní.
Byl to zvláštní pocit. Peer se rozhlédl po prázdné lávce a pak se podíval na ženu v náručí. Měl pocit, jako by se probudil z dlouhého snu - ale když v sobě zapátral po nějakém náznaku života, do něhož by jej mohl zařadit, nenašel nic.
David Hawthorne byl mrtvý cizinec. Kopie, která s Kate obcházela Pomalé kluby, byla stejně vzdálená jako tesař, matematik nebo libretista.
Kdo jsem?
Aniž vyrušil Kate, vyvolal soukromou obrazovku pokrytou stovkami identických anatomických kreseb mozku; jeho paleta duševních parametrů. Stiskl ikonu s názvem ČISTÁ HLAVA.
Vytvořil si tisíc umělých důvodů, proč žít. Dohnal svou filozofii téměř až do krajnosti. Ale zbývalo udělat poslední krok.
"Odejdeme," řekl. "Nastartujeme si vlastní vesmír. Měli jsme to udělat už dávno."
Kate stísněně hlesla: "Jak budu bez Elysijců žít? Nedokážu přežít tak, jak to děláš ty: přepojit se, navodit si štěstí. Nezvládnu to."
"Nebudeš muset."
"Trvalo to sedm tisíc let. Chci znovu žít mezi lidmi."
"Tak budeš žít mezi lidmi."
S nadějí se na něho podívala. "Vytvoříme si je? S pomocí ontogenetického softwaru? Adam a Eva nového, našeho světa?"
"Ne," odvětil Peer. "Já se jimi stanu. Tisícem. Milionem. Kolik budeš chtít. Stanu se Solipsistickým národem."
Kate se od něho odtáhla. "Stanešse? Co to znamená? Nemusíš se stát národem. Můžeš ho vybudovat spolu se mnou - a pak se jen dívat, jak se rozrůstá."
Peer zavrtěl hlavou. "Čím jsem se beztak již stal? Nekonečnou řadou lidí - s vlastními důvody ke štěstí. Spojuje je tenoučká nitka paměti. Proč je nechávat roztažené v čase? Proč dál předstírat, že existuje nějaký ‚reálný' člověk, který všechny ty změny prodělává?"
"Pamatuješ si sám sebe. Věříš, že jsi jeden člověk. Proč tvrdit, že je to přetvářka? Je to pravda."
"Jenže já už tomu nevěřím. Každý člověk, kterého vytvořím, je spoután iluzí, že nadále patří k této imaginární bytosti

zvané ‚Já' - ale ve skutečnosti k jejich identitě nepatří. Je to falešná stopa, zdroj zmatku. Není důvod v tom pokračovat - nebo ty různé lidi nutit, aby se v čase následovali. Ať žijí všichni pohromadě, setkávají se a baví se spolu."
Kate mu stiskla ramena a podívala se mu do očí. "Nemůžeš se stát Solipsistickým národem. To je nesmysl. Jsou to plané řeči z jedné staré hry. Jediné, co by to znamenalo, je… zemřít. Lidé, které software vytvoří, až budeš pryč, v žádném případě nebudou tebou."
"Ale budou šťastní, ne? Čas od času. Z vlastních nejasných pohnutek."
"Ano. Ale -"
"Přesně to jsem i teď. Přesně to mne charakterizuje. Takže když budou šťastní, budu to já."
32

"Sedmnáct hotovo, zbývá jedna." Durham si pro evakuaci dodal klid a výkonnost. Maria, dosud nemodifikovaná, se s úlevou dívala, jak konečně sbalil Ireně Shawovou spolu se sedmi miliony potomků a jejich prostředími, která vydala za čtyři planety, do bobtnající Rajské zahrady "ve výstavbě". Komprimovaný snímek celé civilizace proudil datovými kanály, které Durham vytvořil pro obejití podezřelého centra - tuctem nezávislých cest, na každém kroku znovu a znovu kontrolován - dokud neprošel bariérou do oblasti, kde vznikalo nové Elysium.
Zatím se neobjevily žádné známky, že by se deformace mřížky šířila dál - ale poslední městské shromáždění dalo Durhamovi jen šest hodin na sestavení a nastartování nového zárodku. Marii překvapilo, že ho k tomu úkolu vůbec určili, když právě jeho tajná výprava na planetu Lambert byla tím, co zapůsobilo jako katalyzátor celé katastrofy (a nechali ho sledovat hlídacím softwarem, jenž měl monitorovat jeho kroky a úkol převzít, pokud by selhal)… ale stále byl tím, kdo Elysium postavil a spustil. Zřejmě proto mu věřili víc než komukoli jinému, že je zachrání z jejich rozpadajícího se vesmíru, stejně jako zachránil zakladatele z legendární chátrající Země.
Dva ze tří "poustevníků" z řad zakladatelů - Irene Shawová a Pedro Callas - zareagovali na nouzové signály vyslané do pyramid z centra. Přestože tisíce let mlčeli, neodřízli své světy úplně od informací ze zbytku Elysia. Thomas Riemann to zřejmě udělal.
Maria zkontrolovala časový údaj v oknu rozhraní; zbývalo jim čtrnáct minut.
Durham již několik hodin předtím spustil program, který se měl pokusit nabourat do Riemannovy pyramidy. Podařilo se mu vytvořit nová spojení s procesory, ale bez Riemannova osobního kódu zůstávaly veškeré odeslané instrukce ignorovány - a vzhledem k tomu, že každý neúspěšný pokus uvedl v činnost časový zámek, nemělo smysl snažit se procházet všechny devadesátidevitimístné kombinace. Durham proto dal metaprogramátorovi za úkol postavit TVC "stroj", který izoluje a rozebere jeden z Riemannových procesorů, aby mohl propátrat obsah jeho paměti a odvodit kód z vnitřních, důkladně zašifrovaných testů.
Zatímco program se blížil ke konečnému výsledku, Maria ostře řekla: "To jste mohl udělat i s mou pyramidou, ne? A mne nechat spát."
Durham zavrtěl hlavou, aniž k ní vzhlédl. "A odkud bych to udělal? Neměl jsem přístup k hranici. Toto je možné jen proto, že mi ostatní zakladatelé dali volnou ruku."
"Já myslím, že byste se nějak provrtal, kdybyste si to umínil."
Chvíli mlčel a potom připustil: "Možná že jsem to mohl udělat. Jenže já jsem chtěl, abyste planetu Lambert viděla. Opravdu jsem věřil, že nemám právo nechat vás zaspat kontakt."
Pokusila se najít příhodně jedovatou odpověď - ale pak to vzdala a unaveně řekla: "Neměl jste právo mne probudit - ale jsem ráda, že jsem Lamberťany viděla."
Program pro luštění kódů oznámil: "Jsme uvnitř." Nebyl čas na dekorum, na vysvětlování krize ani ospravedlňování evakuace. Durham vydal sled příkazů, jež měly zmrazit software, jenž v pyramidě běžel, provést jeho analýzu, vytáhnout z něj všechna důležitá data a sbalit je do nové Rajské zahrady. Riemann a jeho děti nemuseli poznat žádný rozdíl.
Software měl jinou představu. Potvrdil přístupový kód, ale odmítl zastavit.
Maria se otočila stranou a začala nasucho dávit. Kolik lidí tam bylo? Tisíce? Miliony? Nebylo jak to zjistit. Co by se stalo, kdyby je změny v mřížce pohltily? Světy, které obývají, by implodovaly a zmizely, stejně jako mrtvé Město?
Když sebrala síly a podívala se znovu, zjistila, že Durham nevzrušeně změnil taktiku. Prohlásil: "Snažím se prorazit komunikační blokádu. Třeba se na nějaké úrovni dostanu dovnitř nebo se mi alespoň podaří s někým promluvit. Možná funguje ovládání zevnitř líp: my jejich software nemůžeme zastavit a načíst celý najednou, avšak oni to třeba udělat mohou."
"Máte sedmnáct minut."
"Já vím." Poněkud zaváhal. "Pokud to bude nutné, můžu zůstat a nastartovat je zvlášť. Myslím, že jim příliš nezáleží na tom, jestli jsou ve stejném vesmíru jako zbytek Elysijců, nebo ne."
"Zůstat? Myslíte nakloňovat se a jednu verzi nastartovat s námi ostatními -?"
"Ne. Zemanská zařídila, aby start zevnitř potvrdila stovka lidí. Nemusím tam být."
Marii to zděsilo. "Ale - proč byste se měl vynechat? Proč to riskovat?"
Otočil se k ní a vyrovnaně řekl: "Já už se znovu nerozdělím. Užil jsem si toho dost na čtyřiadvaceti Zemích. Chci jeden život, jednu minulost. Jedno vysvětlení. I kdyby to znamenalo konec."
Program, který měl právě v té chvíli spuštěný, triumfálně zapípal a zobrazil zprávu: "Nalezen datový port pro fyzickou interakci s jedním prostředím. Zdá se, že je v neporušeném stavu."
"Pošlete tam tisícovku robotů, ať poberou všechno, co by mohlo být živé," vyhrkla Maria.
Durham se o to již pokoušel. Zamračil se. "Bohužel. Ale zajímalo by mě…"
Několik metrů napravo od sebe vytvořil dveře; vypadalo to, jako by vedly do bohatě zdobené chodby.

"Máte jen sedm minut," připomněla mu nervózně Maria. "Port nefunguje: jestli se robot nedokáže zhmotnit…"
Durham vstal, prošel dveřmi a pak se rozběhl. Maria se dívala za ním. Ale "uvnitř" přece nehrozilo žádné zvláštní nebezpečí - žádné zvýšené riziko. Software, na němž běžely jejich modely, byl stejně zabezpečený bez ohledu na to, kde se zdála být jejich těla.
Dostihla Durhama právě ve chvíli, kdy doběhl ke zdobenému točitému schodišti; vypadalo to, že jsou v patře nějakého velkého, dvoupodlažního domu. Poklepal jí na rameno. "Díky. Zkuste se podívat dolů, já to projdu tady nahoře." Maria litovala, že se nezbavila všech omezení navozovaných lidským metabolismem - ale v tuto chvíli byla příliš rozrušená, než aby se snažila zjistit, jak změny udělat, příliš vybičovaná adrenalinem, než aby dělala něco jiného, než běhala po chodbách a křičela: "Je tady někdo?"
Na konci jedné chodby rozrazila dveře a ocitla se venku na zahradě.
Zoufale se rozhlédla. Pozemek byl obrovský - a evidentně prázdný. Stála, lapala po dechu a poslouchala, jestli nezaslechne nějaké známky života. V dálce byl slyšet jen ptačí zpěv, jinak nic.
Pak si všimla něčeho bílého v trávě, nedaleko záhonu plného tulipánů.
"Tady dole," vykřikla a rozběhla se k tělu.
Byl to mladý muž, úplně nahý. Ležel na trávníku s hlavou v dlaních. Zaslechla za sebou třesk rozbíjeného skla a poté těžké žuchnutí. Když se otočila, spatřila Durhama, jak se zvedá ze země a kulhá směrem k ní.
Klekla si k neznámému muži a pokusila se ho probudit pleskáním po tvářích. Durham konečně dorazil, popelavý, viditelně zbavený uměle navozované vyrovnanosti. "Myslím, že jsem si vyvrtnul kotník. Málem jsem si přerazil vaz. Neriskujte - s naší fyziologií se děje něco naprosto zvláštního; nejsem schopen předělat implicitní nastavení starého světa."
Maria popadla muže za ramena a prudce jím zatřásla, ale výsledek to nemělo. "Je to marné."
Durham ji odtáhl stranou. "Já ho probudím. Vy se vraťte."
Maria se pokusila v hlavě vyvolat ovládací panel, aby se přenesla pryč. Nic se nestalo. "Nedokážu se spojit se svým externím já. Nemůžu se přenést."
"Tak použijte dveře. Utíkejte!"
Zaváhala - ale neměla v úmyslu přidat se k Durhamovu mučednictví. Otočila se a vyrazila zpátky k domu. Schody brala po dvou, snažila se zachovat čistou hlavu. Pak se rozběhla chodbou. Dveře do evakuačního velínu tam stále byly - nebo alespoň byly vidět. Když k nim běžela, cítila, že bojuje s nějakou neviditelnou bariérou - ale když doběhla do dveří, prošla bez potíží.
Hodiny na okně rozhraní právě ukazovaly dvacet sekund do startu.
Když si vymínila, že zůstane, Durham ji přesvědčil, aby si nachystala program, který ji sbalí do nové Rajské zahrady v okamžiku; jeho ikonu - trojrozměrnou Alenku vstupující do ploché ilustrace v pohádkové knížce - bylo jasně vidět v rohu okna.
Sáhla po ní, ale pak se ohlédla po dveřích do Riemannova světa.
Chodba se pohybovala, pomalu se vzdalovala. Ujížděla pryč podobně jako budovy Města.
"Durhame!" vykřikla. "Ty pitomče! Imploduje to!" Ruka se jí třásla; lehce přejela prsty po ikoně s Alenkou, ale nedala do toho sílu potřebnou k vyjádření souhlasu.
Pět sekund do startu.
Mohla se naklonovat. Jednu verzi poslat se zbytkem Elysia a druhou poslat, aby ho varovala.
Jenže nevěděla jak. A neměla čas se to učit.
Dvě sekundy. Jedna.
Udeřila prudce pěstí vedle ikony a vyrazila ze sebe naříkavý zvuk. Mapa obří krychle modrobíle blikla: nová mřížka začala růst, okrajové procesory se začaly reprodukovat. Stále to byla součást Elysia - novou strukturu simulovaly procesory staré - ale Maria věděla, že hlídací software jí nedá druhou šanci. Nedovolí jí start zastavit a začít znovu.
Podívala se dveřmi zpátky. Chodba se stále plynule vzdalovala - několik centimetrů za sekundu. Jak daleko to ještě mohlo pokračovat, než dveře narazí na stěnu a odříznou Durhama úplně?
Zaklela, přistoupila k nim a prostrčila jednu ruku. Neviditelná hranice mezi prostředími ji stále propouštěla. Na okraji se přikrčila a sáhla si na podlahu; dotkla se dlaní ujíždějícího koberce.
Celá rozechvělá strachem vstala a překročila práh. Zastavila se a nahlédla za dveře; chodba končila nějakých dvanáct patnáct metrů ve směru, kam se otevíraly dveře. Měla v nejlepším případě čtyři nebo pět minut.
Durham byl stále v zahradě, stále se snažil muže vzkřísit. Vztekle k ní zvedl hlavu. "Co tady děláte?"
Popadla dech. "Zmeškala jsem start. A tohle všechno se… odděluje. Jako Město. Musíte pryč."
Durham se otočil zpět k cizímu muži. "Vypadá jako omlazený Thomas Riemann, ale mohl by to být potomek. Jeden ze stovek. Jeden z milionů, těžko říct."
"Miliony? A kde jsou? Vypadá to, že je tady sám - a nikde ani stopa po jiných prostředích. Našel jste jenom jeden komunikační port, ne?"
"Nevíme, co to znamená. Můžeme se přesvědčit, že je sám, jedině tak, že ho probudíme a zeptáme se ho. A mně se nedaří ho probudit."
"Co kdybychom ho jenom… odnesli odsud? Já vím: není žádný důvod, proč by to mělo odstěhovat jeho model do bezpečnějšího teritoria - jenže když byly naše modely tímto místem ovlivněny, donuceny podřídit se lidské fyziologii… pak již byla podkopána veškerá logika, o kterou se to opírá."
"Co když jsou tady další? Nemohu je nechat být!"
"Není čas! Co pro ně budete moci udělat, když tady zůstanete uvězněný? Jestli bude tento svět zničen, nic. Jestli nějak přežije… přežije i bez vás."

Durham vypadal znechuceně, ale neochotně přikývl.
"Hoďte sebou," řekla. "Jste zraněný - tu Šípkovou Růženku vezmu já."
Shýbla se a zkusila Riemanna - Thomase, nebo jak se vlastně jmenoval - zvednout na ramena. Když to dělali hasiči, vypadalo to snadně. Durham, který se zastavil a pozoroval ji, se vrátil a pomohl jí. Jakmile stála, nebylo tak těžké jít. Prvních několik metrů.
Durham pomalu kulhal vedle ní. Zpočátku mu nadávala, neupřímně ho přesvědčovala, aby šel napřed. Pak přestala a poddala se absurditě jejich situace. Zrudlá, lapající po dechu, řekla: "Nikdy by mě nenapadlo, že se stanu svědkem… rozpadu vesmíru… a při tom ponesu nahého obchodního bankéře…" Zaváhala. "Myslíte, že kdybychom zavřeli oči a řekli… my na ty schody nevěříme, třeba…"
Zdolala je tak, že se pod svým břemenem shrbila skoro až k zemi. Zoufale toužila zbavit se té tíhy a třeba jenom chvíli si odpočinout, ale byla si jistá, že kdyby to udělala, nestihli by to.
Když vyšli do chodby, dveře bylo stále vidět, stále se pomalu vzdalovaly. Maria hlesla: "Běžte napřed a… držte je otevřené."
"Jak?"
"Nevím. Běžte tam a postavte se doprostřed."
Durham se zatvářil pochybovačně, ale začal se belhat napřed a dorazil ke dveřím s velkým náskokem před ní. Prošel na druhou stranu, pak se otočil, postavil se jednou nohou na každou stranu a natáhl k ní ruku, připraven vytáhnout ji do odjíždějícího vlaku. Na okamžik si ho představila rozkrojeného, jak sebou jedna polovina v krvi plácne do každého světa.
"Doufám, že tenhle… mizera byl velký… filantrop. Doporučovala bych mu… aby byl, do prdele… svatý."
Nahlédla vedle dveří. Do slepého konce chodby zbývalo posledních několik centimetrů. Durham podle jejího výrazu zřejmě poznal, co se děje, a couvl do velínu. Dveře se dotkly stěny a v dalším okamžiku zmizely.
Maria zařvala zoufalstvím a upustila Riemanna na koberec.
Doběhla až ke zdi a zabušila do ní, pak klesla na kolena. Zemře tady, v implodující představě nějakého cizího člověka. Přitiskla tvář na chladivou malbu. Ve starém světě byla jiná Maria - a bez ohledu na to, co jiného se stalo, alespoň zachránila Francesku. Jestliže tento šílený sen skončil, tak skončil.
V tu chvíli jí někdo zlehka položil ruku na rameno. Polekaně se otočila a natáhla si přitom sval na krku. Byl to Durham.
"Tudy. Musíme to obejít. Pospěšte si."
Zvedl Riemanna - určitě si v Elysiu dal kotník do pořádku a nejspíš se také posílil - vrátil se s Marií kousek zpátky a provedl ji knihovnou do malé komory na konci. Dveře tam byly, několik metrů od stěny. Durham se pokusil projít. Riemanna držel hlavou napřed.
Jakmile Riemannova hlava prošla rovinou dveří, zmizela. Durham polekaně vykřikl a couvl; hlava se vrátila na své místo. Maria k nim dorazila ve chvíli, kdy se Durham otočil, aby zkusil dveřmi projít pozpátku a Riemanna táhnout za sebou. Opět to vypadalo, jako by část Riemannova těla, která prošla, zmizela - a v okamžiku, kdy zmizelo podpaží, kde ho Durham držel, zbytek těla spadl na podlahu. Maria nahlédla za dveře - a spatřila Riemanna celého, jak leží přes práh. Nemohli ho zachránit. Tento svět je nechal chodit sem a tam - podle vlastních pravidel - ale pro samotného Riemanna nebyl jimi vytvořený východ ničím, jen prázdným dřevěným rámem.
Vrátila se a překročila přes tělo do Elysia. Jak dveře ustupovaly, znovu se objevila Riemannova ramena.
Durham, vzlykající zoufalstvím, protáhl své ruce dveřmi a odsmýkal spícího muže o metr dál - a pak zřejmě jeho neviditelná hlava narazila na stěnu, poněvadž jím dál pohnout nešlo.
Durham couvl zpět do Elysia právě v okamžiku, kdy dveře zneprůhledněly. O vteřinu později spatřili vnější zeď domu. Když dveře letěly vzduchem nad zahradou, imploze - nebo oddělení - se zrychlila a vzápětí celou scenerii obklopila tma; vypadalo to jako model ve skleněném těžítku, odplouvající do vesmírných hlubin.
Maria se dívala, jak se bublina světla zmenšuje a tvary uvnitř se roztékají a přeskupují v něco jiného, příliš vzdáleného, než aby se to dalo rozeznat. Byl teď Riemann mrtvý? Nebo jen mimo jejich dosah?
"Nerozumím tomu," řekla. "Ale to, co nám Lamberťané způsobují, není jen nahodilý rozpad… není to pouhé zničení pravidel TVC. Ten svět držel pohromadě. Jako by jeho logika získala navrch nad logikou Elysia. Jako by nás již nepotřeboval."
"Tomu nevěřím," odvětil chabě Durham. Krčil se u dveří, zdrcený porážkou.
Maria mu položila ruku na rameno. Setřásl ji. "Pospěšte si a nastartujte se sama. Ostatní Elysijci už v zárodku nebudou, ale všechno ostatní - veškerá infrastruktura - by tam mělo být. Využijte to."
"Sama?"
"Udělejte si děti, jestli budete chtít; všechny potřebné utility jsou v ústřední knihovně."
"A - co vy? Uděláte totéž?"
"Ne." Podíval se na ni a nevesele řekl: "Už jsem toho měl dost. Pětadvacet životů. Myslel jsem, že jsem konečně našel pevnou zem - ale teď se to všechno hroutí do iluzí a rozporů. Zabiju se dřív, než se to celé rozpadne: zemřu a nenechám nic, co by se dalo vysvětlit v další permutaci."
Maria nevěděla, jak zareagovat. Přistoupila k oknu rozhraní, aby si udělala přehled o tom, co ještě pracuje. Po chvíli řekla: "Autoverzový špionážní software přestal fungovat -a celé centrum odumřelo - ale v kopii ústřední knihovny, již jste pořídil pro zárodek, jsou nějaká souhrnná data z posledních okamžiků." Rychle prošla Repettovu analýzu a převodní systémy.
Durham si stoupl vedle ní; ukázal na zvýrazněnou ikonu se stylizovanou kresbou roje Lamberťanů.
"Aktivujte to," řekl.
Přečetli si analýzu spolu. Jeden tým Lamberťanů objevil soustavu rovnic pole - nic, co by souviselo s autoverzovým

buněčným automatem - s třiceti dvěma stabilními řešeními. Pro každý z jejich atomů jedno. A při dostatečně vysokých teplotách tytéž rovnice předpověděly spontánní vznik hmoty - v přesně správných proporcích, aby to vysvětlilo prvotní mračno.
Tanec byl posouzen jako úspěšný. Teorie získávala podporu.
Maria byla rozpolcená mezi zlost a pýchu. "To je velice důmyslné - ale jak vysvětlí čtyři humanoidní roboty opuštěné na louce?"
Durham vypadal, jako kdyby ho otázka smutně pobavila. "Přiletěli přece kosmickou lodí, ne? Určitě je poslala nějaká jiná civilizace, jako emisary. Někde tam musely být jiné hvězdy - ukryté za příhodným oblakem prachu."
"Proč by však měli nějací cizáci Lamberťanům vyprávět o TVC buněčném automatu?"
"Možná v něj věřili. Možná objevili pravidla Autoverzu… ale když se jim nepodařilo vysvětlit původ prvků, začlenili to všechno do většího systému - jiného buněčného automatu - včetně nesmrtelných bytostí, které stvořily Autoverz, zárodečný oblak a všechno ostatní. Ale Lamberťané jim vysvětlí, jak to skutečně je: takové spletité teorie jsou zbytečné."
"A Autoverz nás teď shazuje jako odumřelou kůži." Maria se právě dívala na lamberťanské rovnice pole; byly mnohem složitější než pravidla Autoverzu, ale měly svou zcela zvláštní eleganci. Sama by je nikdy nevymyslela, tím si byla jista.
"Nejde jenom o to, že nás Lamberťané svým vysvětlením překonali," pokračovala. "Hroutí se celá představa stvořitele. Vesmír s myslícími bytostmi se buď najde v prachu… nebo ne. Buď se samy pochopí jako soběstačný celek… nebo vůbec ne. Nikdy nemohou být a nikdy nebudou bohové."
Zobrazila mapu Elysia. Temná skvrna, která označovala procesory, jež přestaly reagovat, se rozšířila ze šesti veřejných pyramid a zachvátila podstatnou část teritorií patřících Riemannovi, Callasovi, Shawové, Sandersonové, Repettovi a Tsukamotovi. Zvětšila si okraj temnoty; stále se rozrůstala.
Otočila se k Durhamovi a poprosila: "Pojďte se mnou!"
"Ne. Co bych mohl dělat? Znovu upadnout do paranoie? Probudit se s úvahami o tom, jestli skutečně nejsem nic víc než zdiskreditovaný mýtus o humanoidních vesmírných návštěvnících planety Lambert?"
"Můžete mi dělat společnost," řekla rozčileně. "Pomáhat mi, abych se nezbláznila. Po všem, co jste mi udělal, si to zasloužím."
Durhamem to nepohnulo. "K tomu mě nepotřebujete. Najdete si lepší způsoby."
Otočila se zpátky k mapě. Na okamžik se jí zmocnila taková panika, že nedokázala na nic myslet. Potom ukázala na rozrůstající se prázdnotu. "Pravidla TVC se hroutí, Lamberťané ničí Elysium - ale co ten proces řídí? Musí existovat nějaká hlubší pravidla, která upravují střet teorií: rozhodují o tom, která vysvětlení obstojí a která padnou. Můžeme po těch pravidlech pátrat. Můžeme se pokusit pochopit, co se tady odehrálo."
"Vpřed, nebo vzhůru?" zeptal se kousavě Durham. "Kde chcete hledat ten vyšší řád?"
Maria byla na pokraji zoufalství. Durham byl její jediné pouto se starým světem; bez něho by veškeré její vzpomínky ztratily smysl.
"Prosím! Tohle můžeme vyřešit v novém Elysiu. Ale teď na to není čas."
Smutně zavrtěl hlavou. "Marie, mrzí mě to - ale nemohu s vámi jít. Je mi sedm tisíc let. Všechno, co jsem usiloval vybudovat, je v troskách. Všechny mé jistoty se vypařily. Víte, jaké to je?"
Maria se mu podívala do očí a pokusila se pochopit, pokusila se odhadnout hloubku jeho únavy. Dokázala by vydržet tak dlouho jako on? Možná pro všechny přišla ta chvíle, kdy nebyla žádná cesta vpřed, žádná jiná možnost než smrt. Možná měli Lamberťané pravdu, možná "nekonečno" bylo nesmyslné… a "nesmrtelnost" byla fatou morgánou, jíž se žádný člověk neměl snažit dosáhnout.
Žádný člověk -
Maria se k němu vztekle otočila. "Jestli vím, jaké to je? Takové, jaké to chcete mít. Neřekl jste mi to snad? Máte možnost přesně si zvolit, kdo jste. Staré lidské okovy jsou pryč. Jestli nechcete, aby vás drtila tíha vaší minulosti… tak jí to nedovolte! Jestli opravdu chcete zemřít, nemohu vám bránit - ale neříkejte mi, že nemáte na vybranou."
Durham v první chvíli vypadal sklíčeně, jako by pouze umocnila jeho zoufalství, ale pak jako by na něho něco z její tirády zapůsobilo.
"Vy asi opravdu potřebujete někoho, kdo zná starý svět, že?" řekl vlídně.
"Ano." Maria mrkáním zahnala slzy.
Durhamův výraz najednou ztuhl, jako by se odpojil od těla. Opustil ji? Maria se mu málem vytrhla - ale potom jeho voskový obličej znovu ožil.
"Půjdu s vámi," prohlásil.
"Cože -?"
Rozzářeně se na ni podíval, jako idiot, jako dítě. "Udělal jsem několik úprav svého duševního stavu. A přijímám vaše pozvání. Vpřed a vzhůru."
Maria byla ohromená, úlevou se jí zatočila hlava. Objala ho a on její objetí opětoval. Udělal to pro ni? Přetvořil se, přebudoval se…
Nemohli si dovolit marnit čas. Přistoupila k ovládacímu panelu a kvapně připravila start. Durham se dál díval a usmíval se; působil dojmem, že ho blikající displej fascinuje tak, jako by jej nikdy dřív nespatřil.
Maria náhle ztuhla. Jestli se přebudoval, vymyslel se jinak… kolik zůstalo z muže, jehož znala? Obdařil se nadlidskou přizpůsobivostí a vyléčil se ze svého závěrečného zoufalství… či v tichosti zemřel někde, kde ho neviděla, a stvořil pro ni společníka, softwarové dítě, které pouze zdědilo otcovy vzpomínky?
Kde byla hranice? Mezi sebetransformací tak rozsáhlou, aby změnila touhu po smrti v dětský úžas… a smrtí jako takovou, a předáním radostí a břemen, která již nemohl unést, někomu novému?

Zkusila najít odpověď v jeho tváři, ale nic z ní nevyčetla. "Musíte mi říct, co jste udělal. Potřebuji to pochopit."
"Řeknu," slíbil Durham. "V příštím životě."
EPILOG
(Sem potěr mutací)
Listopad 2052
Maria opřela o šálivou nástěnnou malbu na konci slepé uličky tři věnce. Ten den nebylo výročí žádného úmrtí, ale nosila tam kytky pokaždé, když na ni přišla taková nálada. Neměla žádné hroby, které by chodila zdobit; oba její rodiče byli zpopelněni. Paul Durham také.
Pomalu ode zdi ustoupila a dívala se, jak hrubě vymalovaná zahrada s korintskými sloupy a olivovými háji téměř ožila. Když přišla na místo, kde perspektiva imaginární aleje splynula s perspektivou cesty, někdo zavolal: "Marie?"
Prudce se otočila. Byl to Stephen Chew, další člen dobrovolné pracovní čety. Na vozíčku za sebou táhl pneumatickou sbíječku. Maria se s ním pozdravila a vzala do ruky lopatu. Kanalizace na Pyrmont Bridge Roar zase praskla.
"Je krásná, že?" pochválil malbu Stephen. "Nejraději bys prošla na druhou stranu, co?"
Maria neodpověděla. Společně mlčky vykročili po cestě. Po chvíli jí z toho puchu začaly slzet oči.

POZNÁMKA PŘEKLADATELE

Pokusil jsem se převést úvodní anagram "nalezený v paměti zahozeného notepadu v psychiatrické léčebně" nejlépe podle svých schopností a podle možností češtiny. Přesto se domnívám, že by se mohla najít celá řada čtenářů, kteří by jej ocenili v původní, anglické podobě. Zde je:

Into a mute crypt, I
Can't pity our time
Turn amity poetic
Ciao, tiny trumpet!
Manic piety tutor
Tame purity tonic
Up, meiotic tyrant!
I taint my top cure
To it, my true panic
Put at my nice riot

To trace impunity
I temot an outcry, I
pin my taut erotic
Art to epic mutiny
Can't you permit it
To cite my apt ruin?
My true icon: tap it
Copy time, turn it; a
Rite to cut my pain
Atomic putty? Rien!

Zbývá doplnit snad jen to, že jednotlivé kapitoly jsou nadepsány:

Rip, tie, cut toy man
Remit not paucity
Toy man, picture it
Can't you time trip?

Greg Egan

Město permutací

Z anglického originálu
PERMUTATION CITY
vydaného firmou Millennium, An Orion Book Ltd,
Orion House, 5 Upper St Martin's Lane,
London WC2H 9EA v roce 1994
přeložil Petr Kotrle
Vydáno v nakladatelství NÁVRAT

Vydal Radomír Suchánek,
ul. Kosmonautů 2, Brno,
jako svou 781. publikaci v roce 2002
První vydání
Z dodané sazby vytiskly
Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

ISBN 80-7174-502-2

V budoucnosti našich pravnuků nesmrtelnost není nemožná. Lidská mysl se dá nasnímat a převést do virtuálních prostředí. Výsledek: "kopie", virtuální lidé se zachovanou pamětí a identitou, závislí pouze na stabilitě světa počítačových sítí. Což je dělá zranitelnými.

Paul Durham má sen - vytvořit nedotknutelné virtuální útočiště, které začne prodávat nejbohatším, nejvlivnějším kopiím na světě. Ale Paulovi nejde o zisk. Posedlý virtuálním a umělým životem, posedlý tím, co považuje za nové chápání podstaty vědomí, nesní o něčem tak bezvýznamném, jako jsou peníze.

Paul je možná šílený. Ale také je možné, že jeho poznatky v konečném důsledku překonají prostor, čas, evoluci, podstatu hmoty, život vesmíru.

Za vizi Paula Durhama by se nemusel stydět žádný bůh.

Greg Egan je dynamit. Jeho dílo je myšlenkovou fikcí, jeho úžasná představivost je apokalyptická. Město permutací, postihující život a boj několika lidí - mladé ženy s vášní pro umělý život, která se zoufale snaží zachránit život své matce, miliardářského bankéře s jizvou strašlivého zločinu a milenců, jimž v bezčasovém virtuálním světě láska nestačí - překračuje hranice lidské mysli a otevírá dveře věčnosti.
Město permutací je nepopsatelně úžasné.